

صندوق — کتب مجلد — [illegible] — [illegible] — [illegible]

۲ عدد — عدد — [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

۱۲۷۳

[illegible]

میران

٨٧٢-٢٣٥

كتاب مرشد هدى

للعامة نوح افندي

تغمده الله برحمته

آمين

خير ما تداويتم به السعوط واللدود

جامع الصغير

من كتب الفقير الى الله الحاج احمد القدير عش

داده

الحمد

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد فراوان اول واجب الوجوده که موجوداتدن عرب اماثل
وسخا ایله ممتاز ومیان عرب نجیبنی عموم نبوة ورسالت
ایله سرفراز ایدوب ذات شریفنی وما ارسلناك الا رحمة للعالمین
مضموننجه جمله مكوناته رحمت وعنصر لطیفنی لولاك ما خلقت الدنیا
مقتضاسنجه خلقت مخلوقاته علت قلدی وشكر بی پایان اول
ممتنع النظیره که الله اعلم حیث یجعل رسالته حسبنجه اول وجود
كریمی موهبهٔ نبوة و رسالت ایله محظوظ وتقلبك فی الساجدین
موجبنجه ذیل نسل پاكنی اصابه دلس كفر وشركدن محفوظ
ایدی صل یا رب علیه وعلی آله وصحبه اجمعین فائده اكر
دینور سه كه مذهب اشاعره اولدر كه خدانك عز وجل افعالی
اغراض ایله معللی دكلدر پس حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم
خلقت دنیانك خلقتنه نه كونه علت اولور جواینده دنديكه
اوندن ظاهر اولان بعض افعالك حكم ومصالح ایله تعلیل لوبیدر
لجلین حكم ومصالح كه انلر افعال خدایه غایات ومنافعدر انك
اقدامنه بواعث وباعلیتنی مقتضیه علل دكوللردر زیرا اول حق خداده
جل وعلا محالدر زیرا انده خدانك غیری ایله استكمالی واردر ونصوص
بو معنایه شاهددر قال الله عز وجل وما خلقت الجن والانس

الا

الا ليعبدون يعني انلري خلق ايتدم واوزرينه عبادتي فرض
وتقدير ايلدم ديو تعليل لفظيدر حقيقي دكلدر زيرا حق سبحانه
وتعالى امثال قصدن منزه در ومستغنيدر يعني انك فعلي كندويه ويا خود
غيره راجع بر منفعت ايچون اولماز زيرا حق تعالى واسطه غيرسز
غيره ايصال نفعه قادردر بو سؤال وجواب مواهبده مذكوردر
والله اعلم وبعد بو فقير وحقير اعني وجدي پر تقصير ديو كه اكثر
علماء عظام وفضلاء ذوي الاحترام حضرت رسول اللهك
صلى الله عليه وسلم ابويني ناجي اولدقلرينه ذاهب اولديلر وبو
معنانك وجهنده غبار شبهه ازاله ايچون رساله لر تاليف
ايديلر اثابهم الله تعالى على قصدهم الجميل واسكنهم بحبوحة
جنانه بفضله الجزيل وبعض علما معاذ الله انلر ايچون كفر
اوزرينه اولديلر وانلر ساير كفره كبي طمرده درلر ديديلر حتى
علماء متاخرينندن مولانا الچى پر مق افندي رحمه الله عليه ترجمه
ايتدوكي سيرده مصنفه تابع اولوب بو قولي نقل ايتدي والتي ايقا
ايدوب اكثر علمانك كلاملرينه تعقيب ايتمدي حال بو كه مناسب
بلكه واجب اولان تعقيب ايتمك ايدي عفى الله عنه ايله اولبحق
وقتا كه امراء مصردن اول جامع فضل وادب وكاظم غيظ
وغضب محب علما وفقرا فضلا واتقيا منبع عليه وعرفان
ومعدن لطف واحسان ومربي فصاحت وبلاغت حسانك

مظهري اعني امير اللواعثمان بك حضرتلري ادام الله
عمره ودولته ورفع قدره ومنزلته وجعل الى كل خير عاقبته
وامن بلده وحفظ ولده توجه موبوده نك بومحلنه مطالعه
بيوردیلر قوة ايمان وكمال اذعانلرندن بوامري حضرت
رسول اللهك صلى الله عليه وسلم شان شريفلرينه لايق ومنصب
منيفلرينه مطابق كورميوب بيوردیلر كه بوبابده هرمؤمن
كامله لازم اولان اولدر كه سلطان انبياءنك صلى الله عليه
وسلم ابوينى ناجى اولدقلرينه اعتقاد يالكوز ابوينى دكل
بلكه جميع آباء عظامى واجداد كرامى وامهات مطهراتى
وجدات مكرماتى تا آدم وحواء عليه وعليها السلام
وارنجه اهل ايمان اولدقلرينه وانلر اصلا كفر وضلالت ايله
متصف اولمدقلرينه ربط فؤاد ايليه حال بوكه ادلهٔ قاطعه
وبراهين ساطعه بومعنايى مصرحه در وعلماء متاخريندن
مولانا شامي رحمه الله عليه سبيل الهدى والرشاد في سيرة
خير العباد نام كتابنده بومحلى زيبا بيان وهركسه انلرك حقلرنده
اعتقادى واجب اولان نسنه يى قيتى رعنا عيان ايتمشدر يعنى بو
محب مخلصلرينه كتاب مزبورك محل مذكورنى طايفهٔ ارواحه
فهم اتسون وبونك خلافينه قايل اولنلرك قوللرينك ضعفى
انلره كوزكبى نمايان اولسون ايچون زبان تركيه ترجمه

ايتمكه

امتکه اشارت بیوردیلر الحق بو خیر عظیم باعث و بادر اولمغله
عند الناس ذکر جمیل و عند الله ثواب جزیل نایل اولدیلر بو
بو محبلرک امر شریفلرینه امتثال ایدب محل مناسبنه بوری بعض
زیادات لطیفه و فواید شریفه ایله ترجمه اتدک و آنی مرشد
الهدی الجمیل ایله مسمی و بش باب ایله بر خاتمه اوزرینه مرتب
و مهیا قلدک و تنقیح کلام و تحصیل مرام ده دقیقه فوت اتمدک
و مصنفک بو کتابده حضرت رسول اللهک صلی الله علیه و سلم
والدینی حقنده ذکر اتدوکی نسنه مولانا سیوطی حضرتلرینک
قدس سره المسالک الحنفا فی والدی المصطفی الدرر الکامنه
فی اسلام السیدة آمنه نام کتابلرینک خلاصه سیدر
بو فقیر اول ایکی کتابده مصنفک ترک اتدوکی فواید
فوایدک بعضیسنی اخذ اتدک و بو رساله لطیفه انلر ایله
مزین و موشح قلدک و شیخ دینکرده مولانا سیوطی و مصنف
دینکرده شیخ شامی اراده اولندی لکن لطف نظرینه مرجو
بو اوراق پریشانه دیده رضا ایله نظر و عیب و قصورینه
کرم عفو ایله کذر ایلیه لر و بالله اعتصم علیه یعتصم و هو
حسبی و نعم الوکیل و صلی الله علی سیدنا محمد و آله اجمعین

باب اول عبد بن حمید و فضلی بیاننده در

عبد بن حمید و ابن اسامه و ابن المنذر ابن عباسدن رضی الله عنهما

مرشد الهدی
مرشد الی الهدی

دركر

روایت ایدرلرکه قبایل عربدن بر قبیله یوقدرکه آنک حضرت
رسول اللهک صلی الله علیه وسلم اوزرینه ولادتی یعنی آنک
حضرت رسول الله ایله پدر و یا مادر جانبندن قرابتی اولمیه
قاضی عیاض رحمة الله علیه شفاده بیورر که ابن عباس وغیرک
عندنده خدانک جل وعلا الا المودة فی القربی قولنک معناسی
بودر • وقتا کیم عرب حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم
اصلی اولدی پس بو باب انکچون عقد اولندی • والتی فصل
اوزرینه مشتمل قلندی • والله المستعان • وعلیه التکلان •
فصل اول حق سبحانه وتعالی مخلوقاتدن عربی اختیار ایتدی
وعربدن حبیبنی اصطفا وانتخاب قلدوغنی بیان ایدر طبرانی
وحاکم • وبیهقی • وابن نعیم • ابن عمردن رضی الله عنهما روایت
ایدرلرکه قال رسول الله صلی الله علیه وسلم خلق الله الخلق
واختار من الخلق بنی آدم واختار من بنی آدم العرب واختار
من العرب مضر واختار من مضر قریشا واختار من قریش
بنی هاشم واختارنی من بنی هاشم فانا خیار من خیار الی خیار
فمن احب العرب فبحبی احبهم ومن ابغض العرب فببغضی
ابغضهم ومن ابغض العرب فببغضی ابغضهم یعنی ابن
عمر رضی الله عنهما دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم بیوردیکیم حق تعالی سابق علمنده ایجاد مخلوقاته تقدیر

ایلدی

ایلدی وانلردن بنی آدمی اختیار ایتدی وبنی آدمدن عربی اختیار
ایتدی وعربدن مضر بن نزاری اختیار ایتدی ومضر بن نزاردن قریشی
اختیار ایتدی وقریشدن بنی هاشمی اختیار ایتدی وبنی هاشمدن
بنی اختیار ایتدی پس بن مختاردن مختاره منتقل بر مختارم تمت
در شرف الدین البوصیری حیث قال فی همزیته لم تزل فی ضمایر
الکون تختار لک الامهات والآباء آمری شول کمسنه که عربه
محبت ایدر اول انلره بکا محبتی سببیله یاخود بنم انلره محبتم
سببیله محبت ایلر وشول کمسنه که عربه بغض ایلر اول انلره بکا
بغضی سببیله بغض ایدر یعنی کیمکه عربی سور اول بنی سودکی ویاخود
بن انلری سودوکم جهتدن سور وکیمکه عربی سومز اول بنی سومدکی
سببدن سومز پس فبحبی لفظنده حب مصدردر جایزدر که
فاعلینه مضاف اوله ومفعولی متروک اوله تقدیری بسبب حبی
ایاهم وجایزدر که مفعولنه مضاف اوله وفاعلی متروک اوله تقدیری
بسبب حبهم ایای دیمکدر وبغض کذلک مصدردر ومفعولنه مضاف عدر
وفاعلی متروکدر تقدیری بسبب بغضه ایای دیمکدر شرح
غریب الحدیث خلق قدر معناسنهدر اوجر معناسنه دکلدر الخلق
مصدردر رایم منعول معناسنه والف ولام استغراق ایچوندر ای قدر
ایجاد جمیع المخلوقات اختیار اصلنده اختیردر یا متحرک وماقبلی
مفتوح اولدوغی جهتدن الفه قلب اولندی نتکم قاعدهٔ تصریفیه در

واختیار واصطفا واستقا واجتبا وارتضا وانتخاب
وانتجاب بر معنایه در ترکسی اورند ولمک در اختر ته
الرجال واخترته منهم وعنهم دینور ورجال نزع خافض
اوزرینه منصوبدر تقدیری اختر ته من الرجال دیمکدر قال الله
سبحانه وتعالی واختار موسی قومه سبعین رجلا ای من قومه
پوشیده ومخفی اولمیه کم مصطفی ومجتبی ومرتضی ومختار
ومنتخب ومنتجب حضرت رسول الثقلینک صلی الله علیه وسلم
جمله اسماء شریفه سندندر ومصطفی انلرک اشهریدر بنی اصلنده
بنین در ونون اضافت ایله ساقط اولمشدر ومفردی ابن در
ولد معناسنه اصلی بنیءدر ویاخود بنودر ولام فعلی علی خلاف
القیاس تخفیف ایچون حذف اولنری وانندن عوض اولنه همزه
ادخال اولنری آدم ابو البشردر علیه السلام غیر منصرفدر وعلت
منع صرف عجمه ایله علمیتدر زیرا آدم عجمیدر دینلکسنه نک قولی
اوزره واصلی أأدم در همزه ثانیه کندی ساکن وما قبلی مفتوح
اولمغین طلب تخفیف ایچون وجوبا الفه قلب اولنری واول
ادمتدن ماخوذدر وادمت ذالک سکونیله ویاخود تخیله
سمره معناسنه در ویاخود ادیم الارض دن ماخوذدر نتکم ابن
عباسدن رضی الله عنهما صحیح اولدی وامام علی ایله ابن مسعوددن
رضی الله عنهم روایت اولنری وادیم ارض یریوزی دیمکدر زعم ب

جمع ادیم ادمدر [illegible] صح

عین مهمله‌نک ضمی و رانک سکونیله وعین و رانک فتحلریله عجمک
خلافیدر ومؤنثدر وآنلر شهرلرده ساکن اولنلردر واعراب
انلردن بادیه‌لرده ساکن اولنلردر وواحدی یوقدر مُضَر ذُفَر
وزننده اوزرینه بر قبیله‌نک باباسیدرکه اول مُضَر الحمرادر وغیر
منصرفدر وعلت منع صرف علمیت ایله عدل تقدیریدر وبوکه
مُضَر الحمرا دینلدی زیرا اکا پدرینک میراثندن التون ویرلدی
ورَبیعه خیل اعطا اولندی ویاخود جنکده شعارلری قزل
عَلَملر ایدی کذا فی القاموس خفی اولمیه‌کم قریش جمهور اهل
نسبت عندنده فهردر وقریشه اکا نسبت اولنور
قرشی وقریشی دینلور وقیل اولان ثانیدر پس
انک ماقبلی کنانیدر قریشی دکلدر وفهردر قریش
دینلور بعض لرنده آنلرک تنقیحی اسماولیه وتنقیحی لقب
اولور وعنده اختلاف واقع اولدی وفهر لقب اولیه قریش
انک والده‌سی تسمیه ایتدوکی اسم اولور وعمی ترجیح اولندی
وبعضیلر دیلرکه قریش نضر بن کنانه‌نک اولادیدر وبو
قولدر اشعث بن قیسک حدیثی حجتدر قال قدمت علی
رسول الله صلی الله علیه وسلم فی وفد کنده فقلت الستم
منا یا رسول الله قال لا نحن بنو النضر بن کنانه لا نقفوا
امنا ولا ننتفی من ابینا رواه ابن ماجه قال الحافظ صلاح

التوین العلاوی رجاله ثقات • بو حدیثی مولانا شیخ ذیل جامع
صغیرده ذکر ایتدی والکا حمر • رمز ایلدی • وبو حدیث
شریفک قریش نضر بن کنانه نک اولادی اولدیغنه وجه دلالتی
ظاهر دکلدر • زیرا معناسی حدیث بیز آبایه نسبتی ترک ایدوب
امهاته منتسب اولمز دیمکدر • تأیید • وقد کبار ایله بو شخص
تقدم ایچون اختیار اولنان جماعته دیرلر • کنده کافک کسری ایله
ثور بن عنیزک لقبیدر • واول عمرو بن قبیله نک باباسیدر •
وبعضیلر دیدیلرکه قریش الیاس بن نضرک اولادیدر وبعضیلر
دیدیلرکه اول نضر بن نزارک جمیع اولادیدر • وقریش ایکی فرقه در
بر فرقه سی بطاح در • وبر فرقه سی ظواهر در • وقریش بطاح قصی
ایله ابطحه داخل اولنلردر • قال صاحب القاموس وقریش البطاح
الذین ینزلون بین اخشبی مکة وقریش ظواهر مکه نک ظواهرنده ٥
اقامت ایدوب ابطحه داخل اولمینلردر • معلوم اولاکه قریشه
تقرشه وتقرش جمعه من ههنا وههنا وضم بعضه الی بعض
دیمکدر • وقریش بو تعبیردن ماخوذدر • وانلرک بو اسم ایله تسمیه
اولنملرنده برنیچه وجه ذکر اولنمشدر • وبو محلده ذکر اولنانی
انلرک اشهری واشبهیدر • پس قریشک بو اسم ایله تسمیه
اولنملرینک بر وجهی حرمده تجمعلریدر • ووجه ثانی اولدرکه
برکون نضر بن کنانه ثوبنه مجتمع اولوب رجع بورندی پس انی

کور

کوردکلرنده تقرّش ددیلر بوجهتدن آنک اولادنه قریش تسمیه
اتدیلر و وجه ثالث اولدرکه نضر بن کنانه بر کون قومنه کلدی وقومی
آنی مشاهده اتدکلرنده کانه جمل قریش ای شدید ددیلر پس
بوسببدن آنک اولادنه قریش اطلاق اتدیلر بوایکی وجه قریش
نضر بن کنانه نک اولادیدر و بونلرک قوللرینی تأیید ایدر ویاخود
تقرّیشدن ماخوذدر وتقرّیش تفتیش معناسنه در انلر حجاجک
حاللرینی تفتیش وتفحص ایدوب ضرورتلرینی دفع اتدکلری ایچون
بو اسم ایله تسمیه اولندیلر ویاخود قریش قرشک تصغیریدر
وقرش دریاده بر شدید جانورک اسمیدرکه دریانک جمیع جانورلری
اندن خوف ایدرلر وقریش قوة وشدتلری ایچون بو اسمله تسمیه اولندیلر
بیهقی ابن عباسدن رضی الله عنهما روایة ایدرکه قال قریش تصغیر
قرش وهی دابة فی البحر لاتمر بشیٔ من غث ولاسمین الا اكلته
وابن عساکر روایت ایدرکه معاویه رضی الله عنه ابن عباسه رضی الله
عنهما بیوردیلرکه لغوتهما لانها تاکل ولاتؤکل وتعلو ولاتعلی
وبوقوللرینه شاعرک شعریله احتجاج اتدیلر اول شعر بودر
وقریش هی التی تسکن البحر بها سمیت قریش قریشا تاکل الغث
والسمین ولاتترک یوما لذی جناحین ریشا هکذا فی العباد حی
قریش یاکلون البلاد اکلاً کمیشا ولهم آخر الزمان نبی یکثر القتل
فیهم والخموشا وبیت اخیرا بیات مذکوره نک شعر جاهلیتده

رضی الله عنهما قرشم نخیزن قریش دینلدی
دیو حسن الاثر کوره ابن عباسدن ۴

ادنلر تلرینه دلالت ایدر هاشم عبد المطلبك باباسینك لقبی در

واسمی عمرو العلادر ابتدا ثرید ایتمكی قومنه اطعام ایچون

هشم وكرایلین بوا ولدی وغیجون هاشم اسمیله ملقب اولدی زیرا

هاشم اصلده هشمدن اسم فاعلدر وهشم بر یابس نسنه

كسر در قال الشاعر شعر عمرو والذی هشم الثرید لقومه قوم

بمكة مسنتین عجاف سنت الیه الرحلتان كلاهما سفر الشتاء

ورحلة الاصیاف خیار بونده كسر خایله اسمدر اختیار دن مختار

معناسنه انت بالخیار وبالمختار بر معنایه در اختر ماشئت دیمكدر

قال صاحب الصحاح الخیار الاسم من الاختیار وقال صاحب القاموس

الخیار الاسم من الاختیار ونظار المال وانت بالخیار وبالمختار

ای اختر ماشئت انتهی حب ضم وكسر ایله وحباب كسر وضم

ایله سومك معناسنه در ود ادكبی ومحبت دخی میمك فتحیله

بو معنایه در احبه وهو محبوب دینور علی خلاف القیاس واحبه

وهو محب دخی دینور قلت اوزرینه وبغض محبتك مقابلی در

سومك دیمكدر والله اعلم حاكم مستدركده ابن عمر دن رضی

الله عنهما روایت ایدركه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان

الله اختار من بنی آدم العرب واختار من العرب مضر واختار

من مضر قریشا واختار من قریش بنی هاشم واختارنی من بنی هاشم

فانا من خیار الی خیار فمن احب العرب فبحبی احبهم ومن ابغض

العرب

العرب فببغضي ابغضهم . بو حديث شريفك معناسي سابقده معلومدر
وطبراني ابن عمر دن رضي الله عنهما بو حديث شريفي لفظ آخر ايله
روايت ايلديلر . واول لفظ بودر . ان الله اختار الخلق فاختار
منهم بني ادم ثم اختار بني ادم فاختار منهم العرب ثم اختارني من
العرب فلم ازل خيارا من خيار . الا من احب العرب فبحبي احبهم
ومن ابغض العرب فببغضي ابغضهم . قسطلاني مواهبده وابن
حجر هيتمي شرح همزيه ده بو لفظ ايله ذكر اتديلر . **شرح غريب الحديث**
لم ازل فعلدر افعال ناقصه دندر واسمي تحتنده استتار
وجوب ايله مستتر ضمير انادر . وخيارا خبر منصوبدر . حاصلي
ازل علم بابنك ناقص يائيدن فعل مضارع نفس متكلم وحده در
اصلي ازيل در . يا حرف علت متحرك ما قبلي مفتوح اولمغين الفه
قلب اولنوب آزال دينلدي . بعده جازمكه لم در داخل اولمغين
اجتماع ساكنين اولدي الفده ولامده اول اجتماع دفعي ايچون
الف حذف اولنوب لم ازل دينلدي . معناسي لم افارق ديمكدر .
معلوم اولاكه زالده معناي نفي واردر . وقتاكه آنك اوزرينه
حرف نفي داخل اولسه مثبت اولور . زيرا نفي نفي اثباتدر .
مازال . ومابرح . ومافتئ . ومانفك . معناده بردر . زمخشري
مفصلنده بيورركه . والتي في اوايلها حرف النفي في معنا
واحد وهو استمرار الفعل بفاعله في زمانه . ولدخول النفي فيها

على النفي جرت مجرى كان في كونها للايجاب ومن ثمة لم يجئ
مازال زيد الا مقيما وخطئ ذو الرمة في قوله حراجيج
لا تنفك الا مناخة * يعني افعال ناقصه دن اولنلره
حرف نفي اولان افعالكه مازال وما برح وما فتئ وما
انفك در بر معنايه در * واول معنى فعلك فاعليله زمانىده
استمراريدر * فعلدن مرادى خبردر * وفاعلدن مرادى
اسم در * وزماننده مرادى خبرك اسمنه بقاسينك امكانى
زمانيدر * پس مازال زيد مقيما ديمك ثبت له القيام
مدة حياته اومدة كونه في الدار ديمكدر * وبو افعالده نفي
اوزرينه نفي داخل اولمغين ايجاب اچون اولمغله انلر
كان مجراسنه جارى اولديلر زيرا انلرده معناى نفي واردر كه
اول عدم ثباتدر * زيرا نفي نفي اثباتدر * اول اجلدن مازال
زيد الا مقيما ديمك جايز اولمدى * زيرا معناسى ثبت زيد
على كل صفة الا مقيما ديمكدر * وزيدك قيامندن غيرى
جميع صفات ايله متصف اولماسى محالدر * اول اجلدن ذو الرمة
حراجيج لا تنفك الا مناخة على الخسف او نرمي بها بلدة
قفرا قولنده خطايه نسبت اولندى * لكن صاحب صحاح
ذو الرمه نك بو قولني ذكر اتدكده يريد ما تنفك مناخة
فزاد الا ديوب ردى * پس الا زايد اولجق ذو الرمه نسبت

خطادن

خطادن خلاص اولور والله اعلم الاحرف استفتاح در و بش
وجه اوزره مستعملدر وبونده تنبیه ایچون کلمشدر کقوله
تعالی الا انهم هم السفهاء وتحقیق افاده ایلر والله اعلم وبو
حدیث شریف ابن عمردن رضی الله عنهما بر لفظ آخر ایله دخی
مرویدر واول لفظ بودر قال قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم لما خلق الله الخلق اختار العرب ثم اختار من العرب
قریشا ثم اختار من قریش بنی هاشم ثم اختارنی من هاشم فانا
خیرة من خیرة مصنف رحمه الله بو لفظ ایله نقل ایلدی یعنی
وتعالی حق سبحانه وتعالی عالم سابقنده ایجاد مخلوقاتی تقدیر ایلدک
انلردن عربی اختیار اتدی صکره عربدن قریشی اختیار اتدی
صکره قریشدن بنی هاشمی اختیار اتدی صکره بنی هاشمدن بنی
اختیار اتدی پس بن خلقک خیرندن خیرم یعنی افضلندن افضلم
بو حدیثی حاکم روایت اتدی وتصحیح ایلدی شرح الخیر خیر
فاضل معناسنه در رجل خیر ای فاضل وامرأة خیرة وخیرة الناس
ای فاضلة فی صاحب الصحاح اولئك لهم الخیرات جمع خیرة وهی
الفاضلة من کل شیء وقال فان اردت معنی التفضیل قلت فلانة
خیر الناس ولم تقل خیرة وفلان خیرة الناس ولم تقل اخیر لایثنی
ولا یجمع لانه فی معنی افعل یعنی خیرک معنای تفضیل مراد اید رسکز
مؤنثده فلانة خیر الناس دیرسن تأنثسز خیرة الناس دیمزسن

تایلو ویه کرده فلانة خیرة الناس دیرسن تایلو واخیرده یمز سن وخیرده معناسی افعل اولمغین مثنی ومجموع اولماز قاضی بیضاوی خدانک عز وجل فیهن خیرات حسان قولنده دیرکه ای خیرات فخففت لان خیر الذی بمعنی اخیر لایجمع انتهی صاحب قاموس دیرکه واذا اردت التفضیل قلت فلانة خیرة الناس بالهاء وفلانة خیرهم بترکها او فلانة الخیرة من المرأتین انتهی ومسلم وترمذی واثلة ابن الاسقع رضی حضرتلرندن روایت ایدرلرکه قمی قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان الله اصطفی من ولد ابراهیم اسمعیل واصطفی من ولد اسمعیل کنانة واصطفی من کنانة قریشا واصطفی من قریش بنی هاشم واصطفانی من بنی هاشم یعنی واثلة ابن الاسقع رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بدرستی حق تعالی اولاد ابراهیم علیه السلامدن اسمعیل علیه السلامی اصطفا ایلدی واولاد اسمعیل علیه السلامدن کنانة بن خزیمه یی اصطفا ایلدی وکنانة بن خزیمه دن قریشی اصطفا ایلدی وقریشدن بنی هاشمی اصطفا ایلدی وبنی هاشمدن بنی اصطفا ایلدی بولفظ ترمذی نکدر ولفظ مسلمده اصطفا من ولد ابراهیم اسمعیل یوقدر شرح کنانة لغتده کنانة کسر کافله دریدن ویاخود اغاجدن اوق قویجق نسنه نک اسمیدر واکا جعبه

دخی دینور جیمک فتحی و عینک سکونیله صکره ابن جزعم ابن مدر
علم قلندی زیرا کنانه سهمای ساتره اولدوغی کبی بودخی قومی
اوزرینه ستر ایدی و کنیه سی ابو النضر در معلوم اولا کم حضرت
شیخ قدس سره بو احادیث شریفه ی ذکر اتدکده بیوردرکه ومعلو
ان الخیریة والاصطفا والاختیار من الله تعالی والافضلیة
عنده لا تکون مع الشرک انتهی یعنی معلوم در کم خیریة واصطفا
واختیار حق سبحانه و تعالی حضرتلرندندر و عند الله افضلیت
شرک ایله اولماز حاصلی بو احادیث شریفه حضرت رسول اللهک
صلی الله علیه وسلم جمیع آبا وامهاتی تا آدم ایله حوایه علیه وعلیهما
السلام وارنجه موحد ومؤمن اولدقلرینه وانلر کفر وشرک ایله
ملتبس اولمدقلرینه دلالت ایدرلر زیرا اگر انلردن بری کفر وشرک
ایله متصف اولیدی انلر مصطفا ومختار اولمزلردی حال
بوکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم انلرک اصطفالیه واختیا
ایله بیوردی واول صادق ومصدوقدر پس بوندن حضرت رسول
اللهک صلی الله علیه وسلم ابوینی عبد الله ایله آمنه نک مؤمن
وموحد اولملری وسایر مؤمنلر کبی جنت اعلایه گیرمه لری من باب
اولی اولدوغی معلوم اولدی زیرا انلر اقرب مختاریندر بلکه ا
یجب ان یعتقد فهل یستبعد علی من ابقی الله به الثقلین
ان یحیی له الابوین **فصل ثانی عربه محبت و بغضی بیان ایدر**

طبرانی انس رضی الله عنه روایت ایدرکم قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم من احب العرب فقد احبنی ومن ابغض
العرب فقد ابغضنی یعنی انس بن مالک رضی الله عنه
دیرکم حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه کیمکه عربه
محبت ایدر اول بکا محبت ایلر وکیمکه عربه بغض ایدر اول بکا
بغض ایدر وحاکم ابن عمردن رضی الله عنهما روایت ایدرکه
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من احب العرب فبحبی احبهم
ومن ابغض العرب فببغضی ابغضهم یعنی ابن عمر رضی الله
عنهما دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه کیمکه
عربه محبت ایدر اول انلره بکا محبتی ویاخود بنم انلره
محبتم سببیله محبت ایدر یعنی بنی سودکی ویاخود بن انلری
سودوکم اجلدن ایدر وکیمکه عربه بغض ایدر اول انلره بکا
بغضی سببیله بغض ایدر یعنی اول بکا بغضی جهتندن بغض ایلر
زیرا اگر حضرت رسول اللهی سویدی عربی سوردی وانلره بغض
اتمزدی زیرا صدق محبتک جمله علاماتندن بری اولدرکه
هرنسنه کم محبوبنه منسوب اوله اوله اکا محبت ایلر حتی
نتکم انسان برکسنه‌یی سور اول آنک محله سنک کلبنه محبت
ایدر لله درمن قال واحسن المقال شعر وما عجب اکرام
الف لواحد لعین تفدی الف عین وتکرم طبرانی

وحاکم

وحاكم وبيهقي شعب ايماننده وسننده ابن عباسدن رضي
الله عنهما روايت ايدرلركه قال قال رسول الله صلى الله
عليه وسلم احبوا العرب بثلاث لاني عربي والقرآن عربي
ولسان اهل الجنة عربي احبوا افعال بابندن امر حاضر
جمع مذكردر ولثلاث لفظنك مميزي محذوفدر وتنوين
اندنه عوضدر تقديري لثلاث خصال ديمكدر وخصال
مؤنث اولدوغي جهتدن ثلاثدن تا حذف اولنمشدر وجايزدركه
لفظ ثلاث بر مقدر موصوفك صفتي اوله تقديري لخصال ثلاث
ديمكدر لاني عربي الى آخره بدلدر ثلاثدن اعادهٔ عامل ايله
يعني ابن عباس رضي الله عنهما ديركه حضرت رسول الله صلى الله
عليه وسلم ديدي كه عربي اوچ خصلت ايچون محبت ايلكوز برنجيسي
بن عربم منسوبم انوكچون محبت ايلكوز وقرآن عظيم لسان عربي
اوزره اولدوغيچون عربه محبت ايلكوز واهل جنت جنتده
سوزلري ومابينلرنده محاوره لري لسان عربي اوزره اولدوغيچون
عربه محبت ايلكوز يعني عرب بو اوچ خصلت ايله ساير
اممدن ممتاز اولديلر وانلر ايله غيريلر اوزرينه تفضيله
استحقاق تحصيل اتديلر **تنبيه** حفاظدن ذهبي مختصر
مستدركده ديركه بنم ظنم بودركه بو حديث موضوعدر
وابن الجوزي بو حديثي موضوعاتنده ذكر اتدي علقمي

حاشیهٔ جامع صغیرده دیرکه شیخمز که سیوطی حضرتلری پدر
در الله لی نام کتابنده سوزینک حاصلی اولورکه بو حدیث
موضوعدرلر وانتهی بو فقیر دیرکه کذلک آنی جامع صغیرده
ایرادی موضوع دکول ایدوکنه دلیلدر زیرا کتاب مزبورک
خطبه سنده بیوررکه وصنته عما تفرد به وضاع اوکذاب
تنبیه آخر معلوم اولسون که احتوا امردر وموجب امر عامهٔ
علما عندنده وجوبدر مکرکه وجوب مراد اولمدوغنه بر دلیل
قایم اوله حاصلی قرینه دن مجرد اولان امرک موجبی وجوبدر
زیرا اول معنای خاصه ایچون موضوعدر بین اشتراک ثابت
اولمز الا دلیل ایله وبونده احتودن وجوب مراد اولنمدوغنه دلیل
یوقدر والله تعالی اعلم **فصل ثالث عربه بغض مفارقت
دین اولدوغنی بیان ایدر** ترمذی سلماندن رضی الله عنه روایت
ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم یا سلمان لا تبغضنی
فتفارق دینک قلت یا رسول الله کیف ابغضک وبک
هدانی الله فقال تبغض العرب فتبغضنی ترمذی بو حدیث
ایچون حسن غریب دیدی یعنی سلمان رضی الله عنه دیرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیلر ای سلمان بکا بغض وعداوة
اتمه اکرسن بکا بغض وعداوة ایدرسک دینکدن جدا اولورسن
سلمان رضی الله عنه دیرکه دیدمکه یا رسول الله سکا بن نیجه

بغض

بغض وعداوت ایده‌ین حالده بوکه حق تعالی سنک سببکله بکا هدایت
ایلدی حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیلر که عربه بغض
ایدرسن وانلره بغضک سببیله بکا بغض ایلرسن شرح غریب
الحدیث دین لغتده جزا معناسنه‌در واصطلاحده حضرت رسول
اللهک صلی الله علیه وسلم مبعوث اولدوغی شرعدن عبارتدر
وشرع وکذا شریعت احکام تکلیفیه وتخییریه ووضعیه‌نک
اوزرینه مشتمل بر قانون الهیدن کنایه‌در صاحب قاموس
دیرکه الشریعة ما شرع الله تعالی بعباده انتهی ودین بر تعریف
آخر ایله دخی تعریف اولنوب دنلدیکه الدین وضع الهی سایق
لذوی العقول باختیارهم المحمود الی ما هو خیر لهم بالذات معلوم
اولاکه دین وملت واسلام وشریعت مفهومده مغایرلر وما صدقده
متحدلردر تدبر تدبر هدایه واهتدا مطلوبه موصل بر طریقه سلوکه
وبعضیلر مطلوبه ایصال ایدر بر نسنه بولمقدر دیدیلر ومقابلی
ضلالتدر وهدایت مطلوبه ایصال ایدر بر نسنه‌نک اوزرینه
دلالتدر دخی دیرلر وبو معنی اوزرینه انک مقابلی اضلالدر واضلال
مطلوبه ایصال اتمز بر نسنه‌نک اوزرینه دلالتدر صاحب
قاموس دیرکه الهدی الرشاد والدلالة ویذکر هداه هدی وهدیا
وهدایة وهدیة ارشده فتهدی واهتدی وهداه الله الطریق
وله والیه انتهی طبرانی انس بن مالک رضی الله عنهدن روایت ایدرکه

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم حب العرب ايمان وبغضهم
كفر فمن احب العرب فقد احبني ومن ابغض العرب فقد ابغضني
يعني انس بن مالك رضي الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله
عليه وسلم بيورديكه سنك عربه ومحبتك علامت ايماندر
وانلره بغض وعداوتك امارات كفر وطغياندر پس كيمكه عربه
محبت ايدر اول بكا محبت ايدر وكيمكه عربه بغض ايدر اول
بكا بغض ايدر شرح غريب الحديث ايمان امانندر اءمانندر
ايكي همزه ايله همزه ثانيه كند وساكن وما قبلي مكسور اولدوغيچون
لاجل التخفيف وجوبا يايه قلب اولندي نتكم قاعده صرفدر
وايمان لغتده مطلقا تصديق معناسنه در قال الله تعالى وما انت
بمؤمن لنا اي بمصدق وشرعده حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
جميع خدادن كتوردوكي نسنه ده تصديق در والاسلام لغتده تسليم
واستسلام كبي طاعت وانقياد معناسنه در وقال الله تعالى قالت الاعراب
امنا قل لم تؤمنوا ولكن قولوا اسلمنا اي استسلمنا الظاهر
وشرعده كلمه توحيدي لسان ايله بيان ومفهومني قلب ايله
قبول واذعاندر واقامت صلوة وايتاء زكوة وصوم شهر رمضان
وحج بيت ايتمانره عبارتدر قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
بني الاسلام على خمس شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا
رسول الله واقام الصلوة وايتاء الزكوة وصوم شهر رمضان

في الايمان

والاسلام

وحج البيت من استطاع اليه سبيلا • وبو بعينه ايمان شرعينك معناسيدر
حاصلى ايمان ايله اسلام على الصحيح مفهوم اعتبارى ايله متباينلردر
وما صدق اعتبارى ايله مترادفلردر **فايده** • معلوم اولاكم اسلام ه
علما بيننده اختلافى واقع اولدى • بعضيلر ديديلركه اسلام بو دينه
مختصدر سايرا ديانه اطلاق اولنمز • وبعضيلر ديديلركه اول هر
دين حقى تعميم ايلر • قسطلانى قدس سره مواهب لدنيه ده بيوردركه
بعضيلر ديديلركه اسلام بو امته وصف خاصدر وانلره بو وصفده انبيا دن
غيرى كمسنه مشارك دكلدر • وبونلرك بو مدعالرينه دليللرينك
برى خدانك جل ذكره هو سماكم المسلمين من قبل قوليدر • وبرى
خدانك عز اسمه رضيت لكم الاسلام دينا قوليدر • واكر اسلام بو دينه
مختص اولميدى انوكله بو امتك اوزرينه امتنانك فايده سى
اولمزدى • بعضيلر ديديلركه اسلام بو امته مختص دكلدر بلكه اول بو
امتدن غيره دخى اطلاق اولنور • واول لغة وشرعا دين حقك اسميدر
وبونلرك بو مدعالرينه شاهدلرينك برى خدانك جل وعلا ولا تموتن
الا وانتم مسلمون قوليدر • وبرى خدانك سبحانه وتعالى فما وجدنا
فيها غير بيت من المسلمين قوليدر • وعقلا شاهدلرى بودركه اكثر
علما مذهبنده ايمان اسلامدن اخصدر • واول بو امته مختص دكلد ر
بلكه هر كمسنه كم خدايه وپيغمبرلرينه متبع اولوب شريعته داخل اولم
اول انوكله وصف اولنور • واسلام بو امته مختصدر دينلرك دليللرى نزه

جواب ویریب دیدیلرکه خدانک عز وجل اسلامی انلره دین اولدوغی
حالده رضاسنی وابراهیم علیه السلامک انلری اسلام ایله تسمیه سنی
غیریلرک اوزرینه انعام ایلدوکی فضایلی ایله انلرک اوزرلرینه
انعامنی اعلامدر انوکله اتصافلرینی منافی دکلدر انتهی کلامه
وحضرت شیخک قدس سره بو خصوصده اتمام النعمة فی اختصاص
الاسلام بهذه الامة نامنده بر رساله سی واردر وانک ابتداسنده
بیوردرکه وبعد فقد رفع الی السؤال هل کان الامم السالفة یوصفون
بانهم مسلمون ام لا فاجبت بما نصه اختلف العلماء هل یطلق
الاسلام علی کل دین حق او یختص بهذه الامة الشریفة علی قولین
وارجحهما الثانی انتهی بعده ایکی قولک تفصیلا وزره دلیللرینی
ذکر ایلدی وقول ثانینک ارجحیتنی بیان اتدی مراد ایدن مراجعت
ایلسون وکفر ضم کاف وسکون فا ایله ضد ایماندر معلوم اولا کم حبتک
عرب اضافتی مصدرک مفعولنه اضافتی قبیلندندر تقدیری حبتک
العرب دیمکدر وخطاب عامدر وبعضهم دخی بو منوال اوزره در
تقدیری وبغضک ایاهم دیمکدر والله اعلم طبرانی ابن عباسدن
رضی الله عنهما اسناد حسن ایله روایت ایدرکم قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم بغض بنی هاشم والانصار کفر وبغض العرب
نفاق یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیرکم حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم بیوردیکه بنی هاشم ایله انصارک بغضلری کفردر

وعربک بغضی نفاقدر زحاکم انس بن مالکدن رضی الله عنه روایت ایدرکه
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم حب العرب ایمان وبغضهم کفر
یعنی انس بن مالک رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه سنک عربی سومک ایمانک علامتی در
وعربی سومامک کفرک امارتیدر زحاکم بوحدیثی تصحیح ایتدی و ضعیف در
دیوردایلنری وضعیف اولدوغی تقدیرجه حدیث ضعیف فضایل
ومناقبده بالاتفاق حجتدر وطبرانی امام علیدن رضی الله عنه
روایت ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم لایبغض العرب
الامنافق یعنی امام علی رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم بیوردیکه عربه بغض ایلمز الامنافق یعنی عربه بغض
ایدن کمسنه منافقدر زیس بواحادیث شریفه عربه عداوة وشقاق
علامت کفر ونفاق اولدوغنه دلالت ایتدیلر لکن بومعنی عربه من حیث
هی بغض وعداوته محمول دکلدر زیرا عربه کاهی کفر ومعصیتدن
ونفاق وشقاقدن بعضی امور عارض اولورکه اول امور سببیله
انلره بغض وعداوت واجب اولور زیرا حضرت رسول صلی الله
علیه وسلم بیوردی احب الاعمال الی الله الحب فی الله والبغض
فی الله رواه الامام احمد فی مسنده عن ابی ذر الغفاری واسناده
حسن یعنی ابوذر رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه خدایه اعمالک سوکلوسی یعنی انلرک ثواب جهتندن

أكثرى الله ايچون محبت و الله ايچون عداوتدر و فى لام تعليليه
معناسنهدر كما فى قوله تعالى فذلكن الذى لمتننى فيه اى لاجله و بر حديث
شريفده لام مصرحا ذكر اولنمشدر نتكم امام طبرانى معاذ بن انسدن
رضى الله عنه روايت ايتمشدر و اول حديث شريف بودر افضل الايمان
فى ان تحب لله و تبغض لله الحديث يعنى كمال ايمان اولدر كه اهل سعادتى
خدا ايچون سوهسن سكا احسان ايتدكلرى ايچون سومييهسن و اهل شقاوتى خدا
ايچون بغض ايليهسن سكا جفا ايتدكلرى ايچون بغض ايتميهسن آيمدى
مطيعه ميل و محبت واجبدر زيرا اول عند الله محبوبدر و عاصيه
بغض و عداوت واجبدر زيرا اول عند الله ممقوتدر پس
مطيعه مطيع اولدوغى جهتدن محبت ايدن كمسنه نك محبتى لله
اولور و عاصيه عاصى اولدوغى اجلدن عداوت ايدن كمسنه نك عداوتى
لله اولور فايده تتاق اسم السلامى د زعوب اتى بو معنايه مخصوص
ايلديكيه اظهار اسلام و ابطان كفر بلمن لردر والله سبحانه و تعالى اعلم

فصل رابع قريشك حبى و بغضى بيانندهدر

طبرانى انس بن مالكدن رضى الله عنه روايت ايدر كه قال قال رسول الله
صلى الله عليه و سلم حب قريش ايمان و بغضهم كفر يعنى انس بن مالك
رضى الله عنه ديدى كه حضرت رسول الله صلى الله عليه و سلم بيوردى كه
قريشى سومك علامت ايماندر و قريشى سومامك امارت كفر و طغيانـ ندر
امام مالك و امام احمد و شيخان و ابو داود ابو موسى اشعريدن

وابو

وابو سعید الخدریدن رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قالا قال رسول
الله صلی الله علیه وسلم احبوا قریشا فانه من احبهم احبه الله یعنی
ابو موسی اشعری وابو سعید الخدری روایت ایدرلرکه حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه قریشه محبت ایدیکوز زیرا ایدرلر کیمسنه
شول کمسنه که انلره محبت ایدر حق تعالی اکا محبت ایدر و یاخود محبت
ایلسونه پس احبه الله جمله سینك خبریه وانشائیه اولماسی جایزدر
فایده معلوم اولا کم خدانك عبادنه محبتی انلره اراده رحمت
وثوابدن عبارتدر و غضبی انلره ارادهٔ شقاوت وعقابدن کنایه‌در
طبرانی عبد الله بن السائب حضرتلرندن رضی الله عنه روایت ایدرکم
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم قدموا قریشا ولا تقدموها وتعلموا
من قریش ولا تعلموها ولولا ان تبطر قریش لاخبرتها مالخیارها عند
الله یعنی عبد الله بن السائب رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه قریشی اوزریکوزه تقدیم ایلکوز
وشرعا انلری تقدیم واجب اولانامرده امامت کبی مثلا انلرك
اوزرینه تقدم ایلمکوز و قریشدن تعلم ایدیکوز وانلره تعلیم
اتمکوز واکر قریش بطر اوله اولمسلردی عند الله انلرك مختارلری
ایچون مراتب عالیه ومنازل سامیه‌دن انلری خبردار ایدردم
یعنی قریشی عند الله مختارلری ایچون اولان خیرات ومثوباتی
بلدرکلرندن ربما طغیان ایده‌لر یعنی اکا اعتماد ایدوب عملی ترك

ایلیه لر دیواوه خیرا تدن انلره خیر ویرمدم فایده قدموا تفعیل
بابندن امر حاضر جمع مذکردر قریشی نفسکوزدن اوندینه تقدیم ایلکوز
دیمکدر وخطاب عامدر یعنی هر مخاطب اولمغه صالح اولانه در ولا تقدموها
تفعل بابندن نهی حاضر جمع مذکردر اصلی لا تتقدموها در احدی
التائین تخفیف ایچون حذف اولنمشدر تنکلم تفعیلی کتب صرفده
مذکوردر وتعلموا تفعل بابندن امر حاضر جمع مذکردر اوکره نکوز
دیمکدر اصلی تتعلموا در سابق کبی احدی التائین تخفیف ایچون
حذف اولنمشدر ولا تعلموا تفعیل بابندن نهی حاضر جمع مذکردر
اوکرتمکوز دیمکدر بطر نعمت کوترمکدر ونعمت سببیله طغیان
اتمکدر وطغیان حددن تجاوزدر آ ابن عدی جابردن رضی الله عنه
روایت ایدرکم قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم قريش على
مقدمة الناس يوم القيامة ولولا ان بطر قريش لاخبرتها بما
لمحسنها عند الله من الثواب یعنی جابر رضی الله عنه دیرکه حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بیوردیلر قریشی قیامت کونی ناسک
مقدمه سیدر یعنی انلرک ایلروولرنده در لر واکر قریش بطر ان
اولمیه لردی یعنی نعمت سببیله طغیان اتمه لردی عند الله
انلرک محسنلری ایچون اولان مثوبات عظیم ودرجات جسیمه دن
انلری آکاه ایدردم فایده مقدمه دالک کسریله عند الاکثر وفتحیله
عند البعض عسکرک اوکنجه کیدن جماعته دیرلر صاحب قاموس

حديث صحيح شريف
ارجاعاتدركي بيان
اعتباري ايلهدر اسم

من مقدمة

ديركه مقدمة الجيش ومن تعلب فتح دالله متقوموه انتهى
ومقدمهٔ كتاب ومقدمهٔ علم بوندن ماخوذ لردر نتكم ملا سعد
السعد الدين قدس سره مطولده بيوردر المقدمة ماخوذة من مقدمة الجيش
للجماعة المتقدمة منها من قدم بمعنى تقدم يقال مقدمة العلم لما يتوقف
عليه مسائله كمعرفة حده وغايته وموضوعه ومقدمة الكتاب
لطايفة من كلامه قدمت امام المقصود لارتباط له بها وانتفاع
بها فيه سواء توقف عليها ام لا انتهى پس مقدمهٔ كتاب
مقدمهٔ علمدن اعم اولور معلوم اولا كه بو حديثك اكرچه اسنادی
ضعيف در لكن حديث ضعيف سابقا ذكر اولندوغى اوزره مناقب
وفضايلده بالاتفاق حجت در امام احمد حضرت عايشه دن
رضي الله عنها روايت ايدركه قالت قال رسول الله صلى الله
عليه وسلم لولا تبطر قريش لاخبرتها بما لها عند الله يعني حضرت
عايشه رضي الله عنها ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم بيوردیكه اكر قريش طغيان اتميه لر ايدی عند الله
انلرك محسنلری ايچون اولان خير وثوابدن انلره خبر ويردم
علامه بو حديثك اسنادينی صحيح اتدی معلوم اولا كه بو حديث
شريف اكرچه مطلق در لكن سابقا ذكر اولنان مقيدلره محمولدر
زيرا قضيه متحده در والله اعلم طبرانی اسناد حسن ايله عبد الله
بن الحارث الزبيديدن رضي الله عنه روايت ايدركه قال قال رسول الله

صلى الله عليه وسلم العلم في قريش والامانة في الانصار يعني عبد الله
بن الحارث رضي الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
بيوردیکه علم قریشده در و امانت اکر مالیه در و اکر علمیه در
انصارده در هیثمی بو حدیثك اسنادینی تحسین اتدی یعنی حسن در
دیدی طبرانی ابی معاویة الازدیدن رضي الله عنه روایت ایدر ایدر که
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الامانة في الازد والحياء في قريش
یعنی ابی معاویة الازدی رضي الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلى
الله عليه وسلم بیوردیکه امانت ازدده در و حیا قریشده در
یعنی بو ایکی قبیلده امانت ایله حیا غیریلردن اکثردر امام احمد و ابن حبان
و حاکم اسناد صحیح ایله جبیردن رضي الله عنه روایت ایدرلرکه قال قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم ان للقرشي مثل قوة الرجلين من غير
قريش یعنی جبیر رضي الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم بیوردیکه سلاله قریشدن بر کمسنه نك قریشدن غیریدن ایکی
کمسنه نك قوتی کبی قوتی وار در امام احمد و طبرانی و بزار قتاده
بن النعماندن رضي الله عنه روایت ایدرلرکه انه وقع بقريش فقال
له رسول الله صلى الله عليه وسلم يا قتادة لا تسبن قريشا فانه لعلك
ان ترى منهم رجالا تزدري عملك مع اعمالهم وفعلك مع فعالهم
وتغبطهم اذا رايتهم لولا ان تطغى قريش لاخبرتهم الذي لهم عند
الله یعنی قتاده ابن النعمان رضي الله عنه قریشی سب ایلدی بس

حضرت

حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم اكا دیدیکه ای قتاده البته قریشه
دشنام ایلمه یعنی انلره سوکمه زیرا بو رسمی اولاکم انلردن بعضی کمسنه لر
کوره سن که عملکی انلرک عمللری عندنده و فعلکی انلرک فعللری
یانند ده استحقار ایده سن و انلری کوردوکوکده رشک ایلیه سن یعنی
انلر نایل اولدوغی نعمته نایل اولمغی استیه سن و اکر قریش طغیان
اتمسه لردی یعنی حددن تجاوز ایلمسه لردی عند الله انلرک محسن
لری چون اولان خیرات و حسناتدن انلری خبردار ایدردم قرانی بو حد یثک
اسنادین تصحیح اتدی وفی لفظ آخر ان ابا قتادة الانصاری شتم ع
السلمی قال لخالد بن الولید یوم فتح مکة هذا یوم یذل الله فیه قریشا
فقال بعض اصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم الا تسمع ما یقول
ابو قتادة یا رسول الله فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم مهلا یا ابا
قتادة انک لو وزنت حلمک مع حلومهم لتحاقرت حلمک مع حلومهم
ولو وزنت رأیک مع آرائهم لتحاقرت رأیک مع آرائهم ولو وزنت
فعالک مع فعالهم لتحاقرت فعالک مع فعالهم لا تعلموا قریشا و
تعلموا منهم فلولا ان یبطر قریش لاخبرتهم بما لهم عند رب العالمین
رواه البیهقی فی المدخل یعنی بر لفظده وارد اولدیکم بدرستی ابو قتاده
الانصاری مکه فتح اولندوغی کون خالد بن ولیده رضی الله عنه دیدیکه
بو بر کوندر که حق تعالی انده قریشی ذلیل ایدر پس حضرت رسول اللهک
صلی الله علیه وسلم بعض اصحابی دیدیلر که ابو قتاده نک دیدوکنی

اشیدریسن یا رسول الله حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردی ک
رفق وملایمت ایله ای اباقتاده بدرستی اگرسن حلمکی انلرک حلمیله
وزن ایدیرک کنه وحلمکی انلرک حلملرینه نسبت حقیر عد ایدیرک
واگر رأیکی انلرک رأیلریله وزن ایدیرک کنه ورأیکی انلرک رأیلرینه
نسبت صغیر عد ایدردک واگر فعللریکی انلرک فعللری ایله وزن
ایدیرک کنه وفعللریکی انلرک فعللرینه نسبت استحقار ایدردک
قریشه اوگرتمکوز وقریشدن اوگرنمکوز واگر قریش بطرانه اولمسه لردک
یعنی حددن تجاوز قلمسه لردی حاصلی اکا اعتماد ایدوب عملی ترک اتمسه لردی
عندالله انلرک محسنلرچون اولان مثوبات جزیله دن انلری اگاه ایدردم
بیهقی بر خلده جبیر بن مطعمدن رضی الله عنه روایت ایدرکم قال قال رسول
الله صلی الله علیه وسلم یا ایها الناس لا تقدموا قریشا فتهلکوا ولا تخلفوا
عنها فتضلوا ولا تعلموها وتعلموا منها فانها اعلم منکم لولا ان تبطر
قریش لاخبرتهم بالذی لهم عند الله یعنی جبیر بن مطعم رضی الله عنه
دیدیکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه ای ادم اوغوللری
قریشک اوزرینه تقدم ایلمکوز شول نسنه ده شرعا انلرک انده
تقدملری واجب اوله امامت کبی مثلا پس اگر انلرک تقدملری
واجب اولان نسنه ده انلرک اوزرلرینه تقدم ایدرسکوز هلاک
اولورسز وقریشدن گیرو قلمکوز پس اگر انلردن گیرو قالورسکوز
ضلالتده دوشرسز وطریق مقصوده مهتدی اولمازسکوز وقریشه

اوگرتمکوز

اوکرتمکوزو انلردن اوکرنکوزه زیرا انلر سزدن اعلمدر قرانی بو حدیثک
اسنادینی تحسین اتدی یعنی حسن دردی فایده اخبار کشنک کندو
عندنده اولان شیده اعلمدر صاحب قاموس دیرکه اخبره
خبوره انباه ما عنده انتهی واول ایکی مفعوله تعدیه ایدر تارة
نفسیله وتارة ثانیه بایله اولر اجلدن احادیث مذکوره نک بعضی سنده
بایله وبعضی سنده بلا واقع اولمشدر امانت ضد خیانتدر
انصار ناصرک جمعیدر و بونده مراد اوس وخزرجدر حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم نصرت ایدن صحابه در رضی الله عنهم
وبو صفت انلرک اوزرینه غلبه ایتمکین عند الاطلاق ذهنه
تبادر ایدن انلردر صاحب قاموس دیرکه والانصار النبی صلی الله
علیه وسلم غلبت علیهم الصفة انتهی ازد واسد زایله وسین ایله
یمنده بر قبیله نک بابالریدر وانصارک جملهسی بونک اولادندندر
وبوکه ازد شنوءه دینور صاحب قاموس دیرکه وازد شنوءة وقد
تشدد الواو قبیلة سمیت لشنآن منهم والنسبة شنائی وقال فی
محل اخر وازد ابن الغوث وبالسین افصح ابو حی بالیمن ومن اولاد
الانصار کلهم ویقال ازد شنوءة وعماد انتهی توربشتی
دیرکه هو بسکون الزاء ویقال الاسد بسکون السین وهو بالسین
افصح ابو حی من الیمن وهما ازدان ازد شنوءة وازد عمان انتهی
قال الشاعر شعر وکنت کذا رجلین رجل صحیحة ورجل بها ریب

من الحرثان فاما الذى صحت زجل شنوءة واما التى شلت فاز د
عمان بيضاوى حضرت رسولك صلى الله عليه وسلم الملك فى قريش
والقضاء فى الانصار والاذان فى الحبشة والامانة فى الازد قولند ه کر
آنی . ا . ابى هريره دن رضى الله عنه امام احمد ايله ترمذى روايت اتديلر
ديركه حديثده ازددن مراد ازد شنوءه در انتهى پس بو حديثده
دخى ازددن مراد ازد شنوءه اولور حيا مد ايله لغتده انوك
سببيله عيب اولان نسنه نك خوفندن انسانه عارض اولان
تغير وانكسار در وشرعده بر خلق دركه اجتناب قبيحه باعث
اولور وحق صاحبنك حقنده تقصيردن منع قلور والله اعلم
قريشده اولان يا وحدت ايچوندر واحد من قريش ديمكدر وقع
بقريش قال صاحب النهاية يقال وقعت بفلان اذا لمته ووقعت ه
فيه اذا عبته وذممته ومنه حديث طارق ذهب رجل ليقع
فى خالد اى يذمه ويعيبه ويغتابه انتهى وقال فى المصباح وقع
فلان فى فلان وقوعا ووقيعة سبه انتهى وحضرت رسول اللهنك
صلى الله عليه وسلم لا تسبن قريشا قولى وقع بقريش سب قريشا
معناسنه اولدوغنه دلالت قلور پس با فى معناسنه اولمغه تنزدرى
افتعال بابنك ناقص يائيندن فعل مضارع منفى در مذكر مخاطبدر
اصلى تنزترى در زيرا ثلاثيسى ذرى يذرى در تا حرفى دال حرفنه
مهموسه دن وزا حرفى حروف مجهوره دن جهر له همس بيننده

بعده

بعد وتنافر اولمغين تا داله قلب اولدی زيرا تايله دال بينده بحرجه
مقاربت وارد ر واِزدرا احتقار وانتقاص معنالرنه در وبو عند بعضنا سنه در
غبطه كشنك غيريده اولان نعت كی نعمتك كندويه حصولنی
تمنی ايلمسيدر اول نعمتك اندن ازالهسنی تمنی ايلمجك اتمكسزين
وبو قيدله غبطه حسددن ممتاز اولور زيرا حسد كشنك غيرينده
اولان نعمت مثللی نعمتك كندويه حصولنی تمنی اتمه يدر اندن
زوالنی تمنی برله مصاحبدر ديركه الغبطة حسن الحال وهي اسم
من غبطه غبطا من ضرب اذا تمنيت مثل ما ناله من غير ان تريد
زواله عنه لما اعجبك منه وعظم عندك وبهذا جايز فانه
ليس بحسد فان تمنيت زواله فهو الحسد انتهى وكاهی لفظ
حسد غبطه اوزرينه اطلاق اولنور يعنی حسد ذكر اولنور واندن
غبطه مراد اولنور وبو معنی احاديث صحيحه ده واقعدر مهلا
منصوب بر مصدر در اوزرينه امهله رفق برده ديمكدر صاحب
قاموس ديركه يقال مهلا يا رجل وكذا للانثى والجمع بمعنى امهل
وتقول مجيبا لا مهل والله ولا تقل لا مهلا والله وتقول وما
مهل والله بمغنية عنك انتهى حلوم حلمك جمعيدر احلام
وزننه اوزرينه دخی جمعلنور صاحب قاموس ديركه الحلم بالكسر
الاناة والعقل احلام وحلوم ومنه ام تأمرهم احلامهم وهو
حليم انتهى تتريده ديركه حلم بالضم حلما بالكسر صفح وستر

وعقل وتصاون عن مراجعة السفيه فهو حليم انتهى واناره
تثبت در وعجله ترک اتمکدر تحاقر تصاغر معناسنه در
فعال کسر فایله فعلک جمعیدر ولاتقتدموا اسابق که اصلده لاتتقدموا در
احدى التائین تخفیف اچون حذف اولنمشدر هلک اوج بابدن
مستعملدر ضرب ومنع وعلم فتهلکوا اصلده فتتهلکون در
نون علامت جزم اچون حذف اولنمشدر زیرا جواب نهیدر
لاتخلفوا کذلک اصلده لاتتخلفوا در زیرا تفعل بابندن نهی
حاضر جمع مذکردر یعنی احدى التائین تخفیف اچون حذف
اولنمشدر تخلف تاخر معناسنه در فتضلوا کذلک اصلده
فتتضلون در وتفصیلی کتب نحوده مسطوردر ضل یضل
بالکسر وبالفتح ضلالا ای ضاع ومات والله اعلم بخاری تاریخنده
وطبرانی کبیرده وحاکم مستدرکده وابن مردویه وبیهقی
خلافیاتده ام هانیدن رضی الله عنها روایت ایدرلر که
قالت قال رسول الله صلى الله علیه وسلم فضل الله قریشا بسبع
خصال لم یعطها احدا قبلهم ولا یعطها احدا بعدهم فضل الله
قریشا بانی منهم وان النبوة فیهم وان الحجابة فیهم وان السقایة
فیهم ونصرهم على الفیل وعبدوا الله عشر سنین لا یعبده
غیرهم وانزل الله فیهم سورة من القرآن لم یذکر فیها احدا
غیرهم لایلاف قریش حاکم بو حدیثی تصحیح اتدی ورد اولندک

وعرایة

وعلى تحسين ايلدى وابقا اولندى يعنى ام هانى بنت ابى طالب
رضى الله عنهما ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
بيوردیكه حق تعالى قريشى يدى خصلت ايله ساير ناسك اوزرينه
تفضيل ايلدى اجلندن يدى خصلت كه حق تعالى انلرى قريشدن
اول بركسنه ويرمدى وانلرى قريشدن صكره بركسنه ويرمز
اول يدى خصلتك تفصيله شروع ايدوب بيوردیكه حق تعالى قريشى بيوردر
ساير ناسك اوزرلرينه تفضيل ايتدى شونكله كم بن درستى
بن انلردنم وآخر زمانده مبعوث اولان نبى عربينك نبوتى
انلرده در وحجابة يعنى كعبه نك خذمتى وآنك دربانلغى انلرده در
وسقايه يعنى حجاجك موسمده وغيريده ايچدكلرى صونك تحصيلى
انلرده در وانلرى حق تعالى اصحاب فيلك اوزرينه منصور ايلدى
وابتداء اسلامده حق تعالى حضرتلرينه اون ييل عبادة ايتديلر
انلردن غيرى خدايه عبادة صحيح ايله بركسنه عبادة ايتمدى وحق
تعالى انلرك حقلرنده قرآنده برسوره انزال ايلدى كه اول سوره ده
انلردن غيرى بركسنه ذكر اولنمادى واول سوره لايلاف قريش در شرح غريب الحديث
قوله خصال خصلتك جمعيدر وخصلت فضيلت معناسنه در
صاحب قاموس ديركه الخصلة الفضيلة والرذيلة وقد غلب على الفضيلة
ج خصال انتهى صاحب نهايه ديركه قالت بنو قصى فينا الحجابة
الكعبة يعنون حجابة وهى سدانتها الكعبة وتولى حفظها وماده

الكعبة

سدنده بيوررکه سدنة الکعبة هي خدمتها وتولى امرها
وفتح بابها واغلاقه يقال سدن يسدن سدانة فهو سادن
والجمع سدنة انتهى • وعبد الرؤف المناوى شرح جامع
صغيرده ديرکه وهى اى الحجابة سدانة الکعبة و
تولى حفظها انتهى • وحضرت شيخ بيوررکه سدانة البيت
بکسر السين وبالدال المهملتين وهى خدمته والقيام بامره انتهى
وصاحب قاموس ديرکه سدن سدنا وسدانة خدم الکعبة
اوبيت الصنم وعمل الحجابة فهو سادن انتهى • وبالجملة
حجابت بيت شريفى آچوب قپامق وآنك خدمتى ايله تقيد
اولمقدر • واول جاهليتده عثمان بن طلحة بن ابى طلحة بن عبد العزى ده
ايدى • وحضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم مکه فتح اتدکده
مفتاحنى امرحق ايله ينه آکا تسليم ايلدى • زيرا حق تعالى نك
ان الله يامرکم ان تؤدوا الامانات الى اهلها قولى بونك
حقنده نازل اولدى • وعثمان مذکور هنوز حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم مدينه ده ايکن على الصحيح خالد بن وليد
وعمرو بن العاص ايله کلوب مسلمان اولمشلر ايدى • مسلم
صحيحنده ابن عمردن رضى الله عنهما روايت ايدرکه قال
اقبل رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم الفتح على ناقته
القصواء وهو مردف اسامة حتى اناخ بفناء الکعبة

ثم

ثم دعا عثمان بن طلحة فقال ائتيني بالمفتاح فذهب الى امه فابت
ان تعطيه فقال والله لتعطينه او ليخرجن هذا السيف
من صلبي فاعطته اياه فجاء به الى النبي صلى الله عليه وسلم
فدفعه اليه ففتح الباب يعني ابن عمر رضي الله عنهما ديركه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم مكهٔ مكرمه‌یی فتح اتدوكی
كون ناقهٔ قصواسی اوزرینه راكب اولدوغی حالده اقبال
ایلدی. حال بوكه اول اسامه بن زیدی رضی الله عنه مردف
ایدی یعنی آنی اردینه آلمش ایدی تا كه ناقه‌سنی كعبه نك اوكنه
چوكردی. بعده عثمان بن طلحهٔ دعوت اتدی. وكعبه نك
مفتاحنی بكا كتور دیدی. مفتاح والده‌سی سلافه ده ایدی
پس عثمان بن طلحه رضی الله عنه مفتاحی كتورمكه والده سی
سلافه یه كتدی واول عثمانه مفتاحی ویرمه ده ابا
وامتناع اتدی. عثمان رضی الله عنه اكا یا مفتاحی
ویررسن ویاخود البته بو قلیج بلمدن چقار دیدی.
والده‌سی اندن بو اقدامی كوروب مفتاحی اكا ویردی.
عثمان رضی الله عنه مفتاحی الوب حضرت رسول الله
كتوردی. وحضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
كعبه نك قپوسنی آچدی فایده مولانا شمنی قدس
سره حاشیه‌سنده بیوردركه عضبا وقصوا

وجدعا اوچ اسملردر ومسمالری بردر وبعضلر دیرلرکه انلر
اوچیدر وبعضلر دیرلرکه جدعا وقصوا بردر وعضبا غیریدر
انتهی وقاموس صاحبی دیرکه الجدعا ناقة رسول الله صلی
الله علیه وسلم وهی العضباء والقصواء ولم تکن جدعا و
عضبا ولا قصواء وانما هی القاب انتهی پس بوندن
معلوم اولدیکه صاحب قاموسک مختاری اولدرکه انلر
اوچ اسمدر ومسمالری بردر وسلامه ضم سین مهمله
وتخفیف لامله ضبط اولنمشدر بخاری صحیحنده ابن
عمردن رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال ان النبی صلی
الله علیه وسلم قدم مکة فدعا عثمان بن طلحة ففتح الباب
الباب فدخل النبی صلی الله علیه وسلم وبلال واسامة
ابن زید وعثمان بن طلحة ثم اغلق الباب فلبث فیه ساعة
ثم خرجوا قال ابن عمر فبدرت فسالت بلالا فقال صلی
فیه فقلت فی ای قال بین الاسطوانتین قال فذهب
علی ان اساله کم صلی یعنی ابن عمر رضی الله عنهما دیرکه
بدرستی حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم عام فتحده
مکیه کلدی وعثمان بن طلحه‌یی دعوة ایلدی پس اول کلوب
کعبه قپوسنی آچدی وحضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
ومؤذنی بلال وخادمی اسامة بن زید وعثمان بن طلحة الحجبی

کعبه‌نک

کعبه نک ایچنه داخل اولدیلر وقپو قپاندی وحضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم انده بر ساعت اکلندی بعده
رسول الله صلی الله علیه وسلم وآنکله اولان اصحاب کعبه دن
چقدیلر ابن عمر رضی الله عنهما دیرکه بن اسراع ایلدم و
بلاله حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم کعبه ده نماز قلدیمی
دیدم ویاخود قلمادیمی دیو سوال اتدم بلال رضی الله عنه دیدیکه
قلدی ابن عمر رضی الله عنهما دیرکه اکا دیدمکه قنغی جانبده
قلدی بلال رضی الله عنه دیدیکه اسطوانتین اورتاسنده قلدی
ابن عمر دیرکه قاچ رکعت قلدوغنی سوال اتمک بندن فوت
اولدی **بیان غریب الحدیث** بدرت اسرعت دیمکدر
صاحب قاموس دیرکه بدره الامر والیه عجل الیه واسبق
انتهی لبث مکث کبی اکلنمک وطورمق معناسنه در اسطوانتین
تثنیه اسطوانه در واسطوانه ضم همزه ایله ساریه دیمکدر
درک معناسنه استون نک معرّبیدر صاحب قاموس دیرکه
الاسطوانة بالضم السارية معرّب استون افعوالة او فعلوانة
انتهی ذهب علی فات معنی دیمکدر **فایده** قسطلانی مواهب
لدنیه ده دیرکه عثمان مذکور عثمان بن طلحة بن ابی طلحة بن
عبد العزّی در واکا حجبی دیرلر حاء مهمله نک وجیمک
فتحه لریله والآن انلر شیبتین دیمکله معروفلردر وشیبه

ابن عثمان بن ابی طلحه یه منتسبلردر وشیبه عثمان بن طلحه نک
عمسی اوغلیدر وبو عثمانک اوغلی یوقدر لکن صحبتی وروایتی
وارددر انتهی حاصلی عثمان بن طلحة الحجبی نک اوغلی اولمادی
لکن انک عثمان نامنده بر عمسی وارایدی واول احد کونی
مشرکلرک صاحب لوالری ایدی وانده قتل اولندی وبو
عثمانک شیبه نامنده بر اوغلی وارایدی وقتاکم عثمان بن
طلحة الحجبی رضی الله عنه وفات ایتدی حجابت اکا انتقال
ایلدی وشیبه حضرت معاویه نک رضی الله عنه اوغلی یزید
پلیدک زمانی شقاوتنه یتشدی والله اعلم سقایه حجاجه
اچورمک موسمده وغیرنده صوقونلان محلک اسمی در اچون
صاحب مجمل دیرکه السقایة الموضع الذی یتخذ فیه الشراب
فی الموسم وغیره انتهی صاحب قاموس دیرکه السقایة موضعه
ویضم کالمسقاة ویکسر انتهی وصاحب نهایه دیرکه المسقاة
بالفتح والکسر موضع الشرب وقیل هو بالکسر آلة الشرب انتهی
وسقایه جاهلیتده حضرت عباسده ایدی وحضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم عام فتحده ینه آنی حضرت عباسک اوزرنده
ابقا ایلدی پس اول آل عباسده اولور ابدا بو محلک تفصیلی
اولدرکه سقایه اول عبد بن مناف النده ایدی واول قربه لر
ایله مکده اولان قیولردن صو کتوروب کعبه نک اوکنده دریدن

حوض لر اچنه دوکردی وانده حجاج ایچورردی بعده امر
سقایه اوغلی هاشمه انتقال اتدی اولدخی پدری کبی
قربه لرله صو کتوروب اول حوضلرک اچنه صب ایدردی
واندن حجاجی سقی ایلردی وهاشمدن صکره بو امر اوغلی عبد
المطلبه دکدی پس اول دخی پدری کبی اتدی تا کم زمزمی حفر
ایلدی وزمزمی حفر اتدکدنصکره اوزم صاتون الوب زمزم
صوینه نبیذ وطرح ایدردی واندن خلقه ایچورردی بعده بو امرده
اوغلی عباس قایم اولدی اولدخی پدری عبد المطلب کبی قلدی
ویوم فتحده حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم نتکم حجابتی
عثمان بن طلحه نک اوزرنده ابقا اتدی سقایتی دخی عباسک
اوزرنده ابقا ایلدی وعباس رضی الله عنه وفات اتدکده صکره
سقایه اوغلی عبد الله دکدی وعبد الله رضی الله عنه وفات
اتدکدنصکره اوغلی علی یه دکدی وهلم جرا والله سبحانه وتعالی اعلم
معلوم اولا کم عبد المطلبک زمزمی حفری تجدید ایدی ابتدا حفری
دکل ایدی زیرا آنی ابتدا حضرت اسماعیل علیه السلام ایچون جبریل
امین علیه السلام حفر ایلدی صاحب کشاف ربیع الابرار
نام کتابنده دیرکه جبریل علیه السلام ما زمزمی ایکی کره اخراج
ایلدی برکره آدم علیه السلام ایچون اخراج ایلدی حتی زمان
طوفانده منقطع اولدی وبرکره اسماعیل علیه السلام ایچون

اخراج ایلدی. زهری ده دیرکه خویلد بن اسد بن عبد العزی نک عبد المطلب حقنده دوکی سوزدر صاحب کشافک سوزینه تقویه ایدر شعر اقول وما قولی الیهم بسبة، علیک ابن سلمی انت حافر زمزم. رکیة ابراهیم یوم ابن هاجر. ورکضة جبریل علی عهد ادم. سبه ضم سین ایله عار معناسنه در صاحب قاموس دیرکه السبة العار وصاحب صحاح دیرکه یقال صار هذا الامر سبة علیه بالضم ای عارا یسب به انتهی ابن سلمی منصوبدر زیرا حرف ندا سی محذوف منادی مضافدر تقدیری یا ابن سلمی دیمکدر صاحب قاموس دیرکه الرکض تحریک الرجل ومنه ارکض برجلک والرکضة الدفعة والحرکة رکیة قیو دیمکدر صاحب صحاح وصاحب قاموس دیرلرکه الرکیة البئر وجمعها رکی ورکایا انتهی ذکر قصة الفیل بو قصه نک علی طریق الاجمال بیانی بودرکه نجاشی جانبندن یمن ملکی ابرهه صنعاده رفیعة البنا ومزخرفة الارجا بر کنیسه بنا ایلدی واول کنیسه بنادن قصدی عربک حجنی اکا صرف اتمک ایدی پس نجاشی یه مکتوب یازدی وبنا اتدوکی کنیسه وصف اتدی واندن قصدینی اکلادی. بلدردی ایله اولیجق قریشدن برجماعت انک اچنه کیردیلر واتش اتدیلر حکمت الهی اول کون زیاده روزکار ایدی پس کنیسه جمله یاندی ویقلدی

حکایه

ابرهه چونکه بو معنادن آگاه اولدی آنک فاعلندن سؤال
ایتدی دیدیلرکیم آنی عرب کچه ایترکاری خانه نک اهلندن برقاچ
کمسنه ایتدیلر یعنی بو کنیسه اول قصر اولنان معنایه اهل دکلدر
دیمک استدیلر ابرهه غضبه کلدی وعین ایتدیکه کعبیه کیده
وآنی هدم وخراب ایده ونجاشی یه خبر کوندردی بو معنادن
آگاه ایتدی واندن محمود نامنده اولان فیلنی طلب ایلدی وجه
ارضده عظم وقوتده آکا مماثل برفیل کورلمشی ایدی پس نجاشی
ابرهیه اول فیلی کوندردی فیل ابرهیه واصل اولدقده حبشدن
التمش بیک آدم ایله واول فیل ایله مکه جانبنه متوجه اولدی
ملوکدن بعضلری انی منع ودفع ایتمک سوداسیله اوزرینه چقدیلر
وانونکله محاربه قلدیلر ابرهه انلرک جملهسنی صندردی وسردارلرینی
اسیر ایتدی وقتاکیم مغمّس نام مکانه کلدی اسود بن مقصود
نام برکمسنه بر مقدار آتلو ایله کوندردی وقریشک وغیریلرک
دوهلرینی سوردی واول دوهلرک ایچلرنده عبد المطلبک
ایکیوز دوهسی بیله سورلدی پس عبد المطلب اخذ اولنان
دوهلرینی خلاص ایچون ابرهیه واردی وابرهه آنی کوردکده
تعظیم واکرام ایتدی وسریرندن اشاغه اینوب انکله بساط
اوستنده اوتوردی زیرا عبد المطلب ناسک اوسم واجمل واعظمی
ایدی وحاجتک ندر دیو اندن سؤال ایتدی عبد المطلب حاجتی

اخذ اولنان دوه لرینك ردی اولنماللری اولدوغنی بلدردی
ابرهه اكا دوه لریكی رجا ایدرسن وسنك وپدرلریكوك دینی
اولان خانهٔ رجا اتمزسن دیدی یعنی ابرهه عبد المطلبك
رجاسی بكنمدی زیرا رجایه جدیر اولان بیت شریف ایدیكه
عبد المطلب دیدیكم دوه لرك صاحبی بنم انكچون انلری سندن
رجا ایدرم اما خانه نك صاحبی بن دكولم آنك صاحبی وارد
واول كندو خانه سنی حمایت اتمكه مقتدردر بعده عبد المطلب
قریشدن بر جماعت ایله كعبه نك قپوسنك خلقه سن یاپشدی
ودعا ایلدی وخدادن نصرة دیلدی ودیدی شعر
یا ربّ لا ارجو لهم سواكا • یا ربّ فامنع منهم حماكا • امنعهم انْ
یخربوا قراكا • انّ عدوّ البیت منْ عاداكا • چونكه صباح اولدی
صباح اولدی ابرهه عسكرینی وفیلنی حاضر اتدی وفیل
محلنده چوكدی زیرا اصح اولان اولدركه ابرهه حرمه داخل
اولمدی وبعضلر دیدیلركه داخل اولدی وفیل وادی محسرده
چوكدی حتی انكچون اول وادیه وادی محسر دندی ونقیه
نه دكلوكم انی ضرب اتدیلر مكه جانبنه توجه اتمدی ویمن
جانبنه دوندردكلرنده قالقوب سكرتمكه باشلدی وشام
جانبنه ومشرق جانبنه دوندردكلرنده ینه انجلیی ایلدی
ومكه جانبنه دوندردكلرنده چوكدی وكتمه دن هر دكلوكم

ضرب اتدیلر ابا واستناع اتدی وحق سبحانه وتعالی انلرک
اوزرلرینه دکیزدن بلوک بلوک قوشلر کوندردی وهر قوشک
منقارنده بر طاشی وایاقلرنده بر ر طاشی وار ایدی واول طاشک
واول مقداری مرجمکدن بیوک ونخوددن کچوک
ایدی وانلردن هر کیمه کم دوقندی هلاک اتدی
پس انلر بو حالی کوردکلرنده قراری فراره تبدیل
اتدیلر وبولکرده خزان یپراغی کبی دوکلمکه باشلدیلر
وابرهه نک جسدنه بر طاشی دوقندی وانک اعضاسی
وصلم وصله دوکلدی صنعایه واصل اولنجه قنادسز
وقویرقسز بر قوشه دوندی واندن قان وایرینک
وصاروصو اقدی وبوره کی یارلنیمنجه اولمدی نتکم
ابن الزبعری بو معنایه اشارت اتمشدر شعر
تنکلوا عن بطن مکة انها • کانت قدیما لا یرام حریمها •
سائل امیر الجیش عنها ما رای • ولسوف ینبی الجاهلین
علیمها • ستون الفا لم یؤبوا ارضهم • ولم یعش بعد
الایاب سقیمها • وسقیم دن مرادی ابرهه در حق تعالی کلام
قدیمنده وفرقان عظیمنده بو قصه حکایت ایدوب
بیوردی بسم الله الرحمن الرحیم
الم تر ای الم تعلم خطاب حضرت رسوله در صلی الله علیه وسلم

تفسیر سورة الفیل

والتمام تعجب ایجوندر. زیرا اول نقل متواتر ایله منقول
برابردر. یعنی کویا که قد علمتَ او تعجب دیندی کیفَ فعل
ربک باصحاب الفیل. کیف ایله تعبیر اولنوب ما ایله تعبیر
اولنمادی. زیرا بو قصه ده مراد حق تعالی حضرتلرینک کمال
علم و قدرتی و خانه سینک غایت شرف و حرمتی و رسولنک
صلی الله علیه وسلم نهایة فضل و عزتی اوزرینه وجوه
دلالتی تذکیردر. زیرا بو قصه حضرت رسول اللهک صلی
الله علیه وسلم نبوتنه ارهاص و تأسیس در. زیرا اول
قوشلرک وصف منقول اوزرینه کلمه لری خوارق
عادات دندر. و انبیانک صلوات الله علیهم و سلامه وجودلر ی
اوزرینه داله اولان معجزات دندر. یعنی بلمزک یا محمد ربک
اصحاب فیل ایله نیجه ایشی ایشلدی. اصحابدن مراد ابرهه در
عسکری ایله. و فیللردن مراد قصه ده ذکر اولنان فیلدر. الم
یجعل کیدهم فی تضلیل. الم یجعل جعل دیمکدر. کید مکر و حیله
معناسنه در. مضاف اولدوغی ضمیر جمع مذکر اصحابه راجعدر
تضلیل خساره و هلاک معناسنه در. یعنی انلرک هدم کعبه ده
قلدقلری مکری خسار و هلاکده قلدی. شونکله کیم عرب بک
حجنی اکا دوندرمک قصدیله بنا اتدکلری کنیسه یی یاقدیغی
و کعبه یی هدم اتمک مراد ایلدکلرنده انلری هلاک اتدی

وارسل عليهم طيرا ابابيل ترميهم بحجارة من سجيل طير اسم
جمعدر تذكير وتانيثى جايزدر ابابيل جماعات جماعات ديمكدر
مفردى يوقدر اساطير كبى صاحب قاموس ديركه ابابيل فرق
جمع بلا واحد انتهى بعضيلر ديديلركه مفردى ابول در عجول
كبى وياخود اثال در مفتاح كبى وياخود ابيل در سكين كبى ترميهم
مثنات تحتيه وفوقيه ايله قراءة اولندى قراءة اولى طير مؤنث
اولمغله اوزره در وقراءة ثانيه مذكر اولمق اوزره در بعضيلر
ديديلركه قراءة ثانيه اوزره ضمير خدايه راجعدر من سجيل
حجارهء بياندر وسجيل بشمش كرپيچ ديمكدر قال صاحب
القاموس كسكيت اى السجيل حال كونه مثل سكيت فى الوزن
حجارة كالمدر معرب سنك وكل او كانت طبخت بنار جهنم
وكتب فيها اسماء القوم وقوله تعالى من سجيل اى من سجيل
اى مما كتب لهم انهم يعذبون بها قال الله تعالى وما ادريك
ما سجين كتاب مرقوم والسجيل بمعنى السجين قال الازهرى
هذا احسن ما مر فيها عندى واثبته انتهى فجعلهم كعصف
ماكول عصف اكين ديمكدر وصاحب قاموس ديركه عصف
ماكول اوچ معنا ويردى تنكيم بيوردق وكعصف ماكول
كزرع اكل حبه وبقى تبنه اوكورق اخذ ما كان فيه و
بقى هو لا حب فيه اوكورق اكلته البهايم انتهى يعنى

انلرك اوزرلرينه بلوك بلوك قوشلر كوندردى آنجلين قوشلركه
نار جهنم ايله بشمش طاشلر له انلرى رمى ايدرلردى
پس انلرى دانه سى اكل اولنوب وصامنى قالمش اكين كبى
قلدى والله سبحانه وتعالى اعلم فائده مغمس ميمك ضمى
وغين معجمه نك فتحى وميم مشدده نك كسرى ايله طايف يولنده
بر موضعك اسميدر صاحب قاموس ديركه المغمس كمعظم
ومحدث ع بطريق الطايف فيه قبر ابى رغال دليل ابرهة
ويرجم انتهى مقصود فايله وآخرنده دال مهمله ايله در
نتكيم بو بيتده ظاهردر شعر اللهم اخز الاسود بن مقصود
الاخذ الهجمة فيها التقليد بو بيت اولاد قصيدن عكرمه نك
حبشيه بر دعا ايلدوكى ابياتدن بريدر قال صاحب النهاية
الهجمة من الابل قريب من المائة انتهى طبرانى اوسطده
وابن مردويه وابن عساكر زبير بن عوامدن رضى الله عنه روايت
ايدرلركه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم فضل الله
قريشا بسبع خصال فضلهم بانهم عبدوا الله عشر سنين
لا يعبد الله الا قريشى وفضلهم بانه نصرهم يوم الفيل
وهم مشركون وفضلهم بانه نزلت فيهم سورة من القران
لم يدخل فيها احد من العالمين غيرهم وهى لايلاف قريش
وفضلهم بان فيهم النبوة والخلافة والحجابة والسقايه

یعنی زبیر ابن عوام رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه حق تعالی قریشی یدی خصلت ایله سایر ناسک
اوزرینه تفضیل ایلدی حق تعالی قریشی تفضیل اتدی شونکله کم
انلر خدایه اون یل عبادة اتدیلر حال بوکه اول اون یلده عبادة
کاملر ایله قریشدن غیری بر کمسنه خدایه عبادة ایلمدی وحق تعالی
قریشی تفضیل ایلدی شونکله کم بدرستی نوم فیلده انلره نصرة تاول
اتدی حال بوکه انلر مشرکلر ایدی وحق تعالی انلری تفضیل ایلدی
شونکله کم بدرستی انلرک حقلرنده قرآندن بر سوره نازل اولدی
انخلیدن سوره که اهل عالمدن انلردن غیری بر کمسنه داخل اولمدی واول
سوره لئلاف قریش سوره سیدر وحق تعالی انلری سایر ناسک
اوزرینه تفضیل اتدی شونکله کم بدرستی نبوة انلرده در
وخلافت وامامت وحجابت وسقایت انلرده در والله سبحانه اعلم

فصل خامس خلافت عظمی استحقاق ایله قیامته دک قریشده
اولدوغنی بیان ایدر امام احمد وترمذی اسناد صحیح ایله عمرو بن
العاصدن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم قریش ولاة الناس فی الخیر والشر الی یوم
القیامة یعنی عمرو بن العاص رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول
٥٥ الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه قریش خیرده وشرده یعنی جاهلیتده
واسلامده قیامته دک ناسک حاکملریدر مادامکه دنیا

باقيدر استحقاق ايله خلافت وامامت انلرده در. امام

احمد ومسلم جابردن رضي الله عنه روايت ايدلركه قال قال

رسول الله صلى الله عليه وسلم الناس تبع لقريش في الخير

والشر. يعني جابر رضي الله عنه ديركه حضرت رسول الله

صلى الله عليه وسلم بيورديكه ناس تابعلردر قريشه خيرده

وشرده. شرح غريب الحديث ناس قاموسده ذكر اولندى

اوزره انسدن اولور وجندن اولور. انسك جميدر. اصلى

اناسدر. طلب تخفيف ايچون اولندن همزه حذف اولندى.

وانندن عوض الف ولام ادخال اولندى. انس بشر ديمكدر.

انسانك واحدى انسيدر. وجمعى اناسيدر. تبع تانك

وبانك فتحه لريله تابع ديمكدر. واحد اولور وجمع اولور بو محلده

جمعدر. زيرا ناسه محمولدر. واول جمعدر. قال صاحب القاموس

والناس تكون من الانس ومن الجن جمع انس اصلهم اناس

جمع عزيز ادخل عليه ال انتهى. امام احمد ابو بكر الصديق ده

وسعد بن ابي وقاصدن رضي الله عنهما روايت ايدركه قال

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم قريش ولاة هذا الامر فبر

الناس تبع لبرهم وفاجرهم تبع لفاجرهم يعني ابو بكر

الصديق وسعد بن ابي وقاص رضي الله عنهما ديرلركه حضرت

رسول الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه بو امرك يعني امر

خلافتك

خلافنك والبر بر زيرا ناسك مطيع وصادقي انلرك مطيع
وصادقنه تابعدر وناسك عاصي وفاسقي انلرك عاصي وفاسقنه
تابعدر يعني انلر جاهليتده بونك اوزرنه ايديلر واسلامده
بينه بونك اوزرينه كيدرلر شرح غريب الحديث وُلاة
واليك جمعيدر والي حاكم معناسنه در اصلي وَلَيَة در
نحو تحت كبي يا متحرك وما قبلي مفتوح اولمغين جهتدن الفه
قلب اولندي بعده حيات وسمات كبي مفرده ملتبس اولمسون
ديو واوك فتحه سي ضمه يه تبديل اولندي وبو وزن ناقصدن
كلن اسم فاعلك جمع مكسري نره قيلدر قضاة وبغاة وغزاة
ورماة كبي. بَرّ بانك فتحيله كثير الطاعة ديمكدر صاحب قاموس
ديركه البَرّ بالفتح الصادق والكثير البر كالبار ج ابرار وبررة
انتهى وبعضيلر ديدي كه ابرار بَرّك جمعيدر وبررة بارّك
جمعيدر وبَرّ كيمسنه بايله صدق وطاعت معناسنه در وجميع خيراته
جامع براسمدر وتبع مفرد وجمع استعمال اولنور صاحب قامو س
ديركه التبع محركة التابع يكون واحدا وجمعا ويجمع على أتباع
انتهى وبونده مفرددر زيرا برك اوزرينه محمولدر وفَجَر
مفرددر فاجر بركه مقابليدر كثير العصيان ديمكدر صاحب
قاموس ديركه الفجور الانبعاث في المعاصي والزنا كالفجور فيهما
انتهى راغب ديركه اصل الفجر الشق والفجور شق ستر الديا نة

ویطلق علی المیل الی النساء و علی الانبعاث فی المعاصی
والاسم جامع للشر انتهی بخاری و مسلم امام عمردن
رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم لایزال هذا الامر فی قریش ما بقی
من الناس اثنان بو لفظ مسلمکدر و روایة بخاریده
ما بقی منهم اثنان واقعدر یعنی عمر بن الخطاب رضی
الله عنه بیورد یلکم بو امر یعنی خلافت قریشده ثابت
اولور وانلر دن زایل اولماز مادامکه ناسدن و یا خود
انلردن ایکی کمسنه باقی قاله حاصلی استحقاق ایله خلافت
انلرده در یعنی خلافته مستحق اولنلر انما انلر در فایده
امام احمد و ترمذی و ابن حبان و ابو یعلی سفینه دن کم
حضرت رسول الله مولیسیدن بریدر روایت ایدرلر که
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم الخلافة بعدی
فی امتی ثلثون سنة ثم ملک بعد ذلک یعنی بندن
صکره امتمده خلافت اوتوز ییلدر اندن صکره ملکدر
خلافت دکلدر و بر روایتده الخلافة بعدی ثلثون
سنة ثم تصیر ملکا عضوضا واقعدر و کتب
کلامیده بو لفظ ایله واقع اولمشدر صاحب قاموس
بیورر که العضوض ملک فیه عسف و ظلم و ابن

اثیر

اثیر نهایه ده دیرکه ثم یکون ملك عضوض ای یصیب
الرعیة فیه عسف وظلم کانهم یعضون فیه عضا
والعضوض من ابنیة المبالغة وفی روایة ثم تکون ملوك
عضوض وهو جمع عض بالکسر وهو الخبیث الشرس
انتهی پس بو حدیث شریف مقتضاسنجه معاویه رضی الله
عنه وانلردن صکره کلنلر خلفا دکللردر بلکه ملوك وامرا
درلر اکر دیسوره کم بو مشکلدر زیرا انلردن اهل
حل وعقد خلفاء عباسیه نك وعمر بن عبد العزیز بکی
بعض مروانیه نك خلافتلری اوزره متفق ایدیلر
جواب بودرکه حدیث شریفده واقع اولان خلافتدن مراد
خلافت کامله درکه اول خلافت نبوتدر نتکم بر حدیثده
مصرحا ذکر اولنمشدر اول حدیث شریف بودر خلافة
النبوة بعدی ثلثون سنة ثم یؤتی الله الملك من
یشاء رواه ابو داود والحاکم عن سفینة رضی الله
عنه وبو اوتوز ییلدن مراد خلفاء اربعه ایله امام حسنك
رضی الله عنهم مدة خلافتلریدر حضرت ابو بکرك
رضی الله عنه مدة خلافتی ایکی یل واوچ آی واون کوندر
وامام عمرك رضی الله عنه مدة خلافتی اون یل وبش آی
ویکرمی بر کوندر وامام عثمانك رضی الله عنه مدة خلافتی

اون ایکی یلدن آلتی کون اکسکدر و امام علینک رضی الله
عنه مدة خلافتی بش یل و بر وایتده بش یلدن برای
اکسکدر و امام حسنک رضی الله عنه مدة خلافتی
یدی آیدر والله اعلم **فصل سادس** قریشه
اهانت موجب ذلت وخسارة اولدوغنی بیاننده ایدر
امام احمد وحاکم وترمذی سعد بن ابی وقاصدن رضی الله
عنه روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم من یرد هوان قریش اهانه الله قال الترمذی
حدیث حسن یعنی سعد بن ابی وقاص رضی الله عنه دیرکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیلکه کیمکه
قریشک ذلتنی دیلر حق تعالی اکا اهانت ایدر یعنی آنی
عملی جنسیله جزالندرر وکندو هواسنی انک هواننه
مقابل قلور زیرا جزا عمل جنسندن اولور ویاخود خدا اکا
اهانت ایلسون دیمکدر پس اهانه الله جمله سی یا خبریه در
ویاخود انشائیه در امام احمد وطبرانی وحاکم اسناد صحیح
ایله حضرت عثماندن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم من اهان قریشا اهانه الله
یعنی حضرت عثمان رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم بیوردیلکه کیمکه قریشه اهانت ایدر حق تعالی

اكا اهانت ایلن وبا خود اهانت ایلسون سن سابق کبی
اهانت الله جمله سی تک خبر تم وانشا ئیه اولمسی جایزدر ابن
عساکر اسناد ضعیف ایله عمرو بن العاصدن رضی الله عنه
روایت ایدر که قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم قریش
خالصة الله تعالی فمن نصب لها حربا سلب ومن ارادها
بسوء خزی فی الدنیا والاخرة یعنی عمرو بن العاص رضی الله
عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
قریش خدا نك عزتلی رجل صالح قوللریدر کیمکه انلره جون
جنك قالدوره اول سلب اولنور وکیمکه انلره یرامزلق
دیلیه اول دنیا وآخرتده ذلیل اولور طبرانی وبخاری رفاعه
ابن رافعدن وابن النجار جابر بن عبدالله دن رضی الله
عنهما روایت ایدرلرکه قالا قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم ان قریشا اهل امانة لا یبغیهم العثرات احد الا کبه
الله لمنخریه یعنی جابر بن عبدالله ورفاعه بن رافع
رضی الله عنهما دیرلرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه بوررستی قریش اهل امانتدر انلره
اچون برکمسنه ذلات دیلسه حق تعالی انی خوار وحقیر
ایدر یعنی کیمکه انلرک ذلاتی سقطاتنی آرار حق تعالی
انی خوار وذلیل ایلر قال المصنف رحمه الله وعن رفاعة بن

رافع رضي الله عنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم
قال ان قريشا اهل امانة فمن بغى لهم العواثر اكبه
الله على منخريه قالها ثلاثا رواه البزار ورجاله
ثقات انتهى شرح غريب الحديث هوان مذلت معناسنه در
صاحب قاموس ديركه هان هونا وهوانا ذل فهو هين
وهين واهون وهنا اهون عليه ج اهونا انتهى خالصه
خاصه معناسنه در قال الله تعالى قل ان كانت لكم الدار
الاخرة عند الله خالصة من دون الناس اى خاصة صاحب صحاح
ديركه هذا الشىء خالصة لك اى خاصة انتهى وصالح اولمق
معناسنه دخى كلور صاحب قاموس ديركه خلص خلوصا و
خالصة صار صالحا انتهى نصب اضداددندر وضع ورفع
معناسنه استعمال اولنور صاحب قاموس ديركه نصب الشىء
وضعه ورفعه ضد انتهى وبورده رفع معناسنه در وصاحب
صحاح ديركه تقول نصبت الشىء اذا اقمته سلب صويمق
معناسنه مصدردر اختلاس كبى وسلب سينك ولامك
فتحه لريله صويلن ديمكدر قال رسول الله صلى الله
عليه وسلم من قتل كافرا فله سلبه رواه الشيخان
وابو داود والترمذى عن ابى قتادة سلب سينك
ولامك فتحه لريله اوستنده اولان اسبابيدر وجمعى

رسول

رسول الله صلى الله عليه وسلم بو حديث شريفي يوم حنيده
بيورمشدر حرب جنك ديمكدر مؤنثدر كاهي مذكر اولور
صاحب قاموس ديركه الحرب م وقد تذكر ج حروب
انتهى صاحب صحاح ديركه الحرب تؤنث يقال وقعت
بينهم حرب سوء يرامزلق ديمكدر صاحب قاموس ديركه
ساءه سوءاً وسواءً وسواءً وسوايةً وسوائيةً ومساءةً
ومسائية مقلوباً واصله مساوئة ومسايةً ومساءً ومسائيةً
فعل به مايكره فاستاء هو والسوء بالضم الاسم منه انتهى
خزى ذلت معناسنه در قال صاحب القاموس خزي خزياً
وخزاً وقع في بلية فذل انتهى بغية طلب معناسنه در
قال صاحب القاموس بغيته ابغيه بغاءً وبغاً وبغيةً
وبغيةً طلبته كابتغيته وتبغيته واستبغيته انتهى
عثرات عثرتك جميدر وعثرت ذلت معناسنه در صاحب صحاح
ديركه العثرة الزلة كتبه صرعه ديمكدر وصرع صادك
فتحي وكسري ايله يراوزرينه اقتمقدر صاحب صحاح ديركه
كتبه الله لوجهه اي صرعه واكب هو على وجهه هذا من
النوادر ان يقال افعلت انا وفعلت غيري وصاحب
قاموس ديركه الصرع ويكسر الطرح على الارض انتهى اكتبه
لمنخريه قولي آني خوار وحقير ايدر ديمكدر كنايه در ومنخري

تخصیص بیوردوغی رغم اننله قوللرینك اوزرینه جنایادر
عواثر عاثورك جمیدر نواطر ناطورك جمی اولدوغی كبی
وعاثور مهلكم دیمكدر صاحب قاموس دیركه العاثور المهلكة
فی الارض والشر كالعثار وما اعد لیتقع فیه احد انتهی
والله اعلم **باب ثانی** حضرت رسول اللهك صلی الله
علیه وسلم اباء عظام واجداد كرامنده وامهات طاهرات
وجدات زاهراتنده شرك اولمیوب انلرك جملهسی حنفیته
یعنی جدلری ابراهیم علیه السلامك دینی اوزره اولدقلرینك
بیاننده در معلوم اولا كم احادیث صحیحه دلالت ایتدیلركم
حضرت رسول اللهك صلی الله علیه وسلم اصولنده هر اصل
آدم علیه السلامدن پدری عبد الله كلنجه كند وزمانهسی
خلقنك اشرف وافضلندندر وكذلك احادیث واثار
دلالت ایتدیكه ارض عهد نوح علیه السلامدن ویاخود
عهد آدم علیه السلامدن حضرت رسول اللهك صلی الله
علیه وسلم بعثتنه كلنجه واندن قیامت قوپنجه فطرت
اوزرینه خدایه عبادة ایدر بعضی كمسنهلردن خالی اولمدی
وانلر ایله حفظ اولنوب دورر واكر انلر اولمسهلردی ارض
ارض اوزرنده هرنه وار ایسه هلاك اولوردی وقچنكم
بوایكی مقدمه جمع اولنور انلردن قطعا حضرت رسول اللهك

صلى الله عليه وسلم ابا، عظامنده شرك اولمدوغى منتج اولور
زيرا ثابت اولديكه انلردن هر برى كندو زماننده اولان خلقك
افضلندندر پس اگر اول فعلا اوزره اولنلر حضرت رسول
اللهك صلى الله عليه وسلم پدرلرى ايسه لر فهو المدعى و اگر
غيريلر ايسه لر وانلر شرك اوزرينه ايسه لر مشركك مسلماندن
افضل اولمه سى لازم گلور واول بالاجماع باطلدر ونص قرآنه
مخالفدر قال الله تعالى ولعبد مؤمن خير من مشرك وياخود
غيريلرك انلردن افضل اولمالرى لازم گلور اولدخى باطلدر
زيرا احاديث صحيحه يه مخالفدر پس قطعا انلرده مشرك
اولمامق واجب اولدى ايمدى اولنجق بو باب آلتى فصل اوزره
ترتيب اولندى **فصل اول** حضرت رسول اللهك صلى الله
عليه وسلم اباوامهاتندن هر برى آدم عليه السلامدن پدرى
عبدالله گلنجه وما درى آمنه يه گلنجه كندو زماننده
اولان خلقك اشرف و افضلندن اولدوغنه وانلرده دنس
كفر وشرك اصابت ايتمدوكنه دلالت ايدن احاديث صحيحه
بياننده در بزار وطبرانى رجال ثقات ايله عكرمه دن واول
خدانك عز وجل وتقلبك فى الساجدين قولنده ابن عبا سدن
رضى الله عنهما روايت ايدرلركه قال من صلب نبى الى صلب
نبى حتى صرت نبيا يعنى ابن عباس رضى الله عنهما خدانك

جل وعلا وتقلبك في الساجدين قولنك تفسيرنده بيورر كه
ساجدين دن مراد اصلاب انبيادر پس آيۀ كريمه نك
معناسى ديمك اولوركه توكل ايله عزيز ورحيمه انجلين
عزيز رحيم كه سنك كيجه ايله تهجد ايچون قالدوغكى
و پيغمبر اولنجه بر پيغمبرك صلبندن بر پيغمبرك
صلبنه انتقالكى كوردى ابونعيم عطادن واول آيت
مذكورده ابن عباسدن رضى الله عنهما روايت ايدركه
قال تقلب في اصلاب الانبياء حتى ولدته امه يعنى
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم اصلاب انبياده
تقلب ايلدى حتى آنى والده سى طغوردى وابوجعفر
النحاس معانى قرآننده حق انك جل وعلا وتقلبك في
الساجدين قولنده ابن عباسدن رضى الله عنهما روايت
ايدركه قال تقلبه في الساجدين في الظهور حتى اخرجه
نبيا يعنى حق سبحانه وتعالى تقلبك في الساجدين قوليله
حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم ظهورده تقلبنى
مراد ايلدى حتى آنى پيغمبر اخراج ايلدى فخر الدين الرازى
قدس سره العزيز اسرار تنزيل نام كتابنده بيورركه
آزر ابراهيم عليه السلامك بابسى دكلدى بلكه عمسى
ايدى وبونك اوزرينه برنيجه وجه ايله احتجاج

اولندی بری اولدرکه انبیانک صلوات الله علیهم وسلامه
پدرلری کافر دکللر ایدی و بوکه بر نیجه وجه دلالت ایدر
بری اولدر که حق تعالی کلام قدیمنده حبیبنه خطاب ایدوب
الذی یراک حین تقوم وتقلبک فی الساجدین بیوردی
معناسنده دنیکه حضرت رسول اللهک صلی الله علیه
وسلم نوری بر ساجددن بر ساجده نقل اولوردی و بو
تقدیر ایله آیت کریمه حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم
جمیع پدرلری مسلمان اولدقلرینه دلالت ایدر ایله اولیجق
حضرت ابراهیمک علیه السلام پدری کافر اولمدوغنه قطع
واجب اولدی و آزر حضرت ابراهیمک پدری دکل ایدی
بلکه عمسی ایدی اقصی ما فی الباب خدانک جل ذکره
وتقلبک فی الساجدین قولی وجوه اخری حملی اولنور و جمله
روایات وارده اولیجق و اول روایات بیننده منافات
اولمیجق آیتی جمله سنک اوزرینه حمل اتمک واجب اولور
وایتی جمیع روایاتک اوزرینه حمل اتمک واجب اولیجق
حضرت ابراهیمک علیه السلام پدری عبده اوثان اولمدوغی
ثابت اولور و بری اولدر که حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم لم ازل انتقل من اصلاب الطاهرین الی ارحام الطاهرات
دیدی و حق تعالی جل ذکره انما المشرکون نجس بیوردی پس

مستقل

سبیل

حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم اجدادندن برىسى مشرك
اولمامق واجب اولدى حضرت شيخ قدس سره بو كلامى نقلدن
صكره بيوررلركه هذا كلام الامام فخر الدين نحوه وناهيك
به امامةً وجلالةً فانه امام اهل السنة فى زمانه والقائم
بالرد على فرق المبتدعة فى وقته والناصر لمذهب الاشاعرة
فى عصره وهو العالم المبعوث على رأس المائة السادسة
ليجدد لهذه الامة امر دينها انتهى وامام ابو الحسن الماوردى
قدس سره اعلام النبوه نام كتابنده بيوررلركه وقتا كيم
انبياء عظام عليهم الصلوة والسلام عباد اللهك صفوتى
وخلقك خيرتى اولديلر سه حق تعالى انلرى اكرم عناصردن
اصطفا واشرف اوامرله اجتبا ايلدى پس انلرك نسبتلرينه
قدح ومنصبلرينه جرح اولمدى تا كم انلره قلوب اصغى ونفوس
اوطا اوله پس ناس انلرك اجابتلرينه اسرع واوامرلرينه
اطوع اولورلر وحق تعالى رسولنى صلى الله عليه وسلم اطيب مناكحدن
تخليص ايلدى وآنى دنس فواحشدن حمايه قلدى واصلاب
طاهره دن ارحام منزهه يه نقل ايتدى وتحقيقا ابن عباس
رضى الله عنهما خبر انك جل وعلا وتقلبك فى الساجدين
قولينك تأويلنده اى تقلبك فى اصلاب طاهرة من اب
بعد اب الى ان جعلك نبيا بيوردى انتهى مولانا سيوطى

قدس سره بیورر والماوردی المذکور هو احد ائمة اصحابنا وهو
صاحب الحاوی الکبیر له کتاب اعلام النبوة فی مجلد کثیر الفوا ید
وقد رایته وسانقل منه فی هذا الکتاب انتهی شمس الدین
بن ناصر الدین الدمشقی رحمه الله نظم زیبا بیورر شعر
تنقل احمد نورا عظیما • تلالا فی جباه الساجدینا • تقلب
فیهم قرنا فقرنا • الی ان جاء خیر المرسلینا • بخاری صحیحنده
طبرانی دیرکه حضرت عباس رضی الله عنه دیدیکه یا رسول الله
سنی مدح ایتمک استرم حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه سویله حق تعالی سنوک اغزکی صوولدرمسون
پس حضرت عباس بیوردی شعر من قبلها طبت فی الظلال
وفی • مستودع حیث یخصف الورق • ثم هبطت البلاد لا بشر •
انت ولا مضغة ولا علق • بل نطفة ترکب السفین وقد •
الجم نسرا وقومه الغرق • وردت نار الخلیل مکتتما • تجول
فیها ولیس تحترق • تنقل من صالب الی رحم • اذا مضی عالم
بدا طبق • حتی احتوی بیتک المهیمن من خندف علیاء تحتها
نطق • وانت لما ولدت اشرقت الارض وضاءت بنورک
الافق • فنحن فی ذلک الضیاء وفی النور وسبل الرشاد تختر ق
شرح غریب الابیات من قبلها ضمیری یا دنیایه راجعدر
ویاخود ولادته راجعدر ویاخود ولادته راجعدر ظلالدن ظلک

نبوت

معلم

جمیعدر و بونده مراد ظل جنتدر و مستودع فتح دال ایله در
مضغه‌ات پاره‌سی دیمکدر و علق علقه‌نک جمعیدر و علقه
طوکمش قان پاره‌سی دیمکدر و علقه بچه اتدکی قافیه اجوندر
ویاخود تعظیم اجلیچوندر سفین سفینه‌نک جمعیدر شردن
مراد سوره نوحده مذکور اولندر تنتقل مثناة فوقیه ایله در
صالب صلب معناسنه‌در عالم فتح لام ایله‌در بدا ظهر معناسنه‌در
میمن امین دیمکدر خندف خندفه‌دن ماخوذدر و اول اصلده
سرعت ایله یورمکدر مکره الیاس ابن مضرک خاتوننه علم
قلندی نطق ضم نون ایله وطا مهمله ایله نطاقک جمعیدر
ونطاق کمر دیمکدر بخاری صحیحنده ابوهریره‌دن رضی الله
عنه روایت ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
بعثت من خیر قرون بنی آدم قرنا فقرنا حتی کنت من القرن
الذی کنت فیه یعنی ابوهریره رضی الله عنه دیرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بن بنی آدمک
قرون وطبقاتنک قرنا بعد قرن وطبقة بعد طبقة خیر
وافضللرنده واشرف واکمللرندن بعث اولندم حتی موجود
اولدوغم قرندن موجود اولدم یعنی اصلاب طاهره‌ده آبا
بعد اب تقلب اتدم حتی اولدوغم قرنده ظهوره کلدم
شرح غریب الحدیث شمنی رحمة الله علیه حاشیه

شفاده بیورر که قرن هر زمانک اهلیدر و آنک مقدارنده
اختلاف واردر بعضیلر قرق ییلدر و بعضیلر اللمش
ییلدر و بعضیلر یتمش ییلدر و بعضیلر سکسان ییلدر
و بعضیلر یوزیکرمی ییلدر دیدیلر انتهی قرناً فقرناً
منصوبدر حالیتی اوزرینه تفصیل اچون ای کائنین
طبقة بعد طبقة یعنی مفصلین بهذا التفصیل کما
تقول جاء القوم ثلثة ثلثة ای مفصلا بهذا التفصیل
وهر زمانک اهلنه قرن تسمیه اولنماسنک سببی
انده برامته برامته وبرعالم برعالمه مقترن اولدیغیدر
بعث کوندرمک معناسنه در ارسال کبی صاحب قاموس دیرکه
بعثه کمنعه ارسله کابتعثه فانبعث انتهی وکان
تامه در طبرانی اوسطده و بیهقی دلائلده حضرت عائشه
رضی الله عنها روایت ایدرلرکه قالت قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم قال لی جبریل قلبت مشارق الارض
ومغاربها فلم اجد رجلا افضل من محمد ولم اجد بنی
اب افضل من بنی هاشم حافظ ابن حجر قدس سره
امالیسنده بیورر که لوایح صحت بو متنک اوزرنده
لایحدر یعنی ام المؤمنین عائشه رضی الله عنها
بیوردکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه

جبریل علیه السلام بکا دیدیکه ارضک مشارق ومغاربنی
تقلیب ایتدم یعنی اولادم پس محمددن افضل صلی الله علیه
وسلم برکمسنه بولمدم وبنی هاشمدن افضل بربابا اوغولرینه
واصل اولمدم پس بوحدیث شریف بنی هاشمک سایر
ناس اوزرینه فضیلتلرینه دلالت ایتدی صاحب مبسوط
قدس سره بیوردرکه افضل الناس نسباً بنی هاشم ثم
قریش ثم العرب انتهی فایده معلوم اولاکه بنی هاشم
ایله قریش بیننده اولان تفاضل کفائتده معتبر دکلدر
پس قریشی هاشمیه‌یی تزویج ایلمک وهاشمی قریشیه‌یه
نکاح ایتمک جایزدر وامام علینک حضرت فاطمه دن
رضی الله عنهما ام کلثوم نامنده اولان قزینی حالت صغرنده
امام عمره رضی الله عنه تزویجی بوکه دلالت ایدر حال
بوکه امام عمر رضی الله عنه عدویدر وامام علینک
رضی الله عنه قزی هاشمیه‌در وقریشی انلرک جمع ایدر
لکن قریشی ایله عرب بیننده اولان تفاضل کفائتده معتبردر
پس سایر عرب قریشک کفوی دکلدر وقریشدن اولمیان
عربک بعضی بعضیسنک کفویدر وعجم عربک کفوی
دکلدر زیرا انلر موالی‌در شول جهتدن که انلرک مملکتلری
عرب الیله عنوةً وقهراً فتح اولنرک پس عرب انلری

قول

قول اتمك جايز اولدى وقتا كم عرب انلرى احرار ترك
اتديلر كويا كه انلرى ازاد ايتديلر موالى معتقون ديكدر
نقلت هذه الفايدة من شرح كنز الدقايق للعلامة
الزيلعى رحمة الله عليه حاكم ربيعة بن الحارثدن رضى
الله عنه روايت ايدركه قال قال رسول الله صلى الله
عليه وسلم ان الله خلق خلقه فجعلهم فرقتين فجعلنى
فى خير الفرقتين ثم جعلهم قبائل فجعلنى فى خيرهم
قبيلة ثم جعلهم بيوتا فجعلنى فى خيرهم بيتا فانا
خيركم قبيلة وخيركم بيتا يعنى ربيعة بن الحارث رضى
الله عنه بيورديكه بدرستى حق تعالى مخلوقاتنى خلق اتدى
وانلرى ايكى فرقه قلدى وبنى اول ايكى فرقه نك خيرندن
قلدى وبعده خلقى قبايلا ايلدى وبنى قبيله جهتندن
انلرك خيرنده قلدى بعده انلرى بيوت واصول ايلدى
وبنى اصل جهتندن انلرك خيرنده قلدى پس بن سزك
قبيله جهتندن خيريكزم واصل جهتندن خيريكزم ترمذى
وبيهقى ابن عباسدن رضى الله عنهما روايت ايدرلركه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الله حين
خلقنى جعلنى من خير خلقه ثم حين خلق القبائل جعلنى
فى خيرهم قبيلة وحين خلق الانفس جعلنى من خير انفسهم

ثم حين خلق البيوت جعلني من خير بيوتهم فانا خيرهم
بيتا وخيرهم نفسا. ترمذی بو حدیثی تحسین ایتدی
یعنی اسنادی حسن دردی. یعنی ابن عباس رضی الله عنهما
دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
بدرستی حق تعالی بنم نوریمی خلق ایتدکده بنی خلقنک
خیرندن قلدی. بعده قبایلی خلق ایتدکده بنی قبیله
جهتندن انلرک خیرنده قلدی. وذاتلری خلق ایتدکده
بنی ذاتلرک خیرندن قلدی. بعده بیوت واصولی خلق
ایتدکده بنی انلرک بیوت واصوللرینک خیرندن قلدی
پس بن اصول جهتندن انلرک خیریم. وروح وذات
جهتندن انلرک افضلیم. طبرانی وبیهقی وابو نعیم
ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قال قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم ان الله قسم الخلق
قسمین فجعلني في خيرهما قسما ثم جعل القسمين اثلاثا
فجعلني في خيرها قسما ثلثا. ثم جعل الاثلاث قبايل فجعلني
في خيرها ثم جعل القبايل بيوتا فجعلني في خيرها بيتا.
یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بدرستی حق تعالی
خلقی ایکی قسمه تقسیم ایتدی. وبنی انلرک قسم

جهتندن خیرنده قلدی بعده اول قسمی اثلاث ایلدی وبنی
ثلث جهتندن انلرک خیرنده قلدی وبعده اثلاثی قبایل ایلدی
وبنی اول قبایلک خیرنده قلدی وبعده اول قبایلی بیوت
واصول ایلدی وبنی انلرک اصل جهتندن خیرنده قلدی
طبرانی وبیهقی وابن عساکر ابن عباسدن رضی الله عنهما
روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم
ان الله قسم خلقه قسمین فجعلنی فی خیرهما قسما
ثم جعل القسمین اثلاثا فجعلنی فی خیرها ثلثا ثم جعل
الاثلاث قبایل فجعلنی فی خیرها قبیلة ثم جعل القبایل
بیوتا فجعلنی فی خیرها بیتا فذلک قوله تعالی انما یرید الله
لیذهب عنکم الرجس اهل البیت الآیه یعنی ابن عباس
رضی الله عنهما روایت ایدرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه بزم حق تعالی خلقنی ایکی قسمه تقسیم
ایلدی وبنی قسم جهتندن انلرک خیرنده قلدی بعده انلری
اثلاث ایلدی وبنی ثلث جهتندن انلرک خیرنده قلدی
بعده اثلاثی قبایل ایلدی وبنی قبیله جهتندن انلرک خیرنده
قلدی بعده قبایلی بیوت واصول ایلدی وبنی بیت
جهتندن انلرک خیرنده قلدی وبونکه بیانی خدا نکه
جل وعلا انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل

البيت ويطهركم تطهيرا يعني ابن عباس رضي الله عنهما قوليدر
بيهقي دلايل نبوتده انسدن رضي الله عنه روايت ايدركه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما افترق الناس
فرقتين الا جعلني الله في خيرهما فاخرجت من بين ابوي فلم
يصبني شيء من عهد الجاهلية وخرجت من نكاح ولم اخرج
من سفاح من لدن ادم حتى انتهيت الى ابي وامي فانا خيركم
نفسا وخيركم ابا يعني انس رضي الله عنه ديركه حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردیلر که هر بارکه ناس
ایکی فرقه ایرلدی البته حق تعالی بنی انلرک خیرنده قلدی
پس بن پدر ومادرم میاننده بکا عهد جاهلیتدن بر نسنه
اصابت اتمکسزین اخراج اولندم وبن ادم علیه السلام زماننده
پدر ومادرمه کلنجه نکاحدن چقدم زنادن چقمادم
پس بن سزک روح وذات جهتندن خیریکوزم واصل
ونسل جهتندن خیریکزم معلوم اولاکه حضرت رسول
اللهک صلى الله عليه وسلم خرجت من نكاح ولم اخرج
من سفاح قولی استشکال اولندی شونکله که کنانه پدرینک
خاتوننی برهی تزوج اتدی واندن نضر تولد ایلدی وبو
اشکالدن جواب صحیح اولدرکه کنانه نک تزوج اتدوکی
پدرینک خاتوننی اولان بره دکلدر بلکه قرنداشنک

قزی اولان بترهدن لکن انلر اسمده مشترک اولدقلری جهتدن
بوندا آنی ظن اتدیلر ابو نعیم دلایل نبوتده بر نیچه طریقدن
ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال قال رسول
الله صلی الله علیه وسلم لم یلتق ابوای قط علی سفاح
لم یزل الله ینقلنی من الاصلاب الطیبة الی الارحام
الطاهرة مصفی مهذبا لا تتشعب شعبتان الا کنت
فی خیرهما یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بنم پدر و مادرم هرگز زنا اوزرینه
بولشمدیلر یعنی آبا و امهاتم اصلا زنا ایله جمع اولمدیلر همیشه
حق تعالی بنی اصلاب طیبهدن ارحام طاهرهیه مصفی و مهذب
اولدوغم حالده نقل ایدردی ایکی شعبه یعنی ایکی طایفه متشعبة
ومتفرقة اولمازدی الا بن انلرک خیرنده اولوردم ابن عساکر
ابی هریرهدن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم ما ولدتنی بغی قط منذ خرجت من صلب
ادم ولم تزل تنازعنی الامم کابرا عن کابر حتی خرجت
من افضل حیین من العرب هاشم وزهرة یعنی ابو هریرة
رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه آدم علیه السلامک صلبندن چقلدن بروی اصلا
زانیه طغورمدی یعنی هرگز اصل و نسلمه زنا قرشمادی دائما

اُمَمْ اولودن اولوبه بنی جذب ایدرلردی تا که عبدن ایکی
قبیله نک که هاشم ایله زهره در افضلنده جمع اولدی هاشم
پدرینک قبیله سیدر زهره والده سنک قبیله سیدر
زیرا آمنه وهب قزیدر وهب عبد منافک اوغلیدر
وعبد مناف زهره اوغلیدر انس بن مالک رضی
الله عنه روایت ایدرکه قال قرأ رسول الله صلی الله
علیه وسلم لقد جاءکم رسول من انفسکم بفتح الفاء وقال
انا انفسکم نسبا وصهرا وحسبا لیس فی ابائی من لدن
آدم سفاح کلنا نکاح یعنی انس رضی الله عنه دیرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم لقد جاءکم رسول من انفسکم قرائت
ایلدی فانک فتحیله ودیدیکه بن سیزک نسب جهتنده وصهر
یعنی کویکو وآنیشته جهتنده وآباده اولان شرف جهتنده
انفسکزیعنی اعلا وانزهکزم وآبا واجدادمده آدم علیه
السلام زماننده برو زنایه قدر جمله مز نکاحدن یعنی
نکاحدن متولدز قسطلانی شرح بخاریده دیرکه قرأ
ابن عباس وابو العالیه وابن محیصن ومحبوب عن ابی
عمرو ویعقوب من بعض طرقه وهی قرائته صلی الله علیه
وسلم وفاطمة وعائشة بفتح الفاء ای اشرفکم انتهی عمرنی
مسندنده وابن عمرنی وابو نعیم وطبرانی وابن عساکر

عمرنی

امام

امام علیدن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال قال رسول
الله صلی الله علیه وسلم خرجتُ من نکاحٍ ولم اخرج من
سفاح من لدن آدم الی ان ولدنی ابی وامی ولم یصبنی
من سفاح الجاهلیة شیء یعنی امام علی رضی الله عنه
دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
بن نکاحدن چقدم آدم علیه السلامدن تا بدرم مادرم
طغوردیغنه زنادن چقمدم و زناء جاهلیتدن بکا بر
نسنه طوقنمدی ابن سعد و ابن عساکر ابن عباسدن
رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم بیوردیکه آدم علیه السلامدن برو
بن زناسز نکاحدن چقدم ابن سعد و ابن عساکر عایشهدن
رضی الله عنها روایت ایدرلرکه قالت قال رسول صلی الله
علیه وسلم خرجتُ من نکاح غیر سفاح یعنی حضرت عایشه رضی
الله عنها دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
بن زناسز نکاحدن چقدم من نکاح غیر سفاح بیوردی
زیرا زمان جاهلیتده عورت ار ایله بر مدة زنا ایدردی
صکره اول آنی تزوج ایدردی ابن سعد و ابن عساکر
کلبیدن روایت ایدرلرکه قال کتبتُ للنبی صلی الله علیه
وسلم خمس مائة ام فما وجدتُ فیهن سفاحاً ولا شیئا

من امر الجاهلية يعني كلبي ديركه پيغمبرك صلى الله عليه وسلم
بشيوز والده سني يازدم وانلرده زنا بولمدم وامر جاهليتدن
برنسنه مصادق اولمدم وبشيوز انادن مرادي
پدري جانبندن ومادري جانبندن اولان بيوك انالركدر
يعني جز ابيدر حافظ شمس الدين بن ناصر الدين الدمشقي
رحمة الله عليه بيوردر شعر حفظ الاله كرامة لمحمد •
آباءه الامجاد صونًا لاسمه • تركوا السفاح فلم يصبهم عار •
من آدم والى ابيه وامه • شرح غريب الاحاديث المتقدمة
تقليب برنسنه نك ظهرى سنى اچنه دوندرمكدر قلبه
اي حوله ظهرًا البطن وبو محلده اول زياده آرامقدن عبارتدر
نتكيم تركيده برگسنه برنسنه نك تحصيلنده زياده
اهتمام اتدوكني بيان مراد ايلسه شهرك اوستني
آلتنه كتوردم ديرلر صاحب قاموس ديركه شرقت الشمس

مشارق مشرقك
جمعيدر ومشرق كونش
چقدوغي مكانك
اسميدر صح

شرقا وشروقا طلعت كاشرقت انتهى ومغارب مغربك
جمعيدر ومغرب كونش باتدوغي مكانك اسميدر وكونشك
مطالع ومغاربي متعدد اولدوغي جهتدن مشرق ايله مغرب
جمعلنديكه سعيد بن منصور وعبد بن حميد وابن جرير
وابن المنذر وابن ابي حاتم خدانك فلا اقسم برب المشارق
والمغارب قولنده ابن عباسدن رضي الله عنهما روايت ايدرلركه

قال

قال للشمس كل يوم مطلع تطلع فيه ويغرب تغرب فيه غير
مطلعها بالامس وغير مغربها بالامس ويا خود مشارق و
مغاربدن مراد انده شمس ایله قمر جاری اولدوغی منازلدر
عبد بن حميد وابن المنذر خرانك رب المشارق والمغارب
قولنده عكرمه دن روايت ايدرلركه قال المنازل التى
تجرى فيها الشمس والقمر فرقه ناسدن بر طايفه یه دیرلر
قال صاحب القاموس الفرقة بالكسر طائفة من الناس ج
فرق والفريق كامير اكثر منها ج افرقاء وافرقة وفروق
قبايل قبيله نك جميدر واول بر جماعتك اسميدر كه بر يرده لری
براوله قال صاحب القاموس قبايل الرأس القطع المشعوب
بعضها الى بعض ومنه قبايل العرب واحدهم قبيلة وهم
بنو اب واحد انتهى قبيل اوچدن يوقرو جماعته ديرلر
واكثرا اقوام متفرقه دن اولورلر صاحب قاموس ديركه
القبيل الجماعة من الثلاثة او فصاعدا من اقوام شتى وقد
يكونون من نجر واحد وربما كانوا من اب واحد انتهى حين
كسر ايله وقت مبهم در جميع زمانه صالحدر كرك اوزون
اولسون وكرك قصير اولسون وجعل فى ايله اولدوغى مجلده
صيرتن معناسنه در ومن ايله اولدوغى زمانده خلق معناسنه در
بيت اوده ديمكدر وخانه معناسنه صاحب صحاح ديركه البيت

معروف و اجمع بیوت و ابیات و ابابیت مثل اقوال و اقاویل
و تصغیره بُیَیت و بِیَیت ایضا بکسر اوله و العامة تقول
بُوَیت و البیت ایضا عیال الرجل انتهی بونده بیتدن مراد
بیت عزت و شرفدر و نفس روح و حقیقت دیمکدر قال الله
تعالی عز و جل تعلم ما فی نفسی و لا اعلم ما فی نفسک ای حقیقتی
و حقیقتک قسمه تقسیم و قسمه جزء دیمکدر صاحب
قاموس دیرکه و هذا ینقسم قسمین بالفتح اذا ارید المصدر
و بالکسر اذا ارید النصیب او الجزء من الشیء المقسوم انتهی
اثلاث جمع ثلثدر و ثلث ثانک و لامک ضمه لریله اوچده بریدر
قال صاحب القاموس الثلث بضمتین سهم من ثلاثة اسهم
کالثلیث انتهی رجس کسر رایله نجاست دیمکدر و آیة کریمه ده
رجسدن مراد گناهدر و صاحب قاموس دیرکه الرجس بالکسر
القذر و یحرک و بفتح الراء و بکسر الجیم و المأثم و کل ما استقذر
من العمل و العمل المؤدی الی العذاب انتهی و بیتک اهلی
سکانیدر و حضرتک صلی الله علیه و سلم اهل بیتندن
مراد بنی هاشم ایله عبد المطلبک مؤمنلریدر و اکثر مفسرین
بونک اوزرینه درلرکه آیة کریمه امام علی ایله حضرت فاطمه نک
و حسن و حسینک شانلرنده نازل اولدی رضی الله عنهم
لکن قاضی بیضاوی بو قولی شیعه دن نقل ایتدی و بیورد یکه

اهل

اهل بیتی انلره تخصیص آیتک ما قبلنه وما بعدینه مناسب دکلدر
واستدلال اتدکلری حدیث انلرک اهل بیت اولدقلرینی اقتضا
ایدر انلردن غیرک اهل بیت اولمدوغنی اقتضا اتمز انتهی
وبعضلر دیدیلرکه حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم
خاتونلرینک حقلرنده نازل اولدی وبو قول ابن عباسه
نسبت اولندی وقول عکرمه بونکله جار سوده ندا ایدردی
وبو قول عنکم ده وما بعدنده اولان ضمیرک تذکیری ایله رد
اولندی وبر جماعت بو قولی ترجیح اتدیلر شونکله کیم سبب
نزول انلردرلر پس قطعا داخل اولورلر وخبر صحیحده وارد درکم
ام سلمه رضی الله عنها حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
دیدیکه یا رسول الله انا من اهل البیت حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بلی ان شاء الله وصحیح مسلمده واقع درکم
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم امام علی‌یی وحضرت
فاطمه‌یی وامام حسن وحسینی رضی الله عنهم کسانک التنه ادخال
ایلدی وآیة کریمه‌یی اوقودی پس معلوم اولدیکه آیة کریمه ده
اهل بیتدن مراد حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم اهل
بیتی سکنیدرکه انلر مؤمنلرک آنالریدر واهل بیت نسبیدرکه
انلر بنی هاشمک وبنی عبد المطلبک مؤمنلریدر واشراف اولادن
بودرکه اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد قولنده آلدن

مراد بو نلردر و بو معنانک بیاننده مخصوصه تقی الدین احمد بن
علی المقریزینک معرفة ما یجب لآل البیت من الحق علی من عداهم
نامنده بر رساله‌سی واردر مراد ایدن مراجعت ایسون •
فایده جلیله ترمذی شمایلده حضرت عایشه دن رضی الله
عنها روایت ایدرکه قالت حدث رسول الله صلی الله علیه
وسلم ذات لیلة نساءه حدیثا فقالت امراة منهن کان
الحدیث حدیث خُرافة فقال اتدرون ما خُرافة ان خرافة
کان رجلا من عذرة اسرته الجن فی الجاهلیة فمکث فیهم
دهرا طویلا ثم ردته الی الانس فکان یحدث الناس بما رای
فیهم من الاعاجیب فقال الناس حدیث خُرافة عصام
دیرکه قیاس اتکرین ایدی لکن حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم انلری شرف صحبتی ایچون کمال عقلده ذکور عقلا
منزله‌سنه تنزیل ایلدی وانلره خطاب ذکور ایله خطاب
اتدی انتهی وبو حدیثی حضرت شیخ ذیل جامع صغیرده ذکر
اتدی والکا حم رمز ایلدی عذره یمنده بر قبیله‌نک
اسمیدر وحدیث خرافة حدیث مستملح کذبدن عبارتدر
صاحب قاموس دیرکه خرافة رجل من عذرة استهوته الجن
وکان یحدث بما رای فکذبوه وقالوا حدیث خُرافة واُجری فی کل حدیث
مستملح کذب انتهی وحدیثده اول حاتونک حدیث خرافه دن

مرادی

مرادی حدیث مستملحدر فقط زیرا اول حضرت رسول اللهك
صلى الله عليه وسلم لسان شریفی اوزره حقدن غیری جاری
اولمدوغنه عالمدر قال الله تعالى وما ينطق عن الهوى ان
هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُوحٰى حاصلی حدیث خرافه ایکی وصفده كذب
ایله استملاحده مشتملدر پس تشبیه احدهماده در كلاهما ده
دكلدر والله تعالى اعلم بین وسط معناسنه دربینك سگوننیله كه
تركیده آنده اورته دیمكله تعبیر اولنور اصابت لحاق
معناسنه در لامك فتحیله اصابت ووجدان وادراك ولحاق
بر معنایه در یتشمك دیمكدر عهد بونده زمان معناسنه در
انتهیت بلغت دیمكدر وبلغت وصلت معناسنه در نكاح
لغتده وطىء در وانكچون عقد در وشرعده تعریفی بودر
هو عقد يرد على ملك المتعة تصدا سفاح زنا معناسنه در
قال صاحب القاموس السافح والسفاح والمسافحة الفجور انتهى
فايده كنز صاحبی بیورركه ولا ينكح مرتد او مرتدة
احدًا علامه زیلعی شرحنده بیورركه لان النكاح يعتمد
الملة ولا ملة له انتهى اول اجلدن یعنی نكاح ملته معتمد
اولدوغی اجلدن مجوسیه ایله وثنیه یی تزوج اتمك جایز
دكلدر پس حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم
خرجت من نكاح قولی جمیع آبا واتهما تنك ملتت

اوزرینه اولر قلب ینه دلالت ایتزی والامر کذلک لدن
ظرف فی زمانی ومکانیدر عندکبی واندن اون برلغت واردر
نتکیم قاموسده مذکوردر وبونده ظرف فی زماندر لم یلتق
افتعال بابنک ناقص یائیسندن فعل مضارع بناء
معلوم مفرد مذکر غائبدر ومجزومدر لم ایله وعلامت
جزمی لام الفعلنک سقوطیدر زیرا اصلی یلتقی در
والتقا بولشمق معناسنه در ابوای فاعل لم یلتق دن
اصلی ابوان در یاء متکلمه مضافی اولدوغیچون نون
دوشمشدر زیرا نون تثنیه ایله نون جمع اضافت ایله
ساقط اولورلر نتکیم بو معنی بیانده بعض عارفلر دیدیلر
النون فی الاضافة کالتقیر فی الضیافة قط ظرف
زمان ماضی منفیدر نحو ما رایته قط وآنده بش لغت
واردر قط در قافک فتحی ایله وطاء مشدده نک ضمی ایله
قُطُّ در قافک وطاء مشدده نک ضملری ایله قط در قافک
فتحی وطاء مخففه نک ضمیله قُطْ در قافک وطاء مخففه نک
ضمه لریله قط درطاء مشدده نک جری ایله لم یزل افعال
ناقصه دندر اصلی یزال در جازم که لم در داخل اولدقده التقاء
ساکنین اولدی الف ایله لام ارسنده اول التقای دفع ایچون

الف حذف اولنری معلوم اولاکه زال یزال افعال ناقصه دندر
وزال یزیل ویزول تاملردر اولکسی متعدی در مفعولی واحد
ومصدری زیلدر وایکنجیسی لازمدر ومصدری زوالدر
اصلاب صلبک جمعیدر وصلب ادقه دیمکدر یرابابا نک
سوی انده در وترکیبه انون بل ایله تعبیر اولنور
مثلا سن هنوز باباک بلنده ایکن بوامر بویله ایدی
دیرلر صاحب قاموس دیرکه الصلب بالضم وبالتحریک
عظم من لدن الکاهل الی العجب کالصالب ج اصلب
واصلاب وصلبة ودیرکه الکاهل مقدم اعلی الظهر مایلی
العنق وهو الثلث الاعلی وفیه ست فقر اوما بین
الکتفین اوهو موصل العنق فی الصلب وینه دیرکه العجب
اصل الذنب انتهی طیب پاک دیمکدر ظاهر معناسنه
صاحب صحاح دیرکه الطیب خلاف الخبیث وطاب الشیء
یطیب طیبة وتطیابا انتهی صاحب نهایه دیرکه وقد
تکرر فی الحدیث ذکر الطیب والطیبات واکثر مایرد بمعنی
الحلال کما ان الخبیث کنایة عن الحرام وقد یرد الطیب
بمعنی الطاهر ومنه الحدیث انه قال لعمار مرحبا
بالطیب المطیب ای الطاهر المطهر ومنه حدیث ابو بکر
رضی الله عنه لما مات رسول الله صلی الله علیه وسلم بابی انت

وامّی طبتَ حیًّا وطبتَ میتًّا ای طهرت انتهى ارحام رحمک
جمعیدر • ورحم اوغلان یاتغی دیمکدر • صاحب قاموس دیرکه
الرحم بالکسر وککتفٍ بیتُ مَنبت الولد ووعاؤه • والقرابة
ج ارحام انتهى • مصفّی تفعیل بابندن ناقص واوی سندن
اسم مفعولدر • مکرّر که مقابلیدر • اصلی مصفوّ در واو خامسة
واقع اولمغین الفه قلب اولندی مصفیء دنذی بعده یا حرف
علّة متحرکه وماقبلی مفتوح اولدوغی جهتدن الفه قلب
اولنمغین التقاء ساکنین اولدی الف مقلوبه ایله تنوینندن
پس الف مقلوبه حذف اولندی • وتنوین ماقبلنه ویرلدی
مهذّب مطهّر دیمکدر • صاحب قاموس دیرکه رجل مهذّب
مُطهّر الاخلاق انتهى • تشعّب تفرّق کبی آیرلمق معناسنه در
صاحب قاموس دیرکه تشعّب وانشعب تفرّق وصار
ذا شُعبٍ وشُعَبٌ ج شعبة والشُعبة بالضم الطائفة
من الشیء انتهى • مُلخّصًا تنازعنی تجاذبنی دیمکدر • نازعه ای
جاذبه وجاذب الشیء ای حوله عن موضعه کابر کبیر دیمکدر •
صاحب صحاح دیرکه قولهم توارثوا المجد کابرًا عن کابر ای کبیرًا
عن کبیر فی العزّ والشرف انتهى • زهره ضم زا وسکون ها ایله
ابن کلابدر • وامّ زهره کلابک خاتونیدر • صاحب قاموس
دیرکه وبالضم ابن کلاب ابو حیّ من قریش انتهى • وزهره حضرت

رسول

سید رسول اللهک صلى الله علیه وسلم والده سی آمنه جانبندن دده
وآنک نسبی بودر. آمنه بنت وهب بن عبد مناف بن زهره
بن کلاب بن مره بن کعب بن لؤی بن غالب بن فهر بن مالک بن
النضر بن کنانه بن خزیمه بن مدرکه بن الیاس بن مضر بن نزار
بن معد بن عدنان. نسب مطلق خصملق در ویاخود خاصة
آبا جانبندن اولان خصملق در. صاحب صحاح دیرکه النسب واحد
الانساب. والنسبة والنسبة مثله. وانتسب الى ابيه اى
اعتزى. وتنسب اى ادعى انه نسيبك. وفى المثل القريب
من تقرب لا من تنسب. ورجل نسابة اى عالم بالانساب
الهاء للمبالغة فى المدح انتهى. وصاحب قاموس دیرکه النسب
محركة والنسبة بالكسر والضم القرابة او فى الآباء خاصة انتهى
قال فى المصباح نسبته الى ابيه نسبا من باب قتل عزوته
اليه. وانتسب هو اليه اعتزى. والاسم النسبة بالكسر فيجمع
على نسب مثل سدرة وسدر. وقد يضم فيجمع مثل غرفة
وغرف. قال ابن السكيت ويكون من قبل الاب. ويقال نسبه فى
تميم اى هو منهم. والجمع انساب مثل سبب واسباب. قال فى النهاية
كل سبب ونسب ينقطع الا سببى ونسبى النسب بالولادة
والسبب بالزواج انتهى. بو حديث شريفى ابن عساكر امام عمردن
رضى الله عنه روايت ايلدى. لكن كل سبب وصهر ينقطع يوم
القيمة الا نسبى وصهرى لفظيله نقل اتدى. صهر قرابة

متنلسنه در وكشنك قزينك وقز قرنداشنك قوجه سيدر
وحمة تز ويجوز صاحب قاموس ديركه الصهر بالكسر القرابة
وحمة الختونة ج اصهار وصهراء وزوج بنت الرجل
وزوج اخته والاختان اصهار ايضا انتهى وماده ختن
ديركه الختن بالتحريك الصهر او كل من كان من قبل المراة
كالاب والاخ ج اختان انتهى وابن السكيت ديركه كل من
كان من قبل الزوج من ابيه او اخيه او عمه فهم الاحماء ومن كان
من قبل المراة فهم الاختان ويجمع الصنفين الاصهار انتهى و
صاحب نهايه ديركه الاختان من قبل المراة والاحماء من قبل
الرجل والصهر يجمعهما وخاتن الرجل الرجل اذا تزوج اليه
ومنه الحديث علي ختن رسول الله صلى الله عليه وسلم اى زوج
ابنته انتهى وحضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم
احفظونى فى اصحابى واصهارى قولنده اصهاردن مراد ازواج
بناتيدر حسب حانك وسينك نجه لريله انسانك
يدرلرينك مناخرنده عد اتدوكى نسنه در وآباده ثابت
اولان شرف قدر صاحب نهايه ديركه الحسب فى الاصل الشرف
بالاباء وما يعده الانسان من مفاخرهم انتهى وصاحب قاموس
ديركه الحسب ما تعده من مفاخر آبائك او الشرف الثابت
فى الآباء ومعناى ثانى بو محلده انسبدر والله اعلم فصل
ثانى نوح عليه السلامدن وباخود ادم عليه السلامدن حضرت

ختونته ختنتين اليه مصاهرة
معنالسنه ور وصهاهرة
معنالسنه در كوكيكو اولمق
وقد صاحب قاموس ديركه
صاهرهم وفيهم
واصهر بهم واليهم
صار فيهم صهرا
انتهى منه

رسول

رسول اللهڭ صلى الله عليه وسلم بعثتنه گلنجه وانده قيامت
قوپنجه فطرة اوزرينه بعض كمسنه لر اولدقلرينه دلاله
اولان احاديث واثارڭ بياننده در. عبد الرزاق مصنفنده
وابن المنذر تفسيرده سند صحيح ايله شيخين شرطي اوزره
علي بن ابي طالبدن رضي الله عنه روايت ايدرلركه قال لم يزل
على وجه الدهر في الارض سبعة مسلمون فصاعدًا فلولا
ذلك هلكت الارض ومن عليها يعني امام علي حضرتلري
رضي الله عنه ديركه وجه دهر اوزره ارضده يدي مسلمان
دخي زياده يه جميع زمانده وجوده ثابت اولدي يعني هميشه
وجه ارضده يدي مسلماندن دخي زياده دن خالي اولمدي يعني اگر
انلر اولمسه لردي ارض وارضڭ اوستنده اولنلر هلاك
اولورلردي. حضرت شيخ قدس سره بيوررلركه بو اسناد صحيحدر
شيخين شرطي اوزره وبونڭ كبي راي قبيلندن ديلدر پس
انگچون حكم رفع وارد انتهى. يعني انده رأيڭ مدخلي اولميان
موقوف مرفوع حكمنده در. نتكم اول محلنده مذكوردر شرح
غريب الحديث وجه الدهر اي اوله قال صاحب القاموس
ومن الدهر اوله انتهى. فصاعدا حاليه اوزرينه منصوبدر
وانڭ صاحبي وجوبا محذوفدر. پس اخذته بدرهم فصا عدًا
اوبدرهم فزايدا قوللكڭ معناسي اخذته بدرهم فذهب

الثمن صاعدًا اوزايدًا دیمکدر صاحب قاموس دیرکه
فصاعدًا ای فما فوق ذلك انتهى وصاحب نهایه دیرکه
لاصلوة لمن لم یقرأ بفاتحة الکتاب فصاعدًا ای فما زاد
علیها کتو لهم اشتریته بدرهم فصاعدًا وهو منصوب على
الحال تقدیره فزاد الثمن زایدًا صاعدًا انتهى لولا بو محلده
امتناعیه در وبو لولانك ما بعدنده واقع اولان اسم
مرفوع مبتدا در وخبری غالبا محذوفدر مثلا لولا على لهلك
عمر تقدیره لولا على موجود لهلك عمر دیمکدر یعنی علی نك
وجودی اچون عمر دن هلاك یعنی خطا منتفی اولدی وبو
کلام حضرت عمردن ایکی یرده صادر اولدی نتکم تفصیلی محلنده
مذکوردر پس خبر که موجوددر حذف اولندی وجواب لولا
آنك مقامنه اقامت اولندی وغالبًا دیدك زیرا که اولور که
حذف اولنماز نتکم امام شافعی حضرتلری بیورر شعر
ولولا الشعر بالعلماء یزری لکنت الیوم اشعر من لبید
امام احمد زهرده وخلال کرامات اولیاده شیخین شرطی
اوزره سند صحیح ایله ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت
ایدرلرکه حضرت نوحدن صکره علیه السلام قال ماخلت الارض
من بعد نوح من سبعة یدفع الله بهم عن اهل الارض یعنی
ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حضرت نوحدن صکره علیه السلام

ارضی یری کسنه دن خالیه اولمه دی انجلیمن یری کسنه که
حق تعالی اهل ارضدن انلر ایله عذابی دفع ایدر حضرت شیخ
قدس سره بیورر که بو حدیث اچون دخی حکم رفع وارد ر
انتهی یعنی اگرچه موقوفدر لکن حکم مرفوعه در زیرا
انده رایک مدخلی یوقدر شرح غریب الحدیث خَلَت
غَزَت کبی نصر بابنک ناقص واوی سندن فعل ماضی
مفرد مؤنث غایبه در اصل خَلَوَت در نَصَرَت کبی واو
حرف علت متحرک وما قبلی مفتوح اولمغین الفه قلب
اولندی بعده الف مقلوبه ایله تادن التقاء ساکنین واقع
اولدی پس اول التقای دفع اچون الف مقلوبه حذف
اولنوب خلت دینلدی فعت وزنی اوزره ارض مؤنث
سماعیدر انکچون اکا مسند اولان فعله علامت تانیث
داخل اولدی قال صاحب القاموس الارض مؤنثة اسم جنس
او جمع بلا واحد ولم یسمع ارضة ج ارضات وارُوض وارضون
واراض والاراضی علی غیر قیاس انتهی بعد ضد قبل در
قال صاحب القاموس وبعد ضد قبل یبنی مفردا ویعرب مضافا
وحکی من بعدِ انتهی ومفعول یدفع محذوفدر تقدیری یدفع
الله بهم عن اهل الارض العذاب دیمکدر جمعه فضایل
مکه ده مجاهددن رضی الله عنه روایت ایدر که قال

لم يزل على الارض سبعة سلمون فصاعداً لولا ذلك هلكت
الارض ومن عليها يعنى مجاهد ديركه يريوزنده يدى مسلمانه
دخى زياده يه جميع زمانده وجود ثابت اولدى اكر انلر
اولمسه لردى ارض وارضك اوستنده اولنلر هلاك
اولورلردى امام احمد زهدده كعبدن رضى الله عنه روايت
ايدركه قال لم يزل بعد نوح اربعة عشر يدفع الله بهم العذاب
يعنى كعب ديركه نوح عليه السلامدن صكره ارضده اون
درت كمسنه يه وجود ثابت اولدى انجيلين اون درت كمسنه كه
حق سبحانه وتعالى انلرله اهل ارضدن عذابى دفع ايدر خلال
كرامات اولياده زادانده روايت ايدركه قال ما خلت الارض
بعد نوح من اثنى عشر فصاعداً يدفع الله بهم عن اهل
الارض يعنى نوح عليه السلامدن صكره ارض اون ايكى كمسنه دن
خالى اولمدى انجيلين اون ايكى كمسنه دخى زياده كه حق سبحانه
وتعالى اهل ارضدن انلرله عذابى دفع ايدر حضرت شيخ قدس
سره بيورركه نوح عليه السلامدن اول خلقك جمله سى هدى
اوزرينه اولدقلرى اجلدن بو آثار ثلاثه ده من بعد نوح
ايله تقييد واقع اولدى بزار سننده وابن جرير وابن
المنذر وابن ابى حاتم تفسيرلرنده وحاكم مستدركده تصحيح
ايتدى خبرانكه جل وعلا كان الناس امة واحدة قولنده
ابن عباسدن رضى الله عنهما روايت ايدرلركه قال كان بين آدم

ونوح

ونوح عشرة قرون كلهم على شريعة من الحق فاختلفوا فبعث
الله النبيين قال وكذلك هي في قراءة عبدالله بن مسعود
كان الناس امة واحدة فاختلفوا يعني ابن عباس حضرتلرى
رضي الله عنهما بيوررلر كه آدم ايله نوح بيننده عليهما السلام
اون قرن وار ايدى وانلرك جملەسى حقدن شريعت اوزره
ايديلر مكره اختلافى اتديلر پس حق تعالى انلره انبيايى ارسال
ايلدى ابن عباس ديديكه اوله عبدالله بن مسعودك قراءتنده
بويله در كان الناس امة واحدة فاختلفوا صاحب قاموس
ديركه الشريعة ما شرع الله تعالى لعباده انتهى امت بر دين
ايله سند دربر جماعتدر صاحب نهايه ديركه وفى حديث قس بن
ساعدة انه يبعث يوم القيمة امة وحده الامة الرجل
المنفرد دربن كتوله تعالى ان ابراهيم كان امة قانتا لله
وفيه لولا ان الكلاب امة تسبح لامرت بقتلها يقال لكل
جيل من الناس والحيوان امة انتهى جيل كسر جيمله صنف
معناسنه در ابو يعلى وطبرانى وابن ابى حاتم سند صحيح ايله خدانك
جل وعلا كان الناس امة واحدة قولنده ابن عباسدن رضى الله
عنهما روايت ايدرلر كه قال على الاسلام كلهم يعني جملەسى اسلام
اوزرينه ايديلر ابن سعد طبقاتده وجه آخردن ابن عباسدن
رضى الله عنهما روايت ايدركه قال ما بين نوح الى آدم من الآباء
كانوا على الاسلام يعني ابن عباس رضى الله عنهما ديركه نوح عليه السلام

ایله آدم علیه السلام بیننده اولان آباء السلام اوزرینه ایدیلر
ابن سعد سفیانه ثوریده و اول پدرندن و اول عکرمه دن
روایت ایدرکه قال کان بین آدم ونوح عشرة قرون کلهم
علی الاسلام یعنی عکرمه دیرکه آدم علیه السلام ایله نوح علیه السلام
بیننده اون قرن وار ایدیکه انلرک جمله سی اسلام اوزره
ایدیلر وحق تعالی کلام قدیمنده نوح علیه السلامدن حکایت ایدوب
بیورر رب اغفر لی ولوالدی ولمن دخل بیتی مؤمنا وللمؤمنین
والمؤمنات وحضرت نوح علیه السلامک اوغلی سامک مؤمن
اولدوغی نص قرآن ایله واجماع ایله ثابتدر زیرا اول پدرک
نوح علیه السلام ایله سفینه ده نجات بولدی وآنده مؤمندن
غیری نجات بولمدی وحق سبحانه وتعالی کلام قدیمنده بیوردک
وجعلنا ذریته هم الباقین بلکه بو آثارده انک پیغمبر
اولدوغی وارد اولدی واوغلی ارفخشدک ایمانله گتدوگی بر
اثرده تصریح اولندی نتکیم آنی تاریخ مصرده ابن عبد الحکم
روایت ایلدی وآنده مذکوردرکه اول جدی نوح علیه السلامه
یتشدی ونوح علیه السلام اکا حق تعالی ملک ونبوتی آنک
ولدنده قلمغله دعا ایلدی ودیندیکه کنعان نوح علیه السلامک
طوغمشی اوغلی دکل ایدی بلکه بسلمه سی ایدی وبو قولی
ونادی نوح ابنها قرائتی تأیید ایدر ابن جریر وابن المنذر

وابن

وابن ابي حاتم وابو الشيخ خزانكي ونادى نوح ابنه قولنده
ابي جعفر محمد بن علي دن روايت ايدرلركه قال هي بلغة
طي لم يكن ابنه وكان ابن امراته ابن الانباري
مصاحفنده وابو الشيخ عليدن روايت ايدركه اول ونادى
نوح ابنها قراءة ايلدى شونكه اوزرينه كه ضمير مؤنث
خاتوننه راجع اوله قاضي بيضاوي بيوردركه وقرء علي
ابنها وابنه بحذف الالف علي ان الضمير لامرأة وكان
ربيبه انتهى ابن سعد طبقاتنده كلبيدن ابي صالح طريق
ابي هريره دن رضي الله عنهم روايت ايدركه وقتاكم
نوح عليه السلام سفينه دن چقدى بر قريه يه هبوط
اتدى وانلردن هر برى كندويه بر او بنا ايلدى واول
قريه يه سوق ثمانين ايله تسميه اولندى وقتاكم بونلر
سوق ثمانينه صغمديلر بابله تحويل اتديلر وانده
چوغلدیلر حتی یوز بیکه واصل اولدیلر وانلرك جملهسی
اسلام اوزره ايديلر زيرا قابيلك جمله اولادى طوفانده
غرق اولديلر پس انلر بابلده اسلام اوزرينه ثابت
اولدیلر حتی نمرود بن کوش بن کنعان بن حام بن نوح
پادشاه اولدی پس نمرود انلری عبادة اوثانه دعوة
اتدی انلر دخی دعوتنی قبول اتدیلر واصنامه عبادة اتدیلر

حضرت شیخ قدس سره بیورر که بو اثارک مجموعندن حضرت
رسول اللهک صلی الله علیه وسلم اجدادنک آدم علیه السلامدن
نمرود زماننه کلنجه مؤمن اولدقلری معلوم اولدی ونمرود
زماننده ابراهیم علیه السلام ایله آزر وار ایدی اکر آزر
ابراهیم علیه السلامک پدری ایسه سلسلهٔ نسبدن
استثنا اولنوردی واکر پدری اولمیوب عمیسی ایسه استثنایه
حاجت اولمازدی وآزرک ابراهیم علیه السلامک پدری اولمیوب
عمیسی اولدوغی سلفدن برجماعتدن وارد اولدی ابن حجر
المکی شرح همزیه ده بیورر که ولا یرد آزر فانه کافر مع ان
الله تعالی ذکر فی کتابه العزیز انه ابو ابراهیم وذلک لان
اهل الکتابین اجمعوا علی انه لم یکن اباه حقیقة وانما کان
عمه والعرب تسمی العم ابا بل فی القران ذلک قال الله تعالی کما
واله ابائک ابراهیم واسمعیل مع انه عم یعقوب بل لو لم یجمعوا
علی ذلک وجب تاویله جمعا بین الاحادیث واما من اخذ بظاهره
کالبیضاوی وغیره فقد استروح وتساهل انتهی نعم وفی شیخ
طاهر العمامة فی التفرقة بین المقامة والعمامة نام رساله سنده
بیورر که صح عن ابی جعفر ان المذکور فی قوله تعالی ونادی نوح
ابنه هو ربیبه وکان علی یتعلم، ونادی نوح ابنها انما اطلق مجازا
لانه نسیبه فعلی هذا لم یکن لابراهیم اب ولا لنوح ولد کافر ان

ویؤید

ویؤید ذلک انه لم ینتقل عن نبی قط کفر والده ولا ولده
بل هما بالهدایة ظافران انتهی

فصل ثالث

آزر ابراهیم
علیه السلامک پدری اولمدوغنه داله اولان آثاری بیان
ایدر ابن ابی حاتم خدانک جل وعلا واذ قال ابراهیم لابیه
قولنده سند ضعیف ایله ابن عباس رضی الله عنهما روایت
ایدرکه قال ان ابا ابراهیم لم یکن اسمه آزر وانما کان
اسمه تارح یعنی ابن عباس رضی الله عنهما بیورورکه پدری
ابراهیم علیه السلامک پدرینک اسمی آزر دکل ایدی بلکه
انک اسمی تارح ایدی وابن ابی شیبه وابن المنذر وابن
ابی حاتم طرق عدیده دنکه انلرک بعضیسی صحیحدر مجاهددن
روایت ایدرلرکه قال لیس آزر ابا ابراهیم وابن المنذر
سند صحیح ایله خدانک جل وعلا واذ قال ابراهیم لابیه آزر
قولنده ابن جریجدن روایت ایدرکه قال لیس آزر بابیه
انما هو ابراهیم بن تیرح بن تارح بن شاروخ بن ناخور بن
فالخ ابن ابی حاتم سند صحیح ایله سدیدن روایت ایدرکه
قیل له اسم ابی ابراهیم آزر فقال اسمه تارح یعنی سدی یه
سوال اولندیکه ابراهیم علیه السلامک پدرینک اسمی آزر میدر
اول ددیکه انک اسمی تارحدر صاحب قاموس بیورورکه
وتارح کآدم ابو ابراهیم الخلیل علیه السلام وبیورورکه وآزر

کما جاء اسم عم ابراهیم علیه السلام و اما ابوه فانه تارح انتهی
و عربک من حیث اللغة لفظ ابی و اکر مجازا ایسه دخی عم
اوزرینه اطلاق قلری شایعدر و قرآن عظیمده و اتعدر قال
الله تعالی ام کنتم شهداء اذ حضر یعقوب الموت اذ قال
لبنیه ما تعبدون من بعدی قالوا نعبد الهك واله ابائك
ابراهیم واسماعیل واسحاق یعنی بو آیۀ کریمده اسماعیل
علیه السلامك اوزرینه اب اطلاق اولنری حال بوکه اول
یعقوب علیه السلامك عمیسی ایدی نتکیم ابراهیم علیه السلام مدر
اوزرینه اطلاق اولنری مع هذا اول یعقوب علیه السلامك
دده سی ایدی ابن ابی حاتم روایت ایدرکه ابن عباس
رضی الله عنهما دده بابادر دیرایدی و خدانك عز وجل
قالوا نعبد الهك واله ابائك قولنی تلاوت ایدردی
و خدانك جل وعلا واله ابائك ابراهیم واسماعیل قولنه
ابو العالیه دن روایت ایدرکه قال سمی العم ابا
و محمد بن کعب القرظیدن روایت ایدرکه قال الخال والد
والعم والد وتلا هذه الآیة حضرت شیخ قدس سره
بیوردرکه پس اثرده صحابه و تابعیندن سلفك قوللری
بو ذکر اولنانلردر و آزر ابراهیم علیه السلامك عمیسی
اولوب پدری اولمدوغنه دلیلك جری بودرکه ابن المنذر

سند

سند صحیح ایله سلیمان بن صُرَددن روایت ایدرکه نمرود ابراهیم
علیه السلامی آتشه القا اتدکده ابراهیم علیه السلام حسبی
الله ونعم الوکیل دیدی پس حق تعالی آتشه یا نار کونی
بردا وسلاما علی ابراهیم بیوردی وابراهیم علیه السلامه
امر حقله آتش ضرر ایتمدوکنده عمسی دیدیکم ابراهیمدن
آتشی بنم ایچون دفع اولنّدی پس حق تعالی اکا آتشدن
بر شراره کوندردی واول شراره آنک آیاغی اوزرینه دوشوب
آنی یاقدی حضرت شیخ بیوررکه بو اثرده عمّ ابراهیم
علیه السلام ایله تصریح اولنّدی وبونده بر فایده دخی
واردر واول فایده بودرکه ابراهیم علیه السلام ناره القا
اولندوغی ایامده عمّسی هلاک اولدی وحق تعالی قرآن
عظیمنده خبر ویردیکه ابراهیم علیه السلامه آنک عدو
الله اولدوغی ظاهر اولدی اکا استغفاری ترک ایتدکنی
وآنارده وارد اولدیکه ابراهیم علیه السلامه آنک عدو الله
اولدوغی شرک اوزرینه اولدوکی وقتده ظاهر اولدی وآندن
صکره اکا استغفار ایلمدی ابن ابی حاتم سند صحیح ایله ابن
عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال ما زال ابراهیم
یستغفر لابیه حتی مات فلما مات تبین له انه عدو الله
فلم یستغفر له محمد بن کعب القرظی وقتاده ومجاهد

وحسن بصری وغیریلر دیدیلرکه ابراهیم علیه السلام آنی حیاتنده ٥
رجا ایدردی پس وقتاکم اوله شرکی اوزرینه اولدی ابراهیم
علیه السلام اندن تبری ایلدی بعده ابراهیم علیه السلام
واقعه نارک عقبنده شامه هجرة ایلدی نتکم حق تعالی
قرآنده انک اوزرینه نص اتدی بعده شامه هجرتندن بر
مدتدنصکره مصره داخل اولدی وانده انک جباری ایله
ساره ایله هاجر سببیله بر قصه سی واقع اولدی نتکم
اول بین الناس مشهوردر ودواوین احادیثده وکتب
تواریخده مسطوردر بعده ینه شامه رجوع ایلدی وحق تعالی
اکا امر اتدیکه هاجری واوغلی اسماعیلی مکه یه نقل ایده
پس ابراهیم علیه السلام امر حقله انلری مکه یه نقل ایلدی
ودعا اتدی ودیدی رب انی اسکنت من ذریتی بوادٍ غیر
ذی زرع الی قوله ربنا اغفر لی ولوالدی وللمؤمنین یوم
یقوم الحساب پس والدینه استغفار ایلدی واول مدة
طویله ایله عمنک هلاکندنصکره ایدی پس بوندن استنباطا
اولنورکه قرآنده کفر ایله واکا استغفاردن تبری ایله مذکور
اولان ابراهیم علیه السلامک عمیسیدر پدر حقیقیسی دکلدر
ولله الحمد علی ما الهم ابن سعد طبقاتنده کلبیدن روایت ایدرکه
ابراهیم علیه السلام بابلدن شامه هجرة اتدوکنده اوتوز

یری

یدی یاشنده ایدی و واقدی دن روایت ایدرکه اسماعیل علیه
السلام طوغدقده ابراهیم علیه السلام طقسان یاشنده ایدی
پس ایکی اثردن معلوم اولدیکه ابراهیم علیه السلامک واقعه
نارک عقبنده یابلدن هجرتیله مکه ده اتدوکی دعا
بیننده الکی اوچ یل واردر والله اعلم بالصواب
فصل رابع توحید اولاد ابراهیم واسماعیلده علیهما
السلام مستمر ایکن عمرو بن لحی نامنده برشخص انی
تبدیل وتغییر اتدوکنی بیان ایدر شهرستانی ملل
ونحلده بیوررکه دین ابراهیم قایم وصدر عربده توحید
شایع ایدی واول دین ابراهیمی تغییر ایدن وعبادة اصنام
اتخاذ ایلین عمرو بن لحی در انتهی امام احمد وبخاری
ومسلم ابی هریره دن رضی الله عنه روایت ایدرلر که
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم رایت عمرو بن
عامر الخزاعی یجر قصبه فی النار کان اول من سیب
السوایب وبحر البحیرة یعنی ابو هریره دیرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه عمرو بن عامر
الخزاعی ی کوردم بغرسقلرینی اتش اچنده چکرورکی
حالده زیرا اول یورکندن بر بدعت استخراج اتدی وانک
سببی ایله قومنه جدیره یعنی جنایة حق ایلدی ابتدا
سوایبی تسییب ایدن یعنی ناقه نذر ایچون وغیر ایچون

صاليويرن ؤاني بغلمدن واوزرينه يوك يوكلتمردن ازاد
ايدن وبحيره‌ى بحر ايليين يعني ناقه‌نك وشاتك جهرله
قولاقلريني شق ايدب طواغيت اجون انلرى صاغمدن
منع ايدن اول ايدى معلوم اولاكم رايت رؤيت بصريه دنه
ماخوذ درپس برمفعول اقتضا ايدركه اول عمرو در
ويجر تصب في النار حالدر مفعولدن وكان اول من
سيب السوايب جمله سنك اعرابدن محلي يوق مستانفه
بيانيه دريعني سوال مقدره جوابدر زيرا يجر قصبه في
النار دينلدكده كويا كه برى لم يجر قصبه في النار ديو
سؤال ايلدى پس جوابنده لانه كان اول من سيب السوايب
دينلدى والله اعلم امام احمد سندنده وعبد بن حميد
وابن مردويه ابن مسعوددن رضي الله عنه روايت ايدرلركه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان اول من سيب
السوايب وعبد الاصنام ابو خزاعة عمرو ابن عامر واني
رايته يجر امعاءه في النار يعني ابن مسعود رضي الله
عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه
بدرتى ابتدا سوايبي تسييب ايدن واصنامه عبادة
ايليين ابو خزاعه دركه اول عمرو بن عامردر و بن درستى
بن انى كوردم بغرسقلريني اتشده چكروكى حالده

نخاركم

بخاری وابن مردویه عایشه دن رضی الله عنها روایت
ایدرلرکه قالت قال رسول الله صلی الله علیه وسلم رایت
جهنم یحطم بعضها بعضا ورایت عمروا یجر قصبه
فی النار وهو اول من سیب السوایب یعنی حضرت
عایشه رضی الله عنها دیرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه جهنمی کوردم انک بعضی بعضنی
اکل ایدر وعمرو بن عامری کوردم که بغرسقلرینی نارده
سودر وابتدا سوایبی تسییب ایدن اولدر یحطم
طایلر یاکل دیمکدر صاحب نهایه دیرکه ومنه سمیت
النار الحطمة لانها یحطم کل شیء ومنه الحدیث رایت
جهنم یحطم بعضها بعضا انتهی ابن اسحاق تفسیرنده
ابن جریر ابو هریره دن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم رایت عمرو بن لحی
بن قمعة بن خندف یجر قصبه فی النار انه اول من غیر
دین ابراهیم یعنی ابو هریره دیرکه حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم بیوردیکه بن عمرو بن لحی بن قمعة بن
خندفی کوردم بغرسقلرینی آتشده چکرو کی حالده
زیرا بو رسمی ابتدا دین ابراهیمی تغییر ایدن اول ایدی
انه کسر همزه ایله جمله مستانفه بیانیه در یعنی سوال

متدره جوابدر كانه برسى لحي يجر قصبه في النار دير سؤال
اتدى جوابنده انه اول من غير دين ابراهيم ديندى پس
اعرابدن محلي اولماز وجايزدركه انك فتح همزه ايله اولوب
تقديرى لانه ديمك اوله زيرا انّ وأنّ دن حرف جرك حذفى
سائغ وشايعدر قال الله سبحانه وتعالى وانّ المساجد لله
فلا تدعوا اى ولانّ المساجد وقال الله تعالى عبس وتو لى
ان جاءه الاعمى اى لانّ جاءه پس انك اسمى ايله وخبريله
اعرابدن محلا مجرور اولور لام مقدره ايله وجار مع المجرور
متعلقدر بجر فعلنه والله اعلم بو لفظكه ذكر اولندى
ابن جرير كدر ولفظ ابن اسحاق بويله در رايت عمرو بن لحي
بن قمعة بن خندف يجر قصبه في النار انه كان اول من غير
دين ابراهيم فنصب الاوثان ونحر البحيرة وسيب السائبة
ووصل الوصيلة وحمى الحامى وبو حديثك بوندن غيرى
نيجه طريقى دخى واردر طبرانى ابن عباسدن رضى الله عنهما
مرفوعا روايت ايدركه قال اول من غير دين ابراهيم
عمرو بن لحي بن قمعة بن خندف ابو خزاعة وفاكهى
طريق عكرمه دن بونك كبى روايت ايتدى مرسلا وفي رواية
للشيخين رايت عمرو بن لحي بن قمعة بن خندف نا د
مسلم اخا بنى كعب وفي رواية له ابا بنى كعب وفي رواية

البخاري

البخاري ابو خزاعة انتهى شرح غريب الاحاديث
المتقومة خزاعی خانك معجمه نك ضمی وزانك تخفیفیله
رؤسا خزاعه نك بريدر وخزاعه ازددن بر قبيله نك باباسيدر و
غير منصرف در وعلتی منع صرف علمیة ايله تانيثدر قال
صاحب القاموس الخزاعة بالضم القطعة تتقطع من الشئ
وبلا لام ابو حی من الازد انتهى وبو قبيله نك خزاعه ايله
تسميه اولندقلرينك علتی اولدر كه يمندن كلوب شامه
كتمك مراد اتدكلرنده ولد عمرو بن عامردن منقطع اولوب
ومر الظهران نام مكانه نزول اتديلر وانده اقامت ايلديلر
نتكم بو معنى بيا تنده دديلر شعر فلما هبطنا بطن
مر تخزعت خزاعة منا في حلول كراكر حمت كل واد
من تهامة واحتمت بصم القنا والمرهفات البواتر
تخزعت انقطعت ديمكدر كراكر جماعات ديمكدر زير اكر كره
كسرهكافلم نامنده بر جماعت معناسنه در صتم ضرب معناسنه در
صاحب قاموس ديركه صمه نجی منه به انتهى قنا
جمع قناتدر وقنات رمح معناسنه در مرهفات مرهفك
جمعيدر ومرهف قلجك اسميدر بواتر باترك جمعيدر
وباتر قاطع ديمكدر كسكين معناسنه قلجك صفتيدر انتهى
قصب قافك ضمی وصادك سكونيله بغرسق ديمكدر

جماعات
شرح غريب التبيين

صاحب قاموس دیرکه القُصب بالضم الظهر والمعیٰ ج اقصاب انتهی معٰی دنی بغرسق دیمکدر صاحب قاموس دیرکه المعَی بالفتح وکالی من اعفاج البطن وقد یؤنث ج امعاء وسور رکه الفتح وبالکسر وبالتحریک وککتف ما ینتقل الطعام الیه بعد المعدة ج اعفاج انتهی نجیره فعیله بمعنی مفعوله در وبحر دن مشتقدر ونحر قولاغی یارمقدر سایبه مسیبه معناسنه در شتقه

وسوایب جمعیدر وتسییب برنسنه‌ی صالیویرمکدر طریق عوفیدن خدا انک جل ذکره ما جعل الله من بحیرة ولا سائبة ولا وصیلة ولا حام قوللنده ابن عباس رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه جاهلیتده برکمسه‌نک ناقه‌سی بش بطن طوغردقده انک قولاغنی نحر ایدرلردی یعنی یررلردی وتوینی قرقمزلردی وسودندن ایچمزلردی واوستنه بنمزلردی بحیره دیدکلری بودر وبعض انلردن برینک برکمسه‌سی خسته اولسه اکر شفا بولورسم ناقه‌م سایبه اولسون دیرایدی وانی بحیره کبی قیلاردی وبعض انلردن برینک قیونی یدی قارن طغوردی اکر یدنجی قارنده ارکک اولورسه انی ذبح ایدردی واکر دیشی اولورسه ترک ایلردی واکر برقارنده هم ارکک وهم دیشی طغوردی دیشی قرداشنه واصل اولدی دیردی وایکیسنی ده ترک ایدردی یعنی دیشی

ابن جریر وابن ابی حاتم وابن مردویه عم

اچون

ایچون ادککی ذبح ایتمزدی واصله دکلری بودر وبر کشنک دوه سنکره
صلبندن اون بطن ولر کلدکده انک ارقه سنی حرام ایدردی
وآنی صودن واوتلاقدن منع ایتمزدی واوله ارقه سنی حمایت
اتدی دیردی حام دکلری بودر معلوم اولاکه نظم شریفده
جعل شرعی ووضع معناسنهدر انکچون بر مفعوله تعدیه اتدیکه
بحیره در ومن زایده در بخاری ومسلم وعبد الرزاق وعبد
بن حمید ونسائی وابن جریر وابن المنذر وابو الشیخ وابن
مردویه سعید بن المسیبدن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه
قال البحیرة التی یمنع درها للطواغیت فلا یحلبها احد
من الناس والسائبة کانوا یسیبونها لالهتهم لا یحمل
علیها شیء والوصیلة الناقة البکر تبکر فی اول نتاج
الابل ثم تثنی بعد بانثی وکانوا یسیبونها لطواغیتهم
ان وصلت احدیهما بالاخری لیس بینهما ذکر والحام فحل
الابل یضرب الضراب المعدود فاذا قضی ضرابه ودعوه للطواغیت
واعفوه من الحمل فلا یحمل علیه شیء وسموه الحامی یعنی سعید
بن المسیب رضی الله عنه بیورر که بحیره شول ناقه یه دیرلرکه
اهل جاهلیت بتلر ایچون انک سودینی صاغمقدن منع ایدرلردی
پس برکمسنه آنی صاغمزدی وسائبه شول ناقه یه دیرلرکه
اهل جاهلیت آنی آلهه باطله لر ایچون صالیویرلردی

آنك اوزرينه برنسنه يوكلنمزدي و وصيله شول بكر ناقه يه
دينورلركه اول دفعه ده دشي طغوره وصكره ايكنجي دفعه ده
ينه دشي طغوره واول ايكي دشينك بري مابينلرنده
اركك اولماقسزين آخر واصله اولورسه آني بتلريجون
آزاد ايدرلردي وحام شول اركك دوه ديورلركه نيجه دفعه
دشي دوه آشنه وانك صلبندن بطنا بعد بطن اون
بطنه دك ياورى طوغه پس اول آشمه يى تمام ايتركده
آني آلهه باطله لريجون ترك ايدرلردي ويوكدن اني عفو
ايدرلردي پس انك اوزرينه برنسنه يوكلنمزدي واوله حامي
تسميه اولنردي شرح غريب الاثر طواغيت جمع طاغوتدر
وطاغوت هر معبود باطلك اسميدر وبونده مراد صنمدر
ومذكر ومؤنث استعمال اولنور قال الله تعالى يريدون ان
يتحاكموا الى الطاغوت وقد امروا ان يكفروا به وقال سبحانه
وتعالى والذين اجتنبوا الطاغوت ان يعبدوها تبكير
تبادر ديمكدر صاحب نهايه ديركه كل من اسرع الى شيء
فقد بكر اليه قال عليه الصلوة والسلام لا تزال امتي على
سنتي ما بكروا بصلوة المغرب اي صلوها اول وقتها
حامي حمايت ايدجي ديمكدر صاحب قاموس ديركه الحامي
الفحل من الابل يضرب الضراب المعدود او عشرة ابطن

تم

ثم هو حار جمی ظمرة فیترک فلا ینتفع منه بشیء ولا یمنع
من ماء ولا مرعی انتهی ضراب ضادک کسریله ارککدوه نک
دشی دوه‌یه آشماسنه دیرلر صاحب نهایه دیرکه یقال
ضرب الجمل الناقة یضربها اذا نزی علیها واضرب
فلان ناقته ای انزی الفحل علیها انتهی نزو صحیح مق در
وثب معناسنه صاحب قاموس دیرکه نزی نزوا ونزاء
ونزوانا وثب کنزا انتهی لحیی لامک ضمی وحانک فتحی
ویانک تشدیدیله برقبیله نک باباسیدر نووی دیرکه
قمعه ی دورت وجه اوزره ضبط اتدیلر وجه اول قافک
کسری ومیم مشدده نک فتحیله در ووجه ثانی قافک
فتحی ومیمک سکونیله در ووجه ثالث قافک ومیمک فتحه لریله در
ووجه رابع قافک ومیم مشدده نک کسره لریله در واشهری
وجه اولدر انتهی خندف علی المشهور خاء معجمه نک ودال مهمله
نک کسره لریله لیلی بنت حلوان بن عمرانک لقبیدر خندفه
اصلده هروله وشیدره اسراع معناسنه در صاحب نهایه
دیرکه الخندفة الهرولة والاسراع فی المشی والخندف
فی الاصل لقب بنت عمران بن الحاف ابن قضاعة سمیت
بها القبیلة انتهی وآنک بو اسمله ملقب اولدوغنک بیانی
ان شاء الله محلنده ذکر اولنور وخندف غیر منصرفدر

وعلت منع صرف علمیت ایله تانیثدر. قاضی دیرکه نسب ابی
خزاعه ده معروف اولان عمرو بن لُحَیّ در. والله اعلم بزار
مسندنده سند صحیح ایله انس رضی الله عنه روایت ایدرکه
قال کان الناس بعد اسمعیل علیه السلام وکان الشیطان یحدث
الناس بالشیء یرید ان یردهم عن الاسلام حتی ادخل علیهم
فی التلبیة لبیک اللهم لبیک لا شریک لک الا شریکاً
هو لک تملکه وما ملک قال فما زال حتی اخرجهم عن الاسلام
الی الشرک یعنی انس رضی الله عنه بیوردیکه اسمعیل علیه السلام ن
صکره خلق اسلام اوزرینه ایدیلر. وشیطان علیه اللعنه ناسه
بعضی شی ایله خبر ویردی انلری اسلامدن دوندرمک مراد
ایدردی. بو امر اوزرینه مستمر اولدی حتی انلرک اوزرینه
تلبیه ده الا شریکاً لک هو لک تملکه وما ملک لفظنی
ادخال ایلدی. انس رضی الله عنه دیرکه شیطان بو امرک
اوزرینه دایم وثابت اولدی حتی انلری اسلامدن شرکه
اخراج ایلدی. وابن اسحاق ذکر اتدیکه اول اصنامی حرمه
ادخال ایلین وناسی عبادة اصنامه حمل ایدن عمرو بن
لُحَیّ در. وعهد ابراهیم علیه السلامده تلبیه لبیک اللهم
لبیک لبیک لا شریک لک لبیک ایدی حتی بر کون
عمرو بن لحی تلبیه ایدرکن شیطان علیه اللعنة انوکله

تلبیه ایدر بر پیر صورتنده اکا متمثل اولدی پس
عمرو لبیك لا شریك لك دیدی و اول پیر الا شریکا
هو لك دیدی عمرو پیرك بو سوزینی انکار ایلدی و اکا
بو سوزنه سوز دردی پس اول پیر صورة اکا دیدیکه
تملکه وما ملك دیدی زیرا بونده باس یوقدر دیدی و عمرو
وعمرو وآنی دیدی وعرب انده اکا اقتدا اتدیلر حافظ
ابن کثیر تاریخنده دیرکه عرب ابراهیم علیه السلامك
دینی اوزره ایدیلر تاکه عمرو بن عامر الخزاعی مکیه
حاکم اولدی و ولایت بیت اجداد مصطفی دن صلی الله
علیه وسلم منتزع اولدی وعمرو مذکور عبادة اصنامی
احداث ایلدی و سوایبدن وغیرندن عرب ایچون
ضلالات وضع اتدی و تلبیه ده لبیك لا شریك لك
قولندن صکره الا شریکا هو لك تملکه وما ملك قولنی
زیاده ایلدی و ابتدا اول سوزی دین عمرو ایدیکی
و عرب شرك اوزرینه اکا تابع اولدیلر پس انلر
بو خصلتده قوم نوح علیه السلامه وسایر امم متفق مریه
بکزدیلر و انلرده دین ابراهیم علیه السلامدن بقایا
وار ایدی و خزاعه نك بیت شریف اوزرینه مدت
ولایتی اوچیوز یل ایدی و انلرك ولایتلری مشهوردر

ایدی تا که حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم دده سی
قصی کلدی و انلر جنک ایلدی و انلرک حو بلری
اوزرینه عربده یاردم دیلدی و ولایة بیت انلردن
منتزع اولدی لکن عمرو بن عمرو بن الخزاعینک کندولری
ایچون احداث اتدوکی ضلالاتی ترک اتمدیلر زیرا انلر
اول ضلالاتی نفسنده تغییری جایزدر کل دین اعتقاد
اندیلر انتهی حضرت شیخ قدس سره بیوردکم پس بونده
رسول اللهک صلی الله علیه وسلم جمیع اجدادی عهد ابراهیم
علیه السلامدن عمرو مذکورک زمانینه کلنجه شبهه سز
مؤمن اولدقلری ثابت اولدی والله تعالی اعلم **فصل**
خامس ابراهیم علیه السلامک ذریتی و عقبی حقنده
وارده اولان آیات و آثار بیاننده در **قال** الله تبارک
و تعالی و اذ قال ابراهیم لابیه و قومه اننی براء مما تعبد ون
الا الذی فطرنی فانه سیهدین وجعلها کلمة باقیة
فی عقبه **قاضی** بیضاوی عقبی ذریت ایله تفسیر اتدو
کندنصکره بیوردرکه فیکون فیهم ابدا من یوحد الله
ویدعوا الی توحیده انتهی **عبد** بن حمید تفسیرنده حضرت الله
عز وجل وجعلها کلمة باقیة فی عقبه قولنده سندیله
ابن عباسدن رضی الله عنهما نقل ایدرکه و دیرکه کلمهٔ لا اله

الا الله

الا الله باقية في عقبه امرهم يعني ابن عباس رضي الله
عنهما ديركه كلمهٔ لا اله الا الله اولاد ابراهيم عليه السلامك
عاقبة امرلرنده باقيه در • وعبد بن حميد • وابن جرير •
وابن المنذر • خدانك عز وجل وجعلها كلمة باقية
في عقبه قولنده مجاهددن روايت ايدرلركه قال لا اله
الا الله يعني مجاهد ديركه عقب ابراهيم عليه السلامده
باقيه اولان كلمه لا اله الا الله در • وعبد بن حميد •
سندليه • وابن المنذر قتاده دن خدانك جل وعلا
وجعلها كلمة باقية في عقبه قولنده روايت ايدرلركه
قال الاخلاص وعبد حميد سندليه ابن عباسدن قتاده دن
خدانك جل ذكره وجعلها كلمة باقية في عقبه قولنده
روايت ايدركه قال شهادة ان لا اله الا الله والتوحيد
لا يزال في ذريته من يقولها من بعده يعني قتاده آيت مذكورده
ديركه شهادة ان لا اله الا الله • وتوحيد حضرت ابراهيم
عليه السلامدن صكره بو كلمه‌ی دين كسنه اولادنده دايم
وثابت اولدی • وعبد حميد آيتده زهريدن روايت ايدركه
قال العقب ولده وعصبته صاحب صحاح ديركه عقب
الرجل ولده وولد ولده • وفيها لغتان عَقِب • وعَقْب
بالتسكين انتهى صاحب قاموس ديركه العَقِب الولد
وولد الولد كالعَقِب ككتف انتهى • وقال الله تعالى واذ

ابراهیم رب اجعل هذا البلد آمنا واجنبنی وبنی
ان نعبد الاصنام آیتنده بر تفسیرنده مجاهددن بو روایة
کریمه ده روایت ایدرکه قال فاستجاب الله لابراهیم دعوته
فی ولده فلم یعبد احد منهم صنما بعد دعوته واستجاب
الله له وجعل هذا البیت آمنا ورزق اهله من الثمرات
وجعله اماما وجعل من ذریته من یقیم الصلوة یعنی
مجاهد رضی الله عنه دیرکه حق سبحانه وتعالی ابراهیم علیه
السلامک اولادی حقنده دعاسنی قبول ایلدی پس انک
دعاسنده نصکره اولادندن برسی پوته عبادة اتمدی وحق
تعالی ابراهیم علیه السلامک دعاسنی قبول اتدی وبو بلدیلکه
مکه در آمن صاحبی قلدی اندن قانده وکلمز وبرکمسه برکسیه
ظلم ایلمز وصیدی شکار اولنماز وآنک اهلنه ثمراتدن
رزق ویردی واول اقتدا ایکن اصلا انده اکن وصو یوغیکن
شامدن طایفی اکا نقل ایلدی وآنی امام یعنی دنیاده قدوه
اتدی وصلاة اقامت ایدهنی آنک ذریتندن قلدی
حضرت شیخ قدس سره بیورد که شک یوقدر که ولایت
بیت خاصته حضرت رسول اللهک صلى الله علیه وسلم
اجدادنده ایدی سایر اولاد ابراهیم علیه السلامده دکل
ایدی وولایة بیت اجداد مصطفاده ثابت اولدی

البلد

تاکم

نتکم عم والخزاعی آنی انلردن اخراج اتدی بعده اولعینه
انلره عودت ایلدی پس معلوم اولدیکه ذکر اولنان
ذریة ابراهیم علیه السلامه ناسک اولی واجداد سلسلهٔ
اجداد شریفیه دن الخلیل اجداد شریفهکم قبل حضرتن
اصطفا ایله مخصوص اولدیلر ونور نبوة واحدا بعد
واحد انلره منتقل اولمغله تشریف بولدیلر پس ابراهیم
علیه السلامک رب اجعلنی مقیم الصلوة ومن ذریتی قولیله
اشارة اولنان بعضی غیرا ولمادن انلر اولمق اولی واحراد ر
ابن ابی حاتم دیرکه سفیان بن عیینه دن ولد اسمعیل علیه
السلامدن برکمسنه اصنامه عبادة اتدیمی دیو سؤال
اولندی ابن عیینه اتمدی دیو جواب ویردی ومتمسکی
ابراهیم علیه السلامک واجنبنی وبنی ان نعبد الاصنام
قولی دلیل اتدی آکا دنیلکه پس نیچون اکا اسحق علیه
السلامک اولادی وابراهیم علیه السلامک سایر اولادی
داخل اولمادیلر اوله دیکه زیرا حضرت ابراهیم علیه السلام
بو بلدک اهلنه انلری اندن اسکان اتدکده اصنام عبادت ه
اتممه لری ایچون دعا ایدوب رب اجعل هذا البلد آمنا بیوردی
واجنبنی وبنی ان نعبد الاصنام دیدی وکندو واهلی مخصوص ص
اتدی دخی ربنا انی اسکنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع

عند بيتك المحرم ربنا ليقيموا الصلوة بيوردى
حضرت شيخ قدس سره ديركه سفيان بن عيينه دن
بو جوابى نقل ايله واول ائمهٔ مجتهدينك بريدر
وامام همز شافعينك شيخيدر وابن المنذر تفسيرنده
سند صحيح ايله خبر انكه عز وجل رب اجعلني مقيم الصلو
ومن ذريتي تولنده ابن جريجدن روايت ايدركه
قال فلن يزال من ذرية ابراهيم عليه السلام ناس على
الفطرة يعبدون الله يعنى ابن جريج ديركه بس هميشه
ابراهيم عليه السلام مك ذريتندن يعنى اولادندن فطرة
اوزره خداى عبادة ايدر بعضى كسنه لر موجود لردر
فايده فطره فانك كسرى ايله خلقت معناسنه در صاحب قاموس
ديركه الفطرة بالكسر الخلقة التى خلق عليها المولود في رحم
امه انتهى ابو يعلى وطبرانى وبيهقى اسود بن سريعدن رضى
الله عنه اسانيد جياد ايله روايت ايدرلركه قال قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم كل مولود يولد على الفطرة
حتى يعرب عنه لسانه فابواه يهودانه او ينصرانه او يمجسانه
فطرتده اولان الف ولام عهد اچوندر والمعهود فطرة
الله التى فطر الناس عليها اى الخلقة التى خلقهم عليها
من الاستعداد لقبول الحق والتنافى عن الباطل يعنى هر

مولودکه طوغار اول خدانک خلقی انک اوزرینه خلق اتدوکی
خلقت اوزرینه طوغار و اول خلقتدن مراد قبول حقه ورده
باطله استعداددر و بیان شویله که اول مولود حالی اوزرینه قاله
فساد تربیت و تقلید ابوین و امثالی اکا تعرض ایدب آنی
نظر صحیحدن منع ایتمیه لر اول ملة حنفیه دن غیری اختیار
ایتمز صاحب نهایه دیرکه بو حدیث شریفک تفسیرنده بیورد رکه
الفطرة الابداع والاختراع والفطرة منه الحالة كالجلسة
والركبة والمعنى انه يولد على نوع من الجبلة والطبع المتهيئ
لقبول الدين فلو ترك عليها لاستمر على لزومها ولم يفارقها
الى غيرها وانما يعدل عنها من يعدل لآفة من آفات البشر و
التقليد ثم تمثل باولاد اليهود والنصارى في اتباعهم لآبائهم
والميل الى اديانهم عن مقتضى الفطرة السليمة وقيل معناه
كل مولود يولد على معرفة الله والاقرار به فلا تجد احدا الا وهو
يقر بان له صانعا وان سماه بغير اسمه او عبد معه غيره وقد
تكرر الفطرة في الحديث ومنه حديث على غير فطرة محمد اراد
دين الاسلام الذى هو منسوب اليه ومنه حديث عشر من الفطرة
اى من السنة يعنى سنن الانبياء عليهم الصلوة والسلام
التى امرنا ان نقتدى بهم فيها انتهى والله سبحانه اعلم

فصل سادس حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم

بعض اجدادنك ایمانلری حقنده وارده اولان نصوصی بیان ایدر

ابن حبیب تاریخنده ابن عباس رضی الله عنهما روایت
ایدرکه قال کان عدنان ومعد وربیعه ومضر واسد علی ملة
ابراهیم فلا تذکروهم الا بخیر یعنی ابن عباس حضرتلری
رضی الله عنهما بیورردکه عدنان ومعد وربیعه ومضر
واسد نجا ملت ابراهیم علیه السلام اوزرینه ایدیلر پس
انلری یاد ایلمک الا بخیر له فایده ربیعه نزارک اوغلیدر
پس اول مضرک برادر اولور صاحب قاموس دیرکه ربیعة
الفرس هو ابن نزار بن معد بن عدنان ابو قبیلة وذکر سف
اسم خیمه نک اوغلیدر وبوندن غیری اوج اوغلی دخی
وارد لکن اول بونلرک مکنی در صاحب قاموس دیرکه واسد
بن خزیمه محرکة ابو قبیلة من مضر انتهی وبو اثرده ذکر
اولنلرک باقیلری نسب شریفده بیان اولنور وابن حبیب
سند جید ایله ابن عباس رضی الله عنهما روایت ایدرکه
قال مات ادد والد عدنان وعدنان ومعد وربیعه ومضر
وقیس بن عیلان وتمیم واسد وضبة وخزیمة علی
الاسلام علی ملة ابراهیم یعنی ابن عباس رضی الله عنهما
بیوردرکه ادد که عدنانک پدریدر وعدنان ومعد وربیعه
ومضر وقیس بن عیلان وتمیم واسد وضبه وخزیمه

اسلام

اسلام اوزرینه وفات ایتدیلر کرا اول ابراهیم علیه السلام ملک
ملتیدر • معلوم اولا کم علی ملة ابراهیم علی الاسلام قولنک
عطف بیانیدر • وجایزدرکه اندن بدل اوله صاحب
قاموس دیرکه وقیس عیلان بالفتح ابو قبیلة واسمه
الیاس بن مضر • ودیرکه وعیلان بلالام ابو قیس اوالصواب
قیس عیلان مضافا ولیس له سمی وهو فی الاصل اسم فرسه
انتهی • تیم غالب بن فهرک اوغلیدر • ابو جعفر الطبری
وانک غیری روایت ایتدیلر کم حق تعالی ارمیا علیه السلام
وحی ایتدیکه بخت نصره وار • واکا بلدر که تحقیقا بن
آنی عربک اوزرینه مسلط ایلدم • وحق تعالی ارمیایه
امر ایتدیکه معد بن عدنانی کندو ایله براق اوزرینه بندوره
تاکه اکا نقمه یعنی عقوبتلر مکافات اصابت ایتمیه •
زیرا بن انک صلبندن بر نبی کریم چقره جغم کرکدر • وانکله
رسلی ختم ایلسم کرکدر • پس ارمیا معدی براقه اوسته
بندردی • والی ارض شامه ایلتدی • وانده طوربنی اسرائیل
ایله نشو ونما بولدی • بعده فتن ساکن اولدقدنصکره مکاننه
عودة ایلدی **فایده** صاحب قاموس بیوردکه بخت نصر بابلده
ابن معنا ... در • ونصر بعض وزننده اوزره بر صنمک اسمیدر
واول صنم عندنده بولنوب آنک باباسی معلوم اولمامغین

صنمه نسبت اولندی وا ول قرسی خراب ایلدی انتهی ابن
سعد طبقاتنده عبد الله بن خالدک مرسلندن روایت ایدرکه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا تسبوا مضر فانه
قد كان اسلم یعنی عبد الله بن خالد دیرکه حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم بیوردیکه مضری سوکمک زیرا
اول بدرستی مسلمان اولمشیدی ابن حبیب سند جید ایله
سعید بن المسیبدن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم لا تسبوا مضر فانه كان
على ملة ابراهیم ورواه الزبیر والبلاذری بسند جید عن
الحسن مرسلا نحوه یعنی سعید بن المسیب و حسن بصری
روایت ایدرلرکه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
بیوردیکه مضری سوکمک زیرا بدرستی اول ابراهیم علیه السلامک
ملتی اوزره ایدی سهیلی الروض الانف نام کتابنده دیرکه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم دن روایت اولنودکه قال
لا تسبوا ربیعة ولا مضر فانهما كانا مؤمنین یعنی ربیعه
ایله مضره سب و دشنام ایلمکز زیرا بدرستی انلر مؤمنلر
ایدی و حضرت شیخ قدس سره بیوردرکه بن بو حدیث شریفک
اوزرینه مسند اولدوغی حالده واقف اولدم بعده انک
سندینی ذکر اتدی و ابن سعد سند ایله حضرت عایشه دن
رضی الله عنها روایت ایدرکه قالت قال رسول الله صلى الله

علیه

علیه وسلم لا تسبوا تمیما وضبة فانهما کانا مسلمین

یعنی حضرت عایشه رضی الله عنها دیرکه حضرت رسول الله

بیوردیکه تمیمی وضبه یی سب ایلمک زیرا بدرستی

انلر مسلمانلر ایدی صاحب قاموس دیرکه ضبة بن اُدّ

عم تمیم بن مُرّة انتهی ومسند یله ابن عباسدن رضی الله

عنهما روایت ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم

لا تسبوا قیسا فانه کان مسلما یعنی ابن عباس دیرکه

حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه قیسی

سب ایلمک زیرا بدرستی اول مسلمان ایدی ابن حبیب مَحَبّر

جیدایله ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال مات

حنیفة علی ملة ابراهیم علیه السلام یعنی ابن عباس رضی

الله عنهما دیرکه حنیمة ابراهیم علیه السلامک ملتی اوزره

اولدی طبرانی غالب بن ابجردن روایت ایدرکه قال قال

رسول الله صلی الله علیه وسلم رحم الله قیسا انه کان

علی دین ابیه اسمعیل ابن ابراهیم یعنی غالب ابجر رضی الله

عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه

حق تعالی قیسه رحمت ایلسون اول پدرم اسمعیل بن ابراهیم

دینی اوزره ایدی ابجر احد ورنی اوزره صحابه دن برینک

اسمیدر قال السهیلی ویذکر عن النبی صلی الله علیه وسلم

انه قال لا تسبوا الياس فانه كان مؤمنا وذكر انه كان
يسمع في صلبه تلبية النبي صلى الله عليه وسلم بالحج
يعني سهيلي ديركه حضرت رسول الله دن روايت اولنديكه
اول صلبنده حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم
حج ايله تلبيه سني اشيدردي وسهيلي ديركه ابتدا يوم
جمعه ى جمعه ايدن كعب بن لؤى ايدى وبعضيلر ديديلركه
عروبه جمعه ايله اسلام كلجك تسميه اولندى وقريش
بو كونده اكاجمع اولورلردى واول انلره نصيحت ايدردى
وحضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم مبعثني انلره
اگرووردى واول كنه واولادندن اولدوغني بلدررردى
واكا اتباع ايله وايمان ايله امر ايدردى وبومعناده بعض
ابيات انشاد ايلدى واول ابياتك برى بودر شعر
يا ليتني شاهد فحواء دعوته اذا قريش تبغي الحق خذلانا
بو خبرى اعلام النبوة نام كتابنده ماوردى ذكر ايلدى
انتهى حضرت شيخ قدس سره ديركه بو خبرى دلايل النبوة ده
ابو نعيم سند ايله ابى سلمه بن عبد الرحمن بن عوفدن روايت
ايلدى واخرنده ديركه كعبك موتى ايله حضرت رسول اللهك
صلى الله عليه مبعثى بيننده بشيوز التمش يل وار
ايدى بعده حضرت شيخ ديركه پس ايراد اتدوكمز دن

حاصل

حاملا اولدیکه حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم
جمیع اجدادی حضرت ابراهیم علیه السلامدن کعب بن لؤی یه
کلنجه ابراهیم علیه السلامک دینی اوزرینه ایدیلر.
وکعبک اوغلی مره ظاهر اولان اولدرکه انلر کبی دین ابراهیم
علیه السلام اوزره ایدی. زیرا پدری کعب اکا ایمان ایله
وصیت ایتدی. ومره ایله عبد المطلب بیننده دورت
بابا قالدیکه انلر کلاب. وعبد مناف. وقصی. وهشامدر.
وبن انلرک حقنده بر نقل واصل اولمادم. بو فقیر دیرکه
اگرچه انلرک حقلرنده نص وارد اولمادی. لکن سابقا
ذکر اولنان نصوصک عموملری انلرک دخی دین ابراهیم
علیه السلام اوزرینه اولدقلرینه دلالت ایدر. والله اعلم
وعبد المطلبده اوچ قول وارد. قول اول اولدرکه حق
سبحانه وتعالی حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم
بعثتندن صکره احیا ایلدی. حتی اول حضرته ایمان
کتوردی ومسلمان اولدی. وبعده اولدی. بو قولی ابن
سید الناس حکایت ایلدی. لکن بو قول دلیلدن مجرد
اولدوغی جهتدن تضعیف اولندی. بلکه شیعه یه
نسبت اولندی. قول ثالث اولدرکه اکا دعوة واصل
اولمادی. یعنی اهل فترتدن ایدی. وفترة حضرت رسولک
ایکی

مابیننده اولان زمانه دیرلر. یعنی بر رسولک موتی ایله
آنی وَلی ایلین رسولک بعثتنک مابیننه فترة دیرلر.
صاحب قاموس دیرکه الفترة ما بین کل نبیین انتهی
پس اول زمانک اهلنه اهل فترت دینور شول شرطله که
انلره انبیادن برینک دعوتی واصل اولمیه. اما
شویلهکم انلردن برینه انبیا علیهم السلامدن سابقندن برینک
دعوتی واصل اوله اول اهل فترتدن اولماز. پس اهل
کلامدن اشاعره وفقهادن شافعیه ددیلرکم اکا دعوة
واصل اولمیانلر کسنه معذوردر. وقیاسته معذب دکلدر
زیرا عبرت سمعدر عقلهِ دکلدر. ودلیللرینک اقواسی
خدانک جل ذکره وما کنا معذبین حتی نبعث رسولا
قولیدر. امام نووی قدس سره شرح مسلمده مسئله
اطفال مشرکینده بیوردرکه المذهب الصحیح المختار
الذی صار الیه المحققون انهم فی الجنة لقوله تعالی
وما کنا معذبین حتی نبعث رسولا اذا کان لا یعذب البالغ
لکونه لم تبلغه الدعوة فغیره اولی. وصاحب یمن کبی
وعمرو بن لحی کبی اهل فترتنک تعذیبلرینه ناطقه اولان
احادیث صحیحه دن اوچ وجهله جواب ویرلدی جواب
اول اولدرکه انلر اخبار احاددر قواطعه معارض اولماز لر

جواب

جواب ثانی اولدرکه انلرک اوزرلرینه تعذیبی قصرک سببی
خدا بلور جواب ثالث اولدرکه بو احادیثده مذکور اولان
تعذیب شرایعی تغییر و تبدیل ایدنلردر و ضلالتلرن
انک سببیله عذر مقبول اولمیان نسنه‌ی تشریع ایلینه
مقصوردر معلوم اولاکه بعضیلر آیه کریمه‌نک ظاهریله
اخذ ایدوب مطلقا اهل فترتک نجاتلرینه و انلرک جنته
دخوللرینه جزم ایتدیلر حضرت شیخ سبل النجاتده بوکه
ذاهب اولدی و بعضیلر دخی دیدیلر که اهل فترت قیامت کونی
امتحان اولنورلر اطاعت ایدنلر جنته و عصیان ایدنلر
جهنمه داخل اولورلر حضرت شیخ مسالک الحنفاده بیوردیکه
تحقیقه اقرب اولان بودر و درجه منیفه‌ده و مقامه سنده ستیه‌ده
دخی بوکه ذاهب اولمشلردر پس اهل فترت ناجیدرلر دیدکلری
بشرط الامتحاندر دیمکدر تعذیب اولنمازلر دیدکلری معناسنده
ایدی بمعنی ابتداء تعذیب اولنمازلر بلکه اندره امتحان جاری
اولور دیمکدر و انک آخرتده امتحانی دنیاده اکا دعوة
رسولک بلوغی منزله‌سنه تنزیل اولنور و انک آخرتده
عصیانی رسوله مخالفتی منزله‌سنده اولور انتهی ابن
حجر رحمه الله اصابه نام کتابنده ترجمه ابی طالبده
قصه امتحانی ذکر ایتدکدنصکره بیوردیکه ونحن نرجو

ان يدخل عبد المطلب وآل بيته في جملة من يدخلها طايعاً

فيبخوا الا ابا طالب فانه ادرك البعثة ولم يؤمن وثبت

انه في ضحضاح من النار انتهى وابن حجرك بو قولى دلالت

ايدركه عبد المطلب اهل فترتدن اوله معلوم اولا كه حديث

امتحان احاديث صحاح ومسانده واردا ولدى وحضرت شيخ

مسالك الحنفاده انلرى ذكر اتدى ومصنفه نى كتابنه

نقل ايلدى مراد ايدن مراجعت ايلسون قول ثالث

اولدر كه عبد المطلب توحيد اوزرينه وابراهيم عليه السلامك

ملتى اوزرينه اولدى زيرا حضرت رسول اللهك دلايل نبوتى

كوردى وانك توحيد ايله مبعوث اولاجغنى بلدى فخر الدين

الرازى حضرتلرندن صادر كلامك عمومنك وايات

سابقه نك تفسيرنده مجاهددن وسفيان بن عيينه دن

تقدم ايدن كلامك شمولنك ظاهرى اولدر وحضرت رسول

اللهك صلى الله عليه وسلم يوم حنين ده اكا منتسب اولوب

انا النبى لا كذب انا ابن عبد المطلب بيوردوغى بو قولى

تاييد ايدر زيرا اكر مشرك اوليدى حضرت رسول الله صلى

الله عليه وسلم اكا منتسب اولمازدى زيرا حضرت رسول الله

صلى الله عليه وسلم آباء كفاره انتسابدن نهى قلدى نتكم

شعب ايمانده بيهقى ابى بن كعبدن ومعاذ بن جبلدن رضى الله

عنهما

عنهما ونسائی وبیناه شعب ایمانده بیهقی والضیاء المقدسی
ابی ذردن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قالوا قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم انتسب رجلان علی عهد موسی فقال
احدهما انا فلان ابن فلان حتی عد تسعة فمن انت لا ام
لک قال انا فلان بن فلان بن الاسلام فاوحی الله الی موسی
ان قل لهذین المنتسبین اما انت ایها المنتسب الی تسعة
فی النار فانت عاشرهم فی النار واما انت ایها المنتسب
الی اثنین فی الجنة فانت ثالثهما فی الجنة یعنی ابی بن کعب
ومعاذ بن جبل وابو ذر رضی الله عنهم دیدیلرکه حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه حضرت موسی علیه السلام زماننده ه
ایکی کمسنه منتسب اولدیلر الکردن برسی دیدیکه بن فلان
اوغلی فلانم حتی طقوز باباسین دک عد ایتدی پس سن کیمسین
اناک اولسون وبرسی بن السلام اوغلی فلانک اوغلی فلانم
دیدی حق تعالی موسی علیه السلامه وحی ایتدیکه اشبو ایکی
منتسبلره سویله اماسن ای نارده اولان طقوزه منتسب
اولان کمسنه سن انلرک عاشری سن نارده واماسن ای جنتده ه
اولان ایکیه منتسب اولان کمسنه سن انلرک ثالثی سن
جنتده فایده لا ام لک کلمه‌سی ذمدر صاحب نهایه
دیرکه لا ام لک هو ذم وسب ای انت لقیط لا تعرف

لكن ام • وقيل تردّتع مرحبًا بمعنى التعجب • وفيه بُعد انتهى •
امام احمد و بيهقى • و بخارى • و ابو يعلى • و بغوى • و ابن قانع •
و طبرانى • ابى ريحانه دن رضى الله عنه روايت ايدركه قال
قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من انتسب الى تسعة آباء كفار
يريد بهم عزا وكرما فهو عاشرهم في النار • يعنى ابو ريحانه
رضى الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
بيورديكه كيمكه طقوز كافر باباىه منتسب اوله • انلره انتساب
ايله عزت وكرم اراده ايلدوكى حالده • اول انلرك اونجيسيدر
نارده • تنبيه كفار آباىه منتسب در • يريد بهم انتسب
فاعلندن حالدر • اى انتسب حال كونه يريد بالانتساب اليهم
عزا وكرما • و بر نسخه ده كرما محلنده كبرا واقع اولمشدر • ابن
ابى شيبه • و امام احمد • و مسلم • ابى مالك الاشعريدن رضى الله
عنه روايت ايدركه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اربع
من امتى لا يتركهن من امر الجاهلية الفخر في الاحساب والطعن ٤٢
في الانساب والاستسقاء بالنجوم والنياحة • يعنى ابو مالك
الاشعرى رضى الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم بيورديكه امر جاهليتدن درت خصلت امتمده موجوده در
انلر اول درت خصلتى ترك ايتمزلر • برسى احسابده فخردر •
يعنى ابا ايله شرف • و انلرك مناقبيله تعاظمدر • و ايكنجسى

انسابه ذم و قدح ایلمک مثلا طعندر • اوچنجیسی نجوم
ایله استسقادر • یعنی مطرک نزولی نجومدن بریسنک
تأثیریله اولدوغنی اعتقاددر • دردنجیسی نیاحتدر
یعنی ندب میت ایله رفع صوتدر • یعنی بو درت خصلت
ممدوحه درلر • و مع هذا بو امت یعنی اکثری حرام اولدقلرینی
بلورکن انلری ترک ایتمزلر • من امر الجاهلیة ولا یترکهن
حالدر • جار مع المجرور دن مستتر اولان ضمیردن ذکره
الطیبی • عتبه دیرکه اکر بو حدیث شریف حضرت رسول
اللهک صلی الله علیه وسلم اصطفاء بنی هاشمده
وارد اولان حدیث ایله معارضه اولنورسه حلیمی اکا
جواب ویرب دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بو کلامده فخر مراد اتمدی • بلکه مذکورلرک منزلتلرینی و
مرتبه لرینی تعریف مراد ایلدی • مثلا بر کمسنه پدرم
فقیه ایدی دیر حال بو که اول انکله فخر مراد اتمز
بلکه انجق پدرینک حالنی تعریف مراد ایدر • و یاخود
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بو کلامیله حق تعالی
حضرتلرینک کندو اوزرینه نعمتلر ویردکلرنده •
نعمتنه علی وجه الشکر اشارة مراد اتدی • و بوندن •
استطاله و فخردن بر نسنه یوقدر انتهی کلام الحلیمی •

وبیهقی شعب ایمانده بو کلامی نقل ایتدی واتی ابقا ایلدی
حضرت شیخ قدس سره بیوردرکه حلیمینک حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم بو قولیله مذکورلرک منزلهلرینی
ومرتبهلرینی تعریف مراد ایتدی ویاخود حق تعالی حضرتلرینک
کندواوزرینه نعمتی وبیرلرینده نعمتنه علی وجه
الشکر اشارت مراد ایلدی قولنده مقاله امامی تقویة
واتی عمومی اوزره اجرا واردر کما لایخفی زیرا اصطفا
اولمازالاشول کمسنیه که اول توحید اوزرینه اوله انتهی
اکر دیسورسه کم مسند دارمیده سنن نسائیده عبد
الله بن عمرودن رضی الله عنهما مرویدرکه ان رسول الله
صلی الله علیه وسلم قال لفاطمة وقد عزت قوما من الانصار
عن میتهم لعلک بلغت معهم الکدی ویروی الکری
یعنی القبور قالت لا قال لو بلغت معهم الکدی ما رایت
الجنة حتی یراها جد ابیک یعنی حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم فاطمهیه حال بوکه اول انصاردن برقومی
میتلرندن تعزیه ایتدی بیوردیکه اولکم انلرله
قبوره واصل اولدک حضرت فاطمه رضی الله عنها دیکم
واصل اولمدم حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
اکر انلر ایله قبوره واصل اولیدک جنتی کورمزدک حتی

باباکک

باباكك دده سی کوره یعنی بو حدیث شریف عبد المطلبك عدم
اسلامنده ظاهردر جواب اولنور که جایزدر که حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بو قولیله انك تخویفنی مراد
ایده زیرا رسول اللهك قولی حقدر و فاطمه نك رضی الله
عنها انلرله قبوره وصولی ناردە خلودی ایجاب ایلمز
بو جواب سهیلی نکدر لکن ابو داود بو حدیثی روایت اتدکی
وانده حتی یراها جدك لفظنی ذکر اتمدی فایده معلوم
اولاکه لعل لغت عربده ترجی و اشفاق ایچون کلور
و ترجی محبوبده اولور لعل الله یرحمنا کبی و اشفاق
مکروهده اولور لعل العدو یقدم کبی و اشفاق صاقندرمق
معناسنه و قورقتمق معناسنەدر صاحب قاموس دیر که
شفق و اشفق حاذر اولا یقال الا اشفق انتهی و شك
ایچون دخی کلور و اکر دینورسه که بخاری صحیحنده ذکر ایدر که
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم ابو طالبك اوزرینه
موتی وقتنده داخل اولدی و ابو جهل انكله بانده
ایدی حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم الا دیدیکه
ای عمی قل لا اله الا الله کلمة احاج و فی روایة
اشهد لك بها عند الله عز و جل یعنی ای عمی لا اله
الا الله دی بر کلمه اولدر که انکله بن

عند الله عز وجل سنکچون شهادت ایدرم ابو جهل
ایله ابن ابی امیه اکا دیدیلرکه ملت عبد المطلبدن
اعراض ایدرمسن اول دخی دیدیکه بن عبد المطلبک ملتی
اوزره یم پس بو حدیثک ظاهری اقتضا ایدرکه عبد
المطلب کفر اوزره اوله جواب اولدرکه اقتضاء مذکور
ممنوعدر زیرا عبد المطلب بعثته یتشمدی پس اول
نه دعوت اولندی ونه اندن دعوته امتناع صادر اولدی
بلکه انک حقنده دینلن اقوالک ادناسی اولدرکه
اول اهل فترتدندر واشاعره ایله شافعیه عندنده
اهل فترت معذب دکلدر قال الله تعالی وما کنا معذبین
حتی نبعث رسولا اما ابو طالب بعثته یتشدی وحضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم انی دعوت ایلدی وکلمه
توحیدی لسانه اوزره اجرا اتمکی اندن طلب اتدی واول
کلمه توحید ایله نطق اتمکدن ابا و امتناع قلدی وبو هذا
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم قرابتی حرمتیچون
اندن عذاب تخفیف اولندی صحیح بخاریده وارددرکه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بیوردیکه هو في
ضحضاح من النار ولولا انا لكان في الدرك الاسفل من
النار ضحضاح صادین معجمتین ایله واولینک فتحی ایله

صاحب

صاحب قاموس دیدوکی اوزره ماء یسیره ویاخود طپوقلره دق
ضحضاح دیرلر وحدیث شریفده ناری جوده استعاره اولنمشدر
یعنی اول طپوقلرینه دک نارده در صاحب نهایه دیر که
فی حدیث ابی طالب وجدته فی غمرات من النار فاخرجته
فاخرجته الی ضحضاح وفی روایة انه فی ضحضاح من نار
یغلی منه دماغه الضحضاح فی الاصل مارق من الماء علی
وجه الارض ما یبلغ الکعبین فاستعاره للنار شهرستانی
ملل ونحلده دیر که حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
نور شریفی اسادیر عبد المطلبده بعض ظهور ایله ظاهر اولدی
واول نورک برکتیله ذبح ولدینده نذر ایله الهام اولندی وانک
برکتیله اولادینه ترک ظلم ایله وبغی ایله امر ایدردی وانلری
مکارم اخلاقه حث ایلردی ودنیات اموردن نهی قلوردی
واول نور برکتیله وصایاسنده دیردیکه دنیادن بر ظالم
چقمز مادامکه اندن انتقام اولنمیه واکا بر مصیبت
اصابت اتمیه حتی بر ظالم کمسنه هلاک اولدی حال بو که
اکا بر مصیبت اصابت اتمدی بو معنی عبد المطلبه دینلدی
واول اندن تفکر ایلدی ودیدیکه والله ان وراء هذه الدار دارا
یجزی فیها المحسن باحسانه ویعاقب فیها المسیء باساءته
واول نور برکتیله ابرهیم ان لهذا البیت ربا یحفظه ددی

وآول نوردن بركتيله ابو قبيسه صعود ايدب ددى شعر
لاهم ان المرء يمنع رحله فامنع حلالك • لا يغلبن صليبهم
ومحالهم غدوا محالك • اذ كنت تاركهم وكعبتنا فامر
ما بدا لك • فانصر على آل الصليب وعابديه اليوم آلك •
انتهى • مصنف ديركه خشنى ديركه حلال حاء مهمله نك
كسريله جمع حله در • وحله جماعة بيوتدر • سهيلى ديركه حلال
بو بيتده مكانه حلول ايديجى قومدر • غدوا غدن مجمل ايلمدر
نهايه صاحبى ديركه اصلى الغد و • وهو يوم الذى ياتى بعد يومك
فحذفت لامه ولم يستعمل تاما الا فى الشعر • ومنه قول ذى الرمة
وما الناس الا بالديار واهلها • بها يوم حلوها وغدوا بلاقع •
ولم يرد عبد المطلب الغد بعينه • وانما اراد تقريب الزمان انتهى
محال كسر ميمله قوه وشدتدر • فامر ما بدا لك ما زائده مؤكده در
وياخود موصوله در • اى الذى بدا لك من المصلحة فى تركهم انتهى
وبالجمله عبد المطلبك وشيك سعى وفى دكلدر بلكه اندن
محفوظ اولان بونلرك خلافيدر • جبل حراده آنك خدايه
عبادة ايلديكى كتبده مذكور • والسنه ده مشهوردر •
وقريش آنكله استسقا ايدب سقى اولندقلرى دواوين
سيرده مسطوردر • وانك ابرهه يه ان لهذا البيت ربا
يحفظه قولى وجود حقه سنتى ومعترف اولدوغنه دلالت •

وقصه

وقصهٔ اصحاب فیلده دعاسنده یارب لا ارجو لهم سوا کاقولی
وانصر علی ال الصلیب وعابدیه الیوم آلک توکلی موحد اولب
بت پرست اولمدوغنه اشارت ایدر وقتاکم عبد المطلب
احبار یهوددن ورهبان نصارادن حضرت رسول اللهک صلی
الله علیه وسلم بو امته مبعوث اولاجغنی اشتدک اکا تبجیل
وتعظیم وتوقیر وتکریمی زیاده ایتدی حتی آنی جمیع اولادی
بلکه اوز نفسی اوزرینه ترجیح ایدردی وام ایمنیه آنک
حفظ وحراستی ایله امر ایدردی واهل کتاب انکچون بو امتک
پیغمبری بدر دیرلردی پس بن انک اوزرینه اهل کتابدن
خوف ایدرم دیردی وابن سکن عبد المطلبی صحابه ده عد ایلدی
زیرا اول حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم مبعوث اولاجغنه
اقرار ایتدی بحیرا الراهب کبی بحیرا بانک فتحی وحانک کسری
ومثناة تحتیه نک سکونیله وآخری را مقصوره ایله ضبط
اولنمشدر ومصنف دیرکه ابن حجر اصابه ده ابن سکنی بونسیله
تعقب ایتمدی الا بو قدر وار که آنی قسم رابعده ذکر ایلدی وصدر
کتابده دیکه القسم الرابع فیمن ذکر فی کتب الصحابة علی سبیل
الوهم والغلط ظاهر اولان بودر که ابن حجر قدس سره عبد
المطلبی قسم رابعده آنکچون ذکر ایتدیکه اول بعثتی یتشمدی
پس بن کونه صحابه ده عد اولنور انتهی وبالجمله الصحابة من

صحب النبي صلى الله عليه وسلم او رآه ولو ساعة من نهار
قولكز نده رؤيتدن مراد بعد النبوه اولان رؤيت در مطلق
رؤيت دكلدر ايلم او بحيق عبد المطلب وحضرتك مبعوثنه
يتشميوب دين حنيفية اوزرينه اولنلر دن انك امثالى
اصحاب رسولدن اولمز لر لكن ابن منده ايله ابو نعيم حيرا
كتابلرنده صحابه دن ذكر اتدكلري معلوم اولدي يكله
انلرك عندنده حضرت رسول الله كورن هر مسلم صحابيدر
كورك اوله رؤية قبل النبوه اولسون كورك بعد النبوه اولسون
والله سبحانه وتعالى اعلم. برده صاحبي شرف الدين البوصيري
رضي الله عنه وشكر الله سعيه بيورر بيت وبدا للوجود
منك كريم من كريم اباؤه كرماء. نسب تحسب العلى بحلاه
قلدتها نجومها الجوزاء. حبذا عقد سودد وفخار انت فيه
اليتيمة العصماء. شرح الابيات بدا اى ظهر للوجود
اى لهذا العالم منك كريم اى سالم من كل صفة نقص جامع
لكل صفة كمال يعني كريمدن مراد هر صفة نقصدن سالم
وهر صفة كمال جامع بر وجود در كه اول حضرت رسول
الله در صلى الله عليه وسلم زيرا حضرت رسول اللهك صلى الله
عليه وسلم صفة كريمه كما ينبغي انده بر شخص كريم منتزع
اولمق صحيح اولدي كريمه وانده كما لنده مبالغه اجليچون دن

كريم

من كريم بن اصل اب وام كريم ديمكدر وكريمدن مراد نقص ز
جاهليتدن سالم ديمكدر نيه بو محلده ومابعدنده او لان
كريم حضرتنك غيريدر وناظمك بوكلامى حضرت رسول
اللهك صلى الله عليه وسلم پدر وماد رينك اسلاملرنده ظا هر در
آباؤ ه جميعهم ديمكدر نتكيم آنى امنا فه افاده ايتدى
وناظم قدس سره اباء قوليله امهاتى شامل بر معنى مراد ايتدى
زيرا سابقا ذكر ايتديكمز ايكى نوع معنا مختار لردر واختيار
وكرمك ماللرى بردر كرماء اى سالمون من سفاح الجاهلية
ونقصهم محصول بيت اول عالم مكونا تك سندن يا رسول
الله هر صنفيله نقصدن سالم وهر صفت كمالى جامع بر وجود
ظاهر اولدى واول وجوددن مراد حضرت رسول اللهك صلى الله
عليه وسلم كنديدر وبوكه علم بديعده تجريد ديرلر تفصيلى
محلنده كوريله ابخلين كريمكه اصل كريمدر يعنى نقص جاهليتدن
سالم بر اصلدن موجود اولدى ابخلين اصل كريمكه آنك
جميع آبا وامهاتى كريملردر يعنى سفاح اهل جاهليتدن
ونقصلرندن سالملردر نسب خبردر مبتدأء محذوفك وتنوين
تعظيم ايچوندر اى هذا نسب عظيم بل لا اظهر ولا اجل منه
في الانساب تحسب ايتها المخاطب اى تظن العلى جمع عليادر
وعليا تانيث اعلى در علاده ضم وكسر ايلر وكسر افصحدر جمع

حلیه دن کسر حایله ای بسبب حُلاه ذلک النسب حِلیه بزک
دیمکدر. قلدتها ضمیر عُلایه راجعدر. بنجومها نزع خافض
اوزره منصوب در. ای بنجومها الجوزاء جوزا آسمانده بر برجک
اسمیدر. قلّدتها فعلنک فاعلیدر. قلدتها جمله سی اعرابدن
محلا منصوب بحسب فعلنک مفعول ثانیسیدر. ومفعول
اولی العُلی در. محصول بیت ثانی حضرت رسول اللهک صلی
الله علیه وسلم نسب شریفی بر نسب عظیمدر که انک حلیه لری
سببیله معالیسنی ایها المخاطب ظن ایدرسنکه جوزا
بنجومیله تقلید ایلدی. یعنی بنجومینی انلره قلاده قلدی. معلوم
اولاکم ناظمک قدس سره کلامی افاده ایتدیکه اول آباء کرامک
هر بری زماننده مرتفع اولدی. حتی شرفده و علو مرتبه ده
واضاءتده وظلمات بروجی ده انکله اهتداده نجم کبی اولدی
حتی ظان ظن ایدرکه اول نجوم جوزادن بر نجمدر. حبذا فعلدر
انفعال مدحدن و نعم کبیردر عملاً و معناً. عِقد کسر عین ایله
جواهردن قلاده معناسنه در. سُؤدد سیادة دیمکدر اولولق
معناسنه. وفخار فتح فا ایله خصال جمیله ایله تمدح در. ای انت
فیه ای فی ذلک العقد و بر نسخه ده فیها واقعدر. وعقده ضمیر
مؤنث ارجاعی معنی جانبنه نظراًدر. زیرا عِقد قلاده معناسنه در
البتیمة شول نسنیه دیرلرکه حسننده انک شبیهی

اولیه

اولمية العصماء عصمتدن مأخوذدر • وعصمت حفظ ومنع
معناسنه در زيرا بو درة يتيمه نك شاننده دركه الايدي اغيار
واصله اولمدن انك حفظنده مبالغه اولنه وجمله انت
فيه صفتدر عترة وحالدر اندن زيرا اول اضافت ايله ويا خود
تخصيص كسب اتمشدر • محصول بيت ثالث نك كوكجكدر
كمال جمعيتدن نسبك كه اول سيادتك وخصال جليله ايله
تمام حكك قلادة سيدر يعني حبذا نسبكم الجليل نسب كم
سن ذكر اولنوب وسنوكله پدرلرك عقد اولندقده انلر
جواهر ذي قيمتدن منتظمه قلادة اولورلر سن انلرك
انفسي واعظمي واعلا واكرمي اولورسن • والله اعلم حافظ
العصر ابن حجر العسقلاني حضرتلري قدس سره بيوردي •
شعر نبي الهدى المختار من آل هاشم • فعن فخرهم فليقصر
المتطاول • تنقل في اصلاب قوم تشرفوا • به مثل ما للبدر
تلك المنازل • وبالجمله خص الله تعالى هذا النبي الكريم بطهارة
النسب تعظيما لشانه • وحفظ آباءه من الدنس تتميما البرهان •
وجعل كل اصل من اصوله خير اهل زمانه • كما قال في حديث البخاري
الذي نقطع بصدوره من فيه • بعثت من خير قرون بني آدم قرنا
فقرنا حتى كنت من القرن الذي كنت فيه • يرحم الله القائل
اولئك السادات لم تر مثلهم • عيني على متتابع الاحقاب •

١٠

ثم يرد فوارد العفاة وطالما • ردوا اعداتهم على الاعقاب • زهر
الوجوه كريمة احسابهم • يعطون جاههم بغير حساب • حلموا
الى ان لاتكاد تراهم • يوما على ذى هنوة بغضاب • وتكرموا حتى
ابوا ان يجعلوا • بين العفاة ومالهم من باب • كانت تعيش الطير
فى احسانهم • والوحش حين تشح كل سحاب • وكفاهم ان النبى
محمدا • منهم فمدحهم فى كل كتاب **شرح غريب الابيات**
احقاب جمع حقب در وحقب بونده سنين معناسنه در صاحب
قاموس ديركه الحقب بالضم وبضمتين ثمانون سنة او اكثر
والدهر والسنة او السنون ج احقاب واحقب انتهى •
عفاة ضم عين ايله جمع عافيدر وعافى قونق ديمكدر وهر
طالب فضل اورزق كالمعتفى اعقاب عقبك جمعيدر وعقب
قافك كسرى وسكونيله اوكجه ديمكدر قال رسول الله صلى
الله عليه وسلم ويل للاعقاب من النار رواه الشيخان
وابوداود والنسائى وابن ماجة عن ابى عمر والامام احمد
والشيخان والترمذى وابن ماجه عن ابى هريرة بعضلر بو
حديث الجون متواتردر ديلر صاحب نهايه بيوردكم وخص
العذاب بالاعقاب لانه العضو الذى لم يغسل وقيل اراد
صاحب العقب فحذف المضاف وانما قال ذلك لانهم كانوا
لايستقصون غسل ارجلهم فى الوضوء ويقال فى عقب

بكلء

طالب فضل معناسنه در • صاحب قاموس ديركه • وكل م العافى الضيف

وعقب

وعقب انتهى زهر زانك ضمى وهانك سكونيله جمع
ازهر در وازهر اق بكزلود يمكدر صاحب قاموس ديركه
الازهر الابيض اللون والنير والمشرق الوجه انتهى
هنوز ذلت معناسنه در غضاب غينك كسريله غضبانك
جميدر باب ثالث حضرت رسول اللهك صلى الله
عليه وسلم نسب طاهرى بياننده در وبو باب اوچ فصله
مشتملدر فصل اول حضرت رسول اللهك صلى الله عليه
وسلم نسب شريفي عدنانه دك صحيح ومتفق عليه وانك ما
فوقى كميت اعداد وكيفيت اسما حسبيله مختلف فيه
اولدوغنى بيان ايدر معلوم اولاكه حضرت رسول اللهك
صلى الله عليه وسلم نسبي عدنانه دك صحيح ومتفق عليه در وحديث
شريفده حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم اتى بياده بيورر
بيهقى دلايل النبوه ده انس رضى الله عنه روايت ايدركه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انا محمد بن عبد الله بن
عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف بن قصى بن كلاب بن مره
بن كعب بن لوى بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن
كنانه بن خزيمة بن مدركه بن الياس بن مضر بن نزار وما
افترق الناس فرقتين الا جعلنى الله في خيرهما فاخرجت
من بين ابوى فلم يصبنى شئ من عهر الجاهلية وخرجت

من نكاح ولم اخرج من سفاح من لدن ادم حتى انتهيت الى
ابى وامى فانا خيركم نسبا وخيركم ابا وبو حديث شريفك
معناسى سابقا ذكر اولندى زيرا مثلى تقدم ايتدى بعضيلر
حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم نسب شريفنى
عدنانه دك ايكى بيتده جمع ايتديلر اول بيت بودر
شعر علقت شفيعا هالى عقلى قرانه . كتاب
مبين كسب لبى غرايبه . ندا معشر نفسى كرام
خلاصة . ندا الفهم مذنيل بجد عواقبه ...
هر كلمنك اولنده سرخ ايله يازيلان حرف براسمه اشارتدر
مثلا علقتده عين عبد ~~المطلب~~ الله وشفيعاده شين
شيبة الحمده كه عبد المطلبدر ايمادر باقيلرينده دخى حال
بويلهدر بخارى صحيحنده بيوردركه باب مبعث النبى صلى
الله عليه وسلم محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم
بن عبد مناف بن قصى بن كلاب ابن مره بن كعب بن لوى
بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر ابن كنانة بن خزيمة
بن مدركة بن الياس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان
پس نسب شريفى عدنانه دك معلومدر وصحيحدر وعدنانك
مافوقنده اختلاف واردر لكن عدنان اسمعيل عليه السلامك
ذريتندن اولدوغنده خلاف يوقدر بلكه خلاف

عدنان ایله اسمعیل علیه السلامك مابینلرنده اولنلرك
عددلرنده درو واننده نسابونك اختلافی اعتلردر وبعضیلر
دیدیلرکه انلر معلوم دکللردر وکذلك ابراهیم علیه السلام
ایله آدم علیه السلام مابینلرنده اولنلری حقیقت اوزره
انجق خدا بلور انلرك غیری بلمز زیرا حضرت ابن عباس
رضی الله عنهما روایت ایدرکه انه صلی الله علیه وسلم
کان اذا انتسب لایجاوز معد بن عدنان ثم یمسك ویقول
کذب النسابون مرتین او ثلاثا رواه فی مسند الفردوس
لکن سهیلی دیرکه بو حدیثده اصح اولدرکه اول ابن مسعودك
قولیدر رضی الله عنه انتهی ابن سعد وابن عساکر ابن
عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم کذب النسابون قال الله تعالی وقرونا بین
ذلك کثیرا یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه نسابلر یعنی نسب
ایله عالملر کذب سویلیلر زیرا حق سبحانه وتعالی ناسدن علم
انسابی نفی ایلدی قال الله تعالی وقرونا بین ذلك کثیرا
یعنی انلر کثرتدن برحیثیتده درلرکه عددلرینی خدادن غیری
برکمسنه بلمز ابن دحیه دیرکه علما جمع اولدیلر واجماع علما
جهتندن ثبوتی اوزرینه کم حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم

منتسب اولرقده عدنانه تجاوز اتمزدی انتهی وبعضیلر
دیدیلرکه انلر معلوملردر لکن بونلردنی عدنان ایله اسمعیل
علیه السلام بینلرنده اولنلرک عددلرنده اختلاف کثیر
ایله اختلاف اتدیلر بعضیلری انلر درتدر دیدیلر بعضلر
یدیدر وبعضیلر سکزدر وبعضیلر طقوزدر وبعضلر
اوندر دیدیلر وبعضلر اون بشدردرلر وبعضلر یکرمیدر
وبعضلر اوتوزدر وبعضلر اوتوزسکزدر وبعضیلر
قرقدر دیدیلر وبعضیلری بونلر غیری دخی دیدیلر
ابن جریر وابن حبان وابن مسعود تاریخلرنده بونک
اوزرینه کلامی بسط اتدیلر ابن حجر قدس سره بیوردیکه
بنم نظرمده مرجح اولان اولدرکه ابن اسحاقک ذکر ادوکی مترجم
نسبنک اوزرینه اعتماد اولیدر مصنف دیرکه حافظ
ابو الفضل العراقی الفیه سیرده انی تصحیح اتدی انتهی
وابن اسحاقک قولی اوزره عدنان ایله اسماعیل علیه السلام
ما بینلرنده اولنلر یدیدر ابن حجر فتح القدیرده ابراهیم
ن علیه السلامک نسبی نوح علیه السلامه دک سوق اتدکن
صکره بیوردکه جمهور اهل نسب واهل کتاب بونده
ف اختلاف ایتمدیلر اتمزلر الا بعض اسما ایله نطقده اختلاف
ایدرلر نعم ابن حبانه اول تاریخنده انک خلافنی

سوق

سوق اتدی و اول شاذ درانسهی و ابن دُرید کتاب اشتقاقده
بیورر که اما ابراهیم علیه السلامک ادم علیه السلامه دک
نسبی صحیح در انده خلاف یوقدر زیرا اول توراتده
منزلدر و انده انلرک نسبلری و مبلغ عمرلری مذکوردر
جوانی متذمده دیرکه ادم علیه السلام ایله اسمعیل علیه
السلام ما بینلرنده اولان نسب صحیحدر و علما بیننده
انده خلاف یوقدر خلاف نقل السنه اجلجهود اجنق
اسما ایله آباده درانسهی و حضرت رسول اللهک صلی الله
علیه وسلم نسب شریفی ادم علیه السلامه دک رفعده
علما ما بیننده اختلاف واقع اولدی ابن اسحاق و ابن
جریر جوازینه ذاهب اولدیلر و امام مالک کراهتنه ذاهب
اولدی انده سؤال اولندیکه برکسنه حضرت رسول اللهک
صلی الله علیه وسلم نسبنی ادم علیه السلامه دک رفع ایدر
اول آنی کریه کوردی اکا دیدیلرکه اسماعیل علیه السلامه دک
جایز میدر آنی دخی انکار ایلدی و آنلر اکا کیم خبر ویردی
دیدی و سایر انبیانک دخی نسبلری رفع اولنمغی مثلا
ابراهیم بن فلان بن فلان دیمکی دیلمدی و اکا انلر کیم
خبر ویردی دیدی والله سبحانه اعلم فصل ثالث حضرت
رسول اللهک صلی الله علیه وسلم پدرلرینک ابن اسحاق

ذکر اتدوکی اوزره آدم علیه السلام ه دک اجدادینی و
اول اجدادک شرحلرینی بیان ایدر **عبد الله** بن عبد
المطلب بن هاشم بن عبد مناف بن قصی بن کلاب بن
مره بن کعب بن لؤی بن غالب بن فهر بن مالک بن
النضر بن عمرو بن کنانه بن خزیمه بن مدرکه بن الیاس
بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان بن اد ابن ادد بن
الیسع ابن الهمیسع بن سلامان بن نبت بن حمل
بن قیدار بن مقوم بن ناخور بن تیرح بن یعرب بن
یشجب بن نابت ابن اسمعیل بن ابراهیم علیهما السلام
ابن تارخ بن ناخور بن شاروخ بن راغو بن فالخ بن
عیبر ابن شالخ بن ارفخشد بن سام بن نوح علیه السلام
بن لامک ابن متوشلخ بن خنوخ بن یرد بن مهلاییل
بن قینن بن یانش ابن شیث ابن آدم علیهما السلام
عبد الله مرکب اضافیدر منقول علمدر عبد قول دیمکدر
تعبدن مشتقدر وتعبد تذللی معناسنه در ابن انبارک
دیرکه عبد خدا ایچون خاضع دیمکدر واول عربک طریق
معبد قولکدن مأخوذدر وطریق معبد شول یولدر
دیرلرکه ناس آنی باصمش اوله وعبودیت اوصاف
عبدک اشرفیدر ومقامات حبیب صلی الله علیه وسلم

مقاماتندر

مقاماتنک اعلاسنده که اسرادر انکله وصف ایلدی
ولفظة الله ده یکرمی قول واردر آرجحی اولدرکه اول اسم
ذات مستجمع جمیع صفاتدر وعبد المطلبک کنیه سی ابو
القثم در وقثم حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم
اسملرندندر وبعضلر عندنده کنیه سی ابو محمد در وبعضلر
عندنده ابو احمد در ولقبی ذبیحدر وانک بو اسمله ملقب
اولماسنک اصلی بودرکه زمزم عمرو بن الحارث زماننده
عبد المطلب زماننه کلنجه مجهول ایدی تاکه عبد المطلب
واقعه سنده علامات وامارات ایله حفر زمزمه دلالت
اولندی وقریش آنی منع ایتدیلر وبعض سفهاسی آنی انجتدیلر
بو سببدن عبد المطلبک بلواسی زیاده اولدی اوکا اوغل
حارثدن غیری معین وظهیر برکیسنه یوغدی پس خدایه
نذر ایتدیکه اکر بلندن اون اوغل کلورسه وانلر کندویه
معین وظهیر اولورلرسه انلرک برینی خدا ایچون قربان
ایلیه بعده حفر زمزمه باشلدی واول اکا فخر وعز ایدی
وتاکیم حق تعالی عبد المطلبه تمام اون اوغول ویردی وعبد
المطلبک انلر ایله کوزلری آیدن اولدی بر کیجه واقعه سنده
کوردیکه برکیسنه کندویه دیرکه یا عبد المطلب اوف
بنذرک لرب هذا البیت یعنی ای عبد المطلب بو خانه نک

صاحبنه نذر كله وفا ايله عبد المطلب قورقو بله اويقوسنده

اويانديق وبر قيون بوغازلدي واني فقرا ومساكينه اطعام

ايلدي وآيرته سي كيجه ينه واقعه سنده كورديكه بر سس اكا ديركه

اندن بيوككن قربان ايله عبد المطلب اويقوسندن اويانديق

دبر ثور ذبح ايلدي وآيرته سي كيجه ينه واقعه سنده كورديكه

بري اكا ديديكه اندن بيوكي قربان ايله عبد المطلب اويقو

قالقدي وبر دوه بوغازلدي واني فقرا ومساكينه اطعام

ايلدي وآيرته سي كيجه ينه واقعه سنده كورديكه بري اكا

ديركه اندن بيوكي ذبح ايله عبد المطلب ديديكه اندن بيوك

نذر اولدديكه نذر اتدوككك اولادككدن برين ذبح ايله

عبد المطلب بو امردن زياده مغموم ومحزون اولدي

واولادني جمع ايلدي وانلره اتدوكي نذري وكوردوكي

واقعه يي سويلدي وانلردن وفاء نذره دعوت اتدي

انلر ديلر كه بز سكا مطيع ومنقادز قنقمزي ديلرسك

ذبح ايله عبد المطلب انلره ديديكه هر بريكوز بر قدحي النه

آلسون واوزرينه اسميني يازسون انلردخي ديدوكي كبي اتديلر

وعبد المطلب انلري آلوب جوف كعبه ده هبلك اوزرينه

داخل اولدي وهبل بر قيونك اوستنده ايدي واول

شول قيودركه كعبه هديه اولنان نسنه انده جمع اولوردي

وهبلك

وهبلك عندنده ایدی قداح واردی وقدح دمرشز اوقه دیرلر
انلری دیلدکلری نسنه نک اوزرنه ضرب ایدرلردی وهرنه
چقرسه امورلرنده انک اوزرینه منتهی اولورلردی پس
عبد المطلب صاحب قداحه دیدیکه بنم بو اوغوللریمک اوزرلرنه
بو قدحلرله ضرب ایله وقتاکم صاحب قداح اول قداحی
ضرب ایتدی سهم عبد اللهک اوزرنه چقدی پس عبد
المطلب عبد اللهک الندن طوتدی وانی ذبح ایتمک مراد
ایتدی چون قریش انی کوردیلر عبد المطلبی ذبح عبد اللهدن
منع ایتدیلر ودیدیلرکه اگر بونی ایدرجک اولورسک سنت
اولور هرکس قیامته دک اوغللرینی بوغزلمغه باشلر وانی
حجازده بر کاهنه دلالت ایتدیلر عبد المطلب اولادیله اول کاهنه
واردی وانی خیبرده بولدی وماجرای سراپا اکا بیان ایتدی
اول کاهنه سؤال ایتدیکه سزده دیت ندر وندر کلوده زبونلر
دیدیلرکه اون دوه در پس اول دیدیکه شهریکوزه رجوع ایدک
وصاحبکوزی ودوه دن اونینی قربان ایلک وصاحبکوز ایله
اول اون دوه نک اوزرلرینه قداح ایله ضرب ایدک اگر قداح
دوه لر اوزرینه چقرسه انلری ذبح ایلک وصاحبکوز خلاص
اولدی بیلوک واگر صاحبکوز اوزرینه چقرسه دوه یی یکرمی
ایلک وینه ضرب ایدک وبو اسلوب اوزره ربکوز سزدن

صاحب نذر کله وفا ایله عبد المطلب قورقو یله اویقوسندن
اویاندی وبر قیون بوغازلدی وانی فقرا ومساکینه اطعام
ایلدی وآیرته‌سی کیجه ینه واقعه‌سنده کوردیکه برسی اکا دیرکه
اندن بیوکن قربان ایله عبد المطلب اویقوسندن اویاندی
دبرثور ذبح ایلدی وآیرته‌سی کیجه ینه واقعه‌سنده کوردیکه
بری اکا دیکه اندن بیوکی قربان ایله عبد المطلب اویقو
قالقدی وبردوه بوغازلدی وانی فقرا ومساکینه اطعام
ایلدی وآیرته‌سی کیجه ینه واقعه‌سنده کوردیکه بری اکا
دیرکه اندن بیوکی ذبح ایله عبد المطلب ددیکه اندن بیوک
نذر اول ددیکه نذر ایتدوککی اولادککدن برینی ذبح ایله
عبد المطلب بو امردن زیاده مغموم ومحزون اولدی
واولادینی جمع ایلدی وانلره ایتدوکی نذری وکوردوکی
واقعه‌یی سویلدی وانلری وفاء نذره دعوت ایتدی
انلر دیدیلرکه بز سکا مطیع ومنقادز قنغمزی دیلرسک
ذبح ایله عبد المطلب انلره ددیکه هر بریکوز برقده‌ح الن
السون واوزرینه اسمینی یازسون انلردخی ددوکی کبی ایتدیلر
وعبد المطلب انلری الوب جوف کعبه‌ده هبلک اوزرینه
داخل اولدی وهبل بر قیونک اوستنده ایدی واول
شول قیودرکه کعبه‌یه هدیه اولنان نسنه انده جمع اولوردی

وهبلك

وهبلك عندنده يدى قداح واردى وقدح دمرشنز اوقم ديرلر
انلرى ديلدكلرى نسنه نك اوزرنه ضرب ايدرلردى وهرنه
چقرسه امورلرنده انك اوزرينه منتهى اولورلردى پس
عبد المطلب صاحب قداحه ديديكه بنم بو اوغوللريمك اوزر لرنه
بو قدحلرله ضرب ايله وقتا كم صاحب قداح اول قداحى
ضرب ايتدى سهم عبد اللهك اوزرنه چقدى پس عبد
المطلب عبد اللهك الندن طوتدى واني ذبح اتمك مراد
ايتدى چون قريش انى كورديلر عبد المطلبى ذبح عبد اللهدن
منع ايتديلر ودخى ديديلركه اكر بونى ايده جك اولورسك سنت
اولور هر كس قيامته دك اوغلنى بوغزلمغه باشلر واني
حجازده بر كاهنه دلالت ايتديلر عبد المطلب اول ديلمه اول كاهنه
واردى واني خيبرده بولدى وماجراى سراپا اكا بيان ايتدى
اول كاهنه سوال ايتديكه سزده ديت ندر ونه كلور زبونلر
ديديلر كه اون دوه در پس اول ديديكه شهريكزه رجوع ايدك
وصاحبكوزى ودوه دن اوننى قربان ايلك وصاحبكوز ايله
اول اون دوه نك اوزرلرينه قداح ايله ضرب ايدك اكر قداح
دوه لر اوزرنه چقرسه انلرى ذبح ايلك وصاحبكوز خلاص
اولدى بيلوك واكر صاحبكوز اوزرنه چقرسه دوه يى يكرمى
ايلك وينه ضرب ايدك وبو اسلوب اوزره ربكوزسنز دن

راضی اولنجه دوه لری اون اون زیاده ایلک و قداح دوه لر
اوزرینه چقنجه قدر انلری ذبح ایلک و بیلوک که ربکوز سزدن
راضی اولدی و صاحبکوز قورتولدی پس عبد المطلب
اولادیله مکیه رجوع اتدی عبد اللهی و دوه دن اونی قربا ن
ایلدی و قداحی انلرک اوزرلرینه ضرب اتدی قداح عبد
اللهک اوزرینه چقدی و عبد المطلب یوزه وارنجه دوی
اون اون زیاده ایلدی یوزه واصل اولدقده قدح دوه لره
چقدی یعنی دوه لر اوزرینه چقدی پس عبد المطلب انلری
ذبح ایلدی و اتلرندن انسانی و طیور و سباعی منع اتمدی
فایده قِداح کسر قافله قدحک جمعیدر و قدح شول سهمک
اسمیدر که عرب انکله جاهلیتده استقسام ایدرلردی
صاحب صحاح دیرکه القدح بالکسر السهم قبل ان یُراش و یُرکّب
نصله و قِدح المیسر ایضا والجمع قِداح واقداح واقدُح
واقادیح انتهی صاحب قاموس دیرکه القِدح بالکسر السهم
قبل ان یُراش و ینصل ج قداح واقداح واقدح واقادیح
انتهی و قرآن عظیمده ذکر اولنان ازلام بو قداحدن عبارتدر
بخاری تفسیرده دیرکه قال ابن عباس الازلام القِداح
یقتسمون بها فی الامور انتهی حاکم و ابن جریر و اموی
معاویه دن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه بر اعرابی حضرت

رسول

رسول الله صلى الله عليه وسلم يا ابن الذبيحين ددى
حضرت رسول الله عليه الصلوة والسلام تبسم ايلدى
وانك اوزرينه انكار ايلمدى معاويه دن ذبيحلر
كيملر دردیو سؤال اولندى اول جوابنده انلر اسمعيل
عليه السلام ايله عبد الله در ددى لكن بعض علما عندنده
ذبيح اسحاقدر عليه السلام نتكم ترجمه اسماعيل
عليه السلامده ان شاء الله تعالى بيان اولنور ابن حزم
ديركه عبد الله كه حضرت رسول اللهدن غيرى اركك
ودشيدن اصلا اولادى اولمدى ابن سعد ديركه آمنه نك
وعبد اللهك حضرت رسول اللهدن غيرى اولادلرى وجوده
كلمدى وعبد اللهك والده سنك اسمى فاطمه در واول
عمرو بن عايذ بن عمران بن مخزومك قزيدر وعايذ
عين مهمله ومثناة تحتيه وذال معجمه ايله ضبط اولنور
وبو ابيات حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم
والدى عبد اللهك شعرندندر شعر لقد حكم الساوون الارض
في كل بلدة بان لنا فضلا على سائر الناس وان ابى
ذو المجد والسودد الذى يشار به ما بين نشز الى خفض
وجدى واباى له اثلوا العلى قديما بطيب العرق والحسب
المحض بو ابياتى صلاح صفدى تذكره سنده وحضرت

راضی اولیجه دوه لری اون اون زیاده ایلمک وقداح دوه لر
اوزرینه چیقنجه قدر انلری ذبح ایلمک وبیلوکه ربکوز سزدن
راضی اولدی وصاحبکوز قورتولدی پس عبد المطلب
اولادیله مکیه رجوع ایتدی عبد الکعبه ودوه دن اونی قربان
ایلدی وقداحی انلرک اوزرلرینه ضرب ایتدی قداح عبد
اللهک اوزرینه چیقدی وعبد المطلب یوزه وارنجه دوه‌ی
اون اون زیاده ایلدی یوزه واصل اولدقده قدح دوه لره
چیقدی یعنی دوه لر اوزرینه چیقدی پس عبد المطلب انلری
ذبح ایلدی واتلرنده انسانی وطیور وسباعی منع ایتدی
فایده قداح کسر قافله قدحک جمیدر وقدح شول سهمک
اسمیدر که عرب انکله جاهلیتده استقسام ایدرلردی
صاحب صحاح دیرکه القدح بالکسر السهم قبل ان یراش ویرکب
نصله وقدح المیسر ایضا والجمع قداح واقداح واقادح
واقادیح انتهی صاحب قاموس دیرکه القدح بالکسر السهم
قبل ان یراش وینصل ج قداح واقداح واقدح واقادیح
انتهی وقرآن عظیمده ذکر اولنان ازلام بو قداحدن عبارتدر
بخاری تفسیرده دیرکه قال ابن عباس الازلام القداح
یقتسمون بها فی الامور انتهی حاکم وابن جریر راوی
معاویه دن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه براعرابی حضرت

رسول

رسول الله صلى الله عليه وسلم يا ابن الذبيحين ددی
حضرت رسول الله عليه الصلوة والسلام تبسم ايلدی
وانك اوزرينه انكار ايلمدی معاويه دن ذبيحلر
كيملردر ديو سؤال اولندی اول جوابنده انلر اسمعيل
عليه السلام ايله عبد الله در ددی لكن بعض علما عندنده
ذبيح اسحاقدر عليه السلام نتكم ترجمه سی اسماعيل
عليه السلامده ان شاء الله تعالى بيان اولنور ابن حزم
ديركه عبد الله نك حضرت رسول اللهدن غيری اركك دن
ودشيدن اصلا اولادی اولمدی ابن سعد ديركه آمنه نك
وعبد الله نك حضرت رسول اللهدن غيری اولادلری وجوده
كلمدی وعبد الله نك والده سنك اسمی فاطمه در واول
عمرو بن عايذ بن عمران بن مخزومك قزيدر وعايذ
عين مهمله ومثناة تحتيه وذال معجمه ايله ضبط اولنمشدر
وبو ابيات حضرت رسول الله نك صلى الله عليه وسلم
والدی عبد الله نك شعرندندر شعر لقد حكم الساروون
في كل بلدة بان لنا فضلا على سائر الناس وان ابى
ذو المجد والسودد الذى يشار به ما بين نشز الى خفض
وجدى واباى له اثلوا العلى قديما بطيب العرق والحسب
المحض بو ابياتی صلاح صفدی تذكره سنده وحضرت

الارض

شیخ مسالک حنفا نام رساله‌سنده ایراد اتدیلر شرح
غریب الابیات شوددسیاده معناسنه در نشز
مکان مرتفع دیمکدر ونکانده ارتفاع دخی دیرلر صاحب
قاموس دیرکه النشز المکان المرتفع کالنشاز بالفتح والنشز
محرکة ج نشوز وانشاز ونشاز والارتفاع فی مکان ینشز
وینشز انتهی اثلوا اصلو دیمکدر صاحب قاموس دیرکه
اثل یاثل اثولا وتأثل تاصل واثل ماله تاثیلاً زکاه و
اصله وملکه عظمه انتهی صاحب نهایه دیرکه یقال
مال مؤثل ومجد مؤثل ای مجموع ذو اصل واثلة الشئ ویجدن
اصله انتهی عرق عینک کسری ورانک سکونیله اصل
دیمکدر صاحب قاموس دیرکه العرق اصل کل شئ انتهی
معلوم اولاکه آمنه نک حملندن ایکی ای تمام اولدقده
عبدالله وفات اتدی ودارنابغه ده دفن اولندی
ابن اسحاق بونکله جزم ایلدی وواقدی وابن سعد وبلاذ رک
بوقولی ترجیح اتدیلر وذهبی بونی تصحیح اتدی وابن
کثیر مشهور اولان بودر دیدی وابن جوزی بوقولی معظم
اهل سیردن نقل اتدی وحاکم بونی قیس بن مخرمه دن
رضی الله عنه روایت ایلدی وذهبی اکا ابقا اتدی وامام
قسطلانی مواهبده راجح ومشهور اولان بودر دیدی

وحین

وحين وفاتنده حافظ علائى وابن حجر اختيار اتدكلرى اوزره
اون سكز ياشنده ايدى وحضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
درت ياشنده وبر روايتده بش ياشنده وبر روايتده التى
ياشنده وبر روايتده يدى ياشنده وبر روايتده طقوز ياشنده
وبر روايتده اون ايكى يل ايله قرق كون واصل اولرقده والده سى
آمنه وفات ايتدى وبو اقوالك صحيحى قول ثانيدر واصح قول
ثالثدر وآمنه وفات ايتدكده عمرى عبد المطلبك عمرنه يقين
ايدى ومكه ايله مدينه بيننده ابوا نام مكانده دفن اولنرى
بعضيلرده ديلركه حجونده دفن اولنرى ابن سعد ديركه بو غلط در
زيرا انك تربه مكه ده دكلدر بلكه ابواده در لكن صاحب
بيو درركه ودار رابعة بمكة فيها دفن آمنة ام النبى صلى الله
عليه وسلم والله اعلم عبد المطلب مفتعلدر طلبدن آصلى
مطتلبدر طا حرفدر مستعليه مطبقه دن وتا حرفدر مستفله دن
استعلا ايله استفال بيننده بعد وتنافر اولمغين تا طايه قلب
اولنرى وطا طاده ادغام اولنرى كنيه سى ابو الحارثدر وحارث
عبد المطلبك اولادندن بر بينك اسميدر زيرا انك عبد الله ن
غيرى طقوز اوغلى والتى قزى اولرى واسمى شيبة الحمد در
على الصحيح وعبد المطلب لقبيدر ومطلب پدرى هاشمك برادر يدر
وهاشم حين وفاتنده مطلبه ادرك عبدك بيثربده دك

انوكچون اول بو لقب ايله ملقب اولدى وعبد المطلب
آق تنلو واوزون بويلو وطتلو دللو بركشى ايدى
هر كيم انى كورسه اكا محبت ايدردى پدرى هاشمدن
سقاية ورفادة اكا دكدى وقومنده كريم وارالرنده
شانى عظيم ايدى سيماسنده نور نبوة وهيبت وسلطنت
وسلطنت ظاهر ايدى واول يوز يكرمى يل وبر روايتده
يوز اللى يل معمر اولدى هاشم سابقا ذكر اولندوغى
اوزره هشمدن ماخوذدر اسم فاعلدر وهشم بر
يابس نسنه‌يى كسر درر وابتدا قومنه تريد كسر
ايدن بو اولدوغيچون بو لقب ايله ملقب اولدى واسمى
عمرو العلادر وكنيه‌سى ابو نضله‌در ونضله انك
اولادندن برينك اسميدر زيرا انك عبد المطلبدن غيرى
اوج اوغلى ودرت قزى وار ايدى وابتدا رحلة شتاى
حبشه ورحلة صيفى شامه سنت ايدن اولدر و
هاشمك مناقبى بين الانام مشهور ومحاسنى كتب
سيرده مسطوردر وقتاكم قيصر روم انجيلده انك
صفتنى كوردى قزينى اكا اولندرمك ديلدى هاشم
اندن ابا وامتناع ايلدى وامام علينك رضى الله عنه
والده‌سى فاطمه بونك اسد نام اوغلنك قزيدر

واول

واول غزه ده وفات ایتدی نتکم مطرود بن کعب اکا اشارت
قلدی شعر وهاشم فی ضریح عند بلقعة تسفی الریاح علیه
وسط غزات عبد مناف لتبرز واسمی مغیره در وکنیه سی
ابو عبد شمسدر وعبد شمس عبد منافک اوغوللرندن برینک
اسمیدر زیرا آنک هاشمدن غیری اوچ اولدی بلادری
دیرکه زید بن اسلمدن رضی الله عنه مرویدر که حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم برجاریه‌ی اشتریکه انشاد ایدر
شعر کانت قریش بیضة فتفلقت فالمح خالصة لعبد
الدار حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم ابو بکر رضی الله
عنه‌یه بیوردیکه شاعر بویلمی ددی حضرت ابو بکر بیوردیکه
بویله دیمدی بلکه اول لعبد منافٍ ددی حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم بیوردیکه امر دید وکلک کبیدر بلادری
دیرکه مغیره‌نک حجره‌سنده برکتاب بولندی وانده قریشه
خدانک تقواسیله وصلهٔ رحم ایله وصیت اتمش بولندی
معلوم اولا کم هاشم ایله عبد شمس ایکیز طوغدیلر وعبد
شمس هاشمدن اول طوغدی وبرینک بارمغی آخرک
جبهه‌سنه ملتصق ایدی نزع اولنر قده مکانی قان ددی
بونلرک ویاخود اولادلرینک ارالرنده قان اولور دیدیلر
فی الواقع اویله اولدی وابتدا منافرت هاشم ایله قرداشی

اوغلی

عبد شمسك اوغلى امية بيننده واقع اولدى نتكيم تفصيلى
كتب تواريخده مذكوردر ودواوين سيرده مسطوردر
وبو معنى بيان ايتدوكی خصوصده تقى الدين احمد بن على المقريزينك
النزاع والتخاصم فى ما بين امية وبنى هاشم نامنده
بر كتابى وارد ر مراد ايدن مراجعت ايليه شرح
غريب البيت تفلقت تشققت ديمكدر وتشقق
يارلمق معناسنه در صاحب قاموس ديركه فلقه يفلقه شقه
كفلقه فانفلق وتفلق انتهى مح ميمك ضمى وحاء مهملەنك
تشديديله يومورطه نك صاروسنه ديرلر صاحب قاموس
ديركه المح بالضم خالص كل شئ وصفرة البيض كالمحة
انتهى قصى قافك ضمى وصاد مهملەنك تحفيفيله قصى
لفظينك تصغيريدر قصو بعد معناسنه در واقصى ابعد ديمكدر
اول والدهسيله بلاد قضاعه ده قومندن بعيد اولمغين
بو لقب ايله ملقب اولدى واسمى زيد در ويا خود مجمع در
قال صاحب القاموس وقصى ابن كلاب اسمه زيد او مجمع
انتهى شعر ابوكم قصى كان يدعى مجمعا به جمع الله
القبائل من فهر وحجابة وسقاية ولواء ورفادة وندوة
اندن ايرو دار ندوه اول بنا ايدرلر ندوه لغتده اجتماع
معناسنه در وقريش شوره ايچون وغيرى ايچون اندن جمع

اولدقلریچون اكا دار الندوه دیرلر. پس نكاح اولمق لازم كلسه
انده اولوردی. وجنك لواء عقد اولنمق اقتضا ایلسه انده
عقد اولنوردی. وانی قصی ویاخود بعض اولادی عقد ایدردی.
وقصی وفاتندن اول مكارمنی اولادی بیننده تقسیم ایتدی.
سقایه وندوه‌یی عبد منافه ویردی. پس نبوه وثروه انده
ایدی. ولوا ایله حجابتی عبد الداره ویردی. ورفادتی عبد العزی‌یه
اعطا ایلدی. فائده ثروه كثرت مالدر. ورفاده اعانه معناسنه‌در.
وبونده رفادتدن مراد شول نسنه‌در كه جاهلیتده قریش
انوكله تعاون ایدرلردی. ما بینلرنده مال اخراج ایدوب
انكله حجاجه ییجك واوزم صتون الورلردی. صاحب قاموس
دیركه الرفادة شیء تترافد به قریش فی الجاهلیة تخرج فیما
بینها مالا تشتری به للحاج طعاما وزبیبا انتهی. وانك
عبد منافدن غیری اوچ اوغلی وایكی قزی اولدی. ومكه‌ده وفات
ایدوب حجونده دفن اولندی. حجون معلاة مكه‌ده بر طاغك
اسمیدر. قال صاحب القاموس الحجون جبل بمعلاة مكة انتهی.
كلاب كسر كافله وتخفیف لام ایله كلبك جمعیدر یعنی كلبك جمعی
اولان كلابدن منقولدر. وبو نقلك وجهنده بر نیچه وجه
ذكر اولنمشدر. اقربی اولدركه اول كلاب ایله صیدی سوردی
وانلردن چوق نسنه جمع ایتدی. وكلابیله اول بر قومك اوزرنه

اوغلی قره بو ابن مره نک کلابیدر دیرلر ایدی پس
لفظ کلاب بو جهتدن اکا لقب قالدی واسمی حکیمدر
نتکم بعض عرب انک مرحنده دیمشدر شعر حکیم
بن مره ساد الورى ببذل النوال وکف الاذى وکنیه سی
ابو زهره در وزهره زانک ضمی وهانک سکونیله
تصغیرینک برادریدر وکلابک قصی ایله زهره دن
غیری اولادی یوقدر وزهره سابقا ذکر اولندوغی
اوزره حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم والده سی
آمنه جانبندن دده سیدر مرة میمک ضمی وراںک تشدیدی
ایله مضبوطدر واول قوة معناسنه اولان
مره دن منقول علمدر وکنیه سی ابو یقظه در ویقظه
مثناة تحتیه نک وقافک وظاء معجمه نک فتحه لری ایله
مره نک اولادندن برینک اسمیدر زیرا انک اوچ
اوغلی اولمشدر بری کلاب در وبری یقظه در که انکله
کنیه لنمشدر وبری تیمدر که اول حضرت ابو بکرک
رضی الله عنه قومی وقبیله سیدر پس ابو بکر رضی الله
عنه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم نسبنده مره ده
جمع اولورلر کعب کعب اساندن منقول علمدر انک
قومنک اوزرینه علو ورفعتی وانلرده شرف وعزتی

اچون بو اسمله تسمیه اولندی وکنیه سی ابو هصیص در
مهملین ایله نصیص وزنی اوزره وهصیص انک اولادنده
برینک اسمیدر زیرا کلابدن غیری انک ایکی اوغلی اولدی
بری هصیص درکه انکله مکثیردر وبری عدی درکه
اول حضرت عمرک رضی الله عنه قومی وقبیله سیدر
پس حضرت عمر رضی الله عنه وحضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم نسبده کعبده جمع اولورلر لوی لامک
ضمی وهمزه نک تحتیله ضبط اولنمشدر واول اصلنده
لایک تصغیریدر ولای لغتده ابطا واحتباس معناسنه در
وکلوی اسمیدر وکنیه سی ابو کعبدر فایده معلوم اولا کیم
اسماء منقوله ده دیرلرکه منقول عنه ایله منقول الیه بیننده
مناسبت مرعیه دکلدر واما القابده مرعیه در وبونک
کعبدن غیری ابن هشام ذکر اتدوکی اوزره اوچ ومصنف
ذکر اتدوکی اوزره التی اوغلی اولدی غالب غلب یغلب
فعلندن ماخوذ اسم فاعلدن منقول علمدر وکنیه سی ابو تیم در
زیرا بونک لوی دن غیری تیم نامنده بر اوغلی واردر و
انکله کنیه لنمشدر فهر فانک کسری وهانک سکونیله
ضبط اولنمشدر فهر لغتده جوز کسر ایده جک دکلو ویا
خود ال طلوسی مقداری طاشک اسمیدر صاحب قاموس

دیرکه الفهر بالکسر الحجر قدر ما یدق به الجوز او ما یملأ الکف
ویؤنث ج افهار وفهور و قبیلة من قریش انتهی وقریش
بر قولده سابقا ذکر اولندوغی اوزره بودر نیجه بونک ما
قبلی کنانیدر قریشی دکلدر و بونک غالبدن غیری اوچ
اوغلی اولمشدر مالک ملک یملکدن مأخوذ اسم فاعلدن منقول ل
علمدر و کنیه سی ابو الحارثدر و بونک فهردن غیری اوغلی
یوقدر النضر نونک فتحی و ضادک سکونیله التبردر و بونکله
ملقب اولمه سی وجهنک وجمالنک نضارتیچوندر واسمی
قیس در و کنیه سی ابو یخلد در مثناة تحتیه مفتوحه ولام
مضمومه ایله و یخلد مالکک برادریدر و بونک مالک ایله یخلد دن
غیری اولادی اولمادی کنانه کسر کافله وایکی نون ایله اوق قویجق
نسنه نک اسمی اولان کنانه دن منقول علمدر و کنانه اوقی
ساتره اولدوغی کبی بو دخی قومنک اوزرینه ستر اولدو غی
ایچون بو اسمله تسمیه اولنمشدر و کنیه سی ابو النضر در
و دیرلر که کنانه شیخ عظیم القدر ایدی و علمی و فضلی ایچون
عرب انکا حج ایدرلردی و انک النضردن غیری اوچ اوغلی
اولدی خزیمه خانک ضمی و زانک معجمه نک فتحیله
مصغر خزمه دن منقول علمدر و خزمه خاء معجمه نک
فتحی و زانک سکونیله خزمک واحدیدر و خزم شکل کبی

یادمق معناسنه در قال صاحب القاموس خزمه یخزمه شکم انتهی
واسمده منقول عنه ایله منقول الیه بیننده مناسبت لازم
دکلدر نتکم سابقا بیان اولنمشدر وکنیه سی ابو اسد در
واسد اوغوللرندن بریدر اسیدر زیرا انک کنانه دن غیری
اوج اوغلی اولشدر ابن عباسدن رضی الله عنهما بواثرده وار
اولدیکه خزیمه ابراهیم علیه السلامک ملتی اوزرینه وفات
ایلدی نتکم سابقا بیان اولنری مُدرکه میمک ضمی
ودالک سکونیله ورانک کسری ایله ادرک یدرک دن
یعنی افعال بابنک فعل مضارعندن ماخوذ اسم فاعلدن
منقول لقبدر وتا مبالغه ایچوندر واسمی عمرو در علی
الصحیح وکنیه سی ابو هذیلدر وابو خزیمه دخی دینور وبونک
خزیمه ایله هذیلدن غیری اولادی اولمادی ومدرکه ایله ملقب
اولماسنک حکمتی ترجمهٔ الیاسده ذکر اولنور الیاس قسطلانی
مواهبده دیرکه الیاس کسر همزه ایله قول انباریده در وفتحله
قول قاسم بن ثابتده اضح رجادر ولام تعریف ایچوندر وهمزه
وصل ایچوندر وسهیلی دیرکه بو قول اصحدر انتهی ومشهور
اولان اولدرکه الیاس اسمدر وکنیه سی ابو عمرودر وصاحب
قاموس دیرکه والیاس بن مضر بن نزار اول من اصابه الیاس
محرکة ای السل ومادهٔ سل ده دیرکه السلة بالفتح والسلة

بالكسر والفم وكغراب قرحة يتحدث في الرئة وذات الجنب
اوزكام ونوازل اوسعال طويل انتهى ابن زبير ديركه الياس
بالغ اولدقده بنی اسمعیلك اوزرلرینه پدرلرینك طریقة
وسيرتلرندن تغيير وتبديل اتدكلری اموری انكار اتدی
وانك فضل وشرفی انلرك اوزرلرینه ظاهر اولدی وانلر اكا
راضی اولدیلر پس اول انلری پدرلرینك طریقتلرینه رد
ایلدی ودائما عرب لقمان كبی وامثالی كبی اهل حكمته اولنانی
تعظیم كبی اكا تعظیم ایدرلردی ابن دحیه دیركه اول پدرینك
وصیتنی ایدی وجمالیله بارع صاحبی ایدی والیاسك مؤمن
اولدوغی برحدیث شریفده وارد اولدی واول حدیثی سهیلی
روایت اتدی نتكم سابقا بیان اولندی معلوم اولاكم
الیاسك اوچ اوغلی اولدی بربینه عمرو وبربینه عامر وبربینه
عمیر دینودی ووالده لرینك اسمی لیلی بنت حلوان بن
عمران ایدی بركون الیاس انلرایله اوتلاغه چقدی حكمت
الهی دوه لری برطوشندن اوركوب قچدیلر وعمرو دوه لرك
اردنه دوشوب یتشدی پس اكا مدركه دینلدی وعامر طوشانی
صید ایدوب طبخ اتدی پس اكا طابخه دینلدی وعمیر اوباییه
كیروب كیزلندی پس اكا قمعه دینلدی ووالده لری سكردوب
اردلرینه دوشدی والیاس اكا این تخندفین دیو سوال اتدی

یعنی

یعنی نزیله سکردوب کیدرسین دیدی اول سیز کیده‌لی بن آردکوزجه
سکردرم دیو جواب ویردی پس اکا خندف دینلدی مُضَر
میمک ضمی وضاد معجمه‌نک فتحی ایله ماضردن معدولدر التبدز
واسمی عمرودر وکنیه‌سی ابو الیاسدر وانک الیاسدن غیری
عیلان نامنده براوغلی اولدی والیاسک ملت ابراهیم علیه
السلام اوزره اولدوغی احادیثده وارد اولدی نتکم ذکری
تقدم ایتدی مُضر مَضَرَ اللبن قولندن ماخوذدر یوغرت
قجان ایکشیسه وبیاض اولسه مضر اللبن دیرلر صاحب قاموسی
دیرکه مَضَرَ اللبن او النبیذ مضرا وحی ککرَ ومضورا کنصر
وفرح وکرم حمض وابیض فهو مضیر ومضر وماضر
ومُضر بن نزار کزفر ابو قبیلة وهو مضر الحمراء انتهی
وتقدم فی ح م د سُمّی به لولعه بشرب اللبن الماضر اولبیاض
لونه انتهی نِزار کسر نون وتخفیف زا ایله نزردن ماخوذدر
ونزر قلیل معناسنه‌در زیرا که معد انک حین ولادتنده ایکی
کوزلرینک اورتاسنده حضرت رسول اللهک صلی الله
علیه وسلم نورینی مشاهده ایلدی زیرا حضرتک نور شریفی
صلبندن صلبه نقل ایدردی واندن معد زیاده مسرور
اولدی دیوق قربان بوغزلدی وفقرا ومساکینه یدردی
وبو مولودک حقنده بو معنی نزر قلیلدر دیدی بو سببدن

اوّن بو اسم ایله تسمیه اولنری وانک مضردن غیری ایکی
اوغلی اولوری معدّ میمک وعینک فتحه لری ایله ودالک
تشدیدیله عددت الشیء اعدّه عدّاً لفظندن منقول
علمدر وکنیه سی ابو قضاعه در وبعضلرک عندنده
ابو نزاردر وانک نزاردن غیری اوچ اوغلی اولوری
صاحب قاموس دیرکه معدّ حیّ یؤنث وهو معدّی
ومنه تسمیع بالمعیدی انتهی وسعدک ابراهیم علیه
السلامک ملتی اوزره اولدوغی ابن عباسدن رضی الله
عنهما وارد اولوری نتکم سابقده ذکر اولندی عدنان
عینک فتحی ودالک سکونیله عدن بالمکان قوللرندن
مأخوذ اسمدر عدن بالمکان اقام به دیمکدر وکنیه سی
ابو معددر وعدنانک معدّدن غیری عکّ نامنده براوغلی
اولوری وکذلک عدنانک ابراهیم علیه السلامک ملتی اوزره
اولدوغی ابن عباسدن رضی الله عنهما وارد اولوری نتکم
ذکری مرورایتری وسابقا ذکر اولندوغی اوزره حضرت
رسول اللهک صلی الله علیه وسلم نسب شریفی عدنانه دک
متفق علیه در وانده اختلاف یوقدر واختلاف عدنانک
مافوقنده در شعر وکم اب قدعلا بابن ذری شرف
کما علت برسول الله عدنان اُدّ همزه نک ضمی ودالک

تشدیدیله

ادد همزه نك ~~صاحب قاموس دیرکه~~ تشدیدیله ضبط اولنمشدر

ضمی ودال مهملهٔ اولی نك ضمی وفتحی ایله ضبط اولنمشدر.

صاحب قاموس دیرکه اُدَدْ كعمر مصروف وغاف بضمتین ابو قبیلة

الیسع قرآن عظیمده مذکور اولان پیغمبرك اسمی اوزره در

صاحب قاموس دیرکه یَسَع کیضع اسم اعجمی اُدخل علیه

الْ ولا تدخل علی نظایره کیزید وزفر وقری وَالْلیَسَعَ

بلامین انتهی السمیدع جوهری دیرکه السمیدع الرجل

القوی صاحب قاموس دیرکه السمیدع کسمیدع القوی الذی

لا یصرع ودیرکه السمیدع بفتح السین والمیم بعدها مثناة

تحتیة ومهملة مفتوحة ولا تضم السین لانه خطاء السید

الکریم الشریف السخی الموطا الاکناف والشجاع انتهی

سلامان مصنف دیرکه بونك ترجمه سنه واقف اولمدم

نبت نونك فتحیله ضبط اولنمشدر ونابت دخی دینور

حمل حاء مهمله نك ومیمك فتحه لریله مضبوطدر قیذار

ذال معجمه واخرنده راء مهمله ایله ضبط اولنمشدر سهیلی دیرکه

تفسیری صاحب الابل دیمکدر زیرا اول ابل اسمعیل علیه

السلامك صاحبی ایدی منوم میمك ضمی ایله مضبوطدر

بالاتفاق واونده اختلاف اولنمشدر بعضیلر فتحه ایله در

دیدیلر وبعضیلر کسر ایله ضبط اتدیلر ناحور نونله وحاء

مهمله ایله ضبط اولنمشدر تیرح مثناة فوقیه مفتوحه
ومثناة تحتیه ساکنه بعدها راء مفتوحه وحاء مهمله ایله
ضبط اولنمشدر وتارح دخی دینور انتهى یعرب مثناة
تحتیه مفتوحه وعین مهمله ساکنه بعدها راء مضمومه وباء موحده
ایله ضبط اولنمشدر یشجب مثناة تحتیه مفتوحه وشین
معجمه ساکنه بعدها جیم مضمومه وباء موحده ایله ضبط
اولنمشدر نابت نون ایله اصلنده نبت فعلندن اسم
فاعلدر اسمعیل اسم اعجمیدر سهیلی دیرکه تفسیری مطیع
لله دیمکدر واول حق تعالینک پیغمبریدر علیه الصلوة والسلام
وحق سبحانه وتعالی جرهمدن اخواننه وارض حجازده عمالیقه
ارسال ایلدی وانلرک بعضیسی ایمانه کلدی وبعضیسی کافر
اولدی وابتدا بنی ادمدن بو اسمعیل تسمیه اولنان اول
ایدی بنی آدمدن دیدک زیرا ملائکه ده اسمعیل واردر کم
اول ملائکه سماء دنیانک امیریدر وابتداء عربیه
بیننه ایله نطق ایدن اسمعیل علیه السلامدر معلوم اولاکم
بو حدیث شریفده وارد اولدیکه اسمعیل علیه السلام
عربیتی جرهمدن اوکرندی وبر حدیث شریفده واقع
اولدیکه ابتداء عربیه ایله نطق ایدن اسمعیل علیه السلام
ایدی پس ایکی حدیث بیننده تعارض واقع اولدی وبر

نآنی

کم

حدیثده

حدیثده اول من فتق الله لسانه بالعربیة البینة اسمعیل
واقع اولدی حافظ ابن حجر دیرکه بو قید لم یعن بیننه تقییدیله
ایکی خبر بینینی جمع اولنور نبی اسمعیل علیه السلامک عربیته
ایله نطقده اولیتی بیاننده زیاده لکدر حسیله دراولیتی
مطلقه دکلدر نبی اول اصل عربیتی جرهمدن تعلیمدن نصکره
حق تعالی اکا عربیتی فصیحه بیننه ی الهام ایلدی واسمعیل
علیه السلام انکله نطق ایتدی معلوم اولاکه ذبیحده
اختلاف اولندی بعض علما اول اسحق علیه السلامدر
دیدی امام مالک رضی الله عنه بونی اختیار ایتدی وبو معنی
اهل کتابدن نقل اولندی واکثر علما ذبیح اسمعیل علیه السلامدر
دیدیلر ابو حنیفه وشافعی رضی الله عنهما بونی اختیار ایتدیلر

انشد بعضهم

ان الذبیح هدیت اسمعیل • نطق الکتاب بذاک والتنزیل •
شرف به خص الاله نبینا • وابانه التفسیر والتاویل •

حضرت شیخ القول الفصیح فی تعیین الذبیح نامنده بر رساله
تالیف ایتدی وانده دلایل فریقینی بیان ایلدی واخرنده
دیدیکه وجزم بهذا القول القاضی عیاض فی الشفا والسهیلی
فی التعریف والاعلام وکنت ملت الیه فی التفسیر وانا
الان متوقف عن ذلک انتهی بهذا القول لفظندن مرادی

ذبیح حضرت اسحاق علیه السلام اولدوغیدر ابرهیم اسم
اعجمیدر معناسی آب رحیم دیمکدر واکثر محققین آنک اسم
جامد اولدوغنه ذاهب اولدیلر واول حق تعالی حضرتلرینک
پیغمبریدر وخلیلیدر وکندودن صکره کلن پیغمبرلرک
صلوات الله علیهم وسلامه پدرلریدر واول بزم پیغمبریمز دن
غیری جمیع پیغمبرلرک افضلیدر حافظ عماد الدین بن کثیر
تاریخنده بونکله جزم ایتدی وانک اوزرینه دلیل ذکر
ایلدی بزار وامام احمد وحاکم مسلم شرطی اوزره سند
ایله ابی هریره دن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال خیار
بنی آدم نوح وابراهیم وموسی وعیسی ومحمد وخیرهم
محمد ثم ابراهیم وبونک کبی سوزدیمز الآتو تیندن پس
اول حکم مرفوعدر ذهبی عقیده سنده وحضرت شیخ
نقایه سنده بونکله جزم ایتدیلر وابراهیم علیهما السلام ما بینی
خلقت آدم علیه السلامدن ایکی بیک ییلک باشنده طوغدی
وابراهیم علیه السلام ایله نوح علیه السلام ما بینی اون قرن
ایدی ابن مسندرکده حاکم واقدیدن روایت ایلدی وطبرانی
رجال ثقاة سند یله ابی امامه دن رضی الله عنه روایت اتدیکم
ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال بین ابراهیم ونوح
عشرة قرون واول ابراهیم سریانیله تکلم ایلدی نمروده
نیته ایلدی

بچون

محجوب نهره کیردکده عبرانیه ایله تکلم ایتدی بیانی اولدرکه
ابراهیم علیه السلام نمرودن فرار ایتدکده نمرود آنک
طلبنه آدم کوندردی وذردیکه محنکم سریانیه ایله تکلم
ایدر برکسنه بولاسزآنی بکا دوندریکوزدی آنلر ابراهیم
علیه السلامه یتشوب آنی سویلیتدکده حق سبحانه وتعالی
آنک لساننی سریانیه دن عبرانیه یه تحویل ایتدی وتحویل
نهره عبوری حیننده واقع اولمغین عبرانیه تسمیه
اولندی واما سریانیه نک وجه تسمیه سنده دنریکه
حق سبحانه وتعالی آدم علیه السلامه اسمای تعلیم ایتدکده
سرا تعلیم ایتدی وملائکه نک اوزرینه آنک فضلنی
وخلافته استحقاقنی اظهاره مراد ایتدکده آنی آنلر ایله
ناطق قلدی تارح مثناة فوقیه وراء مهمله مفتوحه
بعدها حاء مهمله ایله ضبط اولنشدر معلوم اولاکه تارحده
علما بیننده اختلاف واقع اولدی بعضلر دیدیلرکه تارح
وآزر ابراهیم علیه السلامک پدرینک اسملریدر وبعضلر
دیدیلرکه تارح پدرینک وآزر عمسنک اسمیدر والصحیح
هو الثانی کما تقدم ناحور نون ایله وحاء مهمله مضمومه
ایله ضبط اولنشدر وبوسابقا ذکر اولنان ناحورک غیریدر
شاروخ شین معجمه وراء مهمله مضمومه وواو ساکنه

وخاء معجمه ایله ضبط اولنمشدر راغو راء مهمله مفتوحه و
معجمه مضمومه ایله ضبط اولنمشدر وارغود دخی روایت
اولندی همزه نك فتحی ورانك سكونیله وغینك معجمنك
ویاخود مهمله نك ضمی ایله فالخ فایله ولام مفتوحه ایله
سكون خاء معجمه ایله ضبط اولنمشدر وفالغ دخی دینور غینی
معجمه ایله عیبر عین مهمله مفتوحه ومثناة تحتیه ساكنه
بعدها موحده مفتوحه وراء مهمله ایله ضبط اولنمشدر
جعفر وزننده اوزره وعابر دخی دینور الف ایله تنبیه
سهیلی وتوزری طبریدن روایت ایدرلركه عابر ایله فالخ
بیننده برجد وارد ركه اسمی قینان در ولفظ توزری قینن در
قاف مفتوحه بعدها مثناة تحتیه وایكی نون ایله انك توراتده
ذكری ترك اولنمشدر زیرا اول ساحر ایدی بعضلر دیدیلركه
ابن حزم طبری یی تعقب ایتدی شونكله كه اول بالاجماع تورا تره
ثابتدر شالخ شین معجمه ولام مفتوحه وخاء معجمه ایله ضبط
اولنمشدر ارفخشذ فتح همزه وراء مهمله ساكنه وفاء
مفتوحه وخاء معجمه ساكنه وشین معجمه مفتوحه ودال مهمله
ایله ضبط اولنمشدر ابن جنی دیركه ارفخشد دخی دینور نون
ایله سام سین مهمله وتخفیف میم ایله ضبط اولنمشدر
امام احمد وترمذی وحاكم سمرة بن جندبدن رضی الله عنه

روایت

روایت ایدرلرکه قال رسول الله صلی الله علیه وسلم سام ابو
العرب وحام ابو الحبش ویافث ابو الروم ترمذی بو حدیثی
تصحیح اتدی وحاکم تحسین ایلدی نوح اسم اعجمیدر علم صحیح
ومشهور اولان صرفیدر واول حق سبحانه وتعالینک پیغمبریدر
وآدم ثانیدر زیرا ادم علیه السلامک عقبی نوح علیه السلامدر
وحق سبحانه وتعالی انی آیات عدیده ده ذکر اتمشدر ومدح ایلمشدر
ابن قتیبه دیرکه نوح علیه السلام نجار ایدی وقتاکه اولاد
قابیل فسادی اکثار اتدیلر حق سبحانه وتعالی انلره نوح علیه
السلامی ارسال ایلدی ونوح علیه السلام انلری طقوز یوز
اللی یل دینه دعوت ایلدی وعذاب خدادن قورقتدی انلر اصلا
فسادلرندن واز کلمدیلر ونوح علیه السلامک کلامنی قولقلر ینه
قومدیلر وآنک نبوت ورسالتنه ایمان کتورمدیلر بلکه
اول انلری طریق حقه دعوت اتدکجه انلر فسادلرینی زیاد ه
اتدیلر نتکیم حق سبحانه وتعالی کلام قدیمنده نوح علیه
السلامدن حکایت ایدوب بیورر رب انی دعوت قومی
لیلا ونهارا فلم یزدهم دعائی الا فرارا وقتاکه
نوح علیه السلامک قومنی دعوتی وانلرک نوح علیه السلامه
جفالری اوزالدی نوح علیه السلام جناب عزته نیاز
ایلدی حق سبحانه وتعالی قومکدن ایمانه کلنلردن غیری

برکسنه ایمانه کلمز دیو اکا وحی اتدی چونکه حق تعالی نوح علیه
السلامه اصلاب وارحامده مؤمن قالمدوغندن خبر ویردی
پس نوح علیه السلام انلرک اوزرینه دعا ایدوب رب لا تذر
على الارض من الكافرين ديارا انك ان تذرهم يضلوا عبادك
ولا يلدوا الا فاجرا كفارا دیدی ایلم اولیجق حق سبحانه
وتعالی اکا اتخذ سفینه ایلم امر ایلدی نوح علیه السلام
یا رب خشب قنده دردی حق تعالی اکا غرس شجر ایلم
امر اتدی پس اول ساج اغاجنی غرس ایلدی وانک
اوزرینه قرق یل کچدی ونوح علیه السلام انلره بددعادن
فراغت اتدی وحق تعالی انلرک عورتلرینک رحملرینی
عقیم ایلدی اندن صکره اصلا اوغوللری اولمدی وقتا که
شجر تمام بیودی حق سبحانه وتعالی نوح علیه السلامه انک
قطعیله وتجفیفیله وانی کمی یاپمق ایلم امر ایلدی وکمینک
کیفیت صنعتی اکا تعلیم اتدی وکمینک طولی سکسان
ذراع وعرضی اللی ذراع وسماده سمکی اوتوز ذراع
ایدی وابن عباس رضی الله عنهما مرویدر که انک طولی
التیوز ذراع ایدی وحق تعالی اکا حیوانلرک هر جنسندن
کمیه برجفتی المغه امر اتدی وکمیده اهل ایمانک بر روایتده
یدی وبر روایتده سکز وبر روایتده اون وبر روایتده

يتمش ايكى وبر روايتده سكسان كمسنه وار ايدى والله اعلم
لامك ميم مفتوحه ايله واخرنده كاف ايله ضبط اولنمشدر
متوشلخ ميم مضمومه ومثناة فوقيه مشددة مضمومه وبعدها واو ساكنه وشين معجمه مفتوحه ولام ساكنه وبعدها خاء معجمه ايله ضبط اولنمشدر **خنوخ** خاء معجمه مفتوحه ونون مضمومه وبعدها خاء معجمه ايله مضبوطدر زوزنى ثمود دركه
وبونك اجون ادريس عليه السلامدر ديرلر حاكم مستدركده
... مقاتل وهبدن روايت ايدركه اكا ادريس عليه السلامدن سؤال اولندى اول ددكه ادريس عليه السلام
نوح عليه السلامك پدرينك دده سيدر وديدوركه اول
نوح عليه السلامك دده سيدر حافظ ابن حجر ديركه قول
اول اولى در وبعضلر ادريس عليه السلام نوح عليه السلامك
دده سى اولدوغينك اوزرينه اجماع نقل اتديلر ابن حجر ديركه
بونقلده نظر واردر عبد بن حميد وابن ابى حاتم اسناد حسن
ايله ابن مسعوددن رضى الله عنه روايت ايدرلركه اول ددكم
الياس ادريسدر ويعقوب اسرائيلدر وابن عباس
رضى الله عنهما سند ضعيف ايله بونك كبى روايت اولنور پس
الياس ادريس اولمق لازم كلوركه اول نوح عليه السلامك
اولادندن اولب نوح عليه السلام انك اولادندن اولمه دن ابراحق

سبحانه وتعالی سورهٔ انعامده بیوررکه ونوحا هدینا
من ومن ذریته داود وسلیمان الی آخره قال وعیسی و
الیاس پس بو آیهٔ کریمه الیاس علیه السلام نوح علیه
السلامک اولادندن اولدوغنه دلالت ایتدی• کرک
من ذریته قولنده اولان ضمیر نوح علیه السلامه راجع
دردیه لم وکرک ابراهیم علیه السلامه راجعدر دیه لم
زیرا ابراهیم علیه السلام نوح علیه السلامک ذریتندندر
پس ابراهیمک ذریتندن اولان نوحک ذریتندندر
اولور لامحاله حاکم مستدرکده دیرکه نوح ایله ادریس
اختلاف اولندی بعضیلر دیلرکه ادریس نوحدن
اولدر• وبعضلر ~~ددیلرکه ادریس نوحدن اولدر وبعضلر~~
ددیلرکه اندن صکره در• واکثر صحابه بونک اوزرینه دن
قاضی ابوبکر بن العربی دیرکه ادریس نوحک [illegible]
دده سی دکلدر بلکه اول بنی اسرائیلدندر• زیرا
الیاسک بنی اسرائیلدن اولدوغی واردر اولدی• وبونک
اوزرینه لیلهٔ اسراده انک حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم مرحبا بالنبی الصالح والاخ الصا لح
تولیلمیشدر لا الابن ایلدی• زیرا اول اگر حضرتک اجدادندن
اولیدی ابراهیم علیه السلامده دوکی کبی الابن الصالح دیردی

مصنف

مصنف دیرکه بو اشتراك اولاجیتیردر لکن انلره جواب ویریلور
شونکله کیم اکی توامین و تلطف ملایقی اوزره ددی فاول
قائللك زعمی ایله و کی نسخه ده نعش دکلدر زکا نووی
اشارت اتمشدر یرد مثناة تحتیه مفتوحه و راء مهمله ساکنه
وبعدها دال مهمله ایله ضبط اولنمشدر مهلاییل میم
مفتوحه وهاء ساکنه وبعدها لام والف ایله ضبط اولنمشدر
و مهلییل دخی روایت اولنمشدر لام مفتوحه دنصکره یانک
کسری و سکونیله قینن قاف مفتوحه و مثناة تحتیه
ساکنه بعدها نونین ایله ضبط اولنمشدر واولی مفتوحه در
وزنی جعفردر و قینان دخی دیرلر الف ایله یانش
مثناة تحتیه و نون مفتوحه وبعدها شین معجمه ایله ضبط
اولنمشدر شیث شین معجمه مکسوره و مثناة تحتیه ساکنه
وبعدها مثلثه ایله ضبط اولنمشدر و شیث ادم علیه السلامك
اولادینك اجملی وافضلی وکندوبه اشبه و احبی وانك
وصیسی و ولی عهدی ایدی آدم علیه السلام کنیه سی
ابو البشر در و اول سریانیدر و بعضلر عندنده عبرید ر
جوهری بونکله جزم اتدی و مطلعده بونلردن غیری ذکر اتمدی
ثعلبی هذا انك جل ذکره خلقتنی من نار و خلقته من طین قولنده
دیرکه علما دیدیلرکه عدو الله نارك طیندن اوزرینه فضیلتنده

برشیء وجهلی خطا اتدک وجه اول اولدرکه جوهر طینک
شانی سکون ورزانت ووقار وحلم وانادر واول ادم
علیه السلامک توبسنه وتواضعنه سبب درتیبی اول
ادم علیه السلامه مغفرة واجتبا وهدایته ایراث اتدی
وجوهر نارک شانی طیش وخفت وارتفاع وحدتدر واول
ابلیس علیه اللعنه نک استکبارنه سبب ریبی اول الکالعنت
وهلاکه باعث اولدی وجه ثانی اولدرکه جنت خاکی مسک
اولمغله موصوفدر واندهنار اولدوغی منقول دکلدر وجه
ثالث اولدرکه نار سبب عذابدر وطین سبب عذاب دکلدر
وجه رابع اولدرکه طین جمع اشیایه سببدر ونار تفرقه اشیایه
سببدر وصحیح مسلمده حضرت رسول الله دن صلی الله علیه
وسلم وارددرکه حق تعالی ادم علیه السلامی جمعه کونی خلق
ایلدی وکتب تواریخده مشهوردرکه اول بیک یل معمر اولدی
والله اعلم **فصل ثالث** حضرت رسول اللهک صلی الله
علیه وسلم انا ابن العواتک والفواطم قولنی بیان ایدر
سعید بن منصور وطبرانی وابن عساکر سیابه بن عاصمدن
رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم انا ابن العواتک من سلیم بوحدیثک شرینک سندینک
رجالی ثقاتدر وامام حافظ ضیاء الدین المقدسی تصحیح اتدکی

سیابه

سیابه مهمله مکسوره ومثناة تحتیة مخففه وبعدها یاء موحده
ایله ضبط اولنمشدر. وابن عساکر قتاده دن مرسلا روایت ایدرکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بعض غزاوتنده بیورد یکم
انا النبی لا کذب. انا ابن عبد المطلب. انا ابن العواتک دیو
معلوم اولا که عواتک عاتکه نک جمعیدر. وعاتکه حضرت
رسول اللهک صلی الله علیه وسلم جداتندن طقوز خاتونک
اسمیدر. قال صاحب الصحاح والقاموس العواتک فی جدات
النبی صلی الله علیه وسلم تسع ثلاث من سلیم بنت هلال
ام جد هاشم وبنت مرة بن هلال ام هاشم وبنت الاوقص
بن مرة بن هلال ام وهب بن عبد مناف والبواقی من غیر
بنی سلیم انتهی. صاحب نهایه دیرکه العواتک ثلاث نسوة
کن امهات النبی صلی الله علیه وسلم احدیهن عاتکه بنت
هلال بن فالج بن ذکوان وهی ام عبد مناف بن قصی. و
الثانیة عاتکه بنت الاوقص بن مرة بن هلال وهی ام
وهب ابی آمنة ام النبی صلی الله علیه وسلم فالاولی من
العواتک عمة الثانیة والثانیة عمة الثالثة انتهی.
پس عاتکه بنت هلال صاحب نهایه ذکر اتدوکی اوزره
عبد مناف ابن قصینک والده سیدر. وصاحب صحاح ایله
صاحب قاموس ذکر اتدوکی اوزره عبد منافک والدی

تفصیلی والده سیدر والله اعلم ابن عساکر سندیله روایت
ایدرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم احُدده ددیکه
انا ابن العواتک والفواطم فواطم فاطمه نک جمعیدر وفاطمه
حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم جده لرندن اون ویاخود
یدی ویاخود اون درت خاتوننک اسمیدر ابن سعد دیرکه فواطم
حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم جداتندن اوچ خاتوندر
وصاحب قاموس دیرکه والفواطم اللاتی ولدن النبی صلی الله
علیه وسلم قرشیة وقیسیتان ویمانیتان وازدیة وخزاعیة
انتهی پس صاحب قاموس قولی اوزره فواطم یدی اولور وابن
عساکر دیرکه حضرت رسول اللهک جداتندن عواتک اون
درت خاتوندر اوچی قرشیة ودردی سلمیة در وایکیسی
عدوانیة در وبری هذلیة در وبری قحطانیة در وبری ثقفیة در
وبری اسدیة در وبری قضاعیة در والله سبحانه اعلم
باب رابع علما دن رضی الله عنهم حضرت رسول اللهک
صلی الله علیه وسلم ابوینی ناجیلردن دینلرکی دلیللرینک
وکیفیت نجاتده اختلافلرینک بیاننده در معلوم اولا که
اکثر علما رحمهم الله حضرت رسول اللهک صلی الله
علیه وسلم ابوینی ناجی اولدقلرنده اتفاق ایتدیلر لکن اول
نجاتک طریقی ایله اولدوغنده اختلاف ایلدیلر بعضیلر

هذلیة

دیلرکه

دديلركه انلر اهل فترتدن اولدوغى متقرردر واهل فترة فيهما دن
شافعيه واصولده اشاعره عندنده ناجيلردر وبعضلر
دديلركه جدلرى ابراهيم عليه السلامك دين وملتى اوزره
ايديلر وبعضلر دديلركه حضرت رسول اللهك صلى الله
عليه وسلم بعثتندن صكره حق تعالى انلرى احيا ايدوب
حضرت رسول اللهه ايمان كتوردلر حضرت شيخ قدس سره
لمى زالعامه نام رسالهسنده بيوردكه وانا قد ذكرت عن
العلماء فى ذلك اربعة من المسالك الاول وهو اقواها
انهما من لم تبلغه الدعوة وهذا حكمه النجاة لاهل الاسلام
وهو مقطوع به فى مذهب الشافعية والاشاعرة الاعلام
وادلته قرآنية قطعية لان المسئلة من مسائل علم الكلام
وممن مشى على هذا من المالكية الأبى فى شرح مسلم ووجه
عما من خالفه الملام والثانى انهما واهل الفترة فى ترتيب
الامتحان فمن اطاع منهم دخل الجنان واحاديث هذا
المسلك صحاح وحسان والثالث انهما كانا على دين
ابراهام ما عبدا قط فى عمرهما الاصنام واحاديث
هذا المسلك قوية السند كثيرة العدد عظيمة المدد
لا يقوم لردها احد والرابع ان الله احياهما فى حجة
الوداع وآمنا بالشفيع المطاع وهذا احاديثه ضعيفة

لا موضوعة و موصولة لا مرسلة ولا مقطوعة انتهى پس بو باب اوچ فصله منطوى قلندى وهر فصلده برطايفه نك دليللرى بيان اولندى فصل اول طائفه اولينك دليللرى بنى بيان ايدر خفى اولميه كه اهل فترت سابقا ذكر اولندوغى اوزره ايكى رسول بيننده واقع اولان امتدن عبارتدر وشك يوقدركه انلر عيسى عليه السلام ايله رسول الله نك صلى الله عليه وسلم مابيننده واقعلردر واكر ديرسه كه اهل فترت ايكى رسول بيننده واقع اولان امتدر ديرلر شول شرط ايله كه انلره رسول اول بعث اولنميه وانلره رسول ثانيه واصل اولميه لر وشك يوقدركه عرب ابراهيم عليه السلام بعث اولندى پس تعريف اهل فترت انلرك اوزرلرينه صادق اولمدى جواب اولدركه نعم عرب ابراهيم عليه السلام بعث اولندى لكن شريعت ابراهيم عليه السلام بالكليه مندرسه اولمشدى انى عرب بلورلكسنه قلمامشدى زيرا حضرت ابراهيمدن انلرك زماننه كلنجه اوچ بيك يلدن زياده مرور اتمشدى اول اجلدن حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بعث اولندى اهل مكه تعجب اتديلر ابعث الله بشرا رسولا لوشاء ربنا لانزل ملائكة ماسمعنا بهذا فى اباءنا الاولين ديديلر

پس

پس اگر انلرده بعثت رسولدن علم اولیدی حضرت رسول
اللهک صلی الله علیه وسلم بعثتنی انکار ایتمزلردی وانده
تعجب ایتمزلردی وعربدن آنی بلورکمسنه قالماشدی
دیدک زیرا اهل کتابدن بلاد متفرقه ده آنی بلورلر
بعض افراد وار ایدی وکذلک انلرک اهل فترتدن
اولدقلری ثابت اولدی پس انلرک ناجی اولملری
لازم کلدی زیرا اهل فترتک ناجی اولدقلرینه کلام رب
العزة وسنت حضرت رسالت دلالت ایدر اول اجلدن
فقهادن شافعیه واهل اصولدن اشاعره انلرک ناجی
اولدقلرینه ذاهب اولدیلر قال الله تعالی وما کنا معذبین
حتی نبعث رسولا وقال الله تعالی ذلک ان لم یکن ربک
مهلک القری بظلم واهلها غافلون وقال الله تعالی ولو
لا ان تصیبهم مصیبة بما قدمت ایدیهم فیقولون ربنا
لولا ارسلت الینا رسولا فنتبع ایاتک ونکون من المؤمنین
وقال الله تعالی ولو انا اهلکناهم بعذاب من قبله لقالوا
ربنا لولا ارسلت الینا رسولا فنتبع ایاتک من قبل ان
نذل ونخزی وقال الله تعالی وما کان ربک مهلک القری
حتی یبعث فی امها رسولا یتلوا علیهم ایاتنا وقال الله تعالی

وهذا كتاب انزلناه مبارك فاتبعوه واتقوا لعلكم ترحمون
ان تقولوا انما انزل الكتاب على طائفتين من قبلنا وان كنا
عن دراستهم لغافلين وقال الله تعالى وما اهلكنا من قرية
الا لها منذرون ذكرى وما كنا ظالمين وقال الله تعالى وهم
يصطرخون فيها ربنا اخرجنا نعمل صالحا غير الذى
كنا نعمل اولم نعمركم ما يتذكر فيه من تذكر وجاءكم النذير
فذوقوا فما للظالمين من نصير واحاديث صحاح ومسانده
وارد اولديكه قيامت كونى پير فانى اولاد زنادن دلسز وصاغر
ومجنون طوغان وياخود اكا دعوة واصل اولمازدن اول اوزره
جنون طارى اولان وفترتده وفات ايلين بوكسلر ياردن
حجت اقامت ايدرلر پير فانى ديركه يارب اسلام كلدى
حال بوكه بن بر نسنه اكلمزدم دلسزدن وصاغردن ومجنوندن
هر برى ديركه يارب اسلام كلدى حال بوكه بن بر نسنه اشتمزدم
ومجنون ديركه يارب بكا عقل ويرمدك كم انكله خيرى وشرى
ايدر يدم وفترتده اولن ديركه يارب بكا سنك رسولك
ادراك
كلمديكه اكا ايمان كتوريدم پس انلرك حجون محشرده بر آتش
دفع اولنور وانلره بو آتشه داخل اوليكوز ديو اطاعت
ايدب داخل اولانه اول آتش برد وسلام اولور ومخالفت
ايدن جبرا وقهرا ادخال اولنور وحضرت رسول اللهك

صلى الله عليه وسلم ابوينده ظن اولدركه امتحانده قتنده حق
تعالى انلرى حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم شفاعتيله
اجابته موفق قلورلر نتكم تمام الرازى فوايدنده ابن عمردن
رضى الله عنهما روايت ايدركه قال قال رسول الله صلى الله
عليه وسلم اذا كان يوم القيمة شفعت لابى وامى الحديث
بو حديث شريفى محب الطبرى ذخاير العقبى فى مناقب ذوى
القربى نام كتابنده ايراد ايتدى حضرت شيخ ديركه محب
طبرى حفاظ وفقهادندر وحاكم ابن مسعوددن رضى الله
عنه روايت ايدركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
پدر وماد رندن سؤال اولندى ديديكه ما سألتهما ربى وانى
لقايم يومئذ مقام المحمود بيوردى پس بو حديث شريف
حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم مقام محموده قيامى
عندنده خير ارتجاسنه دلالت ايتدى واول ارتجا شونكلهدركه
ن اندره
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم عند الامتحان انلرك طاعته
موفق اولملرينى شفاعت ايليه وشك يوقدركه حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم اول قيامته قايم اولدوغى وقت اكا
مقامده نه
سل تعط واشفع تشفع دينلور نتكم احاديث صحيحه ده
واقعدر پس حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم حق سبحانه
نه
وتعالى حضرتلرندن عند الامتحان انلرك اطاعت ايتملرينى رجا
ايدن

وحق سبحانه وتعالى اكا اعطا ايلز وابو سعيد النيسابوري
شرف النبوه ده وعمر الملا سيره سنده وابو القاسم بن بشران
امالى سنده عمران بن حصين دن رضى الله عنه روايت
ايدرلر كه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم سالت ربي
ان لا يدخل النار احدا من اهل بيتي فاعطاني ذلك وفي
رواية فاعطانيها يعني عمران بن حصين رضي الله عنه
ديدى كه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردى كم ربمدن
رجا ايلدم كه اهل بيتمدن برينى ناره ادخال اتميه حق
تعالى اني بكا ويردى بو حديث شريفى حافظ محب طبرى
ذخاير العقبى نام كتابنده ذكر اتدى وابن جرير تفسيرنده
خدا انك جل ذكره ولسوف يعطيك ربك فترضى
قولنده ابن عباس رضي الله عنهما روايت ايدرلر كه قال
من رضى محمد صلى الله عليه وسلم ان لا يدخل احد من اهل
بيته النار يعني ابن عباس حضرتلرى خدا انك جل وعلا
ولسوف يعطيك ربك فترضى قولنده بيوردركه حضرت
رسول الله نك صلى الله عليه وسلم اهل بيتندن برينك
جهنمه داخل اولماسى انك رضاسى دكلدر
وحضرت شيخ بيوردركه بو احاديث شريفه نك بعضيسي بعضيسنه
شاهد ايدر زيرا حديث ضعيفك طرقي متعدد اولسه اول

انك

انك قوتنى افاده ايدر نتكم علم حديثده بيان اولنمشدر وبو
حديثلرك امثل واشهرلرى ابن مسعود حضرتلرينك رضى
الله عنه حديثيدر انتهى. ديلمى ابن عمردن رضى الله عنهما
روايت ايدركه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما بال
اقوام يزعمون ان شفاعتى لا تنال اهل بيتى وان شفا عتى
تنال حا وحكم مصنف ديركه قال في النهاية حا وحكم قبيلتا د
جانيتان من وراء رمل يبرين انتهى. ويبرين بمثناة
تحتية فبا موحده فراء مهمله ومثناة تحتية فنون.
ويقال يبرون قال ابو عبيد البكرى هو رمل معروف في ديار
بنى سعد بن تميم انتهى. لكن بو فقيرك كوردوكى نسخه ده
حا وحكم حيان من اليمن وراء رمل يبرين واقعدر. والله اعلم.

فصل ثانى طائفۀ ثانيه نك دليللرينى بيان ايدر.

معلوم اولاكم اگرچه بو طائفه نك دليللرى سابقا تفصيل
اوزره ذكر اولندى. لكن بو محلده انلرك بعضيلرينى
تذكير اجلچون اجمالا نقل ايتى اوزره بونده تسطير ايتمك
مناسب كوردكى قال الله تعالى واذ قال ابراهيم رب
اجعل هذا البلد امنا واجنبنى وبنى ان نعبد الاصنا م
پس حق تعالى ابراهيم عليه السلامك دعاسنى قبول ايلدى
وانك اولادندن برىسى صنمه عبادت ايتمدى. قال الله تعالى

حكاية عن ابراهيم عليه السلام رب اجعلني مقيم الصلوة و
من ذريتي وعن الله تعالى حضرت ابراهيم عليه السلامك
دعاسي حقيز قبولده واقع اولدي پس همیشه وجه
ارضده انك اولادندن فطرت اوزره خدايه عبادة ايدر
بعض كمسنه لردن خالي اولمدي قال الله تعالى الذي يراك
حين تقوم وتقلبك في الساجدين ابن عباس رضي الله
عنهما ديركه ساجديندن مراد اصلاب ساجدين در
وحضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم لم يزل الله
ينقلني من الاصلاب الطيبة الى الارحام الطاهرة قولى
ابن عباسك رضي الله عنهما كلامنى تاييد ايدر وطهارة
ايمانى مستلزمدر زيرا مشرك نص قرآنله نجس در
قال الله تعالى انما المشركون نجس وزمان جاهليتده
ابوبكر الصديق وعمر ونفيل وورقه بن نوفل وقيس بن
ساعده كبى بعض افرادك تحنف اتدكلرى وشركى ترك
ايدب ابراهيم عليه السلامك دينى اوزره اولدقلرى
ثابتدر پس حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم
پدر وما درينك تحنف وتدينده اتلرك طريقلرينه
ذاهب اولملرينه مانع يوقدر وحافظ ابن الفرج الجوزى
تلقيح نام كتابنده جاهليتده عبادة اصنامى ترك ايدنلرى

اسملرى

اسملری ذکر اتره وزید بن عمرونک وورقه نک وقیسک
تحنفلرینه احادیث وارده اولری والله سبحانه اعلم

فصل ثالث

طایفهٔ ثالثه نک دلیللرینی بیان ایدر
ابن شاهین ناسخ ومنسوخنده وخطیب بغدادی سابق
ولاحقنده ومحب طبری سیره سنده ودارقطنی ایله ابن
عساکر غرایب مالکده سند ضعیف ایله حضرت عایشه
رضی الله عنها روایت ایدرلرکه قالت حج بنا رسول الله
صلی الله علیه وسلم حجة الوداع فمر بی علی عقبة الحجون
وهو باك حزین مغتم فبكیت لبكائه ثم انه طفق یقول
یا حمیرا استمسکی فاستندت الی جنب البعیر فمکث
عنی طویلا ثم عاد وهو فرح متبسم فقلت له بابی
انت وامی یا رسول الله نزلت من عندی وانت باك
حزین مغتم فبكیت لبكائك ثم انك عدت الی وانت
فرح متبسم فمم ذاك قال ذهبت لقبر امی فسالت
الله ان یحییها فاحیاها فامنت بی وردها الله یعنی حضرت
صدیقه رضی الله عنها بیوررلرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم برنمله حجهٔ وداعی حج ایلدی وبنمله کریان وحزین
وکئیب غمکین اولدوغی حالده عقبهٔ حجونه اوزرینه مرور
ایتدی پس بن دخی انک اغلمسیچون اغلدم یعنی بکاده اکا

سو انيتت ايتدم بعده حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بكا اى
عايشه بو اراده طورورکن ديو امر ايلدى پس بن دخى نيك جانبنه
طايندم حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بندن بر زمان
طويل الكلندى بعده شاد وخندان اولوب حالنه عودت ايتدى
بن اكا ديدم كه پدرم ومادرم سكا فدا اولسون يا رسول الله
بنم عندمدن كريان وحزين اولوب حالنه كيتدك صكره
نك بكا شادان وخندان اولوب حالنه عودت ايتدك بو معنا
مك سببى ندر حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردى كه والده
قبرينه كتدم وحق سبحانه حضرتلرندن انى احيا ايتمه سنى رجا ايتدم
حق تعالى انى احيا ايتدى واول بكا ايمان كتوردى وحق تعالى ينه
انى رد ايلدى **شرح غريب الحديث** ج لغتده قصد معناسنه در
وشرعده تعريفى بودر هو زيارة مكان مخصوص فى زمان مخصوص من
بفعل مخصوص وحجة الوداع حجه تك اوننجى يلنده ايدى
وبونك ملخصى بودر كه سنه مذكوره نك ذو القعده سنده
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم حجه حاضر اولدى وخلقه
دخى انكيچون حاضر لنمغى امر ايلدى وشهر مزبورك يكرمى
التنجى كونيكه پنجشنبه كونيدر اصحاب كرام ايله اويله نمازينى
درت ركعت قلدى ومدينه دن انك اوزرينه ابو دجانة الساعدى ى
ويا روايتده سباع بن عرفطة الغفارى يى استعمال ايتدكده

صكره

صكره يعني حاكم قلر قدر نصكره طنشره جنگ واننکه اهل مدینه دن
وغیریدن اون بیك کمسنه وار ایدی وایکندو غمازینی ذوالحلیفه
نام مکانده ایکی رکعت قلدی واول گیجه انده قالدی وبو گیجه
وداع دنمکلکی سببی بودر حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم انده صحابیله وداع اتدی باكی بكی تبکیدن اسم فاعلدر
اصلی باکی در یا اوزره ضمه استثقال اولنوب حذف اولنمغین
التقاء ساکنین اولدی یادن وتنویندن یا حرف علت اولدوغی
جهتدن حذف اولنوب وتنوینی ما قبلنه ویرلدی وباكی دینلدی
فاع وزنی اوزره حزین محزون دیمکدر ومحزون مهموم معناسنه در
صاحب قاموس دیرکه الحزن بالضم ويحرك الهم ج احزان انتهی
مغتم غمدن ماخوذدر وغم کرب معناسنه در صاحب قاموس
دیرکه الغم الکرب کالغماء والغمة بالضم ج غموم غمه فاغتم
وانغم احزنه انتهی طفق اخذ وشرع معناسنه در طفق زید
یفعل زید اشلمکه باشلدی دیمکدر صاحب نهایه دیرکه طفق
بمعنی اخذ فی الفعل وجعل یفعل وهی من افعال المقاربة انتهی
وصاحب قاموس دیرکه طفق یفعل کذا ککرم وضرب طفقا و
طفوقا اذا واصل الفعل بالاثبات ولا يقال ما طفق انتهی
قاضی بیضاوی خدانك جل ذکره وطفقا یخصفان علیهما
قولنك تفسیرنده دیرکه آخذا یلزقان الورق علی سوأتهما

للتستر وهو ورق التين انتهى احمر اضداددندر
آقده وقزلره استعمال اولنور صاحب نهايه ديركه الاحمر
الابيض ومنه قوله عليه الصلوة والسلام خذوا شطر
دينكم من الحميراء يعني عايشة كان يقول لها احيانا ياحميراء
تصغير الحمراء يريد البياض وقد تكرر في الحديث انتهى
صاحب قاموس ديركه الاحمر ما لونه الحمرة ومن لا سلاح
معه جمعهما حمر وحمران وتمر والابيض ضد ومنه الحديث
ياحميرا انتهى استمساك دورمق ويرشنيه يا پشمقدر
صاحب قاموس ديركه مسك به وامسك وتماسك وتمسك
واستمسك ومسك احتبس واعتصم به انتهى جنب
جانب ديمكدر بعير دوه ديمكدر صاحب قاموس ديركه
البعير وقد تكسر الباء الجمل البازل او الجذع وقد يكون
للانثى انتهى مكث اكلنمك در صاحب قاموس ديركه
المكث مثلثا ويحرك والمكثى ويمد والمكوث والمكثان
بضمهما اللبث والفعل كنصر وكرم انتهى طويلا زمان
محذوفك صفتي در تقديري مكث عني زمانا طويلا
ديمكدر عاد رجع ديمكدر وهو فرح ضمير عاددن حالدر
تبسم خبر بعد الخبر در صاحب قاموس ديركه بسم
يبسم بسما وابتسم وتبسم وهو اقل الضحك

واحسنه

واحسنه انتهى. معلوم اولا کم فقها کولمکی اوچ قسمه تقسیم
اتدیلر. قسم اول اولدر که آنی نه کندو اشیده ونه یاننده اولان
اشیده. وبوکه تبسم دیدیلر. قسم ثانی اولدر که انی کندو اشیده
یاننده اولان اشتمیه بوکه ضحک دیدیلر. قسم ثالث اولدر که
انی هم کندو اشیده وهم یاننده اولان اشیده. وبوکه قهقهه
دیدیلر. قسم ثالث بزده ابدسنی وهم نمازی مبطلدر.
وقسم ثانی نمازی مبطلدر. اما ابدسنی مبطل دکلدر. قسم
اول ایکیسندن برینی مبطل دکلدر. بابی انت وامی ترکیبنده
جار مع المجرور بر محذوفه متعلقدر. تقدیری افدیک بابی
وامی دیمکدر. معنانک ظهوری اچون حذف اولنمشدر. وکاه بیوردر
اولور که ذکرا ولنور. نتکیم حضرت ابوبکر رضی الله عنه فدینا ک
بابائنا وامهاتنا. فنعم ذاک اصلنده فنعم ما دیمکدر.
نون میمه قلب اولنمش. ومیم میمه ادغام اولنوب
فتما دنری. همزه الف حذف اولنمش. زیرا ماء استفهامیه دیه
حرف جر داخل اولدقده الف حذف اولنور. قال الله
تعالى فناظرة بم یرجع المرسلون. وقال تعالى عم یتساءلون
تفصیلی کتب نحوده مذکوردر. معلوم اولا کم بو حدیث
شریف اکثر ائمه وحفاظ عندنده ضعیفدر. وحدیث
ضعیفک فضایلده ومناقبده روایتی جایزدر. اگرچه جوزه

بو حدیثی موضوعاتده ذکر ایتدی لکن اصابت ایمدی
حضرت شیخ مسالك الحنفا نام رسالهسنده بیوردرکه
هذا الحدیث ضعیف باتفاق المحدثین قیل انه موضوع
لکن الصواب ضعفه لا وضعه وقد الفت فی بیان ذلك
جزءاً مفرداً انتهی ومقامه سندیه نام رسالهسنده ه
بیوردرکه وما زال اهل العلم والحدیث فی القدیم والحدیث
یروون هذا الخبر وبه یسرون وینشرونه بین الناس
ولا یسرون ویجعلونه فی عداد الخصایص والمعجزات و
یدخلونه فی حیز المناقب والکرامات ویرون ان ضعف
اسناده فی هذا المقام مغتفر وان ایراد امثاله فی الفضایل
والمناقب معتبر وقد خرجت الائمة فی ابواب المناقب
ما هو اشد ضعفا من هذا وتسامحوا فیها بایراد ما لم یصل
الی رتبته وحاذی وجهوه بانواع من التوجیه وارتضوه ه
لما فیه من القربة والتنزیه انتهی حافظ شمس الدین
بن ناصر الدین الدمشقی رحمه الله مورد الصادی فی مولد
الهادی نام کتابنده بو حدیث مذکوری ایراد ندنصکره بیوردکم

شعر

حبا الله النبی مزید فضل • علی فضل وکان به رؤفا •
فاحیی امه وکذا اباه • لایمان به فضلا لطیفا •

فسلم فالتحريم بذا قدير • وان كان الحديث به ضعيفا •
شيخ بيوردركه بعض اساطين بو حديث شريفی تأييد و
تشييد وتأكيد وتشديد • وطريقنی تمهيد وتحريرا اتديلر •
شونكله كم اوله جميع امتك اتفاق اتدكلری قاعده يه
موافقدر • واول قاعده بودركه هر معجزه وخصيصه كه
سائر انبيايه ويرلدی • انك كبی بزم پيغمبريمزه دخی اعطا
اولندی • وحضرت عيسايه قبوردن موتانك احياسی واقع
اولدی • پس بزم پيغمبريمزه دخی انك نظيری واقع اولمق
لازم كلدی • وقصهٔ ابوين جمله دن مماثلته اقرب واشبا كلمته
انسبدر • واصولده مقرردركه امر ضعيف قاعدهٔ مقرره يه
موافقت ايله قوی اولور انتهی • سهيلی ديركه بو حديث
شريفی ايراددن مراد حق سبحانه وتعالی هر شيئه قادردر •
وانك رحمت وقدرتی بر نسنه عاجز ايلمز • وپيغمبرك
صلی الله عليه وسلم فضلندن ديلدوكی نسنه ايله انی تخصيص
اتمكه • وكرامتندن مراد ايلدوكی نسنه ايله انك اوزرينه
انعام ايلمكه اهلدر ديمكدر انتهی • علامه ناصر الدين بن
المنير المالكی • المقتفی فی شرف المصطفی • نام كتابنده بيوردركه
بدرده حضرت رسول الله صلی الله عليه وسلم وقتا كم كفاره
استغفاردن منع اولندی • خدادن كندو ابوينچون يه روما در يني

احیا اتمه‌سنی رجا ایلدی پس حق تعالی انلری حضرت ایچون احیا
اتدی وانلر حضرته ایمان کتوردلر وانی تصدیق اتدیلر و
مؤمن اولرق تلری حالده اولدیلر انتهی امام قرطبی قدس
سره بیوردرکه بدرستی حضرت رسول الله صلی الله علیه
علیه وسلمک فضایل وخصایصی زمان ولادتندن حین
وفاتنه دک همیشه متوالیه ومتتابعه ایدی پس بو معنی
حضرت حقک حبیبنی تفضیل واکرام ایلدوکی اموردن
بعض اولور وانلرک احیالری وحضرت رسول الله ایمان
کتورملری عقلا وشرعا ممتنع دکلدر انتهی اگر دینورسه که
کلام رب العزة واجماع امت بونک اوزرنه درکه بعد
الموت ایمان نافع دکلدر پس انلرک بعد الموت ایمانلری
نه کونه نافع اولدی جواب اولدرکه ایمانک بعد الموت
نافع اولمامسنک محلی خصوصیت وکرامتک غیرنده در واما
خصوصیت وکرامتده بعد الموت ایمان نافعدر وقوم یونس
علیه السلام ایمان ایله قلبلری منور اولمادین عذاب ایله
ملتبس اولمشلر کن حق سبحانه وتعالی انلرک ایمانلرینی و
توبه‌لرینی قبول ایلدی نتکم اول ظاهر قرآندر وخبرده
وارد اولدیکم حق سبحانه وتعالی حضرت رسول الله‌ک صلی الله
علیه وسلم اوزرینه کنشی مغیبندن صکره رد ایلدی پس

وقت

وقت عودة اتری و نمازی ادا ایلدی و امام علی رضی الله عنه
صلوة عصری وقتنده ادا ایلدی و الا رجوعنه فایده
اولمزدی زیرا صلوة عصرک اخشامدن صکره قضاسی صحیح
ایدی بو حدیثی طحاوی ذکر اتدی و ثابتدر دیدی و طعن ما
بین المحققین مقبول اولمادی ابن حجر مکی شرح همزیه سنده عن
دیرکه و طعن بعضهم فی صحة هذا الخبر بما لا یجدی نفعا
انتهی حضرت شیخ بیوررکه بعد الموت ایمان نفع ویرمزدکلری ی
انقضاء اجلدن صکره اولان موتدر اما انقضاء اجلدن اول
واقع اولان موتدن صکره اولان ایمان نافعدر نتکیم اصحاب
کهف واقعدر ابن مردویه تفسیرنده ابن عباسدن رضی الله
عنهما روایت ایدرکه اصحاب کهف مهدینک اعوانیدر
پس انلر آخر زمانده بعث اولنورلر و حج ایدرلر و بو
امتدن اولورلر انلری بو نکلم تشریف اچون پس اصحاب
کهفک بعد الموت حیاتلری عندنده اشلدکلری نسنیه
اعتبار و اعتداد اولندی و جایزدرکه حق تعالی حضرت رسول
اللهک صلی الله علیه و سلم پدر و مادرلری استیفاء اجللرندن ن
اول قبض ایده بعده اول لحظهٔ باقیه‌ی استیفا اچون
انلری اعاده ایلیه و اول بقیه‌نک استدراکی ایمان اچون
تاخیر اولنمش حق تعالی حبیبنی اکرام ایلدوکی اموردن اولور

تتكم اصحاب كهفنك بودكلوندن تاخيرلرى انلرك اكرام
اولنمقلرى ايچوندر عزا ولنور انتهى شعر
سبقت نبوته وادم طينة . فلم الفخار على جميع الناس
سبحان من خص النبى محمدا . بفضائل تتلى بغير تناس
ابونعيم دلايل نبوتده سند ضعيف ايله ام سماعه بنت
ابى رهمدن واول والده سندن روايت ايدركه اول ديكه
آمنه بنت وهب مرض موتنده حاضر اولدم وحضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بش ياشنده انك باشى
ياننده ايدى پس آمنه حضرتلرى مبارك جمالنه نظر
اتدى وددى شعر بارك فيك الله من غلام يا ابن
الذى من حومة الحمام . نجى بعون الملك المنعام . فودى غداة
الضرب بالسهام . بمائة من ابل سوام . ان صح ما ابصرت فى المنام
فانت مبعوث الى الانام . من عند ذى الجلال والاكرام
تبعث فى الحل وفى الحرام . تبعث بالتحقيق والاسلام
دين ابيك البر ابراهام . فالله انهاك عن الاصنام
ان لا توا ليها مع الاقوام
بعده هر زنده مرده در . وهر جديد اسكى اولور وهر بيوك
فنا بولور وبن اولورم . وذكرم باقيدر وخير ترك ايتدم
وپاك طوغوردم ددى واولدى حضرت شيخ بيوردركه سن آمنه دن

بوکلامی اقوام ایله موالات اصنا منزه تفسیره وابراهیم علیه
السلامک دیننه واوغلنک خرادنه سلام ایله انامم بعثتم
اعترافده صریح کوردسن وبو الفاظنشرکی منافیه درز
صکره بدرستی بن اتممات انبیای علیهم الصلوة والسلام
استرا وتتبع اتدم انلری مؤمنات بولدم پس اسحاق
وموسی وهارون وعیسانک علیهم الصلوة والسلام والده لری
وحوا وشیت علیه السلامک والده سی قرآن عظیمده ذکر اولن دیلر
بلکه بعضیلر انلرک نبوتلرینه ذاهب اولدیلر واسماعیل
علیه السلامک والده سی هاجرک ویعقوبک واوغوللرینک
وداودک وسلیمانک وزکریانک ویحیانک وشمویلک و
شمعونک وذالکفلک صلوات الله علیهم وسلامه والده لرینک
ایمانلری ایله احادیث وارده اولدی وبعض مفسرین نوح علیه
السلام ایله ابراهیم علیه السلامک والده لرینک ایمانلری
اوزره نص اتدی وبو قولی ابو حیان تفسیرنده ترجیح اتدی
وابن عباسدن رضی الله عنهما تقدم اتدیکه نوح علیه السلام
ایله آدم علیه السلام ما بینلرنده والدلرکافر یوغیدی اول
اجلدن نوح علیه السلام رب اغفر لی ولوالدی وللمؤمنین
یوم یقوم الحساب بیوردی وابراهیم علیه السلامک قرانده
خاصة پدرینک استغفارندن اعتذارایدوب والده سنک

استغفار ندن اعتذار ایتدوکی انک مؤمن اولدوغنه دلالت ایدر
ابن عباس رضی الله عنهما بیورر که اون پیغمبردر کم نوح وهود
وصالح ولوط وشعیب وابراهیم واسمعیل واسحاق ویعقوب
ومحمددر علیهم الصلوة والسلام ماعدا جمیع انبیا علیهم السلام
بنی اسرائیلدندرلر وبنی اسرائیلک جملهسی مؤمن ایدیلر وانلرده
عیسی علیه السلام بعث اولنجه کافر بولنمدی وعیسی علیه السلام
بعث اولندقدن صکره اکا کافر اولان کافر اولدی پس بنی
اسرائیلدن اولان پیغمبرلرک والدهلری مؤمنهلردر بو حدیثی
ابن عباسدن مسترکده حاکم روایت ایتدی وتصحیح ایلدی وکیرو
یکجنلین بنی اسرائیلک پیغمبرلری پیغمبر اوغوللری وپیغمبر
اوغوللرینک اوغوللریدر زیرا نبوة انلرده تناسل ایتدکلری
حالده بر سبطده اولوردی نتکم اول قصهلرنده معروفدر
ونوح وابراهیم واسماعیل واسحق ویعقوبک علیهم السلام
والدهلرینک ایمانلری ثابت اولدی وهود وصالح ولوط
وشعیبک علیهم السلام والدهلری قالدی اگرچه انلرک
حقلرنده نقلی دلیل وارد اولمادی لکن ظاهر اولان انشاالله
ع ایلرسیده ایمانلریدر وحضرت رسول اللهک دخی صلى الله
علیه وسلم والدهسی انجلیندر واتمامات انبیانک علیهم الصلوة
والسلام والدهلرینک مؤمنهلر اولدقلرینک سری حین

وضعلرنده

وشعلهلنده نور کوردکلریدر نتکیم حدیث شریفده وارد
اولمشدر انتهی کلام الشیخ رحمه الله وحق تعالی حضرتلری
شرف الدین البوصیری حضرتلرینه رحمت ایلیوب
همزیه سنده نه زیبا بیورمشدر شعر فهنیئا به لآمنة
الفضل الذی شرفت به حواء من الحواء انها حملت احمدا
وانها به نفساء یوم قالت بوضعه ابنتم وهب من فخار
ما لم تنله النساء وانت قومها بافضل مما حملت قبل مریم
العذراء **باب خامس** علمادن بعضلرک حضرت
رسول اللهک صلی الله علیه وسلم والدینینک عدم نجاتلرینه
ذاهب اولدقلرینک بیانندهدر بو باب ایکی فصلی مشتملدر

فصل اول بو مذهبلرک دلیللری بیاننده ایدر مسلم رحمه
صحیحنده انسدن رضی الله عنه روایت ایدرکه ان رجلا
قال یا رسول الله این ابی قال فی النار فلما قفی دعاه فقال
ان ابی واباک فی النار یعنی انس رضی الله عنه دیرکه
بر کمسنه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم یا رسول الله
پدرم قنده در حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیلر جهنمده در اول کمسنه آردنه دوندکده
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم انی دعوه ایتدیکه
وودیلر بنم پدرم وسنک پدرک جهنمده درلر و بو

عبد الله

مانتم نکه حضرت رسول اللهنک صلی الله علیه وسلم والدی حقنده
بو حدیثدن اقوادلیلری یوقدر و بو حدیث وقتا که سابقا
ذکر اولندی نصوصه مخالف اولور انک تاویلی وتوجیهی
لازم کلور و اول تاویل درت وجه اوزره در وجه اول
اولدر که حضرتک ابی قولنده مراد شریفی عمسی ابو طالبدر
زیرا عمه بابک عمنه مجاز اب اطلاق اتدوکی شایعدر
و بونده قرینه مجاز ایچه محتملی اوزره خلافنه شاهده
اولان ایتدر زا اول اجلدن اکا قل لابنک یرجع عن شتم آلهتنا
دیرلردی و ابو طالب حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلمک شانه
سفه اتدوکنده خیرا اکا حضرتدن سؤال اتدی ابو طالب
هو ابنی دیو جواب ویردی خیرا ما ینبغی لهذا الغلام
ان یکون ابوه حیا دی و قتا که اول حضرتک عمسی
و مربی و حافظی و صغرندن کافلی اولدی پس اندن
سؤال منطنه سی ایدی وجه ثانی اولدر که حضرت بو قولیله
اول کسنه نک خاطرنی تطییب مراد ایلدی و بو وجهه
حضرت انی انک ادبارندن یعنی آردنه دوندوکندن صکره دعوک
دلالت اتدی وجه ثالث اولدر که بو واقعه نک وقوعی حضرته
صلی الله علیه وسلم وما کنا معذبین حتی نبعث رسولا
آیتی نازل اولمزدن اول ایدی نتکم بونک نظیری

ابله

اطفال

اطفال مشرکین ده واقع اولدی زیرا ابتدا حضرته صلی الله علیه
وسلم انلردن سؤال اولندقده پدرلریله نارده در دیو جواب
ویردی وصکره سؤال اولندقده انلر جنتده در دیو جواب
ویردی وجه رابع اولدر که جائزدر که بو حدیث شریف حق سبحانه
وتعالی انلری احیا ایدوب حضرته ایمانلرندن اول واقع اولمش
اوله حضرت شیخ قدس سره بیورر که جمیع روایتلرده ان ابی
وایاک فی النار لفظنک ذکری اوزرینه اتفاق واقع اولمدی
بلکه انی ثابتدن الحق حماد بن سلمه ذکر ایلدی وبو حدیثی
ثابتدن معمر دخی روایت ایتدی وحماد بن سلمه یه مخالفت
ایدوب ان ابی وایاک فی النار لفظنی ذکر ایتمدی لکن اکا
اذا مررت بقبر کافر فبشره بالنار دیدی وبو لفظده
حضرتک صلی الله علیه وسلم والدی اوزرینه البته بو امورله
دلالت یوقدر وبو لفظ روایت جهتنده اثبتدر زیرا معمر
حماددن اثبتدر زیرا حمادک حفظنده تکلم اولندی
واحادیثنده مناکیر واقع اولدی اوله اجلدن بخاری ع انکچون صحیحنده
حدیث اخراج ایتمدی اما معمرک حفظنده تکلم اولنمادی
وحدیثنده بر استنکار اولنمدی وانلرک روایتی اوزرینه
شیخان بیننده اتفاق واقع اولدی پس انکه لفظی ثابت اولور

اثبت در

وبو حديث شريف سعد بن ابی وقاصدن وارد اولدی معمرک
روایت ایلدوکی لفظکه پس بزار وطبرانی وبیهقی سعد بن
ابی وقاصدن رضی الله عنه روایت ایدرلر که ان اعرابیاً قال
یا رسول الله این ابی قال فی النار قال فاین ابوک قال حیثما
مررت بقبر کافر فبشره بالنار یعنی بر اعرابی حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم دیدیکه پدرم قنده در حضرت بیوردیکه
نارده در اعرابی سنک پدرک قنده در دیو سوال ایتدی حضرت
هر بار که بر کافرک قبرینه مرور ایدرسن انی نار ایله بشارت
ایله دیدی بو حدیثک اسنادی شیخین شرطی اوزره در
پس بو لفظک اوزرینه اعتماد وانک غیرینک اوزرینه تقدیم
متعین اولدی وطبرانی وبیهقی بو حدیثک آخرنده فاسلم
الاعرابی بعد فقال لقد کلفنی رسول الله صلی الله علیه وسلم
تعباً ما مررت بقبر کافر الا بشرته بالنار لفظنی زیاده
ایتدیلر یعنی بوندن صکره اعرابی مسلمان اولدی ودیدیکه
والله تحقیقاً حضرت رسول الله بکا تعب تکلیف ایتدی
یعنی بکا کوج نسنه ایله امر ایلدی بر کافرک قبرینه مرور
ایتدم الا انی نار ایله بشارت ایتدم ابن ماجه سند ایله
روایت ایدر که جاء اعرابی الی النبی صلی الله علیه وسلم
فقال ان ابی کان یصل الرحم وکان وکان فاین هو قال

في النار فكانه وجد من ذلك فقال يا رسول الله فاين ابوك
قال رسول الله صلى الله عليه وسلم حيثما مامررت بقبر كافر
فبشره بالنار قال فاسلم الاعرابي بعد فقال لقد كلفني رسول
الله صلى الله عليه وسلم تعبا ما مررت بقبر كافر الا بشرته
بالنار يعني بر اعرابي حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
كلدي وديدكه بنم بابام صلهٔ رحم ايدردي يعني خصملرينه
احسان ايلردي وشويله ايدر وشويله ايدر يعني بابامك جميع
محاسننى ذكر ايتدي پس اول قنده در حضرت بيوردي كه جهنم دن
پس كويا كه اول انذن الم چكدي وديدكه يا رسول الله سنك
بابامك قنده در حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردي كه
هر قچان كه برمشرككك قبرينه ايرهسن اكا ناراله بشارت ايله
بعده اول اعرابي مسلمان اولدي وديدكه والله تحقيقا حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بكا تعب تكليف ايتدي يعني بر
صعب نسنه ايله امر ايلدي بر كافرك قبرينه مرورايتدم الا
اكا ناراله بشارت ايلدم بوزيادة شكسز حضرتدن صلى الله
عليه وسلم صدور ايدن بو لفظ عام اولدوغني ايضاح ايدر
واعرابي اسلامندن صكره انك امتثالي اقتضا ايدر امر
كوردي پس اكا امتثالدن غيره قادر اولمدي واكر جواب
لفظ اول ايله اوليدي انده البته بر نسنه ايله امر اولمزدي

پس معلوم اولدیکه لفظ اول راوینک نصّ قندندر آنی فهمی
حسبیله اوزره معنی ایله روایت اتمشدر واکثر رواتک لفظ اوزره
اتیانلری فرض اولنسه تقدّم ایدن ادله معارض اولوردی
وحینئذٍ حکم حدیث صحیح کندودن ارجح ادلۀ اخری معارضه ایلیه
انک تاویلی واولا ادلۀ نک انک اوزرینه تقدیمی واجب در نتکیم
کتب اصولده تحریر اولنمشدر انتهی کلام الشیخ رحمه الله تعالی
شرح غریب الاحادیث تقفی وقتی وادبر دیمکدر صاحب نهایه
دیرکه ومنه الحدیث فلما قفی قال کذا ای ذهب مولیاً فکانّه
من القفا ای اعطاه قفاه وظهره انتهی آین مکاندن سؤالدر
أین زیدٌ ای فی ای مکانٍ هو دیمکدر حیثما اسمدر اسماء منقوصه دن
وعملی اِن شرطیه عملی کبیدر تکلیف انسانی مشقته ایقاع
ایدرسنه ایله امر در صاحب قاموس دیرکه التکلیف الامر بما
یشق علیک انتهی صاحب نهایه دیرکه کلفه الشیء تکلیفاً
اذا امره بما یشق علیه انتهی پس تکلیف ایکی مفعوله تعدیه
ایدر مفعول اولی یاء متکلمدر ومفعول ثانیسی تعباً لفظیدر
صلۀ رحم خصملره احساندن عبارتدر صاحب نهایه دیرکه
قد تکرر فی الحدیث ذکر صلة الرحم وهی کنایة عن الاحسان
الی الاقربین من ذوی النسب والاصهار والتعطف علیهم
والرفق بهم والرعایة لاحوالهم وکذلک اِن بعدوا واساؤا وقطع

الرحم

ساه
وصلاه

الرحم ضد ذلك كله يتناه وصل رحمه يصلها وصلا وصلة
والتها فيهما عوض من الواو المحذوفة فكانه بالاحسان اليهم
قد وصل ما بينه وبينهم من علاقة القرابة والصهر
~~اليهم~~ انتهى مسلم صحيحنده وابو داود ابو هريره دن
رضى الله عنه روايت ايدرلركه قال زار النبى قبر امه
فبكى وابكى من حوله فقال استاذنت ربى فى ان استغفر
لها فلم ياذن لى واستاذنته فى ان ازور قبرها فاذن لى
فزوروا القبور فانها تذكر الموت يعنى ابو هريره رضى الله
عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم والده سى
آمنه نك قبرنى زيارت ايلدى واغلدى واطرافنده
اولنلرى اغلتدى وبيورديكه بن ربمدن والدم ايچون
استغفاره اذن طلب ايلدم ربم بكا اذن ويرمدى
وانك قبرينى زيارته اذن طلب اتدم بكا اذن ويردى
پس قبورى زيارت ايلكوز زيرا اول موتى اكدورر
وبو طائفه نك حضرت رسول اللهك صلى الله عليه وسلم
والده سى آمنه حقنده بو حديثدن اقوى دليللرى
بو قدر ومع هذا بو حديثده مدعالرينه دلالت ايدر
نسنه يوقدر زيرا استغفاره عدم اذندن كفرى لازم كلمز
شول دليل ايله كه ابتداء اسلامده حضرت رسول الله

صلى الله عليه وسلم دينينه كفايت ايدرسنه ترك ايتمسن
مديونك اهل اسلامدن ايكن اوزرنه نماز قلمدن واينجون
حضرتنه طلب ايتمرن ممنوع ايدي وعلتنده دينيله حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم استغفاري على النور مجابدر
پس كيمكه استغفار ايليه دعاسينك عتبره جنتده
منزل كريمنه واصل اولور ومديون دينني قضا ايدنجه
مقامنده محبوس قالور نتكم نفس المديون معلقة بدينه
حتى يقضى حديثي بو معناي بيان قلور پس جايزدركه
حضرتك دخي والده سي كفردن غيري استغفاره عدم اذن
مقتضيه بعض امور ايچون برزخده جنتدن محبوس
اولنه وعسكره الكا استغفاره حق تعالى اذن ويره وكيع وسفيان
بن عيينه وعبد الرزاق وعبد بن حميد وابن جرير
وابن المنذر محمد بن كعب القرظيدن روايت ايدرلركه
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ليت شعري
ما فعل ابواي فنزل انا ارسلناك بالحق بشيرا و
نذيرا ولا تسئل عن اصحاب الجحيم فما ذكرهما حتى
توفاه الله يعني محمد بن كعب القرظي ديركه حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه نوليدي پدر

مسئلة تيميه

ومادرم

ومادرمده اشلدکلرینی ونه حالده اولدقلرینی بیلیرم
پس خدانک انا ارسلناك بالحق بشیرا ونذیرا ولا
تسال عن اصحاب الجحیم قولی نازل اولدی پس حضرت
انلری ذکر اتمدی حق تعالی کندو قبض اتدی شیخ دیرکه
بو حدیث مرسلدر انونکله حجت قائمه اولمازو ابن جریر داود
بن عاصمدن روایت ایدرکه ان النبی صلی الله علیه وسلم
قال ذات یوم این ابوای فنزلت انا ارسلناك بالحق
بشیرا ونذیرا ولا تسال عن اصحاب الجحیم یعنی داود بن
عاصم دیرکه برکون حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
پدر ومادرم قنده در دیدی پس آیت کریمه نازل اولدی
شیخ دیرکه بو حدیث معضل الاسناددر وضعیفدر انکله
حجة قائمه اولماز وعلم حدیثده ثابت اولدیکه سبب نزولک
حکمی حدیث مرفوع حکمی کبیدر پس اندن مقبول اولان
صحیح ومتصلدر ضعیف ومقطوع دکلدر وبو سببدن اسناد ٥
بر اسناد صحیح متصلی بیلمزکه اول ذکر اولنه حاصلی
بو حدیث کتب احادیث معتمده نک برنده واقع اولمدی
وبعض تفاسیرده سند منقطع ایله ذکر اولندی پس
اکا اعتماد اتمک وانکله احتجاج ایلمک جایز دکلدر
وبو سبب اصول وبلاغت واسلوب بیان جهتندن وجوه

اخر ایله مردوددر بیانی شیخ قدس سره مسالکک الحنفا
نام منده اولان رسالسنده مذکوردر زیرا دایلین مراجعت
ایلسون بزار روایت ایدر که انه صلی الله علیه وسلم استغفر
لامه فضرب جبریل صدره وقال لا تستغفر لمن مات
مشرکا یعنی حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم والده سیچون
استغفار ایلدی وحضرت جبریل حضرتلری مبارک صدرنی
ضرب ایلدی وشرک اوزرینه اولنه استغفار ایلمه دیدی
بو حدیثک سندنده مجهول واردر پس انکله حجت قائم
اولماز حاکم مستدرکده روایت ایدر که انه صلی الله علیه
وسلم قال لابنی ملیکة انکما فی النار فشق علیهما فدعاهما
فقال ان امی مع امکما یعنی حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم ملیکه نک اوغوللرینه انا کوز ناردهدر دیدی پس
حضرتک بو قولی انلره کوج کلدی ایله اولیجق حضرت
انلری دعوت اتدی وبیوردی بنم انام سیزک انا کوزلهدر
دیدی بو حدیثی اگرچه حاکم تصحیح ایلدی لکن حاکمک
مستدرکده تصحیحده تساهلی معروفدر وعلم حدیثده
ثابت اولدیکه حاکمک تصحیح ایله تفردی مقبول دکلدر
وذهبی مختصر مستدرکده وقتا کم بو حدیثی ایراد ایلدی
وحاکمک صحیحدر دو کی نقل اتدی عقبنده قلت

لا والله ددی زیرا عثمان بن عمیری دارقطنی تضعیف ایتدی
پس ذهبی ضعف حدیثی بیان ایتدی و صحیح اولمدوغنه
یمین ایلدی حضرت شیخ بیوردرکه بو حدیث صحیح اولدوغی
تقدیرجه انده ویرلن جوابک احسنی اولدرکه دینه
حضرتک صلى الله عليه وسلم اتی یعنی اما قولی انلک اهل
جنتدن اولدوغی کندویه وحی صادر اولدقدن تکم حضرت اولنمازدن اوله
رسول الله صلى الله عليه وسلم تبع حقنده لا ادری تبعا
مسلما کان ام لا بیوردی و بونی ابو هریره دن رضی الله عنه
حاکم و ابن شاهین روایت ایتدیلر و صکره انک شاننده
کندویه وحی اولندقده صکره لا تسبوا تبعا فانه کان قد
اسلم بیوردی و بونی دخی ابن شاهین سهل بن سعد دن
و ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت ایتدی انتهى حاکم
ابن مسعوددن و ابن جریر و طبرانی ابن عباسدن و ابن مردو یه
بریده دن رضی الله عنهم روایت ایدرلرکه حق تعالى حضرتلرینک
ما كان للنبي والذين آمنوا ان يستغفروا للمشركين ولو كانوا
اولي قربى من بعد ما تبين لهم انهم اصحاب الجحيم قولی
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم والده سی حقنده
نازل اولدی و بو حدیثک جمیعلری قدری ضعیفدر اما حدیث
ابن مسعودی رضی الله عنه اگرچه حاکم مستدرکده تصحیح

اثری لکن مختصرنده ذهبی انی تعقب ایلدی وسندنده
ایوب بن هانی وار در واتی ابن معین تضعیف اثری ددی
پس بو معنی انک صحتنی قادح بر علتدر و بر علتی دخی حدیث
صحیحه مخالفتی در بخاری صحیحنده دیرکه حدثنا محمود انا
عبد الرزاق انا معمر عن الزهری عن ابن المسیب عن ابیه
ان ابا طالب لما حضرته الوفاة دخل علیه النبی صلی الله علیه
وسلم وعنده ابو جهل فقال ای عم قل لا اله الا الله کلمة
احاج لک بها عند الله فقال ابو جهل وعبد الله ابن ابی
امیة یا ابا طالب ترغب عن ملة عبد المطلب فلم یزالا
یکلمانه حتی قال آخر شیء کلمهم به علی ملة عبد المطلب فقال
النبی صلی الله علیه وسلم لاستغفرن لک مالم انه عنه
فنزلت ما کان للنبی والذین امنوا ان یستغفروا للمشرکین
ولو کانوا اولی قربی من بعد ما تبین لهم انهم اصحاب
الجحیم ونزلت انک لا تهدی من احببت واما حدیث
ابن عباس کذا ضعفنه ایکی علت وار در علت اولی کذا صحیحه
آنک حدیث صحیحه مخالفتیدر و علت ثانیه اسنادنک ضعفیدر
واما حدیث بریده نک ضعفنه ایکی علت وار در علت اولی
حدیث صحیحه مخالفتیدر و علت ثانیه انک قبری مکه ده در
دیدوکیدر و ابن سعد بو حدیثی اخراج اتدکدنصکره دیرکه

غلط

غلط ایتدی انک قبری مکّه ده دکلدر ابوداوده دن تحصیل کلام حضرت
رسول الله نک صلی الله علیه وسلم والدینی حقلرنده وارده
اولان احادیثک غالبی ضعیفدر وواهیدر وانلرده صحیح
اولان انجق ایکی حدیثدر واول ایکی حدیثدن جواب تقدیم
ایتمشدر وحدیث واهی ایله احتجاج جایز دکلدر واکر حدیث
واهی ایله احتجاج جایز اولورسه بزدخی انککبی بر حدیث
واهی ایله احتجاج ایدرز ابن جوزی امام علیدن رضی الله
عنه مرفوعا روایت ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم هبط جبرئیل علی فقال ان الله یقرئك السلام
ویقول انی حرمت النار علی صلب انزلك وبطن حملك
وحجر کفلك یعنی امام علی حضرتلری رضی الله عنه دیرکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بکا جبرئیل
علیه السلام نازل اولدی ودیدیکه حق سبحانه وتعالی سکا سلام
ایدر ودیرکه بدرستی بن آتشی حرام ایتدم بر صلبک
اوزرینه که سنی انزال ایلدی وبر بطنک اوزرینه که سنی
کتوردی وبر قوجاغک اوزرینه که سنی ضم ایلدی حجر
حانک کسری وجیمک سکونیله قوجاق دیمکدر کفلک
ضمتک دیمکدر قال الله تعالی وکفلها زکریا ای ضمها
الیه وحمزه وکسائی وعاصم تشدید ایله قرائة ایتدیلر

دبو قراءة اوزره فاعلی تحتنده خزاینه عاید ضمیر در وضمیر
بارز مفعول اولدر وزکریا قصر لا حمزه ایله کسائی قراءتنده
ومد ایله عاصم قراءتنده مفعول ثانیدر وتفسیرده جعلها کافلا
لها وضامنا لمصالحها دیمکدر ابن الاثیر نهایه ده انا وکافل
الیتیم کهاتین فی الجنة له ولغیره قولنک تفسیرنده دیرکه
الکافل القایم بامر الیتیم المربی له وهو من الکفیل الضمین
والضمیر فی له ولغیره راجع الی الکافل ای ان الیتیم سواء
کان للکافل من ذوی رحمه وانسابه اوکان اجنبیا لغیره وتکفل
به وقوله کهاتین ای اصبعیه السبابة والوسطی انتهی
اشارة
پس بو حدیث شریف حضرتک صلی الله علیه وسلم جمیع آبا و
امهاتنک ناجی اولدقلرینه دلالت ایتدی وکذلک قولنه
ابو طالب دخی داخل اولدی لکن اول حدیث صحیح ایله چقدیغی
معلوم اولماکم بعض علما رحمهم الله بو اجوبه نک جمله سنده
راحت اولدیلر وانلرک شانلرنده وارده اولان احادیثدن
اطفال مشرکینک شانلرنده وارده اولان احادیث کبی منسوخه در
دیو جواب ویردیلر پس احادیث اطفال مشرکین خدانک
ولا تزر وازرة وزر اخری قولیله ناسخدر دیلر بو جواب
اگرچه جواب مختصدر لکن انلر اهل فترتدن دیلر دینلرک
قوللری اوزره درست اولور انلر اهل توحیددر دینلرک

واحادیث ابوینی
خدانک وما کنا
معذبین حتی نبعث
رسولا قولی ح

قوللری

قوللری او ذره درست اولماز. انکچون اول ادلّهدن تحریر
جوابه محتاج اولمدق. امام قرطبی قدس سرّه دیرکه حدیث
احیا ایلە استغفاردن نهیدن وارد اولان حدیث بیننده
تعارض یوقدر. زیرا احیالری انلرایچون استغفاردن منعدن
زیرا احیالری حجة دواعده واقع اولمشدر. نتکم حضرت
عایشهنک رضی الله عنها حدیثی اکا دلالت ایتمشدر.
اول اجلدن ابن شاهین اّنی احادیث متقدمهیه ناسخ
قلمشدر. شیخ قدس سرّه مقام اسعد سیّدهده بیوردکه
واما قول المنکرانه وردت احادیث کثیرة فی عذابهما
فقد وقفت علیها باسرها وبالغت فی جمعها وحصرها
واکثرها ما بین ضعیف ومعلول والصحیح منها منسوخ
بما تقدم من النقول او معارض فیطلب الترجیح علی ما تقرر
فی الاصول. وقد اتی بعض المالکیة بجواب ساطع فقال
هذه اخبار آحاد لا تعارض القاطع. والله تعالی اعلم
فصل ثانی بعض فواید وتنبیهاتی بیان ایدر فایده
حدیث صحیحه ثابت اولدیکه انّ اهون اهل النار عذابا
ابو طالب وانه فی ضحضاح من النار فی رجلیه نعلان یغلی
منهما دماغه حضرت رسول الله کهٔ صلی الله علیه وسلم
والدینی نابی اولدقلرینه دلالت ایدرامورده بری بو حدیث

شریفه زیرا اکر انلرنا رده اولمردی عذاب جهنمدن ابو
طالبدن اهون اولورلردی زیرا ابوطالبدن عذابک تخفیف
اولنماسی حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم قرابتی
اچوندر وحضرته پدر ومادری خود اندن اقرب اولدقلری
متقرردر وبعثتی یتشمملری جهتدن عذرلری واضح
واظهردر وابوطالب بعثته یتشمش اولوب اکا اسلام
عرض اولنوب اول قبولندن ابا وامتناع ایتمش ایکن
صادق ومصدوق انک عذابی اهل نارک اهونی اولدوغنه
دلالت ایتدی پس بوندن حضرت رسول اللهک صلی الله علیه
وسلم پدر ومادرینک اهل نار اولمدقلری ثابت اولدی
وبوکه اهل اصول عندنده دلالت اشارت دینور فایده
اخری بیهقی سند ضعیف ایله طلق بن علیدن رضی الله
عنه روایت ایدرکه اشتدم حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه اکر بن پدر ومادریمی یا انلردن
برینه واصل اولیدم وبن صلوة عشاده سوره فاتحه
اوقومشکن انلر یا محمد دیو ندا ایده لردی بن انلره
لبیک دیو جواب ویررد م بو معنی حضرت رسول اللهک
صلی الله علیه وسلم انلرک خاطرلرینی کمال رعایته اشارة
وانلرک حقوق والدینی ایله قیامه ارشاده دلالت ایدر

جهتندن

فایده

فایدهٔ اخری شیخ دیرکه بعض علماء سابق ذکر اولنان مسلمک
ایکی حدیثنی ونظیرلرینی ظاهری اوزره ابقا ایلدیلر دعوای
نسخ ایلیوب وغیریله انلردن عدول اتمدیلر ومع ذلک بر کمسنه
انی ذکر اتمکی جایز کورمدیلر سهیلی الروض الانف نام
کتابنده حدیث مسلمی ایراداندن صکره بیوردیکه بیزه
حضرتک صلی الله علیه وسلم ابوینی حقنده انی دیمک جایز
دکلدر زیرا حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
لا تؤذوا الاحیاء بسبب الاموات وحق سبحانه وتعالی بیوردیکه
ان الذین یؤذون الله ورسوله لعنهم الله فی الدنیا والاخرة
واعد لهم عذابا مهینا **فایده اخری** ابن عساکر تاریخنده ٥
سندیله روایت ایدرکه عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه
عاملنی حضرتک پدری مشرک ایدی دیدوکیچون عزل
ایلدی والکا ما دام کمسه بن صاغیم امورده برینه قارشمه دیدی
تنبیه باجی شرح موطاده دیرکه بعض علما دیدیلرکه
حضرت رسول اللهه صلی الله علیه وسلم فعل مباح ایله وغیریله
رنجیده اتمک جایز دکلدر واما حضرت رسول اللهدن غیرینک
فعل مباح ایله اذا اولنماسی جایزدر واول اذیه منعه قادر
دکلدر وفعل مباحک فاعلی آثم اولماز واکر اول غیرک
اذاسنه واصل اولورسه ده اتکیچون امام علی رضی الله عنه

ابو جهلك قزيني تزوج اتمك مراد اتدكده حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم انما فاطمة بضعة
مني واني لا احرم ما احل الله ولكن لا تجتمع ابنة رسول الله وابنة
عدو الله عند رجل ابدا بيوردى وفاطمه نك رضى الله
عنها فعل مباح ايله ايذا او لنمسى جايز اولمه ده حكمى
كندو حكمى كبى قلدى وبونك اوزرينه اول خدا نك
عز وجل ان الذين يؤذون الله ورسوله لعنهم الله في
الدنيا والاخرة واعد لهم عذابا مهينا والذين يؤذون
المؤمنين والمؤمنات بغير ما اكتسبوا فقد احتملوا بهتانا
واثما مبينا قوليله احتجاج اتدى پس مؤمنلرا وذ دركن
اكتساب اتدكلرى نسنه نك غيريله اذا اولنمامه لرينى
شرط اتدى واذاى خصوص حضرته صلى الله عليه
وسلم شرطسز اطلاق ايلدى انتهى تنبيه
آخر حضرت شيخ قدس سره بيوردركه نقلت من
مجموعة بخط الشيخ كمال الدين الشمني والد الشيخ الامام
تقى الدين ما نصه سئل القاضى ابو بكر بن العربى عن
رجل قال ان ابا النبى في النار فاجاب بانه ملعون
لان الله تعالى قال ان الذين يؤذون الله ورسوله
لعنهم الله في الدنيا والاخرة واعد لهم عذابا مهينا

ولا

ولا اذى اعظم من ان يقال عن ابيه انه في النار انتهى بلفظه
تنبيه آخر امام موفق الدين بن قدامة الحنبلي المقنع نام
كتابنده بيورركه من قذف ام النبي صلى الله عليه وسلم يقتل
مؤمنا كان او كافرا يعني كيمكه حضرت نبي صلى الله عليه وسلم
والده سنه قذف ورمي ايليه اول قتل اولنور كرك مؤمن
اولسون وكرك كافر اولسون قسطلاني مواهب لدنيه ده
بيورركه فالحذر الحذر من ذكر ما فيه نقص فان ذلك
قد يؤذي النبي صلى الله عليه وسلم لان العرف جار بانه
اذا ذكر ابو الشخص فيما ينقصه او وصف بوصف و
ذلك الوصف فيه نقص تاذى ولده بذكر ذلك له عند
المخاطبة وقد قال عليه الصلوة والسلام لا تؤذوا الاحياء
بسبب الاموات رواه الطبراني في الصغير ولا ريب ان
اذاه عليه الصلوة والسلام كفر يقتل فاعله ان لم يتب
عندنا وسيأتي مباحث ذلك ان شاء الله تعالى في الخصايص
من مقصد المعجزات ولقد اطنب بعض العلماء في الاستدلال
لايمانهما فالله سبحانه وتعالى يثيبه على قصده الجميل انتهى
تنبيه آخر مصنف ديركه بعض علماء سفادبر نك
خطى ايله بر فتوا به واقف اولدم اول بو مقامك اوزرينه
اندره كلامي بسط ايلمش وشيخك سلوك اندوكي طريقي

ترجیح ایتمش وانک فتوالرنده ذکر اتدوکی امور دن بری بودرکه
بو مقامده تکلم اوج قسم اوزرینه در بر قسمنکر قائلنک
تکفیر وزندقه سی واجبدر واندن قتلدن غیری یوقدر
واول شول مکانده اولورکه ذلک القائل انلرک حقلرنده
تکلمی ایله حضرتنک اذیت وتعییرنی واکا ازراینی عیب ادخالنی
تصد ایده قسم ثانی انکله تکلم ایدن کمسه نک اوزرینه
عیب یوقدر واول شول مکانده اولورکه انکله تکلمده داعی
شرعیه دن بر داعی دعوة ایده نتکم مثلا حدیثک اوزرینه
آنی مفتی ومقرر اولدوغی حالده تکلم ایده وقسم ثالث
انده تکلم حرامدر لکن انکله تکلم قتل مرتبه سنه واصل
اولماز واول شول مکانده اولورکه انکله تکلمه آنی بر داعی
شرعی دعوة [illegible] اتمیه پس بو شخص حالی حسبی اوزره
تأدیب اولنور واگر انده جرأة ولسانده عدم تحفظ بیلنورسه
آدابنده تشدید اولنور ووظایف شرعیه سندن عزل اولنور
وبونک اوزرینه عمر بن عبد العزیزک عاملنی عزلی ایله
استدلال اتدک بعده دیکه بر عاقل حضرت رسول اللهک
احیاء ابوینی حقنده وارد اولان احادیث شریفی انکار
جایز دکلدر زیرا حضرتک مولاسی اوزرینه کرامتی بوندن
اعظمدر وانک صحیح وضعیف اولماسیله بو مقامده متغیر

اولنمازه زیرا علما رضی الله عنهم دیدیلر که احادیث ترغیب
وترهیبده صحت شرط دکلدر پس بو مقامده ایلمحالکه نذره
وآنک صحتنه ان شاء الله تعالی مانع یوقدر وجناب شریفه
صلی الله علیه وسلم هر محبک ظننه غلبه ایدن اولدر انتهی

تنبیه آخر معلوم اولا کم حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم نسبتنه ویاخود ذاتنه ویاخود دیننه ویاخود
خصالندن برخصلتنه نقص الحاق ایلیین ویاخود آنک
حقنده شان شریفنه لایق اولمیان نسنه یی سویلیین کرک
تصریح طریقی اوزره اولسونه وکرک تعریض طریقی اوزره
اولسون سابّ حکمنده در وحضرت رسول اللّهی صلی الله
علیه وسلم سبّ ایلیین کسنه نک استتابه سنده علماء اعصار
وائمه امصار بیننده اختلاف یوقدر بلکه اختلاف استتابه
وعدم استتابه سنده در اول ردته ردّ دین کسنه نک عندنده اندن
توبه طلب اولنمیوب قتل اولنور سحنون دیرکه علما
جمع اولدیلر که حضرت رسول اللّهی صلی الله علیه وسلم شاتم
وآنی متنقّص کافردر خطابی دیرکه حضرته شتم وتنقص
ایدنک اکر مسلمان ایسه وجوب قتلنده اهل اسلامدن
برینک اختلافی معلومم دکلدر وسائر انبیا وملائکه
دخی بویله در لر وبو محلی قاضی عیاض شفانک آخرنده

دتوبه طلب اولنور اولنور وردّه دکلدر دین کسنه نک عندنده اندن ع

تفصیل اوزرینه بیان اتری برجهت ایلم کم انده غیری
سوزیری قومدی رضی الله عنه **خاتمه** حضرت رسول
اللهمکه صلی الله علیه وسلم بعض سیره سی بیاننده در
و بو خاتمه بش فصلی مشتملدر **فصل اول** خدانک
انی تشریفی بیاننده در و بو فصل درت لطیفه جامعدر
لطیفه اولی حضرتک صلی الله علیه وسلم خلقت جهتندن
انبیانک اوللری و بعثت جهتندن انلرک آخرلری
اولدوغنی بیان ایدر ابن سعد قتاده دن رضی الله عنه
مرسلا روایت ایدرکه قال قال رسول الله صلی الله علیه
وسلم کنت اول الناس فی الخلق وآخرهم فی البعث
یعنی قتاده دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه بن خلقت جهتندن ناسک اوللری و بعثت
جهتندن انلرک آخرلری ایدم ورواه الدیلمی وغیره
عن ابی هریره رضی الله عنه ابن ابی حاتم تفسیرنده
ابی هریره دن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم کنت اول الانبیاء خلقا
وآخرهم بعثا یعنی ابی هریره رضی الله عنه دیرکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بن
خلقت جهتندن انبیانک اوللری و بعثت جهتندن

آخرلری م

آخر لری یم سعد بن منصور و ابن المنذر و ابن ابی حاتم و بیهقی
و ابن عساکر ابی هریره دن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال
قال رسول الله صلی الله علیه و سلم لما خلق الله آدم خبره ببنیه
فجعل یری فضایل بعضهم علی بعض فرای نورا ساطعا فی
اسفلهم فقال یا رب من هذا قال ابنک احمد و هو اول و آخر
یعنی ابی هریره رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی
الله علیه و سلم بیوردیکه وقتاکم حق سبحانه و تعالی آدم علیه
السلامی خلق اتدی اکا اولادینی بلدردی پس آدم علیه
السلام انلرک بعضیلرینک بعضیلری اوزرینه فضلرده و
درجات رفیعه لرینی مشاهده ایلدی و انلرک آخرلرنده
مرتفع و عالی بر نور کوردی دیدیکه یا رب بو نور کمدر حق
سبحانه و تعالی بیوردیکه بو نور سنک اوغلوک احمددر و اول
خلقتده اول و بعثتده آخردر و شیخ بو حدیثی جامع کبیرده
ذکر اتدی و اکا کر رمز ایلدی و آخرنده و هو اول شافع و اول مشفع
لفظنی زیاده قلدی مصنف دیرکه و لفظ سعید و البیهقی و هو
اول من یدخل الجنة فقال الحمد لله الذی جعل من ذریتی من
یسبقنی الی الجنة و لا احسده شرح غریب الاحادیث
خبره اعلمه دیمکدر صاحب صحاح دیرکه الخبر واحد الاخبا ر
و اخبرته و خبرته بمعنًی انتهی جعل یری کورمکه باشلدی دیمکد ر

صاحب قاموس دیرکه الفضیلة الدرجة الرفیعة فی الفضل والاسم الفاضلة انتهی ساطع مرتفع دیمکدر صاحب قاموس دیرکه سطع الغبار کمنع سطوعا وسطیحا کامیر وهو قلیل ارتفع انتهی لطیفهٔ ثانیه حضرتک صلی الله علیه وسلم خلقتی مخلوقاته علة غائیه اولدوغی بیانندهدر ابو الشیخ وحاکم ابن عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قال اوحی الله تعالی الی عیسی آمن بمحمد ومر امتك ان یؤمنوا به فلولا محمد ما خلقت آدم ولا الجنة ولا النار ولقد خلقت العرش علی الماء فاضطرب فکتبت علیه لا اله الا الله محمد رسول الله فسکن بو حدیثی حاکم تصحیح اتدی وشفاء الغرامده سبکی اتی ابقا ایلدی وفتاواسنده بلقینی انکله طریقتنه ذاهب اولدی یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حق تعالی عیسی علیه السلامه وحی اتدیکه محمده ایمان کتور وامتوکه اکا ایمان کتوره مکله امر ایله اکر محمد اولمایدی بن آدمی وجنتی وجهنمی خلق اتمزدم وبن عرشی صو اوستنده خلق اتدم وعرش مضطرب اولدی یعنی حرکته کلدی پس انك اوزرینه لا اله الا الله محمد رسول الله یازدم واول ساکن اولدی دیلمی مسندنده ابن

عباسدن

عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرکه قال ان رسول
الله صلی الله علیه وسلم قال اتانی جبریل فقال یا محمد
ان الله تعالی یقول لولاک ما خلقت الجنه ولولاک ما
خلقت النار یعنی ابن عباس رضی الله عنهما دیرکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بکا جبریل کلدک
وددیکه یا محمد برردکی حق تعالی بیوررکه اکر سن اولمایدک
بن جنتی خلق اتمز دم وسن اولمایدک بن جهنمی یارتمزدم
طبرانی سلماندن رضی الله عنه روایت ایدرکه قال هبط
جبریل علی النبی صلی الله علیه وسلم فقال ان ربک یقول
ان کنت اتخذت ابراهیم خلیلا فقد اتخذتک حبیبا
وما خلقت خلقا اکرم علی منک ولقد خلقت الدنیا
واهلها لاعرفهم کرامتک ومنزلتک عندی ولولاک
ما خلقت الدنیا یعنی سلمان رضی الله عنه دیرکه جبریل
علیه السلام حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم اوزرینه
نازل اولدی وددیکه بردکی ربک دیرکه اکر بن ابراهیمی
خلیل اتخاذ اتدم ایسه سنی حبیب اتخاذ اتدم
بکا سندن اکرم وافضل نسنه خلق اتمدم عزتم وحق
جلالم حقیچون دنیایی واهلنی بنم عندمده سنوک
کرامتک ومنزلتکی بلدرمک ایچون خلق اتدم اکرسنی

اولمایورکه بن دنیای خلق اتمزدم **شرح غریب الاحادیث**
آوحی مضرب بابنکه لفیف مفروق قسمندن فعل ماضی بناء
معلومدر. وحی الیه واوحی الیه بر معنایه در. ووحی لغتده
معانی متعدده بیننده مشترکدر. واول معانیدن بری
الهامدر. وبری کلام خفیدر. وشرعده جانب حقدن
پیغمبره بر امری اعلامدر. وگاه اولور وحی اطلاق اولنور
واندن اسم مفعول مراد اولنور. وخدانکه جل ذکره انه هو
الا وحی یوحی قولی بونلردندر. یعنی مصدری اسم مفعول
اوزرینه اطلاق قبیلندندر. زیرا وحیدن مراد حق تعالی
حضرتلرینک حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم
اوزرینه منزل اولان کلامیدر. مر عل وزنی اوزره امر
یامردن فعل امردر. اصلی اؤمر در همزهٔ ثانیه تخفیفا
حذف اولندی بعده همزهٔ اولیدن استغنا اولندی زیرا
آنک اتیانی ساکنه ایله که همزهٔ ثانیه در نطقنه توصل
ایچون ایدی. پس همزهٔ ثانیه حذف اولندقده اکا
حاجت قالمدی. نتکیم تفصیلی کتب تصریفده مذکوردر
اضطرب تحرک دیمکدر. معلوم اولا کم لولاء امتناعیه
اکثر استعمالده ضمیر مرفوعه داخل اولور. پس لولا انا
ولولا انت ولولا هو دینور. قال الله تعالی لولا انتم لکنا

مؤمنین و بعضلر قوللرنده لولای و لولاك و لولاه دیشورز
و حدیث شریفده لولاك بو بعضك قولی اوزره تمییز اولنور
سیبویه دیر که لولا بونلرك جملهسنده ضمیر جاره در و اول
بر نسنهیه متعلق دکلدر نتکم شاعرك ع لعلی ابی
المغوار منك قریب قولنده لعلی بر نسنهیه متعلق اولماز
و اول نحسك دخی ترکیبنده مبتدا اوزرینه حرف زاید
منزلهسنده در زیرا ما بعدی ابتدائیه اوزرینه اعلی بدن
محلا مرفوع اولور و اخفش دیر که لولا انلرده جاره دکلدر
و ما بعدنده اولان ضمیر ابتدائیه اوزرینه محلا مرفوعدر لکن
انلر ضمیر مجروری مرفوع مکاننه استعاره اتدیلر والله اعلم
هبط نزل معناسنهدر صاحب قاموس دیر که هبط یهبط
و یهبط هبوطا نزل **لطیفهٔ ثالثه** حضرتك صلی الله علیه
و سلم نبوتی آدم علیه السلامه نفخ روحدن متقدم اولدوغی
بیاندهدر مسلم صحیحنده عمرو بن العاصدن رضی الله عنه
روایت ایدر که قال قال رسول الله صلی الله علیه و سلم ان
الله عز و جل کتب مقادیر الخلق قبل ان یخلق السموات
والارض بخمسین الف سنة وکان عرشه علی الماء مصنف
دیر که صاحب لطایف زیاده ایلدی و من جملة ما کتب فی
الذکر و هو ام الکتاب ان محمدا خاتم النبیین یعنی عمرو

بن العاص رضى الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم بيوردیکه بدرستى خداعنه وجل مقادير خلقى كوكلرى ويرلرى
خلقندن اللى بيك يل اول يازدى حال بوكه عرشى صو اوستنده
ايدى وحضرت محمدك خاتم النبيين اولدوغنى ذكرده كه ام
الكتابده يازدوغى اموركه بعضى سيدر ومن جملة ماكتب ستره م
خبريدر وانّ مفتوحه اسمله وخبريله تاويل مصدرده سوء خبر
مبتدادر تقديرى كون محمد خاتم النبيين كائن من جملة ماكتب
ديمكدر امام احمد وبيهقى وطبرانى وحليه ده ابونعيم وحاكم
سند صحيح ايله عرباض بن ساريه دن رضى الله عنه روايت ايدرلر كم
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم انّى عند الله فى امّ الكتاب
لخاتم النبيين وانّ آدم لمنجدل فى طينته يعنى عرباض بن ساريه
رضى الله عنه ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بيوردیکه
بدرستى بن عند الله امّ الكتابده آدم ارض اوزرنه ملقى
وسطوح واثناء طينته وخلقتنده حاصلى ايكن خاتم النبيين
يازلمشدم تفسير [illegible] غريب الحديث
امّ الكتاب بونده لوح محفوظ ديمكدر خاتمده تانك كسرى و
فتحى جايزدر قاضى بيضاوى خزانكده وخاتم النبيين قولينكده
تفسيرنده ديركه وآخرهم الذى ختمهم اوختموا به على قراءة
عاصم بالفتح انتهى يعنى خاتم كسر تايله سنك ختمت الشئ

قولكدن

قو لمکرنه اسم فاعلدر ومعناسی آخر الانبیاء دیمکدر وخاتم فتح تا ایله
آنکله ختم اولنان نسنه نک اسمیدر که اکا مهر دینور
وقتاکه دایرهٔ نبوت حضرتک صلی الله علیه وسلم وجود شریفیله
تمام اولدی کانه اول بر خاتمدر که انکله فراغی وقتنده
مکتوب ختم اولنور ومهرلنور منجدل ملقی ومطروح
دیمکدر صاحب نهایه دیر که وان آدم لمنجدل فی طینته
ای ملقی علی الجدالة وهی الارض وطینت خلقت معناسنه در
صاحب نهایه دیر که یقال طان الله علی طینته ای خلقه
علی جبلته وطینة الرجل خلقته واصله انتهی معلوم اولاکه
ای کنت فی معناکه عند الله ایله فی ام الکتاب درلسم ان
ایله خبری بیننده واقع اولان نسبته متعلقلردر
کما فی قوله تعالی ان الدین عند الله الاسلام وفی طینته
منجدل متعلق دکلدر بلکه ان کلمه سنه خبر ثانیدر
وان اسمیله خبر یله اعلی بدن محلا منصوب لخاتم النبیین
قولنده حالدر زیرا معناده منمولدر تقدیری کتبت فی
ام الکتاب خاتم النبیین فی الحال الذی آدم مطروح علی
الارض حاصل فی اثناء الخلقة دیمکدر مصنف رحمه الله
دیر که الله اعلم بو حدیث شریفله مراد حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم خاتم الانبیاء اولدوغی اول

وقتنده یازلدی دیمکدکلدر بلکه مراد آنک ام الکتابده
اول حالده آدم علیه السلامه روح نفخ اولنمزدن اقدم
مکتوب اولدوغندن اخبارددر انتهی خفی اولمیه کم حق
خدادده جل وعلا نفس وصورت ووجه ورؤیت
وعین وبطش وید وجنب وقدم وفوقیت واستوا
واسرا ونزول ومجیئ واتیان وقرب ومعیت واین
ومعیت ومحبت وغضب ورضی وضحک متشابهات
دندر ومتشابهاتده مذهب سلف تفویضدر ومذهب
خلف تاویلدر یعنی سلف متشابهاتک حق اولدوغنی
اعتقاد ایدرلر وعلملرینی خدایه حواله ایلیوب انلرده
تاویله خوض اتمزلر امام اعظم ابوحنیفه حضرتلرینک
رضی الله عنه مذهبی بودر وخلف انلری خدانک عز وجل
ذات شریفنه لایق برمعنی ایله تاویل ایدرلر ومتشابه
قرآن وحدیثده شمس الدین محمد بن اللبان الشاذلی حضرت
لرینک رضی الله عنه عظیم القدر وجلیل النفع بر تالیفی
واردر مراد ایدن مراجعت ایلسون امام احمد وبخاری
تاریخنده وابونعیم حلیه ده وحاکم میسرة الفجردن
رضی الله عنه روایت ایدرلر که قال قلت یا رسول الله
متی کنت نبیا قال وآدم بین الروح والجسد یعنی

میسره رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
دیدیلر که یا رسول الله
نه زمانده پیغمبر ایدک
حضرت ج
بیوردیکه آدم روح ایله جسد بیننده ایکن یعنی هنوز جسدینه
روح نفخ اولنمامشکن پیغمبر ایدم و آدم مبتدادر و بین الروح
والجسد خبردر وجمله اسمیه حالدر وعاملی محذوفدر وتقدیری ک
کنت نبیا وآدم حاصل بین الروح والجسد دیمکدر رسول الله
ذکر اولنماغین جوابده حذف اولندی میسره میمک فتحی وشنا ة
تحتیه نک سکونیله النجی فانک فتحی وجیمک سکونیله صحابه د
برینک اسمیدر ذهبی تجرید اسماء صحابه ده دیرکه میسرة
النجی له صحبة من اعراب البصرة قال یا رسول الله متی
کنت نبیا انتهی ترمذی ابو هریره دن رضی الله عنه
روایت ایدرکه قال قالوا یا رسول الله متی وجبت لک
النبوة قال وادم بین الروح والجسد ترمذی بو حدیثی تحسین
ایتدی اگر دینورسه کیم نبوة وصفدر انکله موصوف موجود
اولماسی لازمدر و انکله موصوف قرق یاشه بلوغندن صکره
اولور پس حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم وجودند ن
اول وارسالندن اول انکله نجه وصف اولنور و اگر اول
صحیح اولورسه سایری دخی انجلین اولور تقی الدین السبکی
رحمه الله بو سؤالدن جواب ویروب دیرکه حدیث شریفده
وارد اولدیکه حق تعالی ارواحی اجساددن اول خلق ایتدی

پس حضرتک کنت نبیا قولی روح شریفندن ویاخود حقایقدن
بر حقیقته اشارت اولور ومعرفته حقایقده عقوللر قاصردر
انلری الحق خدا بلور ~~بعده حق تعالی~~ ویاخود حق تعالی اکا نور
الهیتله امداد ایلین کمسنه بلور بعده حق تعالی اول حقایقدن
هر حقیقته مراد ایلدوکی وقتده مراد ایلدوکی نسنه‌یی
اعطا قلور پس حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم
حقیقتی آدم علیه السلامک حقیقتندن اول متکون
اولدی وحق تعالی اکا اول وصفی انک اوزرنه اول وقتدن
افاضه ایلدی پس اول پیغمبر اولدی وحق تعالی اسمنی عرشک
اوزرنه یازدی وانده رسالت ایله خبر ویردی تا که ملکلری
وانبیایی وغیریلری انک عندنده کرامتنی بیله‌لر پس حضرت
رسول اللهک صلی الله علیه وسلم حقیقتی اول وقتده موجوددر
متاخر اولان اول حقیقت ایله متصف اولان جسم شریفیدر
وحقیقتنک حضرت الهیه‌ده اوزرنه مفاضه اولان اوصاف
شریفه ایله اتصافی اول وقتدندر ومتاخر اولان بعثت
وتبلیغدر وهر نسنه‌کم اکا خدا جهتندن وذات عزیزینک
وحقیقتنک تاهلی جهتندن حاصلدر اول معجلدر وانده
تاخیر یوقدر وکذلک انک پیغمبر اولماسی واکا کتاب وحکم
ونبوة ویرلمسی معجلدر ومتاخر اولان تکونی وظاهر اولجق

یعنی اعطا قلدیغی شونکله کیم
انی اول صنفی متناهیه خلق
ایتدی واول وصفی صح

تنقلبدن صلى الله عليه وسلم انتهى ملخصاً **شعر**

يا اول الخلق نوراً كنت منتشراً • من قبل آدم عند الله ذي الكرم •

فكنت من قبل اذ لا كون كان ولا • انساً وجناً نبياً راسخ القدم •

من قبل ان يخلق العرش العلي بخمـ • ـسين الف عام وعرش عما العظم •

بامره خط في ام الكتاب محمداً • النبي خاتم الرسل ذو القدم •

والعرش من هيبة الجلال مضطرب • حتى على ساقه كتب اسم ذي العظم •

بسره سكن العرش العظيم بنو • رة العظيم وآدم صفوة الحكم •

ما كان اذ ذاك منجدل بطينته • على الجدالة بين الروح والنسم •

ابيات مذكوره بو كتاب مستطابك تحرير وتسطيرينه

باعث وبادى اولان عثمان بك حضرتلرى نك سلطان

انبيانك صلى الله عليه وسلم مولد شريفنى بياننده المنتخب

في مولد المنتجب نام منظومه سندن تبرك وتيمن اجلچون

بو محلده تحرير اولنمشدر • ادام الله النفع بوجوده الكريم

وشكر سعيه في هذا الخير العظيم • وجعله من الفائزين بلطفه

العميم • يوم لا ينفع مال ولا بنون • الا من اتى الله بقلب سليم

لطيفه رابعه حضرتك صلى الله عليه وسلم اسم

شريفى خدانك اسم شريفيله هرشى اوزرينه يازلدوغى بياننده ايدر

حاكم • وطبراني عمر بن الخطاب رضي الله عنه روايت ايدرلركه

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لما اقترف آدم الخطيئة

ختام ز

ايدر

قال یا رب اسالک بحق محمد لما غفرت لی فقال الله تعالی
یا آدم کیف عرفت محمدا ولم اخلقه قال لانک لما خلقتنی
بیدک ونفخت فی من روحک رفعت راسی فرایت علی قوائم
العرش مکتوبا لا اله الا الله محمد رسول الله فعلمت انک
لم تضف الی اسمک الا احب الخلق الیک فقال صدقت
یا آدم انه لاحب الخلق الی واذا سالتنی بحقه فقد
غفرت لک ولولا محمد ما خلقتک یعنی عمر بن الخطاب
رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه وقتا کیم آدم علیه السلام خطا ایلدی یعنی
شجره منهیه دن اکل ایتدی دیدیکه یا رب سنده محمد
حقیچون بر سنه دیلرم الا بکا غفران کی دیلرم حق تعالی
بیوردیکه ای آدم سن محمدی نیجه بلدک حال بوکه بن آنی
هنوز خلق ایتمدم آدم علیه السلام دیدیکه بو رب سن
بنی ید قدرتکله خلق ایتدکده وبکا روحکدن نفخ روح
ایلدکده باشمی قالدردم وقوائم عرشک اوزرنده لا اله
الا الله محمد رسول الله یازلشی کوردم پس بلدم که
سن اسمکه اضافت ایلمزک الا شول کمسنه کیم اول سکا
خلقک سوکلوسیدر حق تعالی بیوردیکه کرچک سویلدک
یا آدم اول بکا خلقک اجیدر چونکه انک حقیله سؤال

ایلدک

ایلدوکی سکا مغفرت ایلدم واکر محمد اولماسیدی سنی خلق
ایتمزدم تفسیر فی سب الحدیث لما حین معناسنه
الا قدوة واقترف اکتسب دیمکدر وصاحب نهایه دیرکه
رجل قرف علی نفسه ذنبا ای کسبها یقال قرف
الذنب واقترفه اذا عمله انتهی خطیئة کناه دیمکدر
صاحب قاموس دیرکه الخطیئة الذنب او ما تعمد منه
کالخطء بالکسر والخطا ما لم یتعمد ج خطایا انتهی خطیئه ده
همزه‌یی یایه ادغام ایدوب خطیه دیمک دخی جایزدر
زیرا همزه‌نکه حکمی ماقبلی واو ویاخود یاء ساکنه
اولسه ای ماقبلی جنسنه قلب ایدوب ما قبلنه ادغام
ایلمک وحالی اوزره ابقا ایلیوب وهمزه ایله نطق
ایتمک جایزدر مثلا وه ومثل خطیئة وخطیة کبی
سوال صورتی واستمک معناسنه در وتونلرده مراد
معنای ثانیدر نیچه اسالک دیمک اطلب منک دیمکدر
لما بونده الا معناسنه در صاحب قاموس دیرکه لما یکون
بمعنی حین ولم الجازمة والا وانکار الجوهری کونه بمعنی الا
غیر جید یقال سألتک لما فعلت ای الا فعلت ومنه ان کل
نفس لما علیها حافظ وان کل لما جمیع لدینا محضرون وقراءة
عبد الله ان کلهم لما کذب الرسل انتهی ابن هشام قواعد

اعرابده دیركه ویقال فیهما حرف استثناء نحو انشدك
الله لما فعلت كذا اى ما اسألك الا فعلك وشنه
ان كل نفس لما عليها حافظ فى قراءة التشديد الا ترى
ان المعنى ما كل نفس الا عليها حافظ ولا التفات الى
انكار الجوهرى ذلك انتهى معلوم اولاكه لغت هذيل ده
لما الّا استثنائیه منزلنده در زیرا انلر لما كلمه سنی
انشدك الله لما فعلت كبى تركیبده الا معناسنه قولورلر
وانكا ما اسألك الا فعلك معناسنی ویررلر وخدا تكرك
جل ذكره ان كل نفس لما عليها حافظ قولی تشدید قرآتی
اوزره كه اول ابن عامر وعاصم وحمزه وابی جعفر
قرآتیدر كورمزمیسنكه یعنی ما كل نفس الا عليها حافظ
دیمكدر پس ان حرف نفی در ولما الّا معناسنه در فراء وابو
عبید لمانك الّا معناسنه كلدوكنی انكار ایتدیلر وصاحب
صحاح انلره تابع اولوب ان لما بمعنى الا غير معروف
فى اللغة دیدی وخلیل وسیبویه وكسائی كلدوكنی حكایت
ایلدیلر صاحب قاموس ایله ابن هشام انلره تابع اولدیلر
ومن حفظ حجة على من لم يحفظ والمثبت مقدم على
النافى اكر دیرسه كیم بونده لمانك الا معناسنه اولماسنه
ایكی مانع واردر بری لفظی در وبری معنوی در اما مانع
لفظی اولدركه ما بعدنده فعل واقعدر وفعلك مستثنى

اولماسی جایز دکلدر زیرا اول خصایص اسمادندر واما مانع معنوی
اولدرکه اکر لما بونده الا معناسنه اولیدی معناسی سنڭ مغفرتڭدن
غیریسنی طلب ایدرم دیمک اولوردی حال بوکه مراد اولنان
بونڭ خلافیدر مانع اولدن جواب اولدرکه بونده فعل
مصدر معناسنه در ومانع ثانیدن جواب اولدرکه ترکیبده حرف
نفی مقدردر تقدیری ما اسئلك بحق محمد الا غفرانك
ایای دیمکدر اول اجلدن ابن هشام انشدك الله لما
فعلت کذا ترکیبنی ما اسالك الا فعلك قولیله تفسیر
ایتدی غفران ستر معناسنه در صاحب قاموس دیرکه غفره
یغفره ستره غفر الله له ذنبه یغفره غفرا وغفرة
حسنة بالکسر ومغفرة وغفورا وغفرانا بضمهما وغفیرا
وغفیرة غطی علیه وعفا عنه واستغفره من ذنبه واستغفره
ایاه طلب منه غفره کیف اسم مبهم غیر متمکندر واصح
اولان اولدرکه اول ظرف دکلدر لکن ظرف مجراسنه
جاریدر زمخشری مفصلده دیرکه وکیف جار مجری
الظروف ومعناه السؤال عن الحال کیف زید ای علی ای
حال هو انتهی واول غالبا استفهامده مستعملدر واسمدن
اول واقع اولدقده خبر اولور کیف جاء زیدکبی روح ضمتم
را ایله حیاة ذواته سبب اولان نسنه نڭ اسمیدر

کیف زید بی سبب ونحلدن
اول واقع اولدنده حال
اولور حج

صاحب قاموس دیرکه الروح ما به الانفس ویؤنث انتهی
وآنده اقوال شتی وارده اولدی واهل سنت وجماعت
عندنده اصح اولان اولدرکه اول برجسم لطیفدن عبارتدرکه
دُهنك سمسمده ونارك فحمده سریانی کبی جمیع جسده
ساریدر وآنك خدایه اضافتی تشریف ایچوندر ناقة الله
وبیت الله کبی قوایم قایمه نك جمعیدر وقایمه ایاق
دیمکدر صاحب قاموس دیرکه القائمة واحدة قوایم الدابة
فایده ابن عباسدن ووهب بن منبهدن مرویدرکه آدم
علیه السلامك منهی اولندوغی شجره سنبله ایدی
وبر لفظده بر ایدی وابن مسعوددن وبرروایتده ابن
عباسدن منقولدرکه اول انجیر کرم ایدی یعنی آصمه
ایدی وقتادهدن مرویدرکه اول انجیر ایدی وابو مالکدن
مرویدرکه اول خرما ایدی والله اعلم فایده اخری
اکر دینورسه که آدم علیه السلامك انك سببیله جنتدن
اخراج اولندوغی فعله کبیره می ایدی صغیره می ایدی
کبیره اولماسی جایز دکلدر زیرا انبیا علیهم السلامك
اوزرلرینه کبیره جاری اولماز واکر صغیره اولورسه
انك سببیله آدم علیه السلامك اوزرنه نزع لباسدن
واخراج جنتدن وامثالندن جاری اولان نسنه نیچون

جاری اولری جواب اولدرکه اول صغیره ایدی وانکا
سبیله آدم علیه السلامکه اوزرینه جاری اولان نسنه
شان زلتی تقطیع ایچوندر وانده تهویل وتخویف اجلی
ایچوندر تاکه اول کندونک ذریتنه اجتناب خطایده
واتقاء مأثمده لطف اوله بو سؤال وجواب صاحب
کشاف فکریدر اکر دینورسه که علی کل حال حق سبحانه وتعالی
وعصی آدم ربه دیدی دخی فتاب علیه وهدی بیوردی
وحدیث شفاعتده ویذکر ذنبه وانی نهیت عن اکل
الشجرة فعصیت واقع اولدی جواب اولدرکه اکرچه
آدم علیه السلامدن صدور ایدن زلت صغیره در لکن انکا
منصب عالیسنه اضافت وکمال طاعتنه نسبت ذنب
وعصیاندر زیرا ابرارک حسناتی مقربلرک سیئاتیدر
بیهقی شعب ایماننده ابی عبد الرحمندن روایت ایدر که
قال تفکر ابراهیم فی شان آدم قال یا رب خلقته بیدک
ونفخت فیه من روحک واسجدت له الملائکة ثم بذنب
واحد ملأت افواه الناس حتی یقولوا وعصی آدم ربه
فغوی قال اوحی الله الیه یا ابراهیم اما علمت ان مخالفة
الحبیب علی الحبیب شدید یعنی ابراهیم علیه السلام آدم
علیه السلامک شاننده وحالنده تفکر ایلدی دیدیکم یا رب

سن آدمی یر قدرتکله خلق ایلدک واکا کندو روحکدن نفخ ایتدک وملکلره بیورکه اکا سجده قلدیلر دک صکره یر کنا ایله خلقک اغزلرینی طولدردک حتی آنلر وعصی آدم ربه فغوی دیرلر حق تعالی اکا ومی ایتدیکه یا ابراهیم بلمدکمی سنی ... ایله ... ...
فایده اخری زلة انبیادن من غیر قصد صادر اولان صغیره در وانده خصیصه بی انبیاده اقتدا اولنماز بسن انک اوزرینه تنبیه اولنمق لازمدر تاکه اکا اقتدا اولنمیه وبعضلرده بیلرکه افعال انبیاده زلة اطلاقی جایز دکلدر بلکه اول ترک اولی یه محمولدر مثلا سعد الدین قدس سره شرح عقایدنسفیده بیوررکه اذا تقرر هذا فما نقل عن الانبیاء علیهم السلام مما یشعر بکذب او معصیة فما کان منقولا بطریق الآحاد فمردود وما کان بطریق التواتر فمصروف عن ظاهره ان امکن والا فمحمول علی ترک الاولی اوکونه قبل البعثة انتهی ابن ابی عاصم وابو نعیم انس رضی الله عنه روایت ایدرلرکه ان الله تعالی قال لموسی علیه السلام یاموسی انه من لقینی وهو جاحد لمحمد ادخلته النار فقال ومن محمد قال

یاموسی

یا موسی وعزتی وجلالی ما خلقت خلقا اکرم علی منه کتبت
اسمه مع اسمی فی العرش قبل ان اخلق السموات والارض
والشمس والقمر بالفی سنة یعنی انس بن مالک رضی الله
عنه دیوکه بررتی حق سبحانه وتعالی حضرت موسایه علیه السلام
دد یکه یا موسی بررتی هر کیمکم بنی محمده منکر اولور و نه حالده
بولور بن آنی ناره ادخال ایدرم موسی علیه السلام دد یکه محمد
کیمدر حق تعالی بیوردیکه یا موسی عزتم وجلالم حقیچون بکا
اندن اکرم وافضل بر کمسنه خلق اتمدم اسمنی اسمم ایله یرلری
وکوکلری وکنشی وآی خلق اتمزدن ایکی بیک یل اول عرشه
یازدم **فصل ثانی** حضرتک صلی الله علیه وسلم مولد
شریفی بیاننده در **وبو فصل** درت لطیفه مشتملدر
لطیفه اولی انک تاریخنی بیان ایدر معلوم اولا کیم
حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم مولد شریفنده
اختلاف اولنمشدر مصنف رحمه الله دیرکه صواب اولدر که
اول اثنین کوننه ایدی امام احمد ومسلم وابوداود قتادة
الانصاریدن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه حضرت رسول
اللهدن صلی الله علیه وسلم اثنین کوننک صیامندن سؤال
اولنمشدر حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه ذلک
یوم ولدت انا فیه وانزلت علی فیه النبوة یعنی اول بر کوندرکه

شان بوره

فی مولد النبی

بن انده طوغدم و بنم اوزریمه نبوة یعنی وحی انده نازل اولدی
قسطلانی مواهبده بیورر که بو حدیث شریف حضرت رسول
اللهك صلى الله عليه وسلم كوندزده طوغدوغنه دلالت ایدر
و مسندده ابن عباسدن رضی الله عنهما مرویدر که ولد صلی
الله علیه وسلم یوم الاثنین واستنبئ یوم الاثنین وخرج
مهاجرا من مكة الى المدينة يوم الاثنين ودخل المدينة يوم
الاثنين ورفع الحجر يوم الاثنين یعنی ابن عباس حضرتلری
رضی الله عنهما بیوردیلر حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
اثنین کونی طوغدی و اثنین کونی پیغمبر اولدی و مکه دن مدینه
مهاجرا اولدوغی حالده اثنین کونی چقدی و مدینه یه اثنین
کونی داخل اولدی و حجر اسودی اثنین کونی رفع ایلدی قسطلانی
دیر که کذلك مکه اثنین کونی فتح اولندی و سوره مائده اثنین
کونی نازل اولدی سعید بن المسیب دن رضی الله عنه مرویدر که
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم نصف نهارده دنیا
تشریف بیوردی و ابن دحیه بونکله جزم ایلدی و زرکشی
شرح برده ده بو قوله تصحیح ایتدی معلوم اولا که بوصیرینك
رحمه الله ليلة المولد الذي كان للدين سرور بيومه وازدهاء
قولنده کیجه یی و کوندزی مولده اضافت ایلدی پس انك
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم کیجه ده طوغدی دینلر
اولماسی و کوندزده وجوده کلدی دینلردن اولماسی محتمل اولدی
لکن بوندن صکره یوم ثالث بوضعه ابنت وهب قولی کوندزده

طوغری

طوغدی دینلردن اولدوغنی تصریح ایتدی وصحیح اولان بودر
والله اعلم وعند الجمهور مشهور اولان بودر که حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم حضرتلری وجوده گلدکلری
گون ربیع الاول آینک اون ایکنجی گونی ایدی سهیلی معروف
اولان بودر دیدی وبعضیلر مبالغه ایدب انده اجماع نقل
ایتدی ابن [illegible] رسول الله صلى الله عليه وسلم
یوم الاثنین لثنتی عشرة لیلة مضت من شهر ربیع الاول
عام الفیل [illegible] رحمه الله حضرت رسولی صلى الله
علیه وسلم مدح ایتدوکی دیوانده بیورر شعر

وبدت بآمنة الحصان لحملها • باخف حمل راجح المیزان •
حتی بدت انواره لوضعها • فرأت قصور الشام رؤیة دان •
وضعته مختونا ومسرورا وقد • اهوی بسجود آمنا للدیان •
ولدته عام الفیل یوم اثنین • فاختار الثمار بفضل الاثنان •
بربیع الاولی بثانی عشره • ویوافق العشرین من نیسانه

وابن ابی شیبه مصنفده بو قولی جابردن وابن عباسدن رضی
الله عنهم روایت ایلدی وابن کثیر دیر که عند الجمهور مشهور
اولان بودر که حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم عام
فیلده طوغدی بیهقی وحاکم مستدرکده سندیله ابن
عباسدن رضی الله عنهما روایت ایدرلر که قال ولد رسول
الله صلى الله عليه وسلم یوم الفیل بو حدیثی حاکم تصحیح

ایتدی

ومختصر تذهیبی آنی ابقا ایلری ابن حجر شرح دُرَرده
دیرکه محفوظ اولان عام دردر وکاه اولور یوم اطلاق اولنور
واندن مطلق وقت مراد اولنور نتکیم یوم الفتح ویوم بدر
دینور پس یوم الفیل عام الفیل دیمک اولور ابن اسحاق
وابونعیم وبیهقی مُطّلب بن عبدالله بن قیس بن مخرمه دن
روایت ایدرلرکه واول پدری عبدالله دن او دخی قیس دن
روایت ایدرکه وُلدتُ انا ورسول الله صلى الله عليه وسلم
عام الفيل ونحن لِدان يعني قيس ديركه بن حضرت رسول
الله ایله صلى الله عليه وسلم عام فیلده طوغدق پس بز
اقرانز معلوم اولاکم ابن هشام سیره سنده حدیث
مذکوری لفظ مرقوم اوزرینه نقل اتدی وفقیر آنی علمادن
برینک خطیله محرره بر نسخه مصححه دن کتب ایلدی
لکن مصنف رحمه الله وُلدت انا ورسول الله صلى الله
عليه وسلم عام الفيل كاللِدين لفظی اوزره نقل قلدی بعده
بیوردیکه ابوذر رد دیکه انده مشهور اولان لدتین در تا
ایله فلاندن لدة فلان دینور یعنی انکله بر وقتده طوغسه
جوهری دیرکه لِدَةُ الرجل تربه والتاء عوض عن الواو
الذاهبة منه لانه من الولادة وهما لِدان والجمع لِدات
ولِدون التِرب بكسر التاء المثناة الفوقية واسكان الراء

وبا

وبالموحدة ثمن ولد معك انتهى صاحب قاموس دیر که
اللدة كعدة الترب ج لدات ولدات وماده، تربه دیرکه الترب
بالكسر اللدة والسن ومن ولد معك انتهى وصاحب نهایه
دیرکه فی حدیث انا لدة رسول الله صلى الله عليه وسلم
ای تربه يقال ولدت المرأة ولادًا وولادة ولدة فسمى
بالمصدر انتهى وبالجملة اكثر علما بونكا اوزرینه دیرلرکه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم عام فيلده طوغدى
و ابن عباس رضى الله عنهما بوكه ذاهب اولدی وبعض
علما بونك اوزرینه اتفاق روایت ایتدی وهر قولکه
بوكه مخالفدر اول وهمدر ردّ دی ومشهور اولان اولدرکه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم فيلدن اللى كون
صکره وجوده کلدی وسهیلی بونی اختیار ایلدی والله
اعلم لطيفة ثانيه حضرتك صلى الله عليه وسلم مكان
ولادتنی بیان ایدر جمهور علما بونك اوزرینه دیرلرکه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم مكه‌ده طوغدی
لكن نه مكانده طوغدوغنده اختلاف اولندی بعضیلر
دیدیلرکه زقاق المولد دیمکله معروف زقاقده اولان
دارده طوغدی واول دار عقیل بن ابی طالبك النده ایدی
مولانا ابن حجر مكی شرح همزیه‌سنده دیرکه مشهور اولا
ن

اولورکه اول شهری مولد ایله مشهور اولان مسجددر
وبعضلر دیدیلرکه شعب بنی هاشمده طوغدی
وبعضلر دیدیلرکه ردمده طوغدی وردم رانک
فتحی ودالک سکونیله مکه ده بر موضعک اسمیدر
وبعضلر دیدیلرکه عسفانده طوغدی وعسفان عثمان
وزنی اوزره مکه دن ایکی قوناق اوزاق بر مکانک
اسمیدر مولانای مزبور شرح همزیه ده دیرکه بو قول
شاذدر اکا اعتماد جایز دکلدر **لمعهٔ ثالث**
حضرتک صلی الله علیه وسلم مختون ومقطوع السره طوغدیغی
بیان ایدر طبرانی وابو نعیم وابن عساکر طرق متعدده دن
انس بن مالکدن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم من کرامتی علی ربی انی
ولدت مختونا ولم یر احد سوءتی یعنی انس بن مالک
رضی الله عنه بیورر دیکه حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم بیورر دیکه بنم ربم اوزرینه کرامتمدندرکه بدرستی
بن مختونم یعنی سنتلو طوغدم وبر کمسنه بنم عورتمی
کورمدی زهره ده بو حدیثک سندی جیددر دیدی
وحافظ ضیاء الدین المقدسی انی تصحیح ایلدی زرکشی
دیرکه مرتبه جهتندن ضیاء الدینک تصحیحی حاکمک

تصحیحندن

تجبجعنرن اعلام در وحضرت رسول اللهدن غیری انبیادن
صلوات الله علیهم وسلامه بر جماعت مختون طوغدیلر
ابن درید وشاهده وابن الجوزی تلقیحده کعب الاحباردن
انلرک اون اوچ اولدقلرینی نقل اتدیلر وابن الجوزی
محمد بن حبیبدن انلرک اون درت اولدقلرینی روایت
ایلدی وانلرک هر بری آخرک ذکر اتمدوکنی ذکر اتدی
اتفاق اتدکلری بونلردر آدم وشیث ونوح ولوط
ویوسف وشعیب وموسی وسلیمان وعیسی ومحمد
علیهم السلام وکعبک زیاده اتدوکی بونلردر ادریس
وسام ویحیی علیهم السلام وابن حبیبک زیاده ایلدوکی
بونلردر هود وصالح وزکریا وحنظلة بن صفوان که
اول اصحاب رسک پیغمبریدر پس بونلرک کلاملرنده
اون یدی پیغمبر مجتمع اولدی وشیخ قدس سره قلاید الفوا ید
نام کتابنده انلرک اسملرینی نظم اتدی وودی شعر
وسبعة مع عشر قد روا وخلقوا وهم ختانا فخذ لازلت مانوسا نانوسار
محمد آدم ادریس وشیث ونوح سام هود شعیب یوسف موسا
لوط سلیمان یحیی صالح زکریا حنظلة الرس مع عیسا
لطیفهٔ رابعه حضرتک صلی الله علیه وسلم بعض عجایب
ولادتنی بیان ایدر واول عجایبک بری اولدر که لیلهٔ مولدنده

کسری نک ایوانی حرکته کلدوکی و انک شرفه لرندن اون
درت شرفه دوشدوکی و انک بنیاننه چوق مال صرف اولنمش ٥
ایدی وگونده انجلین بنیان عظیم کورلمامش ایدی عظیم احکام
بر مرتبه ایدیکه اکا نفخ صوردن غیری بر نسنه هدم ایلمز
ظن اولنوردی پس وقتا کیم او بو دکلو استحکام ایله حرکته
کلدی و اندن اون درت شرفه دوشدی قطع برهان ایله محضا
اول حضرت رسول الله نک صلی الله علیه وسلم نبوتنه و انک
ملکیله و عزتیله بر کسنیه ملک و عزت باقی قالماسنه دال
بر آیت اولدوغی معلوم اولدی و اول اون درت شرفه انلرکه
اون درت پادشاهلردن غیری قالمادی و نعمته اشارتدر انلرکه
اون درت یلده هلاک اولدیلر و دردی حضرت عثمان نک
زماننده اولدی و حضرت عمرک زمان سعادتنده اکثر
اقالیم فارس فتح اولندی و اول کسرای کسر ایلدی و انی ذلیل
و زبون ایتدی و اول اقصای مملکتنه دک کیرو کتدی بعده
حضرت عثمان نک زماننده قتل اولندی و ملکی بالکلیه زایل
اولدی و حضرتک صلی الله علیه وسلم اذا هلک کسری فلا
کسری بعده قولنک صدقی ظهور ایتدی و اول عجایبک
بری اولدرکه نیران فارس سویندی یعنی انلر عبادت ایتدکلری
آتش خانه لرک آتشلری منطفیه اولدی حال بوکه اندن

اول بیك ییل ایدیکه صو ینمشدی ایدی واول عجایبك بری
اولدرکه بحیرهٔ طبریه که اکا عین ساوه دیرلر یره کچدی
وانك طولی التی میل وعرضی التی میل ایدی یره کچوب
انون بر قطره قالمدی ساوه ری ایله همدان بیننده بر
شهردر که اسمیدر وآرالری یکرمی ایکی فرسخدر خفی اولمیه کم
اول کیجه یره کچن بحیره طبریه اولیب وبحیرهٔ طبریه ایله
عین ساوه شیء واحددن عبارة اولدوغی همته یه شرحنده
ابن حجر مکی نك مختاری دیدر وعبارتی بودر ومنها بحیرة
طبریة التی کان فیهما من کثرة المیاه وسعتهما تحیل
العادة غیضهما ولهذا قیل طولهما ستة امیال وعرضهما
مثل ذلك وتسمی عین ساوه لبلد سمی وفی بینها وبین
الری اثنان وعشرون فرسخا وقیل موضع بالشام انتهی
قسطلونی مواهبده بودرکه ومن عجایب ولادته ایضا
ما روی من ارتجاج ایوان کسری وسقوط اربعة عشر شرفة
من شرفاته وغیض بحیرة طبریة وخمود نار فارس وکان
لها الف عام لم یخمد انتهی لکن مصنف بودر تنبیه
وقع فی بعض الکتب غارت بحیرة طبریة لم یثبت ان ماءها
غاض وهو باق الی الیوم انتهی والله اعلم بحقیقة الحال
فصل ثالث حضرتك صلی الله علیه وسلم بعثتی

وبعثتنك تاريخنى بياننده در ويو فصل بش لطيفه

مشتمل در **لطيفهٔ اولى** وقت بعثتنى وانك تاريخنى بيان ايدر امام نووى قدس سره شرح مسلمده ديركه صواب اولان اولدركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم قرق ييلك باشنده بعث اولنمشدر و سهيلى ديركه اهل سير وعلماء حديث عندنده صحيح اولان بودر و شيخ الاسلام بلقينى ديركه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم اكا غار حراده جبرئيل عليه السلام كلمدكده على المشهور قرق ياشنده ايدى و اول اثنين كوننه نهارده واقع اولدى امام احمد و شيخان ابن عباس رضى الله عنهما روايت ايدرلركه قال انزل على رسول الله صلى الله عليه وسلم وهو ابن اربعين سنة علامه ابن قيم زاد المعاد نام كتابنده بيوررركه حق تعالى حضرت رسول اكرمى صلى الله عليه وسلم قرق ييلك باشنده بعث ايلدى و اول سن كمالدر و رسل قرقده بعث اولنورلر و حضرت عيسى عليه السلامك اوتوز اوچ ياشنده كوكه دفع اولندى دكلرى اكا رجوع واجب بر اثر متصل ايله ثابت اولمدى مصنف ديركه والا مر كما قال و احاديث صحيحه دلالت ايدرلركه حضرت عيسى عليه السلام كوكه

دفع

كوكه رفع اولنرقده يوز يكرمى ياشنده ايدى ابن جوزى
ديركه ما من نبى نبئ الا بعد الاربعين حديثى موضوعدر
زيرا حضرت عيسى عليه السلام پيغمبر اولدى وسمايه رفع اولندى
حال بوكه اول اوتوز اوچ ياشنده ايدى پس حق انبياده
اشتراط اربعين بر معتبر سنه اولمدوغى معلوم اولدى
انتهى مصنف ديركه ابن جوزينك عيسى عليه السلام رفع
اولندقده اوتوز اوچ ياشنده ايدى دوكى علامه ابن
قيمك نقلتم ايدن كلامى رد ايدر **لطيفهٔ ثانيه**
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم بدء وحيك كيفيتنى
بيان ايدر يعنى تكه صلى الله عليه وسلم وحيدن اول بدء
اولندوغى منامده رؤياى صالحه در پس حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم بر واقعه كورمزدى الا اول فلق
صبح كبى كلوردى يعنى كون كبى ظاهر اولوردى بخارى صحيحنده
حضرت عايشه دن رضى الله عنها روايت ايدركه انها قالت
اول ما بدئ به رسول الله صلى الله عليه وسلم من الوحى الرؤيا
الصالحة فى النوم فكان لا يرى رؤيا الا جاءت مثل فلق
الصبح ثم حبب اليه الخلاء وكان يخلو بغار حراء فيتحنث
فيه وهو التعبد فى الليالى ذوات العدد قبل ان ينزع الى
اهله ويتزود لذلك ثم يرجع الى خديجة فيتزود

لمثلها حتى جاءه الحق وهو في غار حراء فجاءه الملك فقال
اقرأ قال ما انا بقارئ قال فاخذني فغطني حتى بلغ مني
الجهد ثم ارسلني فقال اقرأ قال صلعم ما انا بقارئ فقلت
فاخذني فغطني الثانية حتى بلغ مني الجهد ثم ارسلني
فقال اقرأ فقلت ما انا بقارئ فاخذني فغطني الثالثة
ثم ارسلني فقال اقرأ باسم ربك الذي خلق خلق
الانسان من علق اقرأ وربك الاكرم فرجع بها
رسول الله صلى الله عليه وسلم يرجف فؤاده فدخل على
خديجة بنت خويلد رضي الله عنها فقال زملوني زملوني
حتى ذهب عنه الروع فقال لخديجة واخبرها الخبر
خشيت على نفسي فقالت خديجة كلا والله ما يخزيك
الله ابدا انك لتصل الرحم وتحمل الكل وتكسب
المعدوم وتقري الضيف وتعين على نوايب الحق
فانطلقت به خديجة حتى اتت به ورقة بن نوفل
بن عبد العزى ابن عم خديجة [illegible] وكان امرأ قد تنصر
في الجاهلية وكان يكتب الكتاب العبراني فيكتب من
الانجيل بالعبرانية ما شاء الله ان يكتب وكان شيخا
كبيرا قد عمي فقالت له خديجة يا ابن عم اسمع من ابن
اخيك فقال له يا ابن اخي ماذا ترى فاخبره رسول الله

صلى

صلى الله عليه وسلم خبر ما راى فقال له ورقة هذا الناموس
الذى نزل الله على موسى يا ليتنى فيها جذعا ليتنى
اكون حيا اذ يخرجك قومك فقال رسول الله صلى الله
عليه وسلم او مخرجى هم قال نعم لم يات رجل قط بمثل
ما جئت به الا عودى وان يدركنى يومك انصرك
نصرا مؤزرا ثم لم ينشب ورقة ان توفى وفتر الوحى
يعنى ام المؤمنين عايشه رضى الله عنها بيورر كه حضرت
رسول اللهك صلى الله عليه وسلم وحيدن بدء اولنديغنك
اولى نومده رؤياى صالحه ايدى وحضرت رسول الله صلى
الله عليه وسلم بر واقعه كورمزدى الا اول فلق صبح كبى
كلوردى يعنى ضياده ووضوحده اكا شبيه اولوردى بعده
اكا خلوت محبوب اولدى وحضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
غار حراده خلوت ايدردى واندره اهلنه مشتاق اولوب
رجوع ايتمزدن اول متعدد كيجه لر وكوندزلر ايله خدايه
عبادت ايدردى واول خلوت ويا خود عبادت اچون تزود
ايدردى يعنى ازق الوردى بعده خديجه يه رجوع ايلردى
واول ليالى مثلى اچون زاد اتخاذ ايدردى حتى اكا اول
غار حراده ايكن حق يعنى وحى كلدى پس رمضان آينك
اون يدنجى كوننده كه اثنين كونى ايدى اكا جبريل عليه السلام

نازل اولدی وحضرت رسول الله اقرأ ددی وحضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم ما انا بقارئ بیوردی یعنی بن قارئ
دکلم یعنی اوقیمق بلمم ددی حضرت رسول الله بیوردیکه
پس جبریل علیه السلام بنی طوتدی وقوجدی وصقدی حتی
اول قوجمق وصقمق بنم جهدمی یعنی غایت وسعمه
واصل اولدی صکره بنی صالیویردی واقرأ ددی حضرت
بیوردیکه بن اوقیمق بلمم دیدم پس بنی اخذ اتدی ومرة
ثانیة ضم وعصر اتدی حتی اول ضم وعصر بنم غایت
وسعمه واصل اولدی صکره بنی صالیویردی وبکا اقرأ
ددی بن نه اوقویم دیدم پس بنی طوتدی اوچونجی کره
قوجدی وصقدی صکره بنی صالیویردی یعنی الاطلاق ایلدی
وبکا اقرأ ددی باسم ربك الذی خلق خلق الانسان
من علق اقرأ وربك الاکرم ددی پس حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم قلب شریفی مضطرب اولدی وبو
حالده اول ایات ایله رجوع ایلدی پس خدیجه بنت
خویلدك رضی الله عنها اوزرینه داخل اولدی وکندویی
واقعه اولان نسنه یی اکا بلدردی وزملونی زملونی ددی یعنی
بنی صاریکوز صاریکوز بیوردی پس انی صاردیلر وصار
مقدن بونده مراد اورتوب باصدرمقدر تا کم اندن فزع

وخوف زایل اولدی زیرا عادتا اورتوب باصدرمق ایله
خوف ساکن اولور وخدیجه اکا خبری اعلام ایتدوکی حالده
والله شدت رعبدن نفسم اوزرینه موتدن ویاخود مرضدن
خوف ایتدم دیدی پس حضرت خدیجه رضی الله عنها حضرت
رسول اللهه صلی الله علیه وسلم دیدیکه بو سوزی سویلمه
ویاخود سنک اوزریکه خوف یوقدر والله ربک سنی اصلا ح
ایلمز یعنی سنی اوتاندرمز زیرا سن قرابتی ایصال ایدرسن
وامریله مستقل اولمین کمسنه نک ثقلنی کتوررسن و
معدومی کسب ایدرسن یعنی ناسه سندن غیریده بولمدقلری ى
نسنه یی اعطا ایلرسن وقونوق اچون طعام ومنزل حاضر
قلورسن ونوایب حقه یعنی حوادثده معین اولورسن وخدیجه
رضی الله عنها حضرت رسول الله ایله صلی الله علیه وسلم
کیتدی حتی ورقه بن نوفل بن عبد العزی یه که اول خدیجه نک
عمسی اوغلیدر واردی وورقه بن نوفل بر کمسنه ایدیکه عبادة
اوثانی ترک ایدوب جاهلیتده تنصر ایتمش ایدی واول کتاب
عبرانیی یازردی پس انجیلدن عبرانیه ایله خدا کتابنی
مراد ایلدوکی نسنه یی کتابت ایدردی وورقه شیخ کبیر ایدی
حال بوکه اعمی اولمشدی خدیجه رضی الله عنها اکا دیدیکه
ای عمم اوغلی برادرک اوغلندن ایشت ورقه حضرت

رسول الله صلى الله عليه وسلم دديكه اى برادرم اوغلى نه
كوردسن حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم كوردوكى
نسنه نك خبرنى اكا دادى ورقه حضرت رسول الله صلى
الله عليه وسلم دديكه بو ناموسدر انجليده ناموس كه
حق تعالى انى موسى اوزرينه عليه السلام تنزيل ايلدى
نوليدى كه بن مدة نبوتده ويا خود مدة دعوتده يكت
اوليدم نوليدى بن سنى قومك مكه دن اخراج اتدكلرى
وقتده حى اوليدم ورقه بو سوزى ديه كلدكده حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم بيورديكه انلر بنى اخراج ايدرلرمى
ورقه دديكه نعم اصلا بر كمسنه سنك كوردوكك وحى كبى
وحى كتورمدى الا اول عداوة اولندى زيرا بلا سبب
مالوفندن اخراج انى موجبدر واكر سنك انتشار نبوتك
كوننه بكا واصل اولورسه سنى نصر قوى وبليغ ايله
نصرة ايدرديم بعده ورقه نك وفاتى اكلنمدى ووحى
اوچ يل محتبس اولدى تفسير غريب الحديث
رؤيا تنوين سز دوشى ديمكدر صاحب قاموس ديركه الرؤيا
مارايته فى منامك جمع رؤى كدعى انتهى الآجاءت جملهسى
رؤيايه صفتدر مثل نصب ايله مصدر محذوفك صفتيدر
تقديرى الآجاءت مجيئا مثل فلق الصبح ديمكدر اى شبيهة

فلق

لمه فی الضیاء والوضوح وجایزدرکه حالیة اوزرینه منصوب
اوله تقدیری مشبهة ضیاء الصبح دیمکدر فلق فانک ولامک
فتحه لریله صبح معناسنه در واول بو معناده وبو معنا نکده
غیرنده استعمال اولنمغین تخصیص وبیان ایچون صبحه
اضافت اولنمشدر پس عامک خاصه اضافتی قبیلندندر
صاحب قاموس دیرکه الفلق محركةً الصبح اوما انفلق
من عموده او النجم انتهی المراد منه خلاء خانک فتحی
والفک مدی ایله خلوة کبی مصدردر صاحب قاموس
دیرکه خلا المکان خُلُوّا وخلاءً واخلی واستخلی بمعنی
ومکان خلاءٌ ما فیه احدٌ بعده برسطر دنصکره دیرکه
واستخلی ~~المکان~~ الملکُ فاخلاه وبه وخلا به والیه ومعه
خلوّا وخلاءً وخلوة انتهی حراء حانک کسری والفک
مدی ایله مکه ده بر طاغک اسمیدر اکراندن مکان مراد
اولنورسه منصرف در واکر بقعه مراد اولنورسه غیر منصرفدر
وقصر له دخی لغتدر صاحب قاموس انی قاضی عیاضه
نسبت ایتدی نتکیم بیوردی وحراء بالکسر والمد جبل
بمکة ویؤنث ویمنع وحری بفتح الحاء کعلی لغیة عن
القاضی عیاض انتهی پس حراده درت وجه اولور تذکیر
وتانیث ومد وقصر تحنث تعبد معناسنه در وهو

التعبّد قولی ای تفسیر ابن قسطلانی شرح بخاریده دیرکه
لیالی ظرفیّة اوزرینه منصوبدر و یتحنّث فعلنه متعلقدر
التعبّد قولنه متعلق دکلدر زیرا تعبّدده لیالی اشتراط
اولنماز بلکه مطلق تعبّد شرط اولنور لکن صاحب
قاموس تحنّث تعبّد اللیالی ذوات العدد بیوردک
پس لیالی تحنّث فعلنک ظرفی اولور و غنم دلالت
ایتدی نلیتاملی لیالیدن مراد ایاملریله در و لیالی
اوزرینه اقتصاری تغلیب ایچوندر زیرا خلوتده لیالی
انسبدر ذوات لیالینک صفتیدر و نصبی صورة
کسره ایله در زیرا الف و تاء زائده تینی ایله جمعلنمشدر
مسلمات که ینزع یضرب وزنی اوزره یحنّ و یشتاق
دیمکدر و یتزود رفع ایله یتحنّث فعلنه معطوفدر و تزوّده
زاد اخذ اتمکدر و زاد آزق معناسنه در لذلک خلوته
و یاخود تعبّده اشارتدر لمثلها ضمیری لیالیه راجعدر
و اهل ایله تعبیرنده نسکره خدیجه‌ی رضی الله عنها تخصیص
بالذکر اتدوکی تفسیر بعد الایهامدر و یاخود اختصاص
تزوده نعنی تزوّد خدیجه‌دن اولب غیریدن اولمدوغنه
اشارتدر و حتی جاءه بونده مراد وحی‌در غط ضم و عصر
معناسنه‌در صاحب نهایه دیرکه فاخذنی جبریل فغطنی

الغط العمر الشريد والكبس انتهى بلغ وصل ديمكدر
وجهد جمك فتحيلم غايت معناسنه در وبلغ فعلنك
مفعولى آولمقا وزرينه منصوبدر وفاعلى غطى فعلنك
مفهوم مصدره راجع مستتر ضميردر تقديرى فغطى حتى
بلغ منى الغط غاية وسعى ديمكدر واكثر روايت بونك
اوزرينه در وبعض روايتده حتى بلغ منى الجهد واقع در
جمك ضمى ودالك رفعيله وجهد ضم جيمله طاقت معناسنه در
ور فعلم بلغ فعلنك فاعليدر ومفعولى محذوفدر تقديرى
حتى بلغ الجهد منى مبلغه ديمكدر صاحب نهايه ديركه وقد تكرر
لفظ الجهد في الحديث كثيرا وهو بالضم الوسع والطاقة
وبالفتح المشقة وقيل المبالغة والغاية وقيل هما لغتان
في الوسع والطاقة واما في المشقة والغاية فالفتح لا غير انتهى
صاحب قاموس ديركه الجهد الطاقة ويضم والمشقة واجهد
جهدك ابلغ غايتك انتهى رجف اضطراب شديد
معناسنه در صاحب قاموس ديركه رجف حرك وتحرك
واضطرب شديدا رجفا ورجفانا ورجوفا ورجيفا انتهى
فؤاد قلب معناسنه در صاحب قاموس ديركه الفؤاد التحرق
والتوقد ومنه الفؤاد للقلب مذكر ج افئده والفواد بالفتح
والواو غريب تزميل تلفيف معناسنه در بن زملوني زملوني

لتغنوني لتغنوني اي غطوني غطوني ديمكدر وتكراري تاكيد
ايچوندر. تروع رانك فتحيله فزع معناسنه در صاحب قاموس
ديركه الروع الفزع كالارتياع والتروع انتهى خشيت
خفت ديمكدر صاحب قاموس ديركه خشيه خشاه خشيا و
يكسر وخشية وخشاة ومخشاة ومخشية وخشيانا وتخشاه
خافه وهو خاش وخش وهي خشيا ج خشايا وخشاه
تخشية خوفه انتهى كلاحرف نفي وابعاد در زاي لاتفعل ذلك
اولاخوف عليك مايخزيك الله مايفضحك ديمكدر زيرا
خزايه استحيا معناسنه در صاحب قاموس ديركه خزي خزيا وخزا
وقع في بلية وشهرة فذل بذلك برنسخه دنصكوره ديركه
خزي خزي ايمه خزاية وخزي بالقصر استحيي والنعت خزيان
وخزيا ج خزايا انتهى صاحب نهايه ديركه خزايا جمع خزيان
وهو المستحيي يقال خزي يخزي خزاية اي استحيي فهو خزيان
وامراة خزيا وخزي يخزي خزيا اي ذل وهان انتهى وبر
روايتده مايحزنك الله واقعدر ويحزن يانك فتحي وحاء
مهمله نك سكوني وزانك ضمي وزانك كسري له جايزدر
حزنه واحزنه ديبور كلا كافك فتحي ولامك تشديديله شول
كمسنه ديرلركه كندو امريله مستقل اوليه كسب نفسيله
برمفعوله تعديه ايدر كسبت المال ديبور وايكي مفعوله

تعديه

بحريم ايوز كسبت غيرك المالى دينور وتكسب المعدوم انلرن در
زيرا معناسی يعطی الناس مالا يجدون عند غيرك ديمكدر
وبر روايتده تكسب واقعدر افعال بابندن اى تكسب
غيرك المال المعدوم اى تتبرع لہ بہ پس موصوف حذف
اولندی وصفت انك مقامنه اقامت اولندی وروايت
اولى قاضى عياض ديدوكى كبى صحيحدر وتقرى الضيف تضيف
ديمكدر صاحب قاموس ديركه قرى الضيف قرًا وقراءً اضافه
كاقتراه وبر نسخده دنصكره ديركه واستقرى واقترى واقرى
طلب ضيافة انتهى نوايب حوادث ديمكدر وحقه اضافت
ايلدى زيرا اول حقده اولور وباطلده اولور ابن عم خديجه
نصب ابن ايله ورقه دن بدلدر وياخود انكا صفتدر زوجرى
جايزدكلدر زيرا عبد العزى يه صفت اولور وليس كذلك
والف ثابت اولور وحذف اولنماز زيرا علمين بيننده
واقع دكلدر وراء ورقه مفتوحه در عبرانيه عينك كسرى
عبره نسبتدر وعبر عين مهمله نك كسرى وباء موحده نك
اسكانيله در ونسبتده الف ونون زياده اولندى
على غير قياس ناموس نون وسين مهمله ايله صاحب السر
ديمكدر كه اول جبريلدر عليه السلام واهل كتاب انكا ناموس
اكبر ديرلر وبعضلر وايتده انزل واقعدر ياليتنی فيهما ده

ضمیر مجرورنبوتنه ویاخود دعوته راجعدر جزعا نصب ایله
کوفیتین عندنده کانّ مقدره نک خبریدر ویاخوه خبر
لیت ده مستتر ضمیردن حالیته اوزرینه منصوبدر وخبر
لیت فیهما قولیدر ویاخود لیت ایکی جزئی نصب اعتشدر
وبعض روایتده جذع رفعله واقعدر بو تقدیرجه جار مع
المجرور جذعه متعلقدر زیرا انده معنای فعل واردر
کانه یالیتنی فیهما شاب دینلدی روایة اولی اکثر واشهردر
اومخرجی هم قولنده همزه استفهام انکاری ایچوندر
زیرا حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اخراجنی اقتضا
ایدرسبب سز وطننده اخراجنی استبعاد ایدی خصوصا که
اول حرم انک حرمیدر وپدری اسماعیل علیه السلامک کلامه
بلدهیدر زیرا حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اکرامی
وانلردن جسد دن روح منزله سنه انزال اولنی متضمنه انواع
محاسنی جامع ایدی وهمزه ادوات استفهامده اصالتنه
تنبیه ایچون عاطف اوزرینه تقدیم ایله مخصوص اولدی
مخرجی اصلنده مخرجونی ایدی نون یاء متکلمه اضافتله
دوشدی ومخرجوی اولدی پس کلمه ده واو ایله یا جمع اولدی
سبقت احدیهما بالسکون واو یا یه قلب اولندی ویا
یاده ادغام اولندی بعده ضیانة للیا جیمک ضمه سی
کسره یه تبدیل اولنوب مخرجی دندی ویاسی تخفیف

ایچون

اچون مفتوح اولدی بهم موخر مبتدادر ومخبری مقدم
خبردر موخرینک ضمی وزای مشدده نک فتحیله قوی
بلیغ دیمکدر نصی کی صفتیدر تأزیر آزردن مشتقدر
وازر قوة وشدة معناسنه در ولم ینشب لم ینفع ورتی
اوزره لم یلبث ولم یتاخر دیمکدر ورقه فاعلیدر وان
توفی اندن بدلدر وبدل اشتمالدر وتقدیری لم یتاخر
وفاة ورقه دیمکدر وپس بو حدیث شریفدن معلوم اولدیکه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم قرآن عظیمدن
ابتدا نازل اولان اقرأ سوره سیدر وجمهور علما بونک
اوزرینه درلر وبعضلر دیدیلرکه ابتدا نازل اولان سوره
فاتحه در وامام جمهور ذاهب اولدوغی یردن معلوم اولاکم
اقرأ سوره سنک نزولندن صکره اوجبریل وحی محتبس
اولدی برکون حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم کیدر
ایکن کوکدن بر آواز اشتدی ومبارک بصرنی رفع اتدک
جبریل علیه السلامی برکورسی اوزرینه بین السماء و
الارض جالس کوردی واندن خوفی ایدوب اهلنه رجوع
اتدی وانلره زملونی زملونی بیوردی بخاری صحیحنده
جابر بن عبد الله الانصاری حضرتلرندن رضی الله
عنه روایت ایدرکه قال وهو یحدث عن فترة الوحی

سوره مدثردر وبعضلر
دیدیلرکه ابتدا نازل اولان

فقال فی حدیثه بینما انا امشی اذ سمعت صوتا من السماء
فرفعت بصری فاذا الملك الذی جاءنی بحراء جالس
علی کرسی بین السماء والارض فرعبت منه فرجعت
فقلت زملونی زملونی فانزل الله تعالی یا ایها المدثر
قم فانذر الی قوله والرجز فاهجر فحمی الوحی وتتابع
یعنی جابر بن عبد الله رضی الله عنه ~~روایت ایدرکه~~ احتباس
وحیده تحریثی حالنده دیدیکه حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم بیوردی بن کیدرکن بین السماء والارضده
کوکده بر آواز اشتدم پس کوزیمی قالدردم ناکاه مراد
بکا کلن ملکی کوك ایله یر آراسنده بر کورسی اوزرنده
جالس کوردم پس اندن خوف اتدم واهلمه رجوع
ایلدم وانلره بنی اورتکوز اورتکوز دیدم پس حق تعالی
یا ایها المدثر قم فانذر سورهسنی والرجز فاهجر قولنه دك
انزال ایلدی پس بو آیتك نزولندن صکره وحینك نزولی
قزدی یعنی قتیلندی ومتتابع اولدی معلوم اولاکم حمی
لغتده قزمق معناسنهدر وبو محلده شدتدن کنایتدر
وصاحب نهایه درکه وفی حدیث حنین الآن حمی الوطیس
الوطیس التنور وهو کنایة عن شدة الامر واضطرام الحرب
ویقال ان هذه الکلمة اول من قالها النبی صلی الله علیه وسلم

لما اشتد البأس يومئذ ولم تسمع قبله وهو من احسن
الاستعارات انتهى **لطيفهٔ ثالثه** وحيك انواعنی
بيان ايدر علما رضی الله عنهم ديديلر كه وحی حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم انواع مختلفه ايله نازل اولوردی نوع اول
رؤيای صادقه در منامده ابراهيم عليه السلام بيوردی انی
اری فی المنام انی اذبحك فانظر ماذا ترى قال يا ابت
افعل ما تؤمر پس بو آيت كريمه دلالت ايدر كه انلره وحی منامده
كلوردی يقظه ده كلدوكی كبی نوع ثانی وحی ملكك آنك قلبنه
نفث ايدردی وكندو كورنمزدی نتكيم حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم بيوردرلر روح القدس نفث فی روعی
لن تموت نفس حتى تستكمل رزقها الحديث روح القدسدن
مراد جبرائيل عليه السلامدر نفث اوفورمك معناسنه در نفخ نفخ ده
كبی صاحب قاموس ديركه نفث ينفِث وينفُث وهو كالنفخ
انتهى روع ضم را ايله قلب معناسنه در پس بو قسم وحی
قلبه مخصوصدر سمعك اندن حظی يوقدر نوع ثالث
وحيك الكا جرس يعنی چاك آوازی كبی كلمه سيدر وبو نوع
انواع وحيك اشديدر شيخان عائشه دن رضی الله
عنها روايت ايتديلر كه حارث بن هشام رضی الله عنه
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم سكا وحی نه كيفيتله

کلوردی بو سؤال اتدی مرادی یا نفس وحیدن سؤالدر ویا
خود حاملندن سؤالدر وعلی کل حال اتیانک وحینک
اسنادی مجازدر حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردیکه احیاناً یاتینی مثل صلصلة الجرس وهو
اشده علی فیفصم عنی وقد وعیت عنه ما قال واحیانا
یتمثل لی الملک رجلا فیکلمنی فاعی ما یقول بعض اوقاتده
بکا وحی ویاخود حامل وحی چاک آوازی کبی کلوردی واول
بنم اوزریمه وحینک اشدیدر وبو شدتک فائده سی
مشقت اوزرینه مترتبه اولان زیادهٔ زلفی ورفع
درجاتدر یعنی بندن وحیک کرب وشدتی قطع اولوردی
ویاخود وحی حامل اولان ملک انک دیدوکی نسنه یی
بن فهم ایدب حفظ ایلدوکم حالده بندن مفارقت قلوردی
وکاه اولوردی کم بنم ایچون ملک که جبریلدر رجل کبی متمثل
ومتصور اولوردی وبنم ایله سویلشوردی وانک دیدوکنی حفظ
وجمع ایدردم صلصله دمور آوازنه دینور صاحب نهایه
دیر که الصلصلة صوت الحدید اذا حرک یقال صل
الحدید وصلصل والصلصلة اشد من الصلیل انتهی
صاحب قاموس دیر که صل یصل صوت کصلصل صلصلة
انتهی وصلصلهٔ مذکوره ملکوک وحی ایله صوتیدر

وبعضلر

وبعضلر دیدیلر که ملکک قنادلرینک صوت خفیسیدر
وصوتک تقدیمندن حکمت بودر که وحی پیغمبرک سمعنه قرع
ایلسون و اکا وحیدن غیری نسنه متسع قالمسون جرس (قلسون نـ)
حیواناتن اصدقلری چاکردر که اکا جلجل دخی دینور لکن
صاحب قاموسک کلامندن اکلنن اولدر که جلجل جرس صغیر در
مطلق جرس دکلدر نتکم بیوردی الجلجل بالضم الجرس الصغیر
انتهی یفصم ضرب بابندن یقلع دیمکدر اکر ضمیرندن وحی
مراد اولنور ایسه فصمدن غرض آنک شدتی کرییننک
قطعی اولور و اکر ملک مراد اولنور ایسه فصمدن غرض
آنک مفارقتی اولور قسطلانی شرح بخاریده دیر که
الفصم القطع من غیر بینونة فکانه قال ان الملک یفارقنی
لیعود الی انتهی فینفصم انفعال بابندن دخی روایت اولندی
مصابیحده دیر که اول لغت قلیله در وعی حفظ و جمع معناسنه در
صاحب قاموس دیر که وعاه حفظه و جمعه کاوعاه فیهما انتهی
ما قال قولنده موصوله عاید ضمیر محذوفدر تقدیری وقد وعیت
القول الذی قاله دیمکدر یتمثل یتصور دیمکدر لی ای لاجلی
یعنی لام تعلیلیه در رجلا مصدریة اوزره منصوبدر یتمثل
تمثل رجل دیمکدر و یاخود حالیة اوزره منصوبدر تقدیری
یتمثل لی الملک هیئة رجل دیمکدر فاعی ما یقول فاحفظ القول

الذی یتوله دیمکدر پس سابق کبی موصوله راجع ضمیر محذوفدر
فائده معلوم اولاکیم ملکک رجل هیئتنده متمثل اولمسنک
معناسی ذاتی رجله منقلب اولمق دکلدر بلکه معناسی
اول مخاطبه ایلدوکی کمسنیه تأنیس ایچون اول صورتده
ظهور یدر وظاهرا ولادن اولدرکه قدر زائد فنا بولماز
بلکه اخفی رائینک کوزندن خفی اولور والله اعلم نوع
رابع خدانک یقظه ده وراء حجابدن واسطه سز پیغمبره تکلم
اتمه سیدر لیله اسراده اولدوغی کبی عدم رؤیتله قائل
اولنلرک قوللری اوزره نوع خامس خدانک حجابسز
کفاحا تکلم اتمه سیدر لیله اسراده اولدوغی کبی رؤیتله
قائل اولنلرک قوللری اوزره نتکم ان شاء الله تعالی
تفصیلی فصل معراجده بیان اولنور نوع سادس
خدانک پیغمبره نومده تکلم اتمه سیدر نتکم حدیث شریفده
وارددر اتانی اللیلة ربی تبارک وتعالی فقال یا محمد هل
تدری فیم یختصم الملأ الاعلی الحدیث بعضلر سورهٔ
کوثری بو نوعدن ذکر اتدیلر لکن اشبه اولان اولدرکه قرآن
عظیمک جمله سی یقظه ده نازل اولدی نوع سابع وحیک
دوی نحل کبی کلمه سیدر امام احمد وحاکم عمر بن الخطابدن
رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال کان رسول الله صلی الله

عليه

عليه وسلم اذا انزل عليه الوحي يسمع عند وجهه كدوي النحل
معلوم اولا كه دوي شول صوته ديرلركه الفاظ اولميه نتكم صاحب
نهايه بيوردي الدوي صوت ليس بالفاظ كصوت النحل ونحوه
انتهى نوع ثامن خزانك انك قلبنده احكامده اجتهادي
عندنده التفات ايتدوكي علمدر زيرا اتفاق ايتديلركه حضرت رسول
الله صلى الله عليه وسلم اجتهاد ايتدكده قطعا اصابت ايدردي
واول خطادن معصوم ايدي وبو معنى حضرت رسول الله صلى
الله عليه وسلم حقنده خارق عادتدر امتنك حقنده دكلدر
وبو نوع قلبه نفثدن مغايرتي ايدر زيرا شول جهتدنكه
بو اجتهاد له حاصل اولور ونفث اجتهادسز ظهوره كلور
والله اعلم **لطيفه رابعه** كيفيت انزال وحي بيانده ايدر
قال الله تعالى شهر رمضان الذي انزل فيه القرآن وقال تعالى
عز وجل انا انزلناه في ليلة القدر معلوم اولا كه قرآن عظيم
دفعة واحدة ليله قدرده لوح محفوظدن سماء دنياده بيت
عزته نازل اولدي واندن يكرمي يلده وتتابع حسب حاجه حضرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم نازل اولدي ابو شامه مرشد
الخير نام كتابنده ديركه قرآنك جمله سي دفعة سمايه انزالنك
سري آنك امري ومنزل عليهك شاننى تفخيم ايچوندر
واول تفخيم سموات سبعك سكاننه اعلام ايچوندر

شونکله کم بو کتاب کتب منزله نک آخریدر اشرف امم
اچون خاتم رسلک اوزرینه منزلدر حال بوکه تحقیق
بنزلنی انلره تقریب ایترک تا کم آنی انلرک اوزرلرینه
تنزیل ایده ون اکر حکمت الهیه اول کتابک انلره
بحسب الوقایع منجماً وصولنی اقتضا ایتمیدی اول
سایر کتب سماویه کبی دفعة ارضه نازل اولوردی
لکن حق سبحانه وتعالی انکله سایر کتب مابینلرینی فرق
ایتدی و آنی منزل علیهی تشریف اچون ایکی شی
ایله مخصوص ایتدی برسی جملة انزالیدر وبرسی منزلا
تنزیلیدر شیخ قدس سره اتقانده دیرکه ظاهرا ولان
اولدرکه قرآن عظیم سماء دنیایه حضرت رسول اللهک
صلی الله علیه وسلم نبوتنک ظهورندن صکره نازل
اولدی امام احمد وطبرانی وبیهقی واثلة بن الاسقع
حضرتلرندن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم انزلت التوریة لست
مضین من رمضان والانجیل لثلاث عشرة خلت
منه والزبور لثمان عشرة خلت منه والقرآن لاربع
وعشرین وفی روایة وصحف ابراهیم لاول لیلة ابن
حجر دیرکه بو حدیث شریف خدانک عز اسمه شهر رمضان

الذی

الذی انزل فیه القرآن قولنه دخی انا انزلناه فی لیلة القدر قولنه
مطابقتدر پس جایزدرکه اول یلده قدر کیجه سی اول کیجه
اوله پس قرآن انده بجملة سماء دنیایه انزال اولندی صکره
یکرمی درد یلده کوننده ارضه تنزیل اولندی شیخ قدس سره
اتقانده دیرکه بو قول اوزره حضرت رسول الله صلى الله
علیه وسلم ربیع الاول آینده بعث اولندی دکلری مشکل
اولور وبو اشکالدن جواب ویریلور شویله کم ابتدا
حضرت رسول الله صلى الله علیه وسلم ربیع الاول
آینده رؤیا ایله پیغمبر اولدی وانک مدتی التی ای
ایدی بعده حق تعالى اکا یقظه ده وحی اتدی بونی بیهقی
وغیریسی ذکر ایلدی ابو شامه دیرکه اکر دیرسه کم
قرآن عظیم منجما نازل اولب سایر کتب کبی جملة نازل
اولمدوغنده نه سر وار دیرزکه بو بر سؤالدرکه آنک
جوابنه حق تعالى متولی اولدی یعنی کندو عظمتیله اکا
جواب ویریب بیوردی وقال الذین کفروا لولا نزل
علیه القرآن جملة واحدة یعنون کما انزل على من
قبله من الرسل فاجابهم تعالى بقوله کذلک ای انزلناه ٥
کذلک مفرقا لنثبت به فؤادک ای لنقوی به
قلبک فان الوحی اذا کان یتجدد فی کل حادثة کان اقوى

واشد عناية بالمرسل اليه ويستلزم ذلك كثرة نزول
الملك اليه وتجديد العهد به وبما معه من الرسالة
الواردة من ذلك الجناب العزيز فيحدث له من السرور
ما تقصر عنه العبارة ولهذا كان اجود ما يكون في رمضان
لكثرة لقاء جبريل بعضلر ديلركه لنثبت به فؤادك
قولنك معناسی لتحفظه ديمكدر زيرا حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم امى ايدی اوقومق ويازمق بلمزدی
پس اكا قرآن عظيم تفريق اولندی تاكه حفظی آنك
عندنده ثابت اوله وساير انبيا حضرتلری خلافنجه در
زيرا انلر كاتب وقاری ايديلر پس اكا جميعسنی حفظ
ممكن ايدی وبعضلر ديلركه قرآن عظيمده ناسخ
ومنسوخ واردر واول منسوخ منزل اولنده متأتی اولور
جملة منزل اولنده متأتی اولماز لطيفهٔ خامس
انزالك معناسنی بيان ايدر اصفهانی اوايل تفسيرنده
ديركه اهل سنت وجماعت كلام الله منزل اولدوغنك
اوزرینه اتفاق ايديلر ومعناء انزالده اختلاف
ايلديلر بعضلر ديلركه انزالك معناسی اظهار قرآءتدر
وبعضلر ديلركه حق سبحانه وتعالی جبريل عليه السلامه سماده
ايكن ومكاننده عالی ايكن كلامنی الهام ايلدی واكا

قرائتنی تعلیم ایتدی • صکره جبریل علیه السلام ارضه ومکانه
نزول ایلدوکی حالده آنی اداء قلدی • زرکشی برهان نام کتابنده
دیرکه تنزیلده ایکی طریق وارددر • برسی اولدرکه حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم صورت بشریتدن ملکیته منخلع
اولدی • وآنی جبریل علیه السلامدن اخذ ایتدی • وایکنجیسی اولدرکه
جبریل علیه السلام بشریته منخلع اولدی • تاکه حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم اندن قرآنی اخذ ایده • وحال اول
اصعب حالیندر انتهی • حافظ ابن حجر دیرکه قائل ایله
سامع بیننده مناسبتله عادة جاریه اولدی • واول مناسبت
بو محلده یا سامعک غلبهٔ روحانیتی سببیله وصف قائل
ایله اتصافیدر • واول نوع اولدر • یاخود قائلک وصف
سامع ایله که اول بشریتدر اتصافیدر • واول نوع ثانیدر •
ونوع اول بلا شک نوع ثانیدن اشددر • طیبی دیرکه جایزدر کم
قرآن عظیمک حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اوزرینه
نازل اولماسی ملکک آنی خدادن تلقف روحانی ایله تلقف
اتمه سی اوله • ویاخود ملک آنی لوح محفوظدن حفظ ایده
وانکله رسوله نازل اوله آنی انک اوزرینه القا ایلیه •
وقطب رازی حواشی کشافده دیرکه انزال لغتده ایوا
معناسنهدر • وبر نسنهیی علودن سفله تحریک معناسنهدر •

واندرک ایکیسی دخی کلامدر محقق اولمازلر پس انزال کلام
معنای مجازیده مستعملدر پس کیمکه قرآن خدانک ذاتیله
قایم معنادر ددی انک انزالی حق تعالی حضرتلرینک اول
معنایه داله حروف وکلماتی ایجادیدر واندری لوح محفوظده
اثباتی اولور وبو معنی انکدر سابقا ذکر اولنان لغوی ایکی
معناسنک اولندن منقول اولماسنه مناسبدر وممکن
درکه انزال ایله مراد آنک سماء دنیاده اثباتی اوله لوح
محفوظده اثباتندنصکره وبو احتمال معنای ثانیه
مناسبدر ورسل اوزرلرینه انزال کتب ایله مراد اندری
لوح محفوظدن ملک تلقف روحانی ایله تلقف اتمسیدر
ویاخود اندری لوح محفوظدن حفظ ایلیوب اندرایله نازل
اوله واندری رسل اوزرلرینه القا ایده انتهی بیضاوی
حضرتلری جل ذکره انا انزلناه فی لیلة القدر قولنک معناسنده
دیرکه یرید والله اعلم انا اسمعنا الملک وافهمناه ایاه
وانزلناه بما سمع فیکون الملک منتقلا به من علو الی سفل
یعنی بدرستی بز قرآنی جبرئیله اشتدردک وانی
اکا فهم اتدردک وانی اشتدوکی نسنه ایله انزال
ایلدک پس ملک انکله علودن سفله منتقل اولور ابو شامه

علودن ه

دیرکه

دیرکه بو معنی قرآن عظیمک جمله سنی و یا خود انوندن بر جزئی
مضافه اولان الفاظ انزاللک جمیعسنده مطلق دور و قرآنک
قدیمی و انک ذات خدا ایله قائم صفت اولدوغنی اعتقاد
ایدن اهل سنت و جماعت اکا محتاجلردر شیخ قدس سره
اتقانده دیرکه جبرائیل علیه السلامک قرآن خدادن سماع
جهتنده تلقف اتدوکنی طبرانینک نواس بن سمعاندن
رضی الله عنه مرفوعا روایت ایلدوکی حدیث تأیید ایدر
و اول حدیث شریف بودر اذا تکلم الله تعالی بالوحی اخذت
السماء رجفة شدیدة من خوف الله تعالی فاذا سمع بذلک
اهل السماء صعقوا وخروا سجدا فیکون اولهم یرفع رأسه
جبرئیل فیکلمه الله تعالی بما اراد فینتهی به علی الملائکة فکلما
مر بسماء سأله اهلها ماذا قال ربنا قال الحق فینتهی به
حیث امر یعنی حضرت رسول الله صلی الله علیه و سلم بیوردیکه
حق تعالی وحی ایله تکلم اتدکده خوف خدادن سمای رجفه
شدیده یعنی زلزله عظیمه اخذ ایدر پس انی اهل سما
اشتدکلرنده بیخود اولورلر و ساجد اولدقلری حالده ساقط
اولورلر و باشن رفع ایله انلرک اولکی جبرئیل اولور پس
حق سبحانه و تعالی وحیدن مراد ایلدوکی نسنه ایله اکا تکلم
ایدر و جبرئیل علیه السلام انکله ملائکه لرک اوزرلرینه تجاوز

ای الی الملأ الاعلی

ایلو هر بار که بر سمایه اوغرایه انک اهلی ربمز نه دیدی دیو سوال
ایدرلر جبرئیل دخی وحی دیدی دیو جواب ویریر و اول آنکله امر
اولندوغی مکانه واصل اولور و ابن مردویه حدیث ابن مسعود
رضی الله عنه مرفوعا روایت ایدرکه اذا تکلم الله بالوحی یسمع
اهل السموات صلصلة کصلصلة السلسلة علی الصفوا
فیفزعون ویرون انه من امر الساعة واصل الحدیث فی الصحیح
انتهی حسین بن محمد بن حسن الدیاربکری رحمة الله خمیس
نام کتابنده دیرکه بعضلر سمی قندیرده حضرت رسول اللهک
صلی الله علیه وسلم اوزرینه منزل نه نسنه اولدوغنده
اوچ قول حکایتنی نقل ایتدیلر قول اول اولدرکه حضرت
رسول اللهک صلی الله علیه وسلم اوزرینه منزل لفظ ومعناده
وجبریل علیه السلام قرائتی لوح محفوظدن حفظ ایتدی و انکله
نازل اولدی و بعضلر دیدیلرکه حروف قرآنک هر حرفی لوح
محفوظده قاف طاغی دکلودر و هر حرفک تحتنده انلری
خدادن غیری احاطه ایتمز معانی وارددر امام غزالینک بو
آخرنی معانیسنه شرحه در قولینک معناسی بودر قول
ثانی اولدرکه جبریل علیه السلام خاصة معانیله نازل اولدی
وحضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اول معانیی بیلدی
وانلری لغت عربده ایله تعبیر ایتدی و بو قول صاحبی
خدانک عز وجل نزل به الروح الامین علی قلبک قولیله تمسک

ایلدی قول ثالث اولدر که جبریل علیه السلام کا اوندن معنی
القا اولندی و اول انلردن بو الفاظ ایله لغت عرب ایله تعبیر ایتدی
و اهل سما آنی لغت عرب ایله قراءة ایدرلر بعده جبریل قرآنی
ایله انجلدن نازل اولدی انتهی صحیح اولان قول اولدر و تفصیلی
محلنده مذکوردر والله اعلم **فصل رابع** حضرتک صلی
الله علیه وسلم معراجی بیاننده در و بو فصل دورت لطیفه‌یی
مشتملدر **لطیفهٔ اولی** اول سورهٔ اسرانک تفسیری
بیاد ایدر قال الله تعالی سبحان الذی اسری بعبده لیلا
من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی الذی بارکنا حوله
لنریه من ایاتنا انه هو السمیع البصیر سبحان تسبیح معناسنه اسمدر
سبح لله تسبیحا دینور پس تسبیح مصدردر و تفسیری خدای
تبارک و تعالی هر سوءدن تنزیه ایتمکدر و کاه اولور تسبیح ایچون
علم استعمال اولنور پس اضافتدن قطع اولنور و غیر منصرف
اولور زمخشری منتصلره دیرکه و قد اجری المعانی فی ذلک
مجری الاعیان فسموا التسبیح بسبحان انتهی یعنی وضع علمده
معانی یعنی امور معقوله‌یی اعیان یعنی امور محسوسه مجراسنه
اجرا ایتدیلر پس تسبیحی سبحان ایله تسمیه ایلدیلر و سبحان
مصدریت اوزره نصبه ملازم اولان اسمادندر و ناصبی فعل
مقدردر و اظهاری جایز دکلدر تقدیری اسبح الله سبحان
دیمکدر زمخشری دیرکه سبحان فعل منزله‌سنه تنزیلا ولغو

پس آنک مشرکلری سن اتری وتنزیه بلیغه دلالت ایلدی
انتهی وقتاکم بو سوره اسرانک اوزرنه مشتمل اولدی
ومشرکلر انده حضرت رسول اکرمی صلی الله علیه وسلم
تکذیب اتدیلر وحضرت رسولی تکذیب خدای تکذیبدر
پس حق تعالی سورهٔی کلمهٔ تنزیه ایله که سبحاندر افتتاح ح
ایلدی وذاتنی مشرکلرک نسبت اتدکلری کذبدن تنزیه
اتدی قاضی بیضاوی دیرکه وتصدیر الکلام به للتنزیه عن
العجز عما ذکر بعده سری واسری بر معنایه در کیجه ایله
کتمکدر وهمزه بونده تعدیه ایچون دکلدر بلکه حرف تعدیه
بعینه لفظنده اولان بادر وبعضلر دیدیلرکه کیجه نک اولنده
کیدهنه اسری دینور واخرنده کیدهنه سری دینور ابن
بجی دیرکه بوا قربدر وسهیلی قولی اول ایله قائل غلطه
نسبت اتدی دیدیکه اسری بعبده قولنده مراد جعل البرا ق
یسیر به دیمکدر نتکم امضیت الشئ دینور معناسی جعلته
یمضی دیمکدر ومفعولی حذف اولندی زیرا سیاق انک
اوزرینه دلالت ایدر ومراد سرینک ذکرینده داتبه نك
ذکری دکلدر بعبده اهل اسلام جمع اولدیلرکه عبددن
بو محلده مراد حضرت رسول اللهدر صلی الله علیه وسلم
ابن الانباری دیرکه عبد خدا ایچون خاضع دیمکدر واول

عبك

عربک طریق معبد قوللرندن ماخوذدر وقتیکه انی ناس وطی
ایلسه یعنی باصسه نتکم سابقا بیان اولندی وصاحب
قاموس وصاحب محکم دیدیلرکه العبد الانسان حرا کان
او رقیقا استاد ابو علی الدقاق رحمة الله علیه بیورر که
عبودیتدن اشرف برنسنه یوقدر ومؤمنه انی عبودیت
ایله وصفدن اتم بر اسم یوقدر اول اجلدن حق سبحانه
وتعالی پیغمبرک اوزرینه اشرف مقاماتنده اطلاق
ه ایلدی نتکم کلام قدیمنده بیوردی سبحان الذی اسری بعبده
لیلا الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب تبارک الذی
انزل الفرقان علی عبده فاوحی الی عبده ما اوحی علامه
طوفی دیدیکه مؤمنه عبودیتدن اشرف بر مقام اولمدوغنه
سبب اولدرکه الهیة وسیادة وربوبیة حقیقتده حق
تعالی حضرتلرینه مخصوصدر لا غیر وعبودیت حقیقتده
اندن غیریلر ایچوندر پس ذلک الغیر مقام عبودیتده اولد قده
اول رتبۀ حقیقیه سنده در ورتبۀ حقیقیه اشرف
مراتبدر زیرا حقیقتده صکره یوقدر الا المجاز وحقده صکره
یوقدر الا الضلال انتهی امام فخر الدین الرازی قدس سره
بیورر که خدانک عز وجل بعبده قولی اسرا حضرت رسول
اندی
اللهک صلی الله علیه وسلم جسد شریفیله اولدوغنه دلالت

زیرا عبد جسد ایله روحک اسمیدر قال الله تعالی ارأیت
الذی ینهی عبداً اذا صلّی وانه لما قام عبد الله
یدعوه لیلا ظرفیتة اوزره منصوبدر عاملی اسری
فعلیدر واول تأکیداً اچوندر جوهری دیرکه وانما قال
لیلا وان کان السری لا یکون الا لیلا للتأکید کقولهم
سرت امس نهاراً والبارحة لیلا انتهی صاحب قاموسی
دیرکه واسری بعبده لیلا تأکیداً ومعناه سیره انتهی
وبعضلر دیلرکه آنک فایده سی توهم مجازیی رفعدر
زمخشری دیرکه حق سبحانه وتعالی لیلا قولیله تنکیر لفظی
ایله مدة اسرانک تقلیلنی مراد اتدی وتوهم مجازیی
رفع ردیرکه زیرا کاهی سیر نهارا اوزرینه اطلاق
اولنور وحضرت رسول ایله صلی الله علیه وسلم سری
مکه دن شامه قرق کیجه لک یول بعض لیلده واقع اولدی
بیانی بودرکه انده تنکیر معنای بعضیته اوزرینه دلالت
ایلدی بوکه عبد اللهک وحذیفه نک رضی الله عنهما
من اللیل قرائتلری شهادة اتدی زیرا معناسی بعض
اللیل دیمکدر مثالی خدانک جل وعلا ومن اللیل فتهجد
به قولیدر آنکله بعض لیلده قیام لیل ایله امر مراد ایدر
وقاضی بیضاوی دیرکه لیلا ظرفیتة اوزرینه منصوبدر

وفایده سی تنکیر ایله مرة اسرانک تقلیلی اوزریندن دلالتدر
اول اجلدن من اللیل قراءة اولدیغی معناسی بعضیسی دیمکدر
مثالی حزانک ومن اللیل فتهجد قولیدر انتهی طیبی دیرکه
تنکیر ایله تعظیم وتفخیم مراد ایلمک ممکندر ومقام انی
اقتضا ایدر ابن المنیر دیرکه اسری کیجه ایله واقع اولدو غمنکره
برنیجه حکمتی واردر حکمت اولی اولدرکه کیجه عره
وقت خلوة واختصاصدر وحکمت ثانیه اولدرکه کیجه
حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم اوزرینه خدانک
قم اللیل قولنده منصوص اولان صلاتک وقتیدر
وحکمت ثالثه اولدرکه تاکم اول مؤمنه غیبه ایمانی
ایلیه وکافره فتنه اوله ابو امامة بن النقاش دیرکه
لیلهٔ اسرا حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم حقنده
لیلهٔ قدردن افضلدر ولیلهٔ قدری حق امتنده لیلهٔ
اسرادن افضلدر زیرا لیلهٔ قدر انلر اچون کندولردن
اولد اولان امتک سکسن یل عملندن افضلدر اما لیلهٔ
اسراده ار جهت عملده برخبر صحیح وضعیف وارد اولمزی
اول اجلدن حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم انی تعیین
ایتمدی **من المسجد الحرام** من ابتدا غایت اچوندر
مسجد فعیل وزنی اوزره عینک کسری ایله اسم مکاندر

موضع سجود دیمکدر و بعض عربک عندنده فتح دخی جایزدر
معلوم اولا کم مضارع مضموم العین ومفتوح العیندن
اسم زمان واسم مکان مفعل وزنی اوزرینه کلور عینک
فتحیله مقتل ومذهب ومشرب ومقام کبی ومکسور العیندن
مفعل وزنی اوزرنه کلور مجلس ومبیت کبی مکرکه شاذ
اوله مشرق ومغرب ومطلع ومجزر ومفرق ومرفق و
مسکن ومنبت ومسقط کبی و بونلرک بعضیلرنده کم مسجد
ومسکن ومطلع در فتح روایت اولندی حرام اصلنده
منع معناسنه در و بوندندر که بیت حرام فلان حرام ای
محرم و اول حلاللک ضدیدر محرم غیره جایز اولان نسنه دن
منع اولندو غیچون اکا بیت الحرام دندی **الی المسجد**
الاقصی الی انتهاء غایت ایچوندر و مابعدی بونده ما
قبلنک حکمنه داخلدر زیرا متفقون دد یلرکه اکر الی نک
مابعدی نک ماقبلنه دخولنه قرینه دلالت ایدرسه انوکله
عمل اولنور و بونده قرینه سنت صحیحه در زیرا
احادیث صحیحه حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم
بیت مقدسه دخولنی مصرحه در مسجد اقصیدن مراد
بالاتفاق بیت المقدسدر و انکله مسجد حرام بیننده
بعد مسافه ایچون اقصی ایله تسمیه اولندی زمخشری

مسجدو

اولندو غیچون اکا حرام دندی و محرم غیریله ودده جایز اولان نسنه دن منع خ

وبیضاوی

وبیضاوی ده دیلرکه اقصی تسمیه اولندی الذی بارکنا حوله
مسجد اقصانک صفتیدر و حوله ظرفیت اوزرینه منصوبدر
تحریری اوتحتنا البرکة حوله دیمکدر بعضیلر ده دیلرکه برکتدن
برکت دنیویه مراد ایلدی انهار جاریه و اشجار مثمره کبی و اول
مسجد اقصانک حولنده در اچندره دکلدر و بعضیلر ده دیلرکه
برکت دینیه مراد ایلدی زیرا اول انبیانک علیهم الصلوة والسلام
متعبدلری و مسجدلری و وحیک و ملکلرک محل هبوطلریدر و
بارکنا حوله ددی تا که برکتی اعم و اشمل اوله زیرا حق تعالی
حول مسجد اقصاده آنی احاطه ایدن ارض شامی و ارض شامه
یقین اولان مکانی مراد ایلدی و اول مقدار بیت المقدسدن اوسع در
و اصل بیت المقدسدر توابع و لواحقنه برکت ایقاع اولنیجق
اکا برکت ایقاعی بالطریق الاولی اولور بخلاف العکس لنریه
من ایاتنا متعلقدر اسری فعلنه و بونده غیبتدن که
اسری ده در تکلمه که بارکنا و لنریه در التفات واردر اکر
دینورسه کیم خدانک عز و جل لنریه من ایاتنا قولی دلالت ایدرکه
حضرت رسول اللّهه صلی الله علیه وسلم کوستردوکی بعض ایاتدر
و حضرت ابراهیم حقنده علیه الصلوة والسلام و کذلک نری ابراهیم
ملکوت السموات والارض قولی دلالت ایدرکه اکا جمیع ایاتی
کوستردی پس ابراهیم علیه السلامک معراجی حضرتک صلی الله

علیه وسلم معراجندن افضل اولمق لازم کلور بو سؤاله جواب
شهود اولورکه خدا انک بعض ایاتی ملکوت سموات
وارضدن افضلدر **انه هو السمیع البصیر**
ای الذی اسری بعبده سمیع لاقوال محمد بصیر
بافعاله فیکرمه ویقربه علی حسب ذلک **لطیفه**
ثانیه اول سوره نجمک تفسیرنی بیاندر
بسم الله الرحمن الرحیم والنجم اذا هوی
ما ضل صاحبکم وما غوی وما ینطق عن الهوی ان
هو الا وحی یوحی علمه شدید القوی ذو مرة فاستوی
وهو بالافق الاعلی ثم دنی فتدلی فکان قاب قوسین
او ادنی فاوحی الی عبده ما اوحی ما کذب الفؤاد ما رای
افتمارونه علی ما یری ولقد راه نزلة اخری عند
سدرة المنتهی عندها جنة الماوی اذ یغشی السدرة
ما یغشی ما زاغ البصر وما طغی لقد رای من ایات
ربه الکبری واوحی فی قسمدر واهل تفسیر معناسی
نجمده نیچه قول اوزرینه اختلاف ایتدیلر قول اول
اولدرکه نجمدن مراد ثریادر بو قول ابن عباسدن ومجاهددن
وثوریدن نقل اولندی وعرب ثریایه نجم تسمیه ایدر
وحدیث شریفده واقعدر ما طلع النجم قط وفی الارض

من

من العاهة شيء الا ارتفع رواه الامام احمد ونجم ايله ثريا
مراد اتدی وبو قولی ابن جرير وزمخشری اختيار اتديلر
وشهاب السمين ديرکه بو قول صحيحدر زيرا نجم غلبه ايله
ثريايه علم اولمشدر انتهى • اکر ديرسه کم نجم ايله
قسم نجم جايز اولدی حال بوکه حضرتدن غيريله قسمده
نهی وارد اولدی جواب اولدرکه بونده بر مضاف محذوفدر
تقديری ورب النجم ديمکدر والله اعلم قول ثانی اولدرکه
اندن مراد انلرکه شياطين رجم اولندقلری رجوملردر وبو
معنی ابن عباسدن بر روايتده وارد اولدی ابن قيم بو قول
اظهر اقوالدر ددی • وقول ثالث اولدرکه اندن مراد قرآن
عظيمدر نازل اولدقده بو قول مجاهدده وبر روايتده ابن
عباسدن ومقاتلدن حکايت اولندی وقول رابع اولدرکه
اندن جميع نجوم سما مراد اولندی مجاهد بر روايتده بونلر
قايل اولدی • وابو عبيده بونلر جزم اتدی ولفظ واحد ايله
معنای جمع مراد ايلدی ددی ابن جرير ديرکه بو قولک وجهی
واردر • لکن اهل تاويلدن برکسنه نک انی ديدوکنه واقف
اولمدم قول خامس اولدرکه اندن مراد زهره در سنزی
بوکه ذاهب اولدی قول سادس اولدرکه اندن مراد
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم وهوی ليلهٔ معراجده

نجوم درر

نزولیدر بو قولی قاضی جعفر صادقدن نقل اتدی اذا ظرف
زماندر وعاملی فعل قسم محذوفدر وتقدیری اقسم بالنجم وقت
هویه دیمکدر بعضلر بو محلده اشکال ایراد ایدوب دیدیلرکه
فعل قسم انشادر وانشا حالدر واذا ظرف فی زمان استقبالدر
پس نیجه مقارن اولورلر بو اشکالدن جواب اولدرکه اذا
قسمدن مسکره حال ایچون اولور صاحب قاموس دیرکه والحال
وذلک بعد القسم والليل اذا يغشى والنجم اذا هوى هوى
صاحب مصباح دیرکه هوى يهوى هويا هانك فتحیله وفتحیله
سقط دیمکدر صاحب قاموس دیرکه اهوى وانهوى دخی بو
معنایه در وبیورورکه وهوى هويا بالفتح والضم وهويانا سقط من
علو الى سفل کانهوى والرجل هوة بالضم ~~وهويانا سقط من~~
~~علو الى سفل~~ صعد وارتفع او الهوى بالفتح للاصعاد والهوى
للانحدار انتهى قاضی بیضاوی دیرکه یقال هوى هويا بالفتح
اذا سقط وغرب وهويا بالضم اذا علا وصعد انتهى ما ضل
صاحبکم وما غوى جواب قسمدر اکثر مفسرین دیدیلرکه
ضلالت ایله غی بینلرنده فرق یوقدر بعضلر دیدیلرکه ضلال
هدى مقابلیدر وغی رشد مقابلیدر قال الله تعالى وان یروا
سبيل الرشد لا يتخذوه سبيلا وان يروا سبيل الغي يتخذوه
سبيلا علامه ابن القيم دیرکه حق سبحانه وتعالى رسولنده هدای

منافی اولان ضلالتی ورشادی منافی اولان غیّ نفی ایلدی وبو
نفیلر ضمننده انک هدی ورشدا وزرینه اولدوغنه دلالت
واردر پس هدی علمنده در ورشد عملنده در وبو ایکی
اصل کمالِ عبدک غایتیدر وانک سعادة وصلاحی انلرایله در
وحضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم خُلفاسنی انلرله وصف
ایلدی وددی علیکم بسنّتی وسنّة الخلفاء الراشدین
المهدیّین من بعدی پس راشد ضدّ غاوی در ومهدی ضدّ
ضالدر والضالّ هو الجاهل الذی یسلک طریقا بغیر علم
والغاوی هو العالم بالحق العادل قصدًا الی غیره حق تعالی
انلرک اوزرلرینه حجتی تاکید ایچون ما ضلّ صاحبکم ددی
ما ضلّ محمّد دیمدی واول حجت شونکله درکم حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم انلرک صاحبلریدر وانلر اکا و
انک حالنه واقواله وافعالنه اعلمدر وانلر آنی کذب
وغیّ وضلال ایله بلمزلر واصلا اکا بر منقصه اثبات
اتمزلر وحق سبحانه وتعالی بو معنا نک اوزرینه ام لم یعرفوا
رسولهم قولیله وما صاحبکم بمجنون قولیله تنبیه ایلدی
وما ینطق عن الهوی ای ما یقول قولا عن هوًی
وغرض وما ینطق بالهوی دیمدی زیرا نطقنی هوادن نفی
ابلغدر زیرا حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم
اول

نطقی هوادن صادر اولمادوغنی متضمندر وهوادن صادر
اولمایجق بجه انوکلمه نطق ایدرنیسه اول ایکی امرک نفیینی
متضمن اولور برسی مصدر نطقدن هوای نفیدر
وبرسی نفس نطقدن آنی نفیدر نیسه انکه نطقی حقلمه ددر
دا اول نطقکه مصدری هوی ورشادددر نفی وضلالدکلدر
هوی قصدیله هوی یهوی یعنی علم یا بنک لفیف مقرونندن
مصدردر محبت دیمکدر عسکره نفسک میلی وانک شیدده
الخلاف اوزرینه اطلاق اولنور بعده میل مذمومده استعمال
اولندی **ان هو الا وحی یوحی** ان بونده حرف نفیدر
ابن قیم دیرکه ضمیر هو نطقدن مفهوم اولان مصدره عایددر
تقدیری ما نطقه الا وحی یوحی دیمکدر مصنف دیرکه
شیخمز ابو الفضل بن الخطیب وغیریسی ددیلرکه ضمیری
قرآنه عاید قلمقدن ینطق دن مفهوم مصدره عاید قلمق
احسندر زیرا اول حضرتک قرآن ایله وسنت ایله نطقنه
وانلرک ایکیسی دخی وحی اولدوغنه شامل اولور قال الله
تعالی وانزل الله علیک الکتاب والحکمة وانلر قرآن وسنتدر
دارمی یحیی بن ابی کثیردن روایت ایدرکه جبرئیل علیه السلام
حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم اوزرینه قرآن ایله
نازل اولدوغی کبی سنت ایله دخی نازل اولوردی و یوحی

وحيكه صفتيدر و بو وصفك فايده سى نفى مجازدر يعنى اول
وحيدر حقيقةً بحث دشمنيه وكلدر بونك مثالى سنك هذا
قول يقال قولكدر حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم
اجتهادى جايز كورمين بو آيتله احتجاج ايتدى واصح اولان
خلافيدر وآينده اجتهادى نفى واثباته دليل يوقدر
علمه شديد القوى امام فخر الدين الرازى ديركه اولى
اولان اولدركه ضمير حضرت رسول الله راجعدر تقديرى
علم محمدًا ديمكدر وشديد القوى جبريلدر وانك بعض قو
قوتندندركه قوم لوطك درت پاره شهرلرينى كه انلرك
هر برنده اولاددن غيرى درت يوز بيك مقاتل وار ايدى
قنادى اوزرينه كتوردى حتى اهل سما صياح ديكى ايشتديلر
و نباح كلبى كوش ايتديلر بعده انلرى قلب ايلدى يعنى
التلرينى اوستلرينه كتوردى وشديد القوى قولنده ايكى
فايده واردر فايدهٔ اولى حضرت رسول الله صلى الله عليه
وسلم مدحيدر پس اگر حق سبحانه وتعالى علمه جبريل ديسيدى
وانى وصف ايتمسيدى حضرته صلى الله عليه وسلم انكله
فضيلت ظاهر اولمازدى فايدهٔ ثانيه اولدركه قريشك
اساطير الاولين قوللرينى اوزرلرينه رددر يعنى قرآنى اول
بركمسنه دن اوكرنمدى بلكه آنى اكا شديد القوى تعليم ايتدى

ذو مرة فریابی وعبد بن حمید وابن ابی حاتم مجاهددن
روایت ایدرلرکه ذو مرة ذو قوة دیمکدر وابن جریر
وابن المنذر وابن ابی حاتم ابن عباس رضی الله عنهما روایة
ایدرلرکه ذو مرة ذو خُلُقٍ حَسَن دیمکدر وعبد بن حمید
وابن المنذر قتاده دن روایت ایدرلرکه ذو مرة ذو خُلُق
طویل حَسَن دیمکدر فاستوى وهو بالافق الاعلى
ماوردی وقرطبی دیدیلرکه استوی جبریل ای ارتفع وعلا
الی مکانه فی السماء بعد ان علّم محمدا صلی الله علیه وسلم
قاله ابن المسیب وابن جبیر وبعضلر دیدیلرکه ای
ظهر فی صورته التی خلقه الله تعالی علیها زیرا جبریل علیه
السلام حضرت رسول اللهه صلی الله علیه وسلم آدم صورتنده
کلوردی پس حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اندن
صورة حقیقیه سی اوزرینه کوسترمکی دیلدی وجبریل علیه السلام
ایکی کره نفسی خلق اولندوغی اوزره حضرت رسول اللهه
صلی الله علیه وسلم کوستردی برکره ارضده کوستردی وبرکره
سماده کوستردی امّا ارضده افق اعلی ده کوردی بیانی
بودرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم جبریل علیه
السلامدن کندو صورة اصلیه سی اوزرینه کورنمکی مراد
ایلدی وجبریل علیه السلام اکا جبل حراده کورنمکی وعده ایلدی

غیری انبیایه نتکیم علیهم السلام کلوردی
صورتیله

یس

پس حضرت صلی الله علیه وسلم جبل حراده ایکن جبریل علیه
السلام مشرقدن ظاهر اولدی ومغربه دک افقی سدا یلدی
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم آنی کوردکده بیهوش اولب
ییقلدی وجبریل علیه السلام آدم صورتنده ارضه نازل
اولدی وحضرت رسول اللهی صلی الله علیه وسلم قوچدی
ومبارک یوزلرندن غباری سیلمکه باشلدی وقتاکم حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم کندویه کلدی دیدی ای جبریل
ظن اتمکه حق تعالی بو صورة اوزرینه برکسنه خلق ایتمش
اوله جبریل دیدی یا محمد بن قنادلرمدن ایکی قنادی آچدم
وبنم آلتیوز قنادم واردر وهر قنادک بیوکلکی مشرق
ایله مغرب اراسی دکلودر وحق تعالی اسرافیلی خلق ایتدی وانک
آلتیوز قنادی واردر بر قنادی بنم جمله قنادلریمه دکلودر وکاهی
اول خدانک خوفندن کوچلور حتی کوچک سرچه مقداری
اولور اما سماده سدرة المنتهی عندنده کوردیکی معلوم
اولاکم هو مبتدادر وبالافق الاعلی خبریدر وضمیر حضرت
رسول المنه راجعدر صلی الله علیه وسلم مکی دیرکه جمله
اسمیه فاعل استواده حالدر قرطبی دیرکه پس معنی فاستوی
عالنا علی صورته دیمکدر ویاخود مستانفدر حق تعالی انکله خبر
ویرمشدر افق ضمتنین ایله وضمه واحده ایله ارضده وسماده

ناحیه معناسنه در وجمعی آفاق کلور امام فخر الدین الرازی دیرکه
افق اعلاده اوچ قول واردر قول اول مطلع شمس در
بو قول مجاهددن منقولدر قول ثانی اول آنده نهار کلن
افق در یعنی مطلع الفجر در بو قوله قتاده دن منقولدر قول
ثالث اولدر که اول افق سماه در واول جوانبدن برجانبدر و
بو قول ابن زیددن مرویدر ثم دنی فتدلی امام فخر
الدین الرازی قدس سره دیرکه اشهر وجوه اولدر که ضمیر
دنا جبریل علیه السلامه راجعدر یعنی دنی جبریل من النبی
صلی الله علیه وسلم ای بعد ما مد جناحه وهو بالافق الاعلی
عاد الی الصورة التی کان یعتاد النزول علیها وقرب من
النبی صلی الله علیه وسلم قرطبی دیرکه جبریل علیه السلام افق
اعلی ده استوا اتدکدنصکره حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم یقین اولدی وحضرت رسول اللهک صلی الله علیه
وسلم اوزرینه تدلی اتدی یعنی اندی یعنی بوردرکه وتناکم
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم جبریل علیه السلامک
اول عظمتنی کوردی وانده وجود شریفلرینه خوف طاری
اولدی حق تعالی آنی رد ایلدی حتی وحی ایله اکا یعنی حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم یقین اولدی بو جمهور قولیدر
انتهی وتدلی ده اوچ قول واردر قول اول اولدر که

دنو

دنو وتدلى بر معنایه در وگویا که قرب فتقرب دنلدی مصنف
مصنف دیرکه فتراد دیکه معنی ثم تدلى ودنى دیمکدر لکن بونلرک
ایکی فعلک معناسی بر اولمسن انلرکه هر قنقیسنکه تقدیمنی
مراد ایدرسک جایزدر مثلا دیرسن دنا فقرب وقرب
فدنا وشتمنی فاساء واساء فشتمنی انتهى قول ثانی
اولدرکه تدلى یوقاروده اشغه انمکدر صاحب نهایه دیرکه
فی حدیث الاسراء فتدلى فکان قاب قوسین التدلى النزول
من العلو وقاب القوس قدره والضمیر فی تدلى لجبریل علیه
السلام انتهى بو قوله اوزره کلامده تقدیم وتاخیر واردر
تقدیری ثم تدلى من ~~الارض~~ الافق فدنا من النبی صلى الله علیه
وسلم دیمکدر قول ثالث اولدرکه دنا حضرته قربنی قصد
اتدی وتدلى اکا نازل اولدی معناسنده در پس دنا فتدلى
جبریل علیه السلام حضرت رسول الله صلى الله علیه وسلم
قربنی قصد ایلدی واولدوغی مکاننده تحرک اتدی وحضرت
رسول الله صلى الله علیه وسلم نازل اولدی دیمکدر **فکان**
قاب قوسین او ادنى صاحب لباب دیرکه بونده ایکی
مضاف محذوفدر وانلرک تقدیرلرنده لابددر تقدیری فکان
مقدار مسافة قربه منه مقدار مسافة قاب قوسین دیمکدر
امام فخر الدین الرازی دیرکه ای فکان بین جبریل ومحمد

صلى الله عليه وسلم مقدار قاب قوسين او اقل مكانا انتهى قاب
قدر معناسنه در هذا قاب هذا اى قدره ومثله واحدى ديركه
عند الجمهور قوس ايله مراد آنكله دنكى اولنان نسنه دن
حاصلى يايدر وبعضلر ديلركه آنكله مراد ذراعدر انتهى
ابن جرير وابن المنذر ابن مسعوددن مراد ذراع اولدوغنى
روايت اتديلر ابن جنى ديركه لا يجاو لان بو قول اولمق مناسبدر
طبرانى وابن مردويه والضياء المقدسى سند صحيح ايله ابن
عباسدن رضى الله عنهما روايت ايدرلركه قاب قدردر
وقوسين ذراعيندر وكلمهٔ اَوْ ده اختلاف اتديلر بعضلر
ديدلركه او بونده بل معناسنه در اوادنى بل هو ادنى من
القدر المذكور ديمكدر وبعضلر ديلركه شك ايچوندر
رائيه نسبتله يعنى ما بينلرنده تقارب اولدوغى جهته رائى
انده شك ايدر وبعضلر ديلركه واو معناسنه در ابن
القيم ديركه او بونده شك ايچون ذكلدر بلكه قدر مسافه ى
وانك البته ايكى قوس اوزرينه زياده اولمامنى تحقيق
ايچوندر وبونك مثالى حق تعالى نك جل ذكره وارسلناه الى
مائة الف او يزيدون قوليدر زيرا بونده او عدد مذكورى
وانلرك يوز بيكدن ناقص اولمامنى تحقيق ايچوندر
مصنف ديركه بو قول سابقا ذكر اولنان اقوال ثلاثه دن

احسن

احسن والطف وادق واشرفدر ز فتدانلى قاً ابن كثير بو نكله
جزم انتدى ادنى افعل تفضيلدر ز ومفضل عليه محذوفدر ز
او ادنى من قاب قوسين ديكر بو تفسيره او زرينه حضرت
رسول اكرمه صلى الله عليه وسلم يقين اولان ز انكه حضرت
رسول الله ما بينلرنده ايكى قوس مقدارى قالان جبريل عليه
السلام ولور مصنف رحمه الله ديركه تنبيه هذا
الذى قلناه من ان هذا المقترب الدانى الذى كان بينه و
بين محمد صلى الله عليه وسلم قاب قوسين او ادنى انما
هو جبريل عليه السلام نقله القاضى عن الجمهور و قال الحافظ
عماد الدين بن كثير انه هو الصحيح فى التفسير كما دل عليه
كلام اكابر الصحابة قال ابن القيم لان جبريل هو الموصوف
بما ذكر من اول السورة الى قوله ولقد رآه نزلة اخرى عند
سدرة المنتهى هكذا فسره النبى صلى الله عليه وسلم
فى الحديث الصحيح لعائشة قالت عائشة رضى الله عنها
سالت رسول الله صلى الله عليه وسلم عن هذه الاية فقال
ذاك جبريل لم اره فى صورته التى خلق عليها الا مرتين
رواه مسلم ولفظ القران لا يدل على غير ذلك من وجوه
الاول انه قال علمه شديد القوى وهذا جبريل الذى وصفه
بالقوة فى سورة التكوير الثانى انه قال ذو مرة اى حسن

خلیق وهو الکریم فی سورة التکویر الثالث انه قال استوی
بالافق الاعلی وهی ناحیة السماء العلیا وهذا استوآء
جبریل الرابع انه قال ثم دنی فتدلی فکان قاب قوسین
او ادنی فهذا دنو جبریل وقد نزل الی الارض من حیث
کان رسول الله صلی الله علیه وسلم بها اما الدنو والتدلی
فی حدیث المعراج فرسول الله صلی الله علیه وسلم کان
فوق سبع سموات الخامس انه قال ولقد رآه نزلة
اخری عند سدرة المنتهی والذی عند السدرة قطعا هو
جبریل وبهذا فسره النبی صلی الله علیه وسلم هو جبریل فقال ذلک
السادس ان الضمیر فی قوله ولقد رآه وقوله دنی فتدلی وقوله
فاستوی وقوله وهو بالافق الاعلی واحد فلا یجوز ان یخالف
بین المفسرین من غیر دلیل السابع انه سبحانه وتعالی اخبر ان هذا
الذی دنی فتدلی کان بالافق الاعلی وهو افق السماء فدنا
من الارض فتدلی لرسول الله صلی الله علیه وسلم والدنو و
التدلی الذی فی حدیث شریک غیر هذا المعنی انتهی بو کلام
بعینه بعض زیادات یسیره ایله مواهبده مذکور در
غالبا مصنف اندن اخذ ایتمشدر حاصلی بخاری ومسلم
وابن جریر وابن مرد ویه طریق شریکدن روایت ایتدکلری
انلرکلری حدیثده واقع اولان دنو تدلی سورة نجمده واقع

اولان دنو تدلینك غیریدر زیرا سوره ده اولان دنو و تدلی
جبریلکدر و حدیثده واقع اولان دنو و تدلی جلیلکدر زیرا
انده دنا الجبار رب العزة دنی فتدلی واقعدر و خدانك
دنو و تدلیسی حقیقتی اوزرینه دکلدر زیرا اول حق خداده
مستحیلدر بلکه اول حضرته صلی الله علیه وسلم جزیل فوایدندن
وانکا اوزرینه جمیل عواید ندن کنایه‌در پس بو نوکله
خطابینك حدیث شریك اوزرینه ایرادایلدوکی اشکال
مندفع اولور و بونلرك تفصیلی مصنفنك قصهٔ معراجه
متعلقه بعض فواید اوزرینه تنبیهات بیاننده عقد ایتدوکی
باب تاسعده مذکوردر **فاوحی الی عبده ما اوحی**
اولکی اوحی فعلنك ضمیرنده ایکی وجه واردر وجه اول اولدر که
اول خدایه راجعدر بو وجه اوزره عبده‌دن مراد جبریل
علیه السلامدر و یاخود حضرت محمددر صلی الله علیه وسلم
اگر اندن جبریل مراد اولنورسه ایکنجی اوحی فعلنك
ضمیرنده ایکی وجه واردر اول اولدر که اول خدایه راجعدر
بو وجه اوزره معنی فاوحی الله الی جبریل الذی اوحاه
الله تعالی دیمکدر و ابهام اتدوکی موحا بهی تعظیم و تفخیم
ایچوندر وجه ثانی اولدر که اول جبریل علیه السلامه
راجعدر و معنی فاوحی الله تعالی الی جبریل ما اوحی جبریل دیمکدر

واکر عبددن مراد حضرت رسول اولورسه صلی الله علیه
وسلم ایکینجی اوحی فعلنک ضمیری خدایه راجعدر
تقدیری فاوحی الله الی محمد ما اوحی دیمکدر و
ابهام اتدوکی سابقده کبی موحا بهی تعظیم وتفخیم ایچون در
وجه ثانی اولدرکه اول جبریله راجعدر وعبددن
مراد حضرت رسول اللهدر وعبدک مضاف اولدوغی
ضمیر خدایه راجعدر وقبل الذکر اضماری معلوم اولدو غی
ایچوندر وبو وجه اوزره ایکینجی اوحی فعلنک ضمیرنده
ایکی احتمال واردر احتمال اول اولدرکه اول جبریله
راجعدر تقدیری اوحی جبریل الی عبد الله ما اوحی
جبریل دیمکدر احتمال ثانی اولدرکه اول خدایه راجع در
تقدیری اوحی جبریل الی محمد ما اوحی الله تعالی الیه
دیمکدر ووحی اولنان نسنه ده اوچ وجه واردر
وجه اول صلاتدر وجه ثانی سنندر وامتکدن
اول انبیادن بریسی جنته داخل اولمازلق قولیدر
وجه ثالث ما عمومی اوزرهدر و مراد جبریل علیه
السلامک جمیع کتوردوکی نسنهدر حافظ ابن حجر
دیرکه اکثر سلفک کلاملری دلالت ایدرکه اولکی اوحی
فعلنک فاعلی خدا اوله وعبددن مراد حضرت محمد

اول تقدیرجه فاوحی الله تعالی الی عبده محمد صلی الله علیه
وسلم بواسطه جبریل علیه السلام دیمکدر ما کذب الفؤاد
ما رای هشام وابو جعفر کذب فعلنی تشدید ایله یعنی ذالی
تشدید ایله قرائت ایتدیلر معناسی ما کذب فؤاد محمد ما رآه
دیمکدر ای الذی رآه محمد صلی الله علیه وسلم بعینه صدقه
قلبه ولم ینکره ای لم یقل له انه خیال لا حقیقة له پس
مای ثانیه موصوله در وکذب فعلنک مفعولیدر وعایدی
محذوفدر ورای فعلنک فاعلی حضرت رسول اللهر د
صلی الله علیه وسلم وجمهور کذب قرائت ایتدیلر تخفیف ذال
ایله پس اگر اول تخفیله تعبیری ایسه ما رای اعرابدن
محلا منصوب آنک مفعولی بهیدر وما موصوله در
وعایدی محذوفدر زیرا عاید منصوبک حذفی جائزدر
وفؤادده اولان الف ولام ضمیر ایچوندر تقدیری ما کذب
محمد ای فؤاده الذی رآه ببصره او الذی رآه بقلبه
دیمکدر وجائزدرکه ما مصدریه اوله تقدیری ما کذب فؤا ده
رؤیته دیمکدر ابن القیم دیرکه ایکی تقدیره اول
رؤیت قلبک رؤیت بصره موافقت ومطابقتندن و
انلرکه هر برینک صاحبنی تصدیقندن اخباردر
وبو معنی قرائت تشدید ایله اولهده انتهی اگر دینورسه کم

قلبيله كوردوكی نسنه‌يی قلبی كذب ديمدی ديمه‌نك معنيسی نه‌در
جواب اولدر كه انسان كاه اولور كه بر نسنه‌يی تخييل كاذب
ايله تخييل ايدر يعنی انی اولدوغی نسنه‌نك خلافی اوزره
تصور ايدر وقلبی انی انده تكذيب ايلر يعنی انی اولدوغی
صورة اوزره كوسترر پس كذب قلبه وكذبدن نفی دينور
واكر تفسيرده متعدی دكل ايسه ما اسقاط خافض اوزره ه
منصوب اولور تقديری فيما رآه ديمكدر وضميرده اختلاف ن
اولنری بعضلر جبريل عليه السلامه رد ديلر وبعضلر آيات
عجيبه‌يه رد ديلر وبعضلر خدايه رد ديلر قاضی بيضاوی ديركه
ما كذب الفؤاد ما رأى ببصره من صورة جبريل او الله
تعالى اى ما كذب بصره بما حكاه لم فان الامور القدسية
تدرك اولا بالقلب ثم ينتقل منه الى البصر اى ما قال
فؤاده لما رآه لم اعرفك ولو قال ذلك كان كاذبا لانه
عرفه بقلبه كما رآه ببصره او ما رآه بقلبه والمعنى لم يكن
تخيلا كاذبا ويدل عليه انه عليه السلام سئل هل رأيت
ربك فقال رأيته بفؤادى وقرئ ما كذب اى صدقه ولم
يشك فيه انتهى مرئی جبريلدر ويا خود آيات عجيبه‌در
دينلرك قوللری اوزره انده اختلاف واردر بعضلرك عندنده ه
بصريه‌در وبعضلرك عندنده قلبيه‌در كما سياتی افتمارونه

على

علی ما یری خطاب حضرت رسول اللّهکه صلی الله علیه وسلم
جبریلی ویاخود خدای روئیتنی انکار ایدن مشرکلره در
حمزه وکسائی وخلف ویعقوب افتمرونه ویاقیلری افتمارو نه
قراءة اتدیلر وتماراة مراددن مشتقدر ومراء جدال معناسنه در
صاحب نهایه دیرکه فیه لا تماروا فی القران فان المراء فیه کفر
المراء الجدال والتماری والمماراة المجادلة علی مذهب الشك
والریبة انتهی پس افتمارونه علی ما یری افتجادلونه علیه
دیمکدر وحقی فی ایله تعدیه اولنماق ایدی لکن اکا غلبه معناسی
تضمین اولنوب فی ایله تعدیه اولندی زیرا مماری وجاحد علی ایله نه
فعللریله خصمك غلبه سنی قصد ایدرلر افتمارونه ما رایته
فی رؤیته قوللرندن ماخوذدر معناسی افتغلبونه فی المراء افتمرونه
دیمکدر یاخود مراه حقه قوللرندن ماخوذدر معناسی
افتجحدونه دیمکدر زیرا مراه حقه جحد دیمکدر ابن القیم
دیرکه حق سبحانه وتعالی حضرت رسول اللّهکه صلی الله علیه و
سلم کوردوکی نسنه نك اوزرینه مکابرلرینی واکا انکارلرینی
انلرك اوزرلرینه انکار اتدی نتکم جاهلك اوزرینه عالمه
مکابره سی وانك بلدوکی نسنه نك اوزرینه آنك مماراتی
انکار اولنور انتهی ولقد رآه نزلة اخری عند
سدرة المنتهی واو عاطفه در وجایزدرکه حالیه اوله

تتدیری کیف تجادلونه فیما رآه وهو قد رآه نزلة اخری

دیمکدر نزله نزولدن ماخوذدر جلسه جلوسدن ماخوذ

اولدوغی کبی ونصبنده اوچ وجه واردر وجه اول اولدرکه

ظرف فیه اوزرینه منصوبدر زیرا فعلة اسم مره در

پس اعرابده حکمی انک حکمی کبیدر وجه ثانی اولدرکه

حال موضعنده واقع اولان مصدرک نصبیله منصوبدر

تقدیری رآه نازلا نزلة اخری دیمکدر وجه ثالث اولدرکه

مصدریت اوزرینه منصوبدر تقدیری مرة اخری دیمکدر

واخری بوندن اول بر دفعه دیتک سبقی اوزرینه دلالت

ایدر. وعند سدرة المنتهی ظرف مکاندر وعاملی رای فعلیدر

وسدره نک منتهایه اضافتی شیئک مکاننه اضافتی

قبیلندندر اشجار ربلده کزاکبی خلایقک علملری

وعملری اکا منتهی اولدوغیچون ویاخود فوقندن

نازل وتحتندن صادر اولان انده انتها بولدوغیچون

بو اسمله تسمیه اولندی اولکی وجهی ابن جریر کعبدن

رضی الله عنه نقل ایلدی وایکنجی وجهی مسلم ابن مسعوددن

رضی الله عنه روایت ایلدی. عندها جنة المأوی

قدملی دیرکه بو کلام جنت مأوانک موضعنی وآنوک

سدرة المنتهی عندنده اولدوغنی تعریفدر واول عرشک

صاغ

صاغ جانبنده در زیرا کا جنة المأوی دنردکی اهل تقوینکدر
و یا خود ارواح شهدا انک اکا نزولری اچوندر صاحب
لباب دیرکه عندها جنة المأوی جمله ابتدائیه در موضع
حالده در و احسن اولان اولدرکه حال ظرف در و جنة المأوی
انک فاعلیدر **اذ یغشی السدرة ما یغشی** صاحب
لباب دیرکه اذ رآه فعلیله منصوبدر یعنی تقدیری رآ و
وقت غشیان السدرة ما غشیها دیمکدر و سندالمم
الیمنی اسم موصول ایرادی تعظیم و تکثیر اچوندر تتکیم اول
کتب معانیده معلوم متقرردر و امام ازاده عامل مؤخر
ما زاغ البصر اولمانی تجویز اتدی و یغشی ستر دیمکدر و غوا غشی
بوندندر و اتیان معناسنه دخی کلور فلان یغشانا کل وقت
دیسون یاتینا معناسنه در بونده ایکی وجه جایزدر سدره ی
غشی ایدن نسنه ده اختلاف اتدیلر بعضلر ملائکه در
دیدیلر بعضلر التوندن فراشلردر دیلر و بعضلر التوندن
جراددر دیدیلر جمله سیله اثر وارد اولمشدر و واقف اولمق
استرسک شیخک در المنثور نام تفسیرینه مراجعت ایله
ما زاغ البصر وما طغی زیغ میل معناسنه در قاضی
بیضاوی دیرکه ما مال بصر رسول الله عما رآه وما طغی
وما تجاوزه انتهی و ابن القیم دیرکه قال ابن عباس ما زاغ

البصر يمينا ولا شمالا ولا جاوزه ما أمر به انتهى صاحب
لباب امامه تابع اولب ديركه ماطغى ايكى وجهى محتملدر
وجه اول اولدركه اول برجمله مستقله‌ى برجمله مستقله‌يه
عطفدر وجه ثانى اولدركه اول برجمله مقدره‌ى برجمله‌نك
اوزرينه عطفدر پس مستقليه مثال خرج زيد ودخل عمرو
كبى ومقدريه مثال خرج زيد ودخل كبى پس بونده ايكى وجه
جايزدر وجه اول اوزره كانه حق تعالى ما زاغ بصر محمد
وما طغى محمد بسبب الالتفات ددى ووجه ثانى ظاهردر
لقد رأى من آيات ربه الكبرى لام موطئه قسمدر
وكبرى ده ايكى وجه واردر وجه اول اولدركه الكبرى رأى
فعلنك مفعوليدر ومن آيات ربه آتى بياندر يعنى اندن
حالدر واوزرينه مقدم اولمشدر تقديرى والله لقد رأى
الكبرى من آيات ربه ديمكدر وجه ثانى اولدركه الكبرى
آياته صفتدر ورأى فعلنك مفعولى محذوفدر وتقديرى
شيئا من آيات ربه ديمكدر وياخود مفعولى آياتدر ومن
صله‌در تقديرى لقد رأى آيات ربه الكبرى ديمكدر كبرى
اكبرك مؤنثيدر روى الامام احمد والترمذى وصححه عن
عبد الله بن مسعود رضى الله عنه قال رأى جبريل فى حلة
من رفرف قد ملأ ما بين السماء والارض حافظ ابن حجر

دیرکه بو روایتده رفرفدن مراد حلّه اولدوغی معلوم اولور
دیبونده خزانهٔ عزّ وجل متکئین علی رفرف خضر قولی تأیید
ایدر انتهی صاحب نهایه بویوردکه فی حدیث وفاته صلی الله علیه
وسلم فرفع الرفرف فرأینا وجهه کانه ورقة الرفرف
البساط والستر اراد شیئاً کان یحجب بینهم وبینه وکلما
فضل من شیء فثنی وعطف فهو رفرف ومنه حدیث ابن
مسعود فی قوله تعالی لقد رأی من آیات ربه الکبری قال رأی
رفرفاً اخضر سدّ الافق ای بساطاً وقیل فراشاً ومنهم
من یجعل الرفرف جمعاً واحده رفرفة وجمع الرفرف
رفارف وقد قرئ به متکئین علی رفارف خضر وفی حدیث
المعراج ذکر الرفرف واراد به البساط وقد قال بعضهم
الرفرف فی الاصل ما کان من الدیباج وغیره رقیقاً حسن
الصنعة ثم اتسع فیه انتهی حاصلی اول کیجه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم کوردوکی بعض آیات کبری
صورت اصلیه سی اوزره آلتیوز قنادیله جبریل علیه
السلامدر و افق سمای سدّ ایتمش بر یشل بساطدر
والله تعالی اعلم **لطیفهٔ ثالثه قصهٔ معراجی
بیان ایدر** امام احمد و بخاری و مسلم و ترمذی و نسائی
وابن جریر وابن مردویه طریق قتاده دن انس بن مالکدن

رضی الله عنه روایت ایدرلرکه اکا مالک بن صعصعه رضی
الله عنه دیدیکه ان النبی صلی الله علیه وسلم حدثهم عن لیلة
اسری به قال بینما انا فی الحطیم وربما قال فی الحجر مضطجعا
اذ اتانی آت فقد قال وسمعته یقول فشق ما بین هذه الی
هذه فقلت للجارود وهو الی جنبی ما یعنی به قال من ثغرة
نحره الی شعرته وسمعته یقول من قصه الی شعرته وسمعته
یقول فاستخرج قلبی ثم اتیت بطست من ذهب مملوة
ایمانا فغسل قلبی ثم حشی ثم اعید ثم اتیت بدابة دون
البغل وفوق الحمار ابیض فقال له الجارود هو البراق یا
ابا حمزة قال انس نعم یضع خطوة عند اقصی طرفه
فحملت علیه فانطلق بی جبریل حتی اتی السماء الدنیا فاستفتح
فقیل من هذا قال جبریل قیل من معک قال محمد قال وقد
ارسل الیه قال نعم قیل مرحبا به فنعم المجیء جاء ففتح
فلما خلصت فاذا فیها آدم فقال هذا ابوک آدم فسلم
علیه فسلمت علیه فرد علی السلام ثم قال مرحبا بالابن
الصالح والنبی الصالح ثم صعد بی حتی اتی السماء الثانیة
فاستفتح قیل من هذا قال جبریل قیل ومن معک قال محمد
قیل وقد ارسل الیه قال نعم قیل مرحبا به فنعم المجیء
جاء ففتح فلما خلصت فاذا یحیی وعیسی وهما ابنا الخالة

قال

قال هذا يحيى وعيسى فسلم عليهما فسلمت فردا ثم قالا
مرحبا بالاخ الصالح والنبي الصالح ثم صعد بي الى السماء الثالثة
فاستفتح قيل من هذا قال جبريل قيل ومن معك قال محمد قيل
وقد ارسل اليه قال نعم قيل مرحبا به فنعم المجيء جاء ففتح
فلما خلصت فاذا يوسف قال هذا يوسف فسلم عليه فسلمت
عليه فرد ثم قال مرحبا بالاخ الصالح والنبي الصالح ثم صعد
بي حتى اتى السماء الرابعة فاستفتح قيل من هذا قال جبريل
ومن معك قال محمد قيل وقد ارسل اليه قال نعم قيل مرحبا
به فنعم المجيء جاء ففتح فلما خلصت فاذا ادريس قال هذا
ادريس فسلم عليه فسلمت عليه فرد ثم قال مرحبا بالاخ
الصالح والنبي الصالح ثم صعد بي حتى اتى السماء الخامسة
فاستفتح قيل من هذا قال جبريل قيل ومن معك قال محمد صلى
الله عليه وسلم قيل وقد ارسل اليه قال نعم قيل مرحبا به فنعم
المجيء جاء فلما خلصت فاذا هرون قال هذا هرون فسلم
عليه فسلمت عليه فرد ثم قال مرحبا بالاخ الصالح والنبي الصالح
ثم صعد بي حتى اتى السماء السادسة فاستفتح قيل من هذا قال
جبريل قيل ومن معك قال محمد قيل وقد ارسل اليه قال نعم
قيل مرحبا به فنعم المجيء جاء فلما خلصت فاذا موسى قال
هذا موسى فسلم عليه فسلمت عليه فرد ثم قال مرحبا بالاخ

الصالح والنبي الصالح فلما تجاوزت به بكى قيل له ما يبكيك
قال ابكي لان غلاماً بعث بعدي يدخل الجنة من امته اكثر
من يدخلها من امتي ثم صعد به الى السماء السابعة فاستفتح
قيل من هذا قال جبرئيل قيل ومن معك قال محمد قيل وقد بعث
اليه قال نعم قيل مرحباً به فنعم المجيء جاء فلما خلصت فاذا
ابراهيم قال هذا ابوك ابراهيم فسلم عليه فسلمت عليه فرد
السلام ثم قال مرحباً بالابن الصالح والنبي الصالح ثم رفعت
لي سدرة المنتهى فاذا نبقها مثل قلال هجر واذا ورقها
مثل آذان الفيلة قال هذه سدرة المنتهى واذا اربعة انهار
نهران باطنان ونهران ظاهران فقلت ما هذان يا جبرئيل
قال اما الباطنان فنهران في الجنة واما الظاهران فالنيل
والفرات ثم رفع لي البيت المعمور ثم اتيت باناء من
خمر واناء من عسل واناء من لبن فاخذت اللبن فقال
هي الفطرة التي انت عليها وامتك ثم فرضت علي
الصلوات خمسين صلوة كل يوم فرجعت فمررت
على موسى فقال بم امرت قال امرت بخمسين صلوة كل يوم
قال ان امتك لا تستطيع خمسين صلوة كل يوم واني والله
قد جربت الناس قبلك وعالجت بني اسرائيل اشد المعالجة
فارجع الى ربك فاسئله التخفيف لامتك فرجعت فوضع
عني عشراً فرجعت الى موسى فقال مثله فرجعت فوضع

عني

عنی عشرا فرجعت الی موسی فقال مثله فرجعت فوضع عنی
عشراً فرجعت الی موسی فقال مثله فأُمرت بعشر صلوات
کل یوم فرجعت الی موسی فقال مثله فرجعت فأُمرت بخمس
صلوات کل یوم فرجعت الی موسی فقال بم اُمرتَ قلت
امرتُ بخمس صلوات کل یوم قال انّ امتک لا تستطیع
خمس صلوات کل یوم وانّی قد جَرَّبت الناس قبلک وعالجت
بنی اسرائیل اشد المعالجة فارجع الی ربک فاسئله التخفیف
لامتک قال سئلت ربی حتی استحییت ولکن ارضی واُسلِم
قال فلما جاوزت نادی منادٍ اَمضیتُ فریضتی وخففت
عن عبادی یعنی انس بن مالک رضی الله عنه دیرکه بکا مالک
بن صعصعه رضی الله عنه دیدیکه بکا حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم انلره کندولره اسرا اولندوغی کیجه دن
خبر ویردی و دیدیکه بن حطیمده ویا خود حجرده شک قتاده وندن
مضطجع اولدوغم حالده یعنی یاتدوغم حالده بکا بر
کلیجی که مراد جبرئیلدر علیه السلام کلدی پس بونک مابیننی
بوکمدک شق ایتدی بن جارودده حال بوکه اول بنم جانبمه
مایل ایدی یعنی بکا یقین ایدی دیدمکه انسکه بونک مابیننی
بوکمدک شق ایتدی قولیله مرادی ندر جارود دیدیکه انکله
انسک مرادی بوغازینک چوقورندن قاصغنه دک دیمکدر
پس اول آنیکه جبرئیل علیه السلام بنم قلبمی استخراج ایلدی

صكره بكا ايمانه ايله مملو التوندن برلكن كتوردلر وقلبم
غسل اولندی وغسل ايدن جبرئيل عليه السلام ايدی مسلم و
كتاب صلوتده بخاری ذكر اتديلر كه حضرت رسول الله نك
صلى الله عليه وسلم قلب شريفی زمزم صويله غسل اولندی
زيرا اول صيانك افضليدر وآنده تقويه قلب واردر
وصكره اول ادخال اولندی وصدر مقدسدن موضعنه اعاده
اولندی بعده بكا بغلدن كوچك وحماردن بيوك آق لونلو
بر دابه كتوردلر بجار وداننده ديكر اول براقدر يا
اباحمزه انس ديكه نعم اول براقدر آديمنی كوزينك
نهايتی عندنه قوردی يعنی اياغنی كوزی كوردوكی مكانك انتهاسنه
وضع ايدردی بن انك اوستنه بندم وبمعيه جبرئيل كتدك
حتی سماء دنيايه واردك بو حديثده حذف واردر زيرا
حضرت رسول الله نك صلى الله عليه وسلم بيت المقدسه
دخولی وآنده نماز قلدوغی يوقدر ومسلم وابن ابی شيبه
وابن مردويه طريق ثابتدن انسدن رضی الله عنه روايت
ايدرلر كه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال اتيت بالبراق
وهو دابة ابيض طويل فوق الحمار ودون البغل يضع حافره
عند منتهى بصره فركبته حتى اتيت بيت المقدس
فربطته بالحلقة التی ربط بها الانبياء ثم دخلت المسجد
فصليت فيه ركعتين ثم خرجت فجاءنی جبرئيل باناء من

خمر

خمر وانا، من لبن فاخترت اللبن فقال جبريل اخترت الفطرة
ثم عرج بنا الى السماء الدنيا الحديث بو حديث شريفده
دخي حذف وارددر زيرا انبيا ايله نماز قلدوغي وانلره امام
اولدوغي يوقدر ابو يعلى وابن عساكر ام هانيدن رضي الله
عنها روايت ايدرلركه قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
انتهينا الى بيت المقدس فاوثقته بالحلقة التي كانت
الانبياء توثق بها فنشر لي رهط من الانبياء منهم ابراهيم
وموسى وعيسى فصليت بهم ركعتين وكلمتهم الحديث وابن
سعد وابن عساكر عبد الله بن عمرودن وام سلمهدن وعايشهدن
وام هانيدن وابن عباسدن رضي الله عنهم روايت ايدرلركه
خرج معي جبريل لا يفوتني ولا افوته حتى انتهى الى بيت
المقدس فاتى البراق الى موقفه الذي كان يقف فربطه فيه وكان
مربط الانبياء ورايت الانبياء جمعوا لي فرايت ابراهيم وموسى
وعيسى فظننت انه لا بد من ان يكون لهم امام فقدمني جبريل
حتى صليت بين ايديهم وسالتهم فقالوا بعثنا بالتوحيد
الحديث وابن ابي حاتم يزيد بن ابي مالك طريقندن انسدن
رضي الله عنه روايت ايدرلركه فلم البث الا يسيرا حتى اجتمع
ناس كثير ثم اذن مؤذن واقيمت الصلوة فقمنا صفوفا
ننتظر من يؤمنا فاخذ بيدي جبريل فقدمني فصليت بهم
فلما انصرفت قال جبريل يا محمد اتدري من صلى خلفك

قلت لا قدر صلی خلقتک کل نبی بعثه الله ثم اخذ
بیدی فصعد بی الی السماء الحدیث عوّد پس جبریل ع م
سمانک فتحنی طلب ایلدی یعنی باب سمای قرع اتدی
اکا بو قپوی قرع ایدن کیمدر دندی یعنی خازن سما قپوی
دق ایدنده سوال اتدی جبریل کندوا ولدوغنی بلدردی
خازن سنوکله کیم وار ددی جبریل محمد وار ددی
خازن واکا عروج ایچون ارسال اولندیمی ددی جبریل
نعم ارسال اولندی ددی خازن مرحبا انکله کلدوکی
کلشی نه کوزل کلشدر ددی پس اول کوکک قپوسی
آچدی وقتاکم بن سماء دنیایه واصل اولدم ناکاه
آدمه ملاقات اتدم بکا جبریل بو سنک پدرک آدمدر
اکا سلام ویردی زیرا مار قاعدا ولانه سلام ویرر
اکرمار قاعدن افضل ایسه ده پس آدمه سلام ویردم
واول بنم اوزریمه سلامی رد اتدی بعده بکا مرحبا
بالابن الصالح والنبی الصالح ددی عسکره جبریل بنمله
صعود اتدی حتی ایکنجی سمایه واصل اولدی وانک
قپوسی اچلماسنی دیلدی یعنی قپوسنی دق اتدی خازن
بو قپوی دق ایدن کیمدر ددی جبریل کندوی بلدردی
خازن سنوکله کیم وار ددی جبریل بنمله محمد واردر

دیدی خازن واکا عروجه اچون ارسال اولندی می دیدی جبریل
نعم ارسال اولندی دیدی خازن مرحبا انکله کلنه وکی کلمشی
نه کوکجک کلمشدر دیدی پس خازن قپوی اچدی وقتا کم
بن ایکنجی کوکه واصل اولدم ناکاه انده یحیی ایله عسایه که
انلر بر خاله اوغوللریدر ملاقات اتدم جبریل بو یحیی ایله
عسادر انلره سلام ویردی پس بن انلره سلام ویردم
انلر بنم اوزریمه سلامی رد اتدیلر صکره بکا مرحبا بالنبی
الصالح والاخ الصالح دیدیلر بعده جبریل بنمله اوچونجی
کوکه صعود ایلدی پس انک قپوسنک اچلماسنی طلب قلدی
خازن بو کیمدر دیدی جبریل کندوی بلدردی خازن وسنکله
کیم واردر دیدی جبریل محمد واردر دیدی خازن وعروجه اچون
اکا ارساله اولندی می دیدی جبریل نعم ارسال اولندی دیدی
خازن مرحبا انکله کلنه وکی کلمشی نه کوکجک کلمشدر دیدی
پس اول قپوی اچدی وقتا کم بن اوچونجی کوکه واصل اولدم
ناکاه انده یوسف ملاقات اتدم جبریل بو یوسفدر اکا
سلام ویردی پس بن اکا سلام ویردم اول بنم اوزریمه
سلامی رد اتدی صکره بکا مرحبا بالنبی الصالح والاخ
الصالح دیدی بعده جبریل بنمله صعود اتدی حتی دردنجی
کوکه واصل اولدی پس انک اچلماسنی طلب اتدی خازن

بو کیمدر ردی جبریل کندوی بلدردی خازن وسنوکله کیم
وارد ردی جبریل محمد واردی خازن عمو وح ایچون اکا
ارسال اولندیمی دی جبریل نعم ارسال اولندی ددی خازن
مرحبا انکله کلدوکی کلشی نزکو کچکد کلشدر ردی پس اول
قپوی آچدی وقتاکم بن دردنجی کوکه واصل اولدم ناکاه
انده ادریسه ملاقات اتدم جبریل بو ادریسدر اکا
سلام ویردی پس بن اکا سلام ویردم واول بنم اوزریم
سلامی رد اتدی بعده بکا مرحبا بالاخ الصالح والنبی الصالح
ددی بعده جبریل بنمله صعود اتدی حتی بشنجی کوکه
واصل اولدی پس انک قپوسنی دق ایلدی خازن بو کیمدر
ددی جبریل کندوی بلدردی خازن وسنوکلهکم وارد ردی
جبریل محمد واردردی خازن اکا عی وح ایچون ارسال
اولندیمی ددی جبریل نعم ارسال اولندی ددی خازن رحبا
انکله کلدوکی کلشی نزکو کچکد کلشدر ددی پس اول قپوی
آچدی وقتاکم بن بشنجی کوکه واصل اولدم ناکاه انده
هرونه ملاقات اتدم جبریل بو هروندر اکا سلام
ویردی پس بن اکا سلام ویردم واول بنم اوزریمه
سلامی رد اتدی بعده جبریل بکا مرحبا بالاخ الصالح
والنبی الصالح ددی بعده جبریل بنمله صعود ایلدی حتی

آلتنجی کوکه واصل اولدی پس انک قپوسنی دق اتدی خازن کیمدر
ددی جبریل کندوک بلدردی خازن دخی سنوکله کیم واردر ددی
جبریل محمد واردر ددی خازن واکا عی وحی ایله ارسال اولندیمی
ددی جبریل نعم ارسال اولندی ددی خازن مرحبا انکله که
کلدوکی کلشی نه کوزل کلشدر ددی پس اول قپوی اچدی
وقتاکه بن آلتنجی کوکه واصل اولدم ناکاه انده موسایه
ملاقات اتدم جبریل بو موسادر اکا سلام ویر ددی پس
بن اکا سلام ویردم واول بنم اوزریمه سلامی رد اتدی
صکره بکا مرحبا بالاخ الصالح والنبی الصالح ددی وقتاکه
بن آنی تجاوز اتدم اول اغلدی اکا ندن اغلرسن دنلدی
ددیکه اغلرم زیرا بر غلام بندن صکره بعث اولندی انک
امتندن جنته بنم امتمدن زیاده داخل اولور معلوم
اولاکه موسی علیه السلامک بکاسی حسدا دکلدر حاشا وکلا
بلکه انک بکاسی امتندن حاصل اولان کثرة مخالفت
سببیله اوزرینه رفع درجات مترتب اولان اجرک
فوتی اوزرینه اسف جهتندندر زیرا کثرة مخالفت
انلرک تنقیصی اجورلرینی مقتضیه در واول انک
تنقیصی اجری مستلزمدر زیرا هر پیغمبره جمیع کندو یه
تابع اولنلرک اجری حاصلدر وغلامدن مرادی کندویه
نسبتله صغیر السن دیمکدر زیرا حق تعالی حضرت رسول

اللهم صلی الله علیه وسلم قیصر عمر ایله برسنه ایله انعام ایتدیکه
موسی علیه السلامه طول عمرلرانی انعام ایتمدی. عود صکره
جبرئیل بنمله یدنجی کوکه صعود ایتدی. وانک اچلماسنی طلب
ایتدی. خازن بو کیمدر دیدی. جبرئیل کندوی بلدردی. خازن وسنکله
کیم وار دیدی. جبرئیل محمد واردر دیدی. خازن وحی ایله اکا
بعث اولندیمی دیدی. جبرئیل نعم بعث اولندی دیدی. خازن
مرحبا انکله کلدوکی کلمش نه کوزل کلمشدر دیدی. پس اول
قپوی اچدی. وقتاکه بن یدنجی کوکه واصل اولدم ناکاه ایتده
ابراهیمه ملاقات ایتدم. جبرئیل بو پدرک ابراهیمدر اکا
سلام ویر دیدی. پس بن اکا سلام ویردم. واول بنم سلامی
اوزریمه رد ایتدی. صکره بکا مرحبا بالابن الصالح والنبی الصالح
دیدی. بعده بنم ایچون سدرة المنتهی رفع اولندی. یعنی کمال
ظهور ایله ظاهر اولدی. تاکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم کمال اطلاع ایله مطلع اوله. انک میوه سی هجر
نام شهرک قلهلری کبیدر. واول شهرده اشلنن جرهلر
عند المخاطبین معروف اولمغین تمثیل انلر ایله واقع اولدی.
وانک یپراقلری فیللرک قولاقلری کبی ایدی. جبرئیل بکا بو سدرة
المنتهیدر دیدی. وانک دیبنده درت ایرمق چیقار انلرک
ایکیسی ظاهر. وایکیسی باطن. پس بن دیدم ای جبرئیل بو ایکی
ظاهر نه وبو ایکی باطن نه نهردر. جبرئیل دیدیکه بو ایکی

ظاهر اولان ایکی نهر نیل ایله فراتدر و اما باطن اولان جنتده ایکی
نهردر متعاقبا دیرکه انلر سلسبیل ایله کوثردر و بعده بکا بیت
معمور رفع اولندی یعنی انکشاف تام ایله منکشف اولدی
بعده بکا خمردن برانا و سوددن برانا و عسلدن برانا یعنی
قاب کتورلدی پس بن لبنی اخذ ایتدم و اندن ایچدم جبریل
بکا دیدیکه اول فطرة اسلامیة در انجلیین فطرت اسلامیه
کم سن و امتک انک اوزرینه سز معلوم اولاکه صحیح
مسلمده واقعدر که حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم آنیه
یعنی قاب قبل المعراج بیت المقدسده کتورلدی پس روایت
بخاری ایله مسلم بیننده مخالفت واردر لکن جایزدر که آنیه
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم ایکی کره عرض اولنه
برکره بیت المقدسده صلوتدن فراغتدن صکره اوله و برکره
سدرة المنتهایه وصولی عندنده اوله پس اشکال مندفع اولور
حضرت رسول الله بیوردیکه بعده بنم اوزریمه هر کونده اللی
وقت نماز فرض اولندی معلوم اولاکه امته فرض اولان
حضرت رسول الله فرضدر و حضرت رسول الله فرض اولان
امته فرضدر مگرکه خصایصندن اوله پس بونکله بخاریده
واقع اولان روایتین بینی تطبیق اولنور زیرا انده کتاب
صلوتده فرض علی امتی خمسین صلوة و باب معراجده که بو

کتابده ذکر اولنان حدیثدر فرضت علی الصلوات واقعدر و صحیح
مسلمده فرض الله علی خمسین صلوة ذکر اولنمشدر و بخاری
کتاب صلوتنده ثم عرج بی حتی ظهرت لمستوی اسمع فیه صریر
الاقلام لفظنی زیاده اتمشدر پس بن رجوع اتدم و موسایه
اوغرادم موسی بکا نیله امر اولندک دیدی حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم دیدیکه بن اکا دیدمکه هر کون اللی وقت
نمازله امر اولندم موسی بکا دیدیکه امتک هر کونده اللی وقت
نمازی قلمغه طاقت کتورمزلر بدرستی بن والله خلقی سندن
اول تجربه اتدم و بنی اسرائیله اشد معالجه ایله معالجه ایلدم
پس ربکه رجوع ایله و اندن امتک اچون تخفیف دیله پس
بن ربمه رجوع ایلدم و اول بنده اللی وقت نمازده اون
وقت نمازی اسقاط ایلدی پس موسایه رجوع ایلدم و اول بکا
اولکی کبی دیدی پس ربمه رجوع اتدم و اول بندن قرق وقت
نمازده اون وقت نمازی اسقاط ایلدی پس موسایه رجوع
ایلدم اول اولکی کبی دیدی پس ربمه رجوع اتدم اول بندن بکا
اوتوز وقت نمازده اون وقت نمازی اسقاط ایلدی پس موسایه
رجوع اتدم اول بکا اولکی کبی دیدی پس ربمه رجوع اتدم اول
بندن یکرمی وقت نمازده اون وقت نمازی اسقاط ایلدی
پس موسایه رجوع ایلدم اول بکا نه ایله امر اولندک دیدی

بن

بن ایندم هر کون اون وقت نماز ایله امر اولندم دیدم اول بکا
اولکی کبی دیدی پس بن ربمه رجوع ایلدم وهر کون بش وقت
نماز ایله امر اولندم پس موسایه رجوع ایتدم بکا نیله امر اولندک
دیدی بن هر کونده بش وقت نمازله امر اولندم دیدم موسی
دیدیکه سنک امتک هر کونده بش نمازه قلمغه قادر دکللردر
دیدی وبکرستی بن سنده اول تجربه ایتدم وبنی اسرائیله اشد معالجه
ایله معالجه ایلدم پس دیکر ربکه رجوع ایله وانندن امتکه ایچون
تخفیف دیله حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه
اکا دیدم ربمدن شول دکلو استدمکه اوتاندم پس رجوع
ایلمم ولکن راضی اولورم وتسلیم ایدرم حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم بیوردیکه وقتاکم موسادن کچدم بر
منادی ندا ایلدیکه فریضه می انفاذ ایلدم وعبادمدن تخفیف
ایلدم دیدیلرکه بو کلام خدانک جل ذکره لیلهٔ اسراده حضرت
رسول الله ایله صلی الله علیه وسلم واسطه سز سویلیشدوکنه
انلر کلم استدلال اولنادن نسخه نک اقواسندندر والله اعلم
معلوم اولاکم لیلهٔ اسراده صلواتک اون اون اسقاطی
بخاری روایتیدر ورواية مسلمده بش بش اسقاط اولندی
واقعدر والله اعلم **فصل خامس حدیث معراجک**
شرعی بیانندهدر بو فصل بش لطیفه مشتملدر

لطیفهٔ اولی نمره یب حطیمک شرحنی بیانده ایدر

صاحب قاموس دیرکه الحجر بالکسر العقل وما حواه الحطیم

المدار بالکعبة شرفها الله تعالی من جانب الشمال دخی بودر که

الحطیم حجر الکعبة او جدارها او ما بین الرکن الاسود

الی الباب الی المقام حیث یتحطم الناس للدعاء وکانت

الجاهلیة تتحالف هناک انتهی حافظ ابن حجر قدس

سره دیرکه حطیم بونده حجر معناسنه در قد قاف مفتوحه

ودال مشدده مهمله ایله برنسنه طولا شق اتمکدر ثغر ثاء

مثلثه نک ضمی وغین معجمه نک سکونی ایله بوغازک چقوری

دیرلر شِعْرَه شین معجمه نک کسری وعین مهمله نک

سکونیله عانه دیمکدر یعنی قاسق معناسنه ویاخود انک

قل بتدوکی یردر طست طا وسین مهملتین ایله لگن

دیمکدر مملوة حجر ایله طستک صفتیدر زیرا طست

مؤنثدر ایمانا تمییزیته او زرینه منصوبدر ولکنک

ایماند پرا ولمه سی جایزدر که حقیقت اوله زیرا تجسید

معانی جایزدر وجایزدر که باب تمثیلدن اوله وفایده سی

معنوی محسوس ایله کشفدر ودابة ابیض ایله صفتلندوغی

مرکوب اعتباریله در والا قیاس بیضا دیمکدر هو البراق

استفهام مقدر اولندن اداة استفهام حذف اولنمشدر آیا

حمار

حین واحاء مهمله وزاء معجمه ایله انسک رضی الله عنه کنیه سیدر
خطو خاء معجمه‌نک فتحی وطاء مهمله‌نک سکونیله مصدردر مشی
معناسنه‌در صاحب قاموس دیرکه خطا خطوا واختطی واختا ط
مقلوب مشی والخطوة ویفتح ما بین القدمین ج خطی و
خطوات انتهی وبونده خطودن مراد ایاقدن اقصی قصودن
اسم تفضیلدر ابعد دیمکدر طرف طاء مهمله‌نک فتحی وراءنک
سکونیله کوز دیمکدر صاحب قاموس دیرکه الطرف العین
لایجمع لانه فی الاصل مصدر او اسم جامع للبصر لایثنی ولا یجمع
وقیل اطراف انتهی پس معنی یضع رجله عند منتهی بصره
ای عند منتهی ما یری بصره دیمکدر بو کلام براقک وجه
ارض اوزرنده یوریدوکنه دلالت ایدر وخازنک وقد
ارسل الیه قولنده مرادی استفهامدر وهمزه معلومه
اولدوغیچون حذف اولنمشدر پس تقدیری اوقد ارسل الیه
دیمکدر وعلما دیدیلرکه بو استفهام عن وجه الجوندر رسالتنه نزر
والا حضرت رسول الله‌نک صلی الله علیه وسلم رسالتی
ملکوت اعلیده مشهور ایدی وآندن استفهام حاجت
یوغیدی فنعم المجیء جاء ابن مالک دیرکه بو کلام باب
نعمده موصولدر صله ایله استغنا اوزرینه شاهددر
زیرا اوله فاعلدر ومخصوص بالمدح محتاجدر وفاعل بونده

المجیء در و مخصوص بالمدح مقدر بر موصولدر و جاء آنک صله سیدر تقدیری فنعم المجیء الذی جاء دیمکدر و جایزدرکه بر مقدر موصوف اوله تقدیری فنعم المجیء جاء دیمکدر و وجه اوّل اولیدر بعضلر ددیلر که مخصوص بالمدح محذوفدر و کلامده تقدیم و تاخیر واردر تقدیری جاء فنعم المجیء مجیئه دیمکدر خلصت نجیٌّ لا ملّه وصلت معنالرندر و هما ابنا الخالة بونک بیانی اولدر که یحیی علیه السلامک والده سی حنّه نک حاء مهمله و نون مشدده ایله همشیره سیدر و عمران بن ماثان حنّه‌یی تزوج ایتدی و اندن مریم طوغدی و زکریّا علیه السلام ایشاعی اولندی و اول یحیی علیه السلامی طغوردی پس ایشاع یحیی علیه السلامک خاله سی اولور و انلر بو اعتبار ایله بر خاله اوغوللری اولورلر و بو عمران حضرت موسی علیه السلامک پدری اولان عمران دکلدر زیرا ما بینلرنده دیرلرکه بیک سکز یوز ییل واردر نبق نونک فتحی و بانک کسری ایله سدره نک میوه سیدر و صاحب نهایه دیرکه النبق بفتح النون وکسر الباء وقد تسکن ثمر السدرة واحدته نبقة واشبه شیء به العنّاب قبل ان تشتدّ حمرته انتهی قلال قافک کسری ایله قلّه نک جمعیدر صاحب نهایه دیرکه وقیل اذا بلغ الماء قلّتین لم یحمل خبثاً القلّة الجبّ

العظیم

العظيم والجمع قلال وهي معروفة بالحجاز ومنه الحديث في صفة
سدرة المنتهى نبقها مثل قلال هجر وهجر قرية قريبة من
المدينة وليست هجر البحرين وكانت تعمل بها القلال
تأخذ الواحدة منها مزادة من الماء سميت قلة لانها تقل
اى ترفع وتحمل انتهى قسطلاني شرح بخاريده ديركه وهجر
بفتح الهاء والجيم بلدة لا تنصرف للعلمية والتانيث ومزاد ه
ات ثم هانى الكبر كالجرار التى تصنع بها وكانت معروفة
عند المخاطبين فلذا وقع التمثيل بها انتهى قيلم فانك
كسرى ومثناة تحتيه نك فتحى ايله قيلك جمعيدر آمضيت
اننذت ديمكدر صاحب قاموس ديركه امضاه انفذه ∴
لطيفه ثانيه آلتونك استعمالى حرام ايكن ليلة اسراده
نوجهله استعمال اولندى وغنى بيانى ايدر معلوم اولا كم ليلهٔ اسرا ده
آلتونك استعمالنده ايكى وجهله جواب ويرديلر جواب اولى
اولدركه بو استعمال دخى آلتونك استعمالى حرام اولمزدن اول
ايدى وحافظ ابن حجر فتح باريده آلتونك استعمالى مدينهٔ
منوره ده حرام اولدى وتحريمى جزم ايتدى ومعراج مكه ده واقع
اولدى واكثر علما عندنده اول هجرتدن بر ييل مقدم ربيع
الاول آينده ايدى وزهرى ديدى مرويدركه بعثتدن بش ييل
صكره ايدى نووى وقرطبى بو قولى ترجيح ايتديلر جواب

ثانی اولدر که اول کیجه ده واقع اولان امورک غائبی غیبدندر
پس احکام آخرته الحاق اولنور والتون آخرتده مؤمنلره
مخصوصدر نتکم حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیورر فهو لهم فی الدنیا ولنا فی الآخرة **لطیفهٔ ثالثه**
شق صدرک تعددنی بیان ایدر معلوم اولاکه حضرت رسول
الله صلی الله علیه وسلم شق صدر دورت کره واقع اولدی
مرهٔ اولی بنی سعدده ایکی یاشنده ایکن واقع اولدی
وبو حدیثی مسلم وامام احمد ودارمی وبیهقی وطبرانی وابو
نعیم روایت ایدرلر وبو شقک حکمتی انک شیطاندن عصمه
عصمتندن اکمل حالات اوزرینه نشو ونما بولمسیچوندر
ومرهٔ ثانیه اون یاشنده ایکن واقع اولدی وبو حدیثی امام
احمدک زوائد مسندنده اوغلی عبدالله روایت اتدی وهیثمی
مجمع الزوائدده رجالی ثقاتدر دیدی مصنف دیرکه بو حدیثی
ابن حبان وحاکم ونسائی دخی روایت اتدیلر وتصحیح ایلدیلر
وبو شقک حکمتی اولدرکه اون یاشی سن تکلیفه یقیندر
پس صدر شریفی شق اولنوب تقدیس وتطهیر اولندی
تاکه اول رجال اوزرینه عیب اولنان نسنه ایله ملتبس
اولمیه ومرهٔ ثالثه جبل حراده اکا وحی ایله جبرئیل علیه
السلام نازل اولدقده واقع اولدی وبو حدیثی مسندلرنده

ابوداود الطیالسی وحارث ابن ابی اسامه ودلایل النبوه ده ابو
نعیم وبیهقی روایت اتدیلر بو شقک حکمتی انک کرامتنی زیاده
ایجوندر تاکه کندویه القا اولنان نسنه‌یی تطهیر وتقدیسدن
اکمل احوالده قلب قوی ایله تلقی ایده ومرۀ رابعه اولدرکه
لیلۀ اسراده واقع اولدی وبو حدیثی امام احمد ومالک بن صعصعه دن
وابی ذردن رضی الله عنهما بخاری ومسلم روایت ایلدیلر وابو
نعیمک حدیث عباسدن آمنه دن عند الولاده روایت اتدوکی
شق که آنکله بش کره اولور ثابت دکلدر ومصنف دیرکه
انده نکارۀ شدیده واردر معلوم اولاکه اختلاف اولندی
بو شق وغسل حضرت رسول الله‌یه مختص میدر ویا خود سایر
انبیایه دخی واقع میدر وحافظ ابن حجر دیرکه طبرانی عندنده
قصۀ تابوت بنی اسرائیلده واقع اولدیکه انه کان فیه الطست
التی تغسل فیها قلوب الانبیاء پس بو کلام مشارکتی مشعردر
مصنف دیرکه وبونی ابن کثیر تفسیرنده سدی ایله ابن عباسدن
رضی الله عنهما نقل اتدی لکن شیخمز خصایص صغراده
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم خصایصندن اولدوغنی
تصحیح ایلدی انتهی **لطیفۀ رابعه** انبیا دار آخرتده اموات
ایکن اول کیجه قلدقلری نمازک کیفیتی نجه اولدوغن بیاننده ایدر
معلوم اولاکه بو محلده سوال اولنور که انبیا صلوات الله
علیهم وسلامه دار آخرتده درلر ودار آخرت موضع عمل
دکلدر بلکه محل جزادر پس انبیا صلوات الله وسلامه

علیهم

اول کیجه حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم نك كيفيت ايله نماز
قلديلر بو سواله قاضی ایکی وجهله جواب ویردی وسبکی اکا تابع
اولدی جواب اول اولدرکه کلام قدیمده وارد اولدیکه شهدا
ربلری عندنده حیلردر وانبیا شهدادن افضلدر پس
انلردخی ربلری عندنده حیلردر ایله اولیجق بعید دکلدرکه
انلر حدیث الانبیاء احیاء فی قبورهم یصلون مقتضاسنجه
نماز قلهلر وقادر اولدقلری نسنه ایله خدایه تقرب ایدهلر
زیرا انلر اکرچه وفات اتدیلر لکن بونلر بو دار ~~جزا اولان~~
عمل اولان دنیاده درلر حتی نیجه کم بو دنیانک مدتی فنا
بوله ودار جزا اولان اخرة انی تعقب ایلیه عمل
منقطع اولور حاصلی برزخ حق انبیاده استکثار
اعمالده وزیادهء اجورده دنیا حکمنده در جواب
ثانی اولدرکه اخرتده منقطع اولان تکلیفدر اعمالک
تکلیفدن حاصل اولماسی شرط دکلدر بلکه کاهی اعمال
تکلیفسز انلر ایله تلذذ وحق تعالیه خضوع طریقی اوزره
حاصل اولور اول جهتدن وارد اولدیکه انلر تسبیح ایدرلر
ودعا ایلرلر وقرآن عظیم اوقورلر وحضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم وقت شفاعتده سجودنی نقل ایلدی
اول عبادة وعمل دکلمیدر وایکی جواب اوزره بو اعمالک

مرّة برشخره حصوللری ممتنع دکلدر و بو معنایه حضرت
رسول اللهڭ صلی الله علیه وسلم مررت لیلة أسری بی علی موسی
قائما یصلی فی قبره قولی دلیل کافیدر و صواب اولدر که صلاتدن
مراد صلوة شرعیه در صلوة لغویه دکلدر زیرا انڭ حقیقت
لغویه سندن اول حقیقت شرعیه سی اوزرینه حمل اولنور
مکر که حقیقت شرعیه سی اوزرینه حمل متعذر اوله و بو
محلده متعذر دکلدر پس شرعیه سی اوزرینه حمل واجبدر
بو تقدیر اوزره اول کیجه ده حضرت رسول اللهڭ انبیا
ایله صلوات الله علیهم وسلامه قلدوغی نمازده اختلاف
اولندی بعضلر صلوة عشا ایدی دیدیلر و بعضلر صلوة صبح
ایدی دیدیلر مصنف بیورر که بو قولڭ ایکیسی دخی شیء دکلدر
کرک انلر ایله عروجدن اول قلدی دیلسون و کرک عروجدن
صکره قلدی دیسونلر زیرا بش وقتڭ ابتداسی حضرت رسول
اللهڭ صلی الله علیه وسلم قلدوغی مکه ده اویله نمازیدر
بالاتفاق و کیمکه اولوقتی مکه اوزرنه حمل ایلدی فعلیه
الدلیل و ظاهر اولان والله تعالی اعلم اول نقل ایدی و یاخود
لیلهٔ اسراده اول انڭ اوزرینه مفروض اولان صلوتدن
ایدی وقتا واسنده نووی ایکنجی احتمالی تأیید ایدر اکر دینور
کیم اول کیجه بیت المقدسده حضرت رسول الله ایله صلی الله

الله علیه وسلم نماز قلدانلر ارواحمی ایدیلر یوخسه ارواح
مع الاجسادمی ایدیلر جواب اولدرکه احتمالوردرکه
انلر ارواح اوله‌لر فقط وبو احتمالی حاکم ایله بیهقی
ابی هریره دن رضی الله عنه روایت اتدکلری حدیث
دلالت ایدر وبونده ارواحک علم الله ده جسدلری
نک صورتلریله تشکلنه دلیل واردر واحتماللردرکه
انلر ارواح مع الاجساد اوله‌لر وبو احتمالی بیهقینک
وبزارک وطبرانینک انسدن روایت اتدکلری حدیث
دلالت ایدر اگر دینورسه کم حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم انبیای سمواتده نجه کوردی حال
بوکه انلرک جسدلری قبرلرنده مستتره در
جواب اولدرکه بلکه اول کیجه ارواح انبیا صور اجساد
لریله متشکل اولدیلر پس حضرت رسول اللهک صلی
الله علیه وسلم کوردوکی صور اجسادده ارواح ایدی
الا عیسی علیه السلام زیرا اول جسدی ایله رفع اولندی
وادریس علیه السلام حقنده دخی جسدیله رفع اولندی
دنلدی ایدی اولبجق حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم
عیسی ایله ادریس علیهما السلامک روحلریله جسدلرین
کوردی وباقیلرینک صور جسدلرنده روحلرینی مشاهده

اتدی وجایزدرکه حق سبحانه وتعالی اولکیجه الولرک جسدلرینی
حضرت رسول اللهه صلی الله علیه وسلم تشریف وتکریم
ایچون احضا رایلیه والله سبحانه اعلم **لطیفهٔ خامسه**
لیلهٔ معراجده حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم خدای
تبارک وتعالی رؤیتنده علمانک اختلافی بیاننده ایدر معلوم
اولاکیم اهل حق عندنده رؤیة خدا سبحانه وتعالی عقلا ممکنه در
وامکاننه موسی علیه السلامک سؤالی اول دلیلدر زیرا اکر
مستحیله اولیدی موسی علیه السلام سؤال اتمزدی زیرا اکر
محال اولدوغنی بیلوب سؤال اتدیسه سفه ویاخود
عبث وطلب محال لازم کلوردی واکر محال اولدوغنی بلمیوب
سؤال اتدیسه خدانک عز وجل ذاتنده جایز ومستحیل
اولانی نسنه یه جهل لازم کلوردی وانبیا صلوات الله
علیهم وسلامه سفهدن وعبثدن وذات خداده واجب
وجایز ومستحیل اولان نسنه یه جهلدن منزه لردر واهل
سنت وجماعت مؤمنلرینک آخرتده خدای کوردکلرنده
اتفاق اتدیلر ودنیاده اکرچه رؤیة خدا جایزدر لکن انک
عدم وقوعنده بعضیلرده غیرلرده اختلاف اتمدیلر بس لیلهٔ
معراجده حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم خدای
تبارک وتعالی رؤیتنده ایکی مذهب واردر **مذهب**

اوله انی نقیدر صحابه دن عایشه وابن مسعود وابو هریره
بوکه ذاهب اولدیلر ومحدثین ومتکلمین دن چوغی بونی
اختیار اتدیلر مسلم صحیحنده حدیث مرفوعده روایت
ایدرکه واعلموا انکم لن تروا ربکم حتی تموتوا وابن خزیمه
دخی بو حدیثی ابی امامه دن وعباده بن الصامتدن رضی الله
عنهما روایت اتدی پس رؤیت دنیاده اگرچه عقلا جایزه در
امّا سمعا ممتنعدر قسطلانی مواهبده دیرکه رؤیتی
حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اثبات ایدنلره
بو حدیثدن متکلم عموم کلامنه داخل اولمازدیو
جواب ویرمک ممکندر ومسلم وترمذی وابن مردویه
ابی ذردن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال سالت رسول الله
صلی الله علیه وسلم هل رایت ربک فقال نور انی اراه
یعنی ابی ذر رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله
علیه وسلم ربنی کوردکمی دیو سوال اتدم حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم بیوردیکه اول نوردر یعنی انک حجابی
نوردر پس بن انی نه کیفیتله کورورم یعنی نور بنی رؤیتدن
منع اتدی ومسلم وابن مردویه ابی ذردن رضی الله عنه
روایت ایدرلرکه انه سال رسول الله صلی الله علیه وسلم
هل رایت ربک فقال رایت نورا مواهبده قسطلانی

دیرکه

دیرکه خدانک سبحانه وتعالی ذات شریفی نورا ولمق مستحیل در
زیرا نور جمله اجسامدندر وحق سبحانه وتعالی جسمدن منزهدر
لکن عبد ابن حمید وابن ابی حاتم وابن المنذر وابن مردویه
ابی ذردن رضی الله عنه روایت ایدرلرکه قال رای بقلبه ولم یره
ببصره یعنی ابی ذر رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم حضرت حق جل ذکره قلبیله کوردی وکوزیله
کورمدی ونسائی انلردن روایت ایدرکه رای رسول الله صلی
الله علیه وسلم ربه بقلبه ولم یره ببصره پس بوندن ظاهر
اولدیکه حضرت رسول اللهک صلی الله علیه وسلم حدیث ابی
ذرده نور ذکریله مرادی شریفی نور بخلم آنک رؤیتنه بیننده
حایل اولدی پس بنم آنی بصر ایله کورمکی منع ایتدی دیمکدر
واقوال صحابه بیننی جمع ایچون عایشه دن وغیریدن نقل اولنان
نفی بوکه حمل اولنور والله سبحانه وتعالی اعلم مذهب ثانی
اثباتدر ابن عباس وانس بوکه ذاهب اولدیلر وکعب الاحبار
وزهری ومعمر وحسن بصری بونکله جزم ایتدیلر وابو
الحسن الاشعری وغالب اصحابی بونکله قایل اولدیلر
وابن خزیمه بو مذهبک ترجیحنه مایل اولدی وعروة
بن الزبیردن اثباتی روایت ایتدی لکن بو مذهبک
اصحابی دخی اختلاف ایتدیلر انلردن بعضلر بصر ایله کوردی

ددیلر نسائی وحاکم تصحیح اتدی وابن مردویه ابن عباسدن
رضی الله عنهما روایت ایدرلرکه قال اتعجبون ان تکون
الخلة لابراهیم والکلام لموسی والرؤیة لمحمد یعنی ابن عباس
رضی الله عنهما بیوردیکه خلتك ابراهیمه وکلامك موسایه
ورؤیتك محمده اولماسنی عجبلرمیسز ابن حجر مکی شرح
همزیه ده بیوردیکه رؤیة اطلاق اولندقده رؤیة عینیه
منصرف اولور وابن جریر عکرمه دن رضی الله عنه روایت
ایدرکه قال رأی محمد ربه یعنی عکرمه دیدیکه رسول الله صلی
الله علیه وسلم ربینی کوردی وابن مردویه دیدیکه رسول
الله وابن خزیمه اسناد قوی ایله انسدن رضی الله عنه
روایت ایدرلرکه قال رأی محمد ربه یعنی انس رضی الله عنه
دیدیکه رسول الله صلی الله علیه وسلم ربینی کوردی ترمذی
وتحسین اتدی وطبرانی وابن مردویه وبیهقی اسما وصفاتده
ابن عباسدن رضی الله عنهما خبرانکه عز وجل ولقد رآه نزلة
اخری قولنده روایت ایدرلرکه قال قد رأی النبی صلی الله
علیه وسلم ربه عز وجل یعنی ابن عباس رضی الله عنهما خبرا نك
عز وجل ولقد رآه نزلة اخری قولنده بیوردیکه تحقیق
حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم ربینی کوردی پس بو
اوج اثرده واقع اولان رؤیة دخی ابن حجر دیدیکی اوزره

رؤیة

رؤيته عينله محمول اولور وابن مردويه ابن عباسدن رضي الله
عنهما رواية ايدركه ان النبي صلى الله عليه وسلم راى ربه
بعينه وطبراني وابن مردويه ابن عباسدن رضي الله عنهما روا يت
ايدرلركه قال ان محمدا راى ربه مرتين مرة ببصره ومرة بفوا ده
يعني ابن عباس رضي الله عنهما ديديكه بدرستي رسول الله
صلى الله عليه وسلم ربيسني ايكي كره كوردي بركره بصريله
كوردي وبر كره قلبيله كوردي وبعضلر قلبيله كوردي ديدلر
عبد بن حميد وترمذي وتحسين ايتدي وابن جرير وابن المنذر
وطبراني وابن مردويه ابن عباسدن خدانك جل ذكره ماكذ ب
الفؤاد ما راى قولنده روايت ايدرلركه قال راه بقلبه يعني
حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم خداى قلبيله كورد ى
دي وعبد بن حميد وابن المنذر وابن ابي حاتم محمد بن
كعب القرظبيدن رضي الله عنه روايت ايدرلركه قال قالوا
يا رسول الله رايت ربك قال رايته بفؤادي مرتين ولم
اره بعيني ثم قرا ما كذب الفؤاد ما راى يعني محمد بن
كعب القرظي ديديكه اصحاب حضرت رسول الله صلى
الله عليه وسلم ديديلركه يا رسول الله ربكي كوردكمي حضر ت
رسول الله صلى الله عليه وسلم ايكي كره قلبمله كوردم واما
بصرمله كورمدم ديدي ومكره ما كذب الفؤاد ما راى

ايكي

آیتنی تلاوة ایلدی و عبد ابن حمید ابی العالیه دن خدانك
جل ذکره ما کذب الفؤاد ما رأی قولنده روایت ایدرکه قال
محمد رآه بفؤاده ولم یره بعینه یعنی حضرت رسول الله
صلی الله علیه وسلم جناب عزتی قلبیله کوردی و بعضیلر
کورمدی و بر حدیث شریفده واقع اولدیکه فجعل نوره بصری
فی فؤادی فنظرت الیه بفؤادی و رؤیت فؤاددن مراد رؤیة
قلبدر بعض حصول علم دکلدر زیرا حضرت رسول الله صلی
الله علیه وسلم علی الدوام خدایه عالم ایدی بلکه حضرت
رسول الله صلی الله علیه وسلم خدای کوردی دین کمسنه نك
مرادی اولدرکه اندن غیری ایچون رؤیة کوزده خلق اولندوغی
کبی اکا حاصل اولان رؤیة انك قلبنده خلق اولندی و رؤیة
ایچون عقلا بر شیء مخصوص اشتراط اولنماز نهایتی عادة
الله انك عیننده خلق جاری اولدی پس عیننده غیریله
کورمك عادتی خارق بر امردر والله سبحانه وتعالی اعلم و بعضلر
بو بابده توقفه ذاهب اولدیلر عبد بن حمید سعید بن جبیردن
روایت ایدرکه ما ازعم انه رأی وما ازعم انه لم یره یعنی سعید
بن جبیر رضی الله عنه دیرکه حضرت رسول الله صلی الله علیه
علیه وسلم خدای کوردی دیمم و کورمدی دخی دیمم حاصلی
نفی و اثباتدن بریله حکم اتمم دیمکدر و بو کلامك حاصلی

و

ومحصلی توقفدر. قرطبی بو مسئلده وقفی ترجیح اتدی.
وآنی محققیندن بر جماعته نسبت ایلدی. وبو قولی تقوبه
اتدی. شونکلم کم بو بابده بر دلیل قاطع یوقدر. وایکی طایفه‌نك
استدلال اتدکلری نصلرنك غایتی ظواهر متعارضه‌در.
تأویله قابلدر. ومسئله عملیاتدن دکلدرکه انده ادله‌
ظنیه ایله اکتفا اولنه. بلکه معتقداتدندر. پس انده
دلیل قطعیدن غیریله اکتفا اولنماز. والله سبحانه وتعالی اعلم
معلوم اولاکم بو مختصرده قصه معراجی بجملتها بیان
وحدیث مز بورك مشتمل اولدوغی فوایدی باسرها عیان
اتمك ممکن دکلدر. لکن بعض علما رضی الله عنهم وشکر
سعیهم قصه معراجی افراد بالتالیف ایلمشلردر.
واول کیجه‌ده واقع اولان اسرار غریبه وحدیث شریفك مشتمل
اولدوغی نکات عجیبه‌یی بیان اتمشلردر. ومصنفك رحمه الله
بو خصوصده مستقلا ایکی مؤلفی واردر. بریه کبیر دو
وبری صغیردر. وسیره سنده دخی انی تفصیل اوزرینه
بیان ایلمشدر. مراد ایدن مراجعت اتسون. وبو اوراق
پریشانك جمع وتالیفنه باعث اولان وجود شریفك کرم
لطیفی صدرکتابده بیان واوصاف حمیده سنده بر
شمه عیان اولنمشدر. معراج حقنده القول الصحیح البدیع

فی معراج الرفیع للزقیع نام منظوم بر مؤلفی واردرکه کتب
معتبره دن زبده وخلاصه اقوالی اخذ ایدب سلک نظمه
دیرمش والفاظا قلیلة ایله معانی کثیره‌ی بیان اتمش وحق
سبحانه وتعالی حضرتلرندن رجامز اولدرکه انلرک وبیزم
بو خصوصده خدمتمز حیز قبولده واقع وشول کونکم مال
وبنون فایده ویرمیه بزه نافع اولب سید المرسلینک
شفاعتی میسر وزمره صلحاده حشر اولمق مقدر اوله
انه علی ذلک قدیر وبالاجابة جدیر وبو برقاچ بیت کتاب
مزبورک ابتداسندندر تبرکا بو محله کتب اولنمشدر

شعر

یا اشرف المرسلین الزاهر من قدم • یا سید الانبیا العز و القدم
یا مشرق الوجه یا وجه الوجوه وذا • الوجه الذی الحق وجهه من القدم
یا خیر مجتهد وخیر مبتهل • وخیر مؤتمن علی الوحی فی ارم
وخیر منبعث وخیر منتجب • وخیر منتخب من اکرم النسم ن محتسب
وخیر منبعث وخیر متبع • وخیر مفتتح وخیر مختتم
وخیر مقتصد وخیر مصطبر • وخیر منتصر فی کل مصطدم
یا اکرم الکرماء علی الکریم ومن • سما سماء العلی ودنی من الحکم
من غیر کیف ولا حیز ولا جهة • ولا مکان ولا بعد ولا شمم
وعلا علی الرسل قدرا ثم منزلة • رفیعة لم ینلها سابق الهمم

الله انزله فيهما بهما اكرمه • لما رآه لهما اهلاً من القدم •
سبحان مكرمه الذي بقدرته • اسرى لحضرته بجسده الحرم •
ليلاً من المسجد الحرام جل جلاله • ثم الى المسجد الاقصى من الشمم •
للسبع ارتقى على السدرة منتهى • الاوامر مع املاك ذي العظم •
للمستوى سمع التسبيح من شمم • به صريف صرير اقلام ذي الكرم •
تخط احكامه في ملكه وقضا • ريف المقادير في الملكوت والحلم •
وعلا على عرش العظيم ثم دنا • لقاب قوسين او ادنى من الشمم •
مكانة قربة من القريب ولا • كيف لذلك فاحذر وصف متهم •
بالجسم حقا رقا والروح خادمه • الامين واسرافيل الملئكة في الخدم •
وشاهد الحق حقا بالعيان بعيني رأسه وحياه منه بالكلم •

پس ايرادي قصد اتدوكمز معنى بو محلده تمام اولدى • وخدانك جل ذكره عنايت وتوفيقى ايله مراد اولنان شكل اوزرينه كلدى • لكن مطالعه ايلين ياران صفا وخلان وفادن متوقع ومسؤلدر كه ومتضرع ومأمول اولنان اولدركه • واذا مروا باللغو مروا كراما مضمون نيله عامل اولوب • مصادف اولدقلرى خطاسنه ذيل عفو ايله ساتر اولالر • وسيئاتنى حسنه سيله دفع قلالر ولطفلرندن اكا عين رضا ايله نظر ايده لر • وعين سخط ايله باقمايلر • زيرا عين رضا عيبى هنر كوسترر • وعين غضب هنرى عيب قلور • شعر • وعين الرضا عن كل عيب

کلیلت. ولکن عین السخط تبدی المساویا. خصوصا هذه نکم

بو رساله‌ده مذکوردر. اول کتب معتبره‌ده مسطوردر.

وبو فقیر انلردن اخذ ایلمشدر. ونتکم حین تحریرده غالبک

اسمی بیاده. وغایه قولی انتهایلم عیان اولمشدر. حتی بو رسا

اعتراض ایدن اول کتبه اعتراض اتمش اولور. وکتب علمایه

اعتراض قلت فهمدن ظهوره کلور. شعر. وکم من عایب

قولا صحیحا. وآفته من الفهم السقیم. بیت

چو بشنوی سخن اهل دل مگو که خطاست.

سخن شناس نه‌ دلبرا خطا اینجاست.

والحمد لله رب العالمین. والصلوة

علی نبیه محمد وعلی آله وصحبه اجمعین.

(۱۲۱)

